

In Memoriam
Dr. Richard J. Cotter

BENEDICTI XIV

PONTIFICIS MAXIMI

OLIM

PROSPERI CARD. LAMBERTINI

INSTITUTIONES

ECCLESIASTICÆ.

TOMUS SECUNDUS

CONTINENS INSTITUTIONES XXXIV AD LXXII.

Transferred

July 1938 1940

Cum Expressa Superior.

TORNACI

E TYPIS J. CASTERMAN FILIORUMQUE,

LIBRARIORUM-EDITORUM,

CANCELLARIÆ EPISCOPALIS TYPOGRAPHORUM.

1855

Property of

CBF

Please return to

Graduate Theological

Union Library

14,281

219.2

B463

Transferred

July 1938

Comm. Technician Superior

RECEIVED
LIBRARY
O. F. M.
SARASOTA

INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ.

INSTITUTIO XXXIV.

De Sacro Missæ Sacrificio. Quid agendum sit erga Sacerdotes externos, et incognitos, qui in hac Civitate, vel Diœcesi Missam celebrare deposcunt; quidve erga Presbyteros, non quidem luminibus captos, sed tantum cæcutientes. De hora, et loco, quibus Sacrificium Missæ indici debet. De Sacris Indumentis, quibus uti debent Sacerdotes ad Altare rem divinam facturis, ac de illis, quæ in Sacro agendo prohibentur. De celebratione quarumdam Missarum peculiarium. De pietate, ac Religione, quibus Sacrum confici necesse est. Aliqua demum proponuntur circa tempus pro Missæ Sacrificio insumendum.

1. **T**RIDENTINA Synodus præcipit Episcopis, ut in Sacrificio Missæ diligenter accurateque omnem irreverentiam impedian, *quæ ab impietate vix sejuncta esse potest* (1).

2. Clemens quoque XI in iis Litteris, quas die 16 Martii anno 1703 ad universos Episcopos dedit, eandem rem plurimum his verbis commendavit (2): *Majori super omnem dicendi modum diligentia, ac studio curare debes, ut Missæ Sacrificium, quo nihil sanctius, nihil divinius excogitari potest, per solos Presbyteros celebretur, non tantum ea morum puritate, quæ ipsos decet, qui singulis diebus Deo Patri cæleste Holocaustum offerunt unigeniti*

(1) Sess. 23, de Sacram. Missæ, in dec. de observ. et evitand. in celebr. Missæ. — (2) § 9.

Filii, qui nostram mortalitatem induit, verum etiam, ut Sacras Cæremonias in rubricis præscriptas sedulo, pieque observent. Id enim necessario requiritur, ne Sacerdos inter homines, Deumque positus ad ipsius iracundiam, sedandam, si negligenter, immodesteque suo munere fungatur, Deum magis irritet.

3. Mens non est de Missæ Sacrificio dissertationem conficere; verum, ut Tridentino Concilio, Summoque Pontifici pareamus, quædam indecora de medio tollere constituimus, quæ Nos ipsi, dum Sacrificium ejusmodi peragitur, deprehendimus, aut viri pietate insignes in hac civitate, ac Diœcesi non semel evenire Nobis detulerunt.

§ I.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis.

4. **C**ALCEDONENSIS Synodus Decretum edidit, quod jure Canonico pariter continetur (1), ne Sacrum facere, illi liceret, qui se Sacerdotem affirmaret, nisi litteras commendatitias Episcopi proferret: *Extraneo Clerico et Lectori extra Civitatem suam sine commendatitiis litteris proprii Episcopi nusquam penitus liceat ministrare.* Illud cavendum est in Græcis exemplaribus non *Lectori*, sed *Ignoto* scriptum occurrere, uti Cujaccius recte perpendit (2). Eamdem sententiam Tridentina Synodus loco superius allato complectitur: *Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis Diœcesibus interdican, ne cui vago, et ignoto Sacerdoti Missam celebrare liceat.* Insuper alio loco (3) sic habet: *Nullus præterea Clericus peregrinus sine Commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, et Sacramenta ministranda admittatur.* Hæc sane ad Regulares pariter, et sæculares Presbyteros referuntur. Si quidem nulli Regu-

(1) Can. 7, dist. 74. — (2) C. 5, de Clericis non residentibus.
— (3) Sess. 23, cap. 16, de ref.

lari Sacerdoti permitti debet, ut Sacrum Deo operetur sine documentis, quibus ipsius Præses Sacerdotium ab eodem susceptum, nullaque suspensione, aut irregularitate impeditum testetur, quemadmodum Sancti Officii Congregatio decrevit Encyclicis suis Litteris, quas die 29 Februarii anno 1649, et die 26 Januarii anno 1692 scripsit, in quibus admonentur Episcopi, Vicarii Generales, ac Foranei; ne facultatem celebrandi Presbyteris advenis impertiantur, sive inter Regularem, sive sæcularem Clerum adnumerentur: *Nisi litteras Episcopi, ac Præfecti Regularis prius ostendant, quibus Sacerdotes ita probentur, ut nulla falsitatis umbra, vel suspicio relinquatur.* Idem de Regularium Ecclesiis statuendum, qui sæcularibus Presbyteris concedere nequeunt, ut Sacrum peragant, nisi prius ipsorum Commendatitiæ litteræ per Ordinarium cognoscantur, et approbentur. Id sancitum fuit in Sacra Concilii Congregatione die 17 Novembris anno 1594 (1): *An Episcopus loci Ordinarius prohibere possit, ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares externos divina Officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris Commendatitiis, ipsi Sacerdotes admissi fuerint. Sacra etc. censuit posse.* Nostri quoque Decessores præclara super hac re constituerunt. Itaque juxta commune jus, Tridentinam Synodum, Sacrarum Congregationum, nostrorumque Decessorum edicta (cum re ipsa evenerit non quidem impune, in hac Civitate, ac Diœcesi, ut aliquis irregularis, ac suspensus divinum hoc Sacrificium celebraverit) præcipimus universis, ad quos spectat, cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut documenta, quæ a Sacerdotibus exteris proferentur, diligenter expendant, seduloque invigilent, ne quis ignotus, et advena Sacrum facere audeat, qui necessarias litteras, ac testimonium ab omni suspicione penitus aliena antea non produxerit; ne forte, quod

(1) Lib. 6 Decr. pag. 78.

Deus avertat, aliquis Sacerdotii Ordine minime præditus, vel irregularis, ac suspensus ad celebrandum Missæ Sacrificium accedat.

§ II.

De Presbyteris solum cæcutientibus.

5. **C**OGNITUM est omnibus cæcos etiam sine culpa irregulares esse, quo sane impedimento neminem solvere Apostolica Sedes unquam consuevit. Nonnulli contendunt hanc immunitatem Roberto Scoto Armacano Archiepiscopo in Hibernia collatam fuisse, qui variis Legationibus jussu Pontificis Julii III pro Sede Apostolica susceptis celebre sibi nomen comparavit (1). Reliqui tamen scriptores, quibus major fides habenda est, Robertum non oculis captum, sed infirmum fuisse testantur (2). Illud certissimum est, cæcum neque ad primam Tonsuram admitti, ut per illam beneficia Ecclesiastica consequi possit, quemadmodum post sedulum examen Sacra Concilii Congregatio decrevit (*). Frequentius tamen contingit, ut plures, qui sanis oculis Ordines acceperunt, deinde lumine oculorum sic debilitentur, ut non omnino cæci, sed cæcutientes evadant; quibus eadem Sacra Congregatio tribuere solet, ut diebus Festis, ac duplicibus Votivam in honorem Beatæ Virginis Missam, diebus autem profestis pro Defunctis celebrent. Multa tamen caventur, atque inter cætera, *quod non sit omnino cæcus, memoriter non recitet.* Illud quoque Episcopis præcipitur, ne ullos amisso penitus oculorum lumine ad celebrandum accedere patiantur.

(1) Majolus de irreg. l. 1, cap. 20, sub num. 2. Barbosa de Officio Episc. part. 2, alleg. 42, num. 38. Spondanus in contin. ad annal. Cardinal. Baronii ad annum. 1546, num. 3. — (2) Card. Pallavic. in hist. Conc. Trid. l. 6, cap. 5, sub. fin. (*) Pampilonen. Dispensat. die 3, Martii 1732.

Quare , ut bene omnia contingant , qui privilegium ejusmodi obtinuerint , Sacrum facere non audeant cum in Civitate , tum in Diœcesi , nisi prius Nobis , aut Vicario nostro generali idem privilegium ostenderint . Cum deinde privilegii tempus absolutum fuerit , a celebrandis divinis abstineant , nisi cæremoniarum magister , qui de ipsorum cæcitate judicare debebit , eandem facultatem prorogandam censuerit . De iis non agimus , qui post ordinationem luminibus capti , litteras Apostolicas assecuti sunt , ob quas rem divinam facere possunt adhibito alterius Sacerdotis ministerio , licet omni oculorum luce destituantur . Id vero perraro solet accidere . Nam longo temporis spatio , quo in S. Conc. Cong. Secr. munus exercuimus , Parocho Florentino id unice permissum fuit , qui ad extremam paupertatem redactus ita fuerat , ut ipsi nihil aliud pro vita sustinenda , nisi Missæ stipendium supereset . Insuper Florentinus Archiepiscopus ipsum in Sacrificio peragendo diligentissimum testabatur , nullamque fore suspicionem , ne aliquid contra ipsius Sacrificii dignitatem committeretur . Petitum id fuit die 2 Augusti anno 1727 , responsumque his verbis die 23 Augusti ejusdem anni : *Pro gratia , cum assistentia alterius Sacerdotis.*

§ III.

De hora , ac de loco celebrandi.

6. **D**E hora Sacrum faciendi nihil addendum videtur iis , quæ Institutione XIII continentur , quæ post Kalendarium excuditur . In ipsa enim juris Pontificii , et Rubricarum auctoritate sancitum fuit , Missis celebrandis initium fieri non posse , nisi ante auroram tertia pars horæ jam defluerit , finemque ipsis post meridiem tertia quoque horæ parte jam emensa statuendum esse . Quare Magnates solum , qui privato Sacello in suis ædibus

utuntur , admonebimus , horarum legem , quam modo explicavimus , ipsis omnino observandam. Paupertate , ac patientia domestici Sacerdotis minime abutantur , ita ut paratus jam ad Sacrificium diu expectare debeat , et ipsum quoque conficere , cum tempus ad rem divinam agendam constitutum præterierit. Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus id vehementer improbavit , cum ad Bernardum Coepiscopum *de Privilegio, et jure Sacerdotum* scriberet : *Increbuit consuetudo impia , ut pene nullus inveniatur anhelans, et quantulumcumque proficiens ad honores, et gloriam temporalem, qui non domesticum habeat Sacerdotem , non cui obediat , sed a quo incessanter exigat licitam simul, atque illicitam obedientiam non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis.* Id quoque indignum adeo visum fuit , ut in Gallia Regum edictis vetitum Franciscus Amatus Pouget (1) , et Boquillot (2) fateantur.

7. Ut ad locum , ubi Sacrum fieri debet , veniamus , Decessorum nostrorum edicta renovamus , quibus caveatur , ne ullus Sacerdos Regularis in Ecclesiis Monialium , quæ nostræ curæ subjectæ sunt , rem divinam faciat ; quod Presbyteris sæcularibus etiam interdicitur in Ecclesiis Monialium , quæ in Regularium potestate collocantur. Id etiam in secundo Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus Mediolani coegit (3) , sancitum his verbis fuit : *Ne in Monialium Ecclesiis, ac ne iis quidem, quæ Episcopi curæ subjectæ non sunt, sæculari cuiquam Sacerdoti, etiamsi ubique celebrandi facultas generatim, nisi a Sede Apostolica, ei data esset, Missæ sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab Episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a Missæ celebratione suspensus sit ejusdem arbitrato.* Quoniam vero in iisdem Monialium templis Altaria quæ-

(1) In Instit. Catholic. T. 43, p. 439, part. 3, sect. 2, Cap. 7, § 48.
— (2) In Tr. hist. de Liturgia, l. 2, cap. 6. — (3) Tit. 2, Decret. 3.

dam privilegiata per Sedem Apostolicam his verbis aliquando declarantur : *Ut quandocumque ad dictum Altare per quemcumque Sacerdotem sæcularem, vel Regularem Missa celebrata fuerit : hinc sine ulla Episcopi facultate ad illa Altaria Sacrum confici posse nonnulli contendebant ; sed Sacra Rituum Congregatio ad Regulares , et sæculares Presbyteros ea verba referenda explicavit , quibus jam per Episcopum in illis Ecclesiis Missam celebrare permetteretur (1).*

8. In privatis , ac domesticis Sacellis aliquid contra instituta commissum non ignoramus. Nam Regulares aliqui duas Missas celebrarunt, cum per litteras Apostolicas una tantummodo tribueretur ; vel si jussa Pontificum fecerunt, celebrare tamen ausi sunt, iis absentibus, quorum gratia privilegium datum fuit. Tandem ad Altare post meridiem non semel accesserunt, et iis quoque diebus, quibus Sacra in privatis Sacellis interduntur, quemadmodum ex Sacrarum Congregationum (2), et Synodorum Decretis aperte deprehenditur.

9. Id quidem non consulto, vel ob contemptum accidissemus, sed ob quædam peculiaria privilegia, quibus tamen uti minime deberent, antequam vel ipsi per se, vel per alium perpenderint, utrum ejusmodi privilegia concessa unquam fuerint, et an posteriori tempore abrogata, quod sane opportunum, ac necessarium videtur.

10. Cum hæc ita sint, ut omnis in posterum falsa species dimoveatur, singulis notum facimus, aras portatiles, quæ permissæ antea fuerant, Concilii Tridentini Decreto (3) sublatas penitus fuisse, quod etiam Sacra Congregatio, unica ejusdem interpret, non semel adju-
dicavit. Sciant universi illa, quæ superius memoravi-

(1) Clericatus in unione Decr. posita ante suas decis. de Sacrif. Missæ, num. 45. — (2) Gavant. t. 4, l. 4, tit. 20, litt. F. verbo: Sciendum. Giribald. de Sacram. tr. 5, c. 8, § 7, n. 36 et 37. — (3) Sess. 22, c. unico.

mus, contra instituta ab ipsis temere perpetrata esse ; quæ si in posterum contingent , censuris etiam punientur. Clementis XI Decretum subjicimus die 15 Decembris anno 1705 promulgatum , ne quis sine ullo consilio hæc a Nobis constituti arbitretur : *Ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis: in reliquis vero diebus prædictis Regularibus, et Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, et de eo se optime informare; atque illa etiam in casibus præmissis, celebrari nequeat post meridiem; demandando ulterius, et declarando, in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit, licentias, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus in cap. In his de privilegiis, et per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Concilium Tridentinum, atque idcirco eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis tenore mandat, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apost. delegati, ad pœnas præscriptas per idem S. Conc. in Decreto sess. 22. c.*

unico usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde ac si per S. Sedem specialiter concessa fuisset : et ita Sanctitas sua declarat, et servari mandat.

11. Postremo, cum inter scriptores ea disputatio ver-setur, an Sacramenta in privatis Sacellis accipere possint, qui nominantur in Litteris Apostolicis, quibus eadem Sacella in Domesticis ædibus permittuntur, ideo monendos singulos ducimus, Pœnitentiæ Sacramentum in Sacellis ejusmodi administrari non posse. Nam in Rituali ita præscribitur (1) : *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.* De Eucharistia solum agitur, ad quam non modo spirituali affectu, sed re ipsa percipiendam Tridentina Synodus fideles hortatur, cum Missæ Sacrificio præsentibus assistunt (2) : *Optarèt quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberius proveniret.* Clericatus affirmantium partes fuse tuetur (3). Reliqui vero necessariam Episcopi facultatem pro re gerenda contendunt, sive Regularis, sive sæcularis Sacerdos Sacrum Deo conficiat (4).

12. Hanc sententiam, ac normam in Urbe servari Nos ipsi testamur, qui jussu Sacræ Congregationis Concilii, cujus Secretarium agebamus, Innocentium XIII adivimus, ut facultatem percipiendæ Eucharistiæ in privato domus Sacello, quod Apostolico beneficio de more con-

(1) Tit. de Sacram. Pœnit. — (2) Sess. 22, cap. 6, de Sacrif. Miss. — (3) In Decis. de Sac. Euchar. dec. 7 ad mensem Feb. cap. 1, a num. 54 usque ad finem — (4) Quartus ad Rubr. Missal part. 3, tit. 40, dub. 40, p. 600. Diana in edit. coordinata, tom. 5, tr. 2, res. 44 et 45. Giribaldus de Sacram. Pœnit. tr. 5, cap. 8, § 8. num. 47.

cessum fuerat , nobili Matronæ ipse Pontifex impertiret , quæ ob infirmam valetudinem ad Ecclesiam se conferre non poterat. Verum præclarissimus Pontifex eamdem facultatem tradere recusavit , nisi cum morbo Matrona detineretur , juxta Medicorum testimonia , quæ ipsorum jurejurando firmari , et diligenter examinari præcepit. Quare , ne publica templa ad illos tantum pertinere videantur , qui privatis Sacellis carent , ob alias item causas , jubemus , ne in Sacellis ejusmodi , quamvis Sacrum fieri liceat , Eucharistiæ Sacramentum per Regularem , aut Sæcularem Presbyterum administretur , nisi prius per Nos , aut Vicarium nostrum Generalem id permittatur.

§ IV.

De Vestibus , quibus uti debeant Sacerdotes , cum ad Templum pro re divina facienda se conferunt ; ac de usu multarum rerum , quæ in Missæ celebratione prohibentur.

15. **I**N alia nostra institutione juxta plurima Decessorum nostrorum edicta præcipimus singulis Sacerdotibus , quocumque gradu , aut conditione præditis , ne Sacrum facturi ad templum sine veste talari accederent , neque sacrarium ingrederentur. Togam quoque , vel chlamydem , quæ in sacrariis præsto sunt , ab illis adhiberi vetuimus. Nunc idem Decretum renovamus , et quas in eo pœnas indiximus , sane infligemus , si quis parere recusaverit. In Institutione S. Caroli , cum agitur de externo corporis habitu , quem Sacerdotes præ se ferre debent , hæc traduntur (1) : *Vestibus non sordidis , aut inquinatis , nec dilaceratis , sed mundis , et ad talos usque descendentibus , Ordinique suo juxta Provincialia nostra Decreta congruentibus induatur.* Profecto quis animo non commoveatur , cum videat Sacerdotes togam

(1) In Actis Mediolan. Eccl. tom. 4 , part. 4.

sumere , ut viros principes alloquantur , qui sane hominis conditionem non superant , grave autem , ac molestum ducere eandem vestem superinduere , cum domo egrediuntur , ut tremendum Deo Sacrificium offerant , Divinumque Verbum in terras e coelo deducant ? Inter cæteras pœnas , quæ eodem Decreto continentur , et quæ nunc iterum proponuntur , suspensionem minati sumus cum Presbyteris celebrantibus , tum Sacarii Præfectis , qui tam divinum Sacrificium celebrari permittant sine talari veste , quæ ad ipsum Sacerdotem , non autem ad Sacrarium pertineat. Si custos inter Clericos non adnumeretur , munere suo spoliandum ediximus. Hoc quoque tempore , quo Pastoralem visitationem prosequimur , nonnullos Sacerdotes ruri degentes , vel ex Urbe in agrum migrantes sacrum conficere accepimus in Ecclesia , sive in publicis , aut privatis Sacellis brevi indutos veste , quæ cineritium , aut cæruleum , seu violaceum colorem præ se ferat. Itaque sub eadem suspensionis pœna nullus in tota hac Diœcesi Sacerdos sine colari , quod Presbyteris convenit , ac sine veste nigri coloris Missæ Sacrificium peragat. Nullus item custos ad Sacrum faciendum quempiam admittat , qui his Sacerdotum insignibus careat ; aliter eandem suspensionis pœnam subibit ; aut alias , si Clericus non sit , arbitrio nostro statuendas. Nam licet vestis , uti fert proverbium , Monachum haud efficiat , nec vitæ integritas in externo habitu posita sit ; cum tamen Ecclesia de Clericorum indumentis sedulam curam semper ostenderit , *ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant* (1) ; hinc colorem nigrum Ecclesiasticis aptissime convenire nemo dubitet : *In omni vestitu* (ita in Mediolanensi prime Concilio per Sanctum Carolum Borromæum coacto decernitur) *color tantum niger adhibeatur , nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis*

(1) C. 6, sess. 24, de ref

gradus Eruditus quoque Thomassinus (1) ita scriptum reliquit : *Post Synodos Tridentinam , et Mediolanenses , rata prohibitio rubei coloris , viridisque : quod absolutissime jam et præciperetur nigra vestis , et in mores induceretur .*

14. In Synodo postremi Decessoris nostri de comis fictis agitur , de quibus nihil novi decernendum existimamus. Singulos tantum monemus , ne in Civitate , aut Diocesi cum hisce capillis adscititiis , seu cum pileolo ad celebrandum accedant , nisi privilegium , quod per solum Pontificem conceditur , super hac re consecuti antea fuerint. Usus quidem pileoli legitimas ob causas tribuitur , comæ vero fictæ nusquam permittuntur. Id semel præclarissimo Cardinali per Litteras Apostolicas concessum meminimus. In Canone *Nullus de Consecratione distin. 1* hæc leguntur : *Nullus Episcopus , Presbyter , Diaconus ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire , aut velato capite Altari Dei assistere , quoniam et Apostolus prohibet , viros velato capite orare in Ecclesia , et qui temere præsumpserit , communione privetur : ex his comæ fictæ , ac pileolus , ut Petrus Le Brun sapienter expendit , in celebrando Missæ Sacrificio prohibentur (2). In Missali Romano jussu Urbani VIII ad meliorem formam redacto Decretum ejusmodi continetur : Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apost. , non obstante quacumque contraria consuetudine. Nonnulli sane Scriptores hæc ignorantes , vel dissimulantes , eam facultatem in Episcopum libere conferunt , ut comas fictas in sacro faciendo permittere possit , si necessaria causa adducatur , et eadem comæ ad modestiam ita com-*

(1) De veteri , et nova Eccl. disc. part. 1 , lib. 2 , c. 51 , sub: num. 6. — (2) In explicatione precum , et celeb. Missæ , tom. 4 , p. 103.

positæ sint , ut naturales Capilli videantur (1). Numquam tamen hanc sententiam Apostolica Sedes probavit. Nam Innocentius XI ad Legatos Apostolicos , et Episcopos Litteras dedit , monuitque nullam ipsis inesse potestatem , ut comas ejusmodi Presbyteris celebrantibus concederent. Id colligitur ex Patre La Croix , qui ipsas Pontificis litteras indicat (2). Cum vero Alexander VIII Pontificatum gereret, peculiaris Congregatio jussu ipsius Pontificis hanc opinionem sedulo perpendit , nulloque fundamento innixam declaravit (3). Quod de comis adscititiis, idem de pileolo, Scriptorum omnium judicio, (4) asserendum est. Plures in hac Civitate , ac Diœcesi circulo quodam ex capillis confecto ad caput utuntur , ne tempora, dum Sacrum faciunt , frigore perstringantur. Capitis verò partem, ubi Clericalis corona designatur , nudam relinquunt. Hujusmodi vero circuli per ultimum Romanum Concilium penitus interdicuntur (5). Cum tamen hæc nostra Civitas, ac Diœcesis Provinciæ Romanæ terminis haud includatur, et cum post idem Concilium circuli ex capillis in Missæ celebratione Romæ retineantur, nihil super hac re novi constituimus ; modo circuli modesti sint, et necessitati solum accommodentur : si qui abuti hac humanitate voluerint , eandem omnino consuetudinem abrogabimus.

15. Insuper Sac. Congregatio universis Sacerdotibus, licet Protonotariis Apostolicis, aut qualibet dignitate, et Canonici titulo præditis etiam in Ecclesiis Cathedra-

(1) Pasqualigus de Sacrific. novæ legis, q. 373. Theophil. Raynaud. Operum tom. 3 de Pileo , et cæteris capitis tegminibus, sess. 2, § nunc e contrario. Thiers in suo tr. comarum, pag. 373. — (2) Lib. 6 , part 2, num. 404. — (3) Ursaya in Instit. Crim. lib. 1 , tit. 10, § 4, num. 51. — (4) Bissus in Hierurgia, litt. B. num. 109. Gavant. ad Rub. Miss. part. 1 , tit. 2 , de ingressu Sacerd. ad Alt. lit. F. Monacell. in form. leg. tom. 3 , pag. 32 , num. 14. Diana in edit. coordinata, tom. 2, tr. 1 , res. 139 , num. 2. — (5) Tit. 46 , cap. 3.

libus, aut Metropolitanis, annulum in digitis gerere vetat, dum Missam conficiunt. Decreta per Gavantum, aliosque plurimos afferuntur (1).

16. Idem nos quoque in Civitate, ac Diœcesi singulis Sacerdotibus interdiciamus, licet iis honorum titulis, quos modo enumeravimus, supra cæteros commendentur. Insuper ad Sac. Rituum Congregationem delatum fuit, aliquos Parochos, et Ordinum Mendicantium Præfectos in celebrando Missæ Sacrificio adhibere instrumentum argenteum cum candela, quod vulgo *Bugia* nuncupatur. Quamobrem die 22 Augusti anni 1754 has Litteras ad Nos dedit, quas integras subjicimus, observandasque mandamus, ne, licet inviti, ad severitatem in delinquentes pertrahamur.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE
OBSERVANDISSIME.

Cum Sacrorum Rituum Congregationi innotuerit, quemdam in ista Civitate Bononiæ irrepsisse abusum, quod tum Parochi ejusdem, tum Superiores Ordinum Mendicantium nulla dignitate Ecclesiastica insigniti, nulloque justo titulo fulti in celebratione Missæ sive sollemnis, sive privatæ instrumento argenteo cum candela, quod *Bugia* nominatur, noviter uti præsumpsere, Eminentissimi, et Reverendissimi Patres eidem Sac. Congregationi Præpositi Emin. Vest. scribendum esse duxerunt, ut Ipsa abusum prædictum zelo, quo pollet, Ecclesiasticæ disciplinæ, a Civitate ista omnino tollere, et amovere curet, Parochosque omnes, et Ordinum Mendicantium Superiores, adhibitis iis Juris remediis, quæ prudentiæ suæ opportuna, vel etiam necessaria videbuntur, auctoritate ipsius Sacræ Congregationis moneat, coerceat, et ad

(1) Gavantus, part. 2, tit. 4, de præpar. Sacerd. celebraturi, pag. 74, impress. Venet. anno 1690, et in suis decis. apud ipsum verbo: *Annulus*. Clericatus in Resolut. Rituum ante suas decis. Sacrific. Miss. num. 47. La Croix, lib. 6, cap. 2, num. 403. Theoph. Pittolinus in suo Sacro Enchiridio. lib. 4, cap. 4, sect. 3.

terminos suos reducere non omittat; et E. V. manus humillime exosculor.

Romæ 18. Augusti 1754.

E. V. Humill., atque Addictissimus Servus.

A. F. Cardinalis Zondadari Pro-Præf.

N. M. Tedeschi Archiepisc. Apam.

Sac. Rituum Cong. Secret.

17. Delatum Nobis est post has Litteras in eam sententiam plures adductos esse, ut Protonotariis Apostolicis, qui in litteris haud nominantur, uti liceat eodem instrumento cum candela, dum Sacrum in Altari faciunt. Quare id minime ipsis licere declaramus, cum inter Participantes, ut vocant, non adscribantur, sed solum inter honorarios, qui more reliquorum Sacerdotum Missæ Sacrificium peragere debent. Et sane, si Abbates Regulares, qui benedictionem ab Episcopo acceperunt, et insignibus Pontificalibus utuntur, dum primam Tonsuram, minoresque Ordines Regularibus sibi subjectis conferunt, rem divinam privatim, sicuti cæteri Sacerdotes, facere tenentur juxta Decreta Alexandri VII, quæ mox afferemus, ubi de Missæ Sacrificio res est, in quo Pontificalia ornamenta non adhibentur, si, inquam, hæc ita sint, qua ratione Protonotarii Apostolici honoris causa designati, qui carent ejusmodi privilegiis, nec habent in Missæ celebratione usum Pontificalium, instrumentum argenteum cum candela sibi ad Altare convenire judicabunt, quod Parochis, cæterisque Sacerdotibus interdicitur? Accedit etiam quod S. Cong. Rituum hæc statuit (1) *Sacra Rituum Congregatio declaravit, non licere illustrissimis Dominis Referendariis utriusque Signaturæ Sanctissimi Domini nostri Papæ, ac Protonotariis Apostolicis honorariis Mis-*

(1) Monacellus, tom. 4, fol. 40, num. 89.

sam celebrantibus in Civitatibus, quarum regimini præficiuntur, uti Ritibus, qui proprii Eminentissimorum Cardinalium, et Episcoporum videntur; sed iidem rem sacram facere tenentur more cæterorum Sacerdotum, prout in privatis Missis præscriptum fuit Abbatibus in Decreto circa usum Pontificalium Prælati Episcopo inferioribus concessorum emanato ab eadem Sacra Congregatione habita coram fel. mem. Alexandro VII die 20 Septembris 1659, et ita servari mandavit ab Illustrissimo Governatore Civitatis Cesenæ die 9 Februarii 1675. An igitur fas erit Sacerdotibus licet inter Protonotarios Apostolicos honoris gratia cooptatis, qui tamen utriusque Signaturæ Referendarii non sunt, nec Urbium Præfecti, diverso modo, ac reliqui Sacerdotes Missæ Sacrificium agere, et privilegio uti, quod pluribus aliis dignitate præstantioribus denegatur?

18. Certum igitur, Decretumque est nulli Sacerdoti in Diocesi, ac Civitate argenteum instrumentum, de quo nunc agimus,tribuendum esse, nisi qui forte ob veterem possessionem, aliasque legitimas rationes ipsius instrumenti usum retinuerint Sacra Rituum Congregatione probante (1). Nos etiam opportuna Decreta promulgavimus, quæ in tabularium hujus nostræ Ecclesiæ relata sunt, ut eidem Sacræ Congregationi morem gereremus. Ipsa quoque non privatis modo Sacerdotibus, sed etiam Canonicis, et Capituli dignitatibus præcepit, ne in celebrando Missæ Sacrificio ullum administrum haberent, qui Missali assistat, qui pagellas evolvat, calicem detergat, vinum, et aquam infundat, ipsumque Calicem, cum opus est, tegat, ac detegat, Decreta ejusmodi post Synodum, accuratissimi Battistelli Episcopi Fulginatis excusa fuerunt (2). Constat tamen Sacram Congregationem in illos Canonicos, ac Dignitates hæc sanxisse, qui instrumento argenteo cum candela uti non

(1) Die 28 Augusti, Anno 1734. — (2) Pag. 235 et 236.

possunt; quemadmodum alio Decreto Monacellus comprobatur (1). Nam si illud permittatur, *Minister etiam de candela*, ut nuncupari solet, admittendus necessario videtur. Itaque, sub poenis arbitrio nostro statuendis, nullum ii ministrum adhibeant, dum sacrum faciunt, quibus idem instrumentum argenteum minime conceditur; qui tamen hoc jure præditi sunt, licet ministrum ipsis non denegemus, aliqua tamen supersunt, de quibus admoneantur. Ac primum, ipsimet perficiant, quæ ad Sacrum Calicem spectant, cum eos ministros aliquando deserant, qui licet Clericalem habitum superinduant, ne quidem tonsuram acceperunt. Etenim evenire potest, ut Calicem contingant, in quo Christi Sanguis contineatur; tunc præsertim, cum die Natali Domini post duas priores Missas Calix minime detergitur, in quo Christi Sanguis superesse potest. Certum vero est (licet mitiores recentium Scriptorum opiniones sequi velimus) Sacerdotibus tantum, ac Diaconis potestatem fieri, ut Sacra Vasa contingant, in quibus Christi Corpus, et Sanguis habeantur: Subdiaconis tribuitur, dum Altari ministrant, Calicem et Patenam tangere, ubi Christi Corpus, et Sanguis non fuerint. Acolytis autem extra Altaris ministerium eadem facultas traditur, cum Vasa Sacra ad Sacrificium necessaria præparare ipsi debeant. Tandem diuturna consuetudine factum est, ut Ordinati omnes, et qui sola Tonsura præditi sunt, si aliqua causa intercedat; Sacra Vasa, dum vacua sunt, extra Altaris ministerium contingant (2).

19. Postremo, ut rite omnia pacateque fiant, fatemur æquo libentique animo Nos excipere singula privilegia,

(1) Par. 4, tit. 2. formul. 4, sub. num. 28. — (2) Suarez in 3, part. D. Th. tom. 3, disput. 84, sect. 8, §. tertium exemplum. Pasqualigus de Sacrific. novæ leg. q. 837, per totam. Quartus ad Rubr. Miss. part. 2, tit. 4, dub. 6, lib. 6, La Croix, p. 2, num. 357, et seq.

quæ Abbatibus Regularium solemne Sacrum facientibus ab Alexandro VII per Decreta generalia tradita fuerunt (1), quæque post Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni impressa leguntur. Attamen ægerrime pateremur, si in Missis Pontificalibus, aut privatis ea negligerent, quæ iisdem Decretis præscribuntur. Inter privilegia illud enumeratur (2). *Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Missis tantum Pontificalibus, necnon Vesperis, et Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere sibi tantum, meminerint.* Illud vero ipsis interdicitur (3): *In Missis privatis quoad indumenta, cæremonias, Ministros, Altaris ornatum, et benedictionis largitionem a simplici Sacerdote non discrepent.* Procurator Generalis Ordinis Cassinensis contra ejusmodi Decretum, veterem consuetudinem, et peculiariora quædam privilegia Sacræ Congregationi protulit, quæ tamen die 20 Julii 1660 respondit: *servandum esse decretum*, quod Alexandri VII auctoritate confirmatum fuit. Quare sedulo caveant Abbates, ut manus dextra quæ benedictiones in Sacris solemnibus impertiri consuevit, semel tantum Populo benedicat, cum privatim sacrificium celebrant. Id vero non ita difficile videtur, cum ipsis more Episcoporum solemnia facere haud crebro juxta Pontificis ejusdem Decreta permittatur.

§ V.

De Celebratione quarundam Missarum.

20. **N**on semel Presbyteri Sæculares in Ecclesias Regularium se conferunt, ubi cum Festum duplex eo die per ipsos celebretur, peculiaris Missæ forma proponitur, quæ in Romano Missali non continetur, quæ licet Sæculari Clero, et Sacerdotibus in illas eccle-

(1) Die 17 Sept. an. 1659, et die 20 Julii, anno 1660. — (2) In Decret. anno 1639, §. 13. — (3) §. 21.

sias confluentibus minime permittatur, eam tamen Sacerdos sibi tribuit, dum in iis Ecclesiis Sacrum Deo operatur : quod sane vetitum est, cum nemo potestatem habeat, ut privilegii limites prætergrediatur. Clericatus (1) et Bissus (2) omnia, quæ Sacra Congregatio super hac re constituit, plene commemorant. Macrius vero (3) Presbyteros Sæculares uti posse Regularium Missali censet, si in ipsorum Ecclesia Romanum haberi nequeat. Attamen, ut Sacri Ritus observentur, Præfectos Regularium, qui Missali Romano non utuntur, admonemus, ut pro exteris Sacerdotibus illud in Sacrario retineant, ne aliam, ac debent, Missam celebrent, sed eam potissimum, quæ in Missali Romano præscribitur, si in eo propria illius Sancti, de quo celebritas agitur, Missa designetur; aliter vero de communi ejusdem Sancti Missam eligant, quæ pariter in Romano Missali adnotatur. Ita per Sacram Rituum Congregationem die 19 Novembris anno 1622, ac die 9 Junii anno 1668 sancitum fuit : *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de Festo duplici habente Missam propriam, quæ non sit concessa omnibus; Missam quidem dicat de Festo, sed cum Missali Romano.* Idem Scriptores fere omnes testantur (4), quod magis etiam Decreto generali probatur per eandem Congregationem die 20 Novembris 1717, promulgato, quod deinde Clemens XI sua auctoritate confirmavit; insertumque est Bullario (5), in quo ejusdem Pontificis constitutiones colliguntur : *Licere in posterum tum Confessario, tum Capellanis quarumcumque Monialium*

(1) In unione earundem ante suas decis. de Sacrif. Miss. num. 16 — (2) Litt. M. num. 246, §. 4, — (3) In notitia Eccl. verbo : Missa. — (4) Gavantus tom. 1, part. 3, tit. 10, num. 16. Biff. litt. M. num. 246, §. 4. Tonell. Sac. Enchiridion, lib. 1, cap. 2, §. 8, Sporer. Theol. Moral. tom. 3, part. 2, cap. 6, sect. 4, §. 3, num. 430. La Croix, t. 2, lib. 6, part. 2, num. 372 et 376. — (5) Pag. 576.

servitio addictis Missas Sanctorum , de quibus ipsæ recitant officium , celebrare , sed cum Missali Romano , et de Communi , non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione concessas : et ita decrevit , et servari mandavit die 20 Novembris 1717.

21. Ex veteribus testamentis deprehendimus nonnullos pietate ductos præcepisse , ut Missæ Sancti Gregorii pro ipsorum expiatione celebrarentur. Illic mos obsolevit ; idque tribuendum est Sacrorum Rituum Congregationi , quæ Missas ejusmodi penitus abrogavit. Verum in hac re multi decipiuntur , quos ab errore liberandos existimamus , ut prisca religio , ac pietas restauretur. Igitur tradit Sanctus Gregorius (1) defuncto quodam Justo Monacho , se Pretioso pariter Monacho hæc demandasse : *Vade itaque , ab hodierno die diebus triginta continuis offer pro eo Sacrificium ; stude , ut nullus prætermittatur dies , quo pro absolutione illius Hostia salutaris non offeratur.* Absoluto Missarum numero Justus Monacho Copioso apparuit , cui se Purgatorii cruciatibus ereptum eo tempore nunciavit : *Fratres vero* (inquit S. Gregorius (2)) *sollicite computaverunt dies , et ipse dies extiterat , quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta.* Hinc Missarum usus dimanavit , quæ a Sancto Gregorio nuncupantur. Illum deinde Cluniacense Monasterium inter suas consuetudines adscivit , quas Uldericus Regularis Benedictinus lib. 5. cap. 29 , complexus est. Fideles omni sæculo eandem consuetudinem pariter receperunt.

22. Interjecto aliquo tempore triginta Missas prorsus ineptas , et rebus haud convenientibus refertas quidam sine ulla facultate temere confecit , easque a S. Gregorio appellavit , quas etiam diligenter expendit Thiers (3).

(1) L. 4 , cap. 5 , de Dialog. — (2) Loco citato. — (3) In suo tr. Superstit. tit. 2 , lib. 4 , cap. 4.

Sacra igitur Rituum Congregatio easdem Missas celebrari omnino vetuit, non vero piam consuetudinem a S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem Sacrificia Deo offerantur pro illius expiatione, qui e vivis decedit. Cavendum tamen est, si eo dierum spatio pro defunctis Sacrum fieri nequeat, eam Missam, quæ tunc ab Ecclesia præscribitur, pro defuncto peragendam, cum præsertim Sanctus Gregorius Missas, quæ pro defunctis agi solent, minime indixerit. Quod si intra trigesimum dierum numerum postremi tres dies Majoris Hebdomadæ occurrant, diebus insequentibus numerus absolvatur. Idem per consuetudines allatas Cluniacensis Monasterii indicatur. Inter eruditos, qui de hac re agunt, Patres Bollandistæ (1) locum habere possunt. Inter alios vero, qui scripserunt post Decretum Sac. Congregationis Missas S. Gregorii, ut dictum est, prohibentis, Clericatus (2) adnumeratur, qui reliquos omnes ejusdem sententiæ complectitur. Item Gavellus (3), ac præsertim Benedictus XIII de Nobis optime meritis, qui supra cæteros erudite accurateque hoc argumentum pertractavit (4).

23. Sanctus Thomas docuit, quod (5) *ex parte Sacrificii Missa æqualiter prodest Defuncto, de quocumque dicatur; ex parte tamen orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ*: ob hanc causam de quibusdam piis hominibus traditur, quod Missam pro Defunctis quotidie celebrare voluerunt, quemadmodum S. Petrus Damianus testatur (6). Illis tamen omissis, quæ instinctu divino, afflatuque facta fuisse putandum est, atque ideo nostris oculis cum admiratione suscipienda, non vero imitanda subjiciuntur, illis, inquam, omissis, certi dies, quibus Missa pro Defunctis agi nequit, ab Ecclesia statuuntur, quos hoc loco enumerabi-

(1) Tom. 7. Maii in Paralip. pag. 54, num. 44. — (2) De Sacrif. Missæ decis. 44, num. 49. — (3) In Opusc. de casib. consc. casu 48. — (4) Sermon. 20, de Purg. — (5) t. 4 dist. 45, q. 1, art. 3, quæst. 4, ad 1. — (6) Opusc. 34, cap. 5.

mus, ut non pauca impediuntur, quæ in Civitate, ac Diœcesi contra has leges committi deprehendimus.

24. Solemnes pro Defunctis Missæ haberi possunt, cum privatæ pro iisdem conceduntur. Idem permittitur, etiamsi duplex aliquod officium majus vel minus agitur, si tamen solemnia pro Defunctis supremis alicujus tabulis instituta fuerint, iisque diebus peragantur quotannis quibus illi e vita migrarunt; hæc enim Sacrorum Rituum Congregatio simul deposcit, *et quod sint a testatore præscriptæ, et quod dies, in qua celebrantur, sit vere dies illius obitus annua* (1). Diebus autem Dominicis, aut Festis ex præcepto, vel quibus *de Festo duplici* nullum officium institui potest, annuæ Missæ ejusmodi pro Defunctis celebrari nequeunt.

25. At vero, *Si quis die Festo sit sepeliendus, Missa propria pro Defunctis, præsentē Corpore, celebrari poterit* (2), *nisi obstet magna dñi solemnitas*. Per hæc sane verba Duplicia primæ Classis seclusa videntur; et Sacra quoque Rituum Congregatio die 5 Julii anno 1698, cum petitum fuisset octavo loco: *An in duplicibus primæ Classis possit cantari Missa Defunctorum præsentē Corpore*: respondit, *negative*. Attamen disputandi locus adhuc superest, an Sacra Congregatio omnia duplicia primæ Classis (3), an magis solemnia (4) complectatur, in quibus, licet præsentē Corpore, Sacrum pro Defunctis confici non potest. Id sane judicio nostro dirimendum non est. Quare solum admonebimus in Missali quidem post Missam *in die obitus, seu Depositionis Defuncti*, diem pariter tertium, septimum, et trigesimum cum propria oratione ad expiandas Defunctorum animas designari; tamen illis diebus ejusmodi Missæ tantum

(1) Decret. die 22, Nov. anno 1664, confirmatum die 23 Sept. anno 1669. — (2) Rit. Rom. — (3) Ita Quartus ad Rub. Miss. part. 1, tit. 5, dub. 1, n. 7. — (4) Ita Pasqualig. de Sacrific. novæ Leg. tom. 4, q. 285.

celebrari possunt, quibus privatim pro Defunctis Sacrum facere licet, non vero illis etiam diebus Festo aliquo, ut dictum est, impeditis, licet *die anniversario, aut præ-sente corpore*, solemnia pro Defunctis tunc permittantur.

26. Juxta Missalis Rubricas, *Missæ privatæ pro Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus, et Dominicis diebus*. Item quibus diebus *de Festo duplici* nullum officium institui potest, Missæ pariter votivæ ac pro Defunctis omittuntur. Id observandum contingit infra Octavas Epiphaniæ Domini, Paschatis, ac Pentecostes. Licet autem infra Octavas Corporis Domini, ac Natalis ejusdem *de Festo duplici* celebritas agatur, Sacra tamen Rituum Congregatio annis 1670 ac 1700 vetuit, ne solemnia pro Defunctis eo tempore indicerentur. Idem omnino præcipitur, cum Sacrosancta Eucharistia palam exposita adoratur.

27. In Litteris Apostolicis, quibus olim Altaria privilegiata declarabantur, cautum non fuit, utrum Missa ad eadem Altaria celebranda pro Defunctis statueretur. Hinc locum habuit disputatio, an pro comparandis Indulgentiis Missa pro Defunctis, an alia quælibet requiratur; hanc postremam sententiam Fagnanus defendit (1). Nunc omnis dubitandi causa sublata videtur, cum iisdem Litteris, quibus Altare privilegiatum conceditur, Missa quoque pro Defunctis (2) decernatur. Aliud tamen inquirendum superest, an, si testatores Missas ad Altare privilegiatum pro Defunctis quidem præceperint, idem onus impleri valeat diebus per Rubricas, ut supra dictum est, impeditis. Sacra Rituum Congregatio (3) Sacrum *de Festo currenti*, pro expiatione Defuncti jussit offerri, si tunc celebrandæ pro Defunctis Missæ conti-

(1) C. quidem num. 43, et seq. de cel. Miss. Diana in ed. coordinata part. 9, tr. 2, res. 8. Pasqualig. de Sacrific. novæ Leg. q. 732. Tamburin. in Meth. cel. Miss. lib. 2, c. 7, § 7. — (2) Bordon. de Legatis, cap. 7, num. 48, et seq. Amost. de causis piis, tom. 2, lib. 2, c. 5, num. 47. — (3) Anno 1662.

gerint. Alexander VII id confirmavit, et servandum omnino voluit, licet per testatores ad Altare privilegiatum Missæ decernantur. Ex hoc Decreto non satis conjicitur, utrum Pontifex Altaria privilegiata non quidem in perpetuum, sed ad septennium, et certis solum per hebdomadam diebus complectatur; quæ deinde Clemens IX complexus est. Cum Innocentius XI Pontificatum gereret, animadversum fuit, Litteras Apostolicas Alexandri VII, et Clementis IX de Missis, solum pro Defunctis agere, quæ ex testamento celebrandæ sunt diebus ob aliquod Festum duplex impeditis. Hinc propositum, ac diligenter examinatum fuit, an, quæ cauta fuerunt Decretis Alexandri VII, et Clementis IX, quoties impedimentum Festi duplicis obtingit, eadem servari deberent reliquis etiam diebus, quibus, licet Festum duplex haud celebretur, Missæ tamen pro Defunctis prohibentur. Hanc Innocentius Pontifex sententiam probavit; et anno 1714 Decretum super eadem re promulgatum fuit, quod Clemens XI confirmavit (1).

§ VI.

De Pietate, ac Religione in Sacro celebrando necessariis, ac de tempore, quod illis impendi debet.

28. **Q**UEMADMODUM lætitia maxima perfusi sumus, cum multos Sacerdotes Regulares, ac Sæculares vidimus summa pietate Sacrum facere, et in ipso peragendo debitum tempus insumere, ita profecto gravissimum dolorem accepimus, cum aliquos Nos ipsi deprehendimus, qui adeo festinanter, indecore, linguaque præcipiti rem Divinam conficiebant, ut, quæ tunc legerent, nullo modo percipere potuerimus. Plurimi sane inter Sacerdotes non exiguam temporis partem mane conterunt in foro, vel inanibus colloquiis, vel etiam negotiis ip-

(1) Habetur in Bul pag 574 et in Missali excuso in Colleg. de Prop. Fide aliisque Missalibus.

sorum dignitati parum accommodatis, donec celebrandi tempus accesserit: tunc ad Sacrarium properant, et sacris vestibus induti, vix limen Altaris contigerunt, fere intra momentum, Missa jam absoluta, Sacrarium repetunt, depositisque sacris indumentis, ad forum, publicasque officinas revertuntur. Utinam hæc falsa essent! Populus in quasdam Ecclesias magna frequentia convenit eam ob causam, quod ibi Missarum Sacrificia brevissimo temporis spatio conficiuntur. Perpauci in alia templa confluunt, in quibus non eadem celeritate Missas agi suspicantur. Illud quoque non sine quodam horrore a probissimis viris audivimus, aliquos Sacerdotes, ut cæteris omnibus ad celebrandum in privatis nobilium Sacellis Sacrificium præferrentur, pro quodam merito protulisse, quod citissime rem Divinam expedirent. Illud igitur certissimum est non deesse, qui Sacrum negligentissime faciunt, verba cum festinatione proferentes, intempestive, quæ agenda sunt, properantes, vel ea simul cum verbis conjungentes, cum tamen verba pronuntianda non sint, nisi quilibet actus prius absolvatur. Ad Altare tam exiguo tempore, adeoque incomposite detinentur, ut nullam animo religionem, nullam verbis, ac precibus, quæ ad Sacrificium pertinent, attentionem habere procul dubio videatur. Sacerdotibus ejusmodi illud aptissime convenire potest, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat an insultat?*

29. Si eodem pietatis studio, quo famulus Dei Joannes Abulensis, incenderemur, singulis hebdomadæ diebus libentissime Ecclesias mane percurreremus, ejusque exemplum sequeremur; cum ille, uti Pater Segneri commemorat (1). Missæ Sacrificio adesset, in quo Sacerdos Christi Corpus tanquam osellam manibus versabat, ad Altare accessit, ut decidentem candelam suo loco restitueret, et voce quidem demissa, vultu tamen

(1) In sua Pastoralis Institut. cap. 44, §. 4.

inflammato ad Sacerdotem conversus, dum hostiam e manibus deponeret: *Age, inquit, decenter cum hoc Puero, nam optimos habet Parentes.* Quibus verbis adeo commotus fuit Sacerdos, ut ad meliorem deinde frugem traductus fuerit. Quoniam vero imperfecti Nos ipsi sumus, et Sacrum, qua par est religione, ac diligentia minime facimus; ita ut supremo die per Divinum Iudicem Nos vehementer arguendos merito timeamus; hinc aliqua solum afferemus, quibus Nos ipsi; ac reliqui Sacerdotes, quibus opus est, recte instituamur. Deinde, nostra interposita auctoritate, nonnulla prohibebimus, quæ pravum exemplum simul, et horrorem piis Fidelibus excitant.

30. In Missalis Rubrica hæc leguntur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distincte, et apposite proferat; non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit; nec nimis morose, ne audientes tædio afficiat.* Cardinalis etiam Bona in eo libello, quo Sacerdotem pro Sacro rite faciendo instituit, hæc tradit (1), *omnia verba, quæ sive elata, sive submissa voce proferentur, clare, distincte, ferventer, et absque ulla festinatione pronunciabis; nihil interim mente revolvens, quantumvis bonum, et sanctum videatur, quod a propria, et litterali verborum significatione alienum sit, ut, et menti Ecclesiæ conformes, quæ omnes Missæ preces, lectiones, et sententias magno cum delectu ad Sacerdotis, et adstantium instructionem, et devotionem selegit.* Scriptores autem juxta Rubricam temporis spatium, quod in Missæ celebratione impenditur, duplex constituunt; videlicet interius, et exterius. Primum quidem in recta, integraque verborum pronuntiatione, in precibus, cæterisque rebus, quæ a Sacris ritibus præscribuntur, attente decenterque absolvendis collocatur; altero verum illud est, quod

(1) § 3.

pietati Sacerdotis liberum relinquitur. Admonent tamen, ut hanc secundam prolixitatem, quo possunt studio, singuli evitent, ne fastidium populo afferatur; primam vero non sine gravi culpa omitti posse fatentur. De illa sane sermonem habebat S. Philippus Neri (1), cum Sacerdotes, qui in Sacro peragendo coelesti voluptate supra modum cumularentur, hortari solebat, ut dicerent: *Non palam has delicias, sed clam in cubiculo magis optarem.* Hoc pacto innuebat Sacrum religiose quidem fieri debere, cavendum tamen, ne tædio populus afficiatur; in cubiculo autem pietati habenas laxandas esse. Itaque, si spatium temporis interius, quod requiritur in iis omnibus rite perficiendis, quæ modo explicavimus sedulo perpendatur, non ita brevi tempore, ut multi existimant, Sacrum expediri potest, sed ex unanimi Scriptorum (2) opinione ad tertiam horæ partem saltem debet pertingere, neque horæ dimidium excedere.

31. Hæc sententia pariter continetur in illa institutione, quæ in Appendice postremi Romani Concilii excusa fuit (3). Igitur parvi faciendi sunt inepti quorundam sermones, qui nulla pietate præditi pravam consuetudinem tueri contendunt, ob quam nulla habita honoris ratione rem Divinam conficiunt, et præcipiti lingua omnia perturbant. Jactant igitur in populum, Missas prolixas fastidium gignere: Agnum Paschalem, qui Christum Dominum exprimebat, ea lege fuisse Judæis propositum, ut comederent festinanter (4); Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum in Sacro peragendo valde expeditum; postremo satis esse, si

(1) In ejus vita a Baccio scripta leg. 1, cap. 19, num. 9. — (2) Quartus in Comm. ad Rubr. Miss. Rom. part. 4, tit. 16, dub. 6, Gobat. in Theol. experim. tr. 3, casu 23, num. 812, et seqq. Biss. in sua Hierurgia, tom. 4 l. B. verbo: Brevis n. 135, Coton. in suis Controvers. lib. 2, contrav. 5, num. 101. Clericatus in suis discord. Forens. Crim. discord. 49. Roncaglia in sua Theol. Mor. t. 18, cap. 3, q. 2, resp. 2. — (3) Pag. 246. — (4) Exod. cap. 12.

omnia legantur, et nihil eorum, quæ præscripta sunt, omittatur; nullo autem pacto constitui debere tempus, quod Sacro absolvendo insumatur. Attamen in primis, si quis tempus, quod superius exposuimus, impendere negligat, nunquam satis attente, ac decenter percurrere, atque agere potest universa, quæ in Rubricis continentur, quemadmodum docet Gobatus (1), cum illam conditionem *breviter* in celebranda Missa necessariam, his verbis explanat: *Breviter, at non festinanter, perinde ac si esset a tergo, qui scutica urgeret etc. breviter, id est, circa dimidiam horam; vix enim breviori spatio possunt omnia in communibus Missis peragi cum debito decore, ac devotione, cum tamen sit necessario tanta mora tribuenda Sacrificio, quanta necessaria est ad rite, ac devote omnia peragenda etc. Nec facile quis mihi persuadebit, se communiter cum sensu pietatis, et sine multis imperfectionibus, intra horæ quadrantem finire Sacrum.* Insuper nihili ducendæ sunt injustæ illorum querimoniarum, ac fastidium, qui Missæ Sacrificium celerime absolutum expeterent. Plurimi enim numerantur, qui pietate insignes ob ejusmodi brevitatem graviter animo commoventur, eosque Sacerdotes summopere commendant, qui pie, et eo temporis spatio, quod supra definitum fuit, Sacrum conficiunt. Præ cæteris tradit Cardinalis Boronius (2), S. Augustinum inter alia mala, quæ vehementer arguere solebat, illud præsertim quorundam extitisse, *qui queruntur de prolixitate Missarum.* Qui illam Exodi auctoritatem afferunt, *comedetis festinanter*, ut pravam consuetudinem corroborarent, sacras Litteras nefarie interpretantur. Pater quidem Theophilus Raynaudus hanc sententiam ita explicat (3): *Esto vero admitti possit vulgaris notio festinationis illius pro celeri, et prompta comestione, nihil tamen inde ad*

(1) In Th. experim. tr. 3, cap. 23, sect. 3, num. 844. — (2) Ad an. Chr. 418, sub num. 33. — (3) Tom. 46 suorum Oper. pag. 40, num. 19, et seqq.

rem præsentem. Nam quoad significationem transitus quam celerrimi, Ægyptiis urgentibus, brevissime confecti, necessaria erat ea festinatio in Sacrificio Agni consumendo; quæ ratio properandi cessat in hoc negotio. Errant quoque apertissime, qui ad excusandam Missæ brevitatem Sancti Thomæ Cantuariensis exemplo utuntur. Petrus enim Rogerius, seu Gregorius XI, qui illius vitam scripsit, quam deinde Christianus Lupus in lucem promulgavit (1), hæc ita tradit: Comedebat itaque festinanter propter emissiones per Angelos malos, perniciosum scilicet vanarum cogitationum superventum in Sacramentali Dominici Corporis perceptione; non tardus, non morosus, non nova, præterquam quæ in Canone constituta sunt, adjungens: verum ea præsertim hora profundissimas, tanquam ex intimis pietatis visceribus, lacrymas profundeabat, et singultus, tanquam attacta Christi vulnera, tota intima cordis excutiens viscera, et effundens. Quare exemplum sancti Thomæ, quod gravissimi Scriptoris auctoritate firmatum commemoravimus, illis procul dubio adversatur, qui in Missæ Sacrificio brevitatem, ac negligentiam tutantur. Ipsorum oculis subjici potius deberet exemplum Rogerii Salisbyrensis Episcopi, qui misere vitam absolvit, uti refert Guilielmus Neubricensis, cum Sacrum nimis festinanter, et sine debita pietate celebraret, qua arte sibi gratiam Henrici I Angliæ Regis conciliaverat. Insuper inter cætera, quæ in Concilio Constantiensi contra Joannem XXII prolata sunt, illud quoque locum habuit: Quod Missam raro, currenter, sine devotione celebraret (2). Non semel etiam improvisa morte aliqui Sacerdotes oppressi fuerunt, quod probissimi homines divino sane judicio contigisse putaverunt ob indignam festinationem, qua rem Divi-

(1) Tom. 40, cap. 41, tult. edit. ipsius Operum Venet. Impressorum. — (2) Lupus eodem loco, pag. 373, tom. 9.

nam conficiebant, quemadmodum Pius Settala Dertonensis Episcopus testatur (1).

52. Tandem quo possumus majori studio juxta infirmitatem nostram Sacerdotes nostræ Diœcesis obtestamur, ut, quæ Nos hucusque declaravimus, sedulo perpendant. Idem Nos ipsi diligenter præstabimus, ut, quæ olim negligenter commisimus, in Missæ celebratione corrigamus. Parato, mœrentique per Pœnitentiam apimo ad Sacrum faciendum accedamus, ita ut per exteriora pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum a Nobis desumat: quæ legenda sunt, clara voce exprimantur; omnis linguæ festinatio prorsus impediatur; quidquid vel agendum, vel ore proferendum est, cum seria mentis consideratione jungatur; et tunc tertiæ partis, vel etiam dimidiæ horæ spatium pro Missæ Sacrificio constitutum nimis prolixum non videbitur. Deo juvante fore confidimus, ut Sacerdotes universi sibi pro muneris ratione, ac dignitate satisfaciant; nec in forum, aut publicas Urbis officinas in posterum simul convenient, ut vanis rebus defineantur, ac deinde ex foro ad Sacrum properantes Missæ Sacrificium instituunt. Sin autem aliquis in iisdem fori conventibus versari persistet, aut Sacrum nimis festinanter Deo operabitur, si advena fuerit, statim ab Urbe, ac Diœcesi depelletur; si Civis, aut Diœcesanus, a Sacris Mysteriis peragendis, donec resipuerit, interdicetur. Præcipimus, ut præsens edictum Sacrariis hujus Urbis, ac Diœcesis fixum conservetur. Custodes autem nostro arbitrio punientur, si cœtus Sacerdotum in iisdem Sacrariis sive ante, sive post Missæ Sacrificium, fieri permittant, in quibus tempus inepte conteratur. Idem de Lâicis intelligi debet, qui pro Sacro audiendo, vel ob alias causas in Sacrum aliquando conveniunt.

(1) In opere, cui titulus: *Mysteria, et sensus Mystici Sacrific.* cap. 50, num. 44.

INSTITUTIO XXXV.

De Indulgentia in forma Jubilæi per Summum Pontificem promulgata De illis diebus , quibus indictum jejunium servari debet. De causis , ob quas hujusmodi dies potissimum designantur.

1. CLEMENS XII , qui Pontificatum feliciter obtinet, cum provide expendat vanos , irritosque fore conatus omnes , quos ad Principum concordiam , aliaque Ecclesiæ necessaria comparanda jampridem contulit , et sine ulla intermissione libenter impendit , nisi Deus votis obsecundet , plenariam Indulgentiam , sicut anno Jubilæi redeunte concedi solet , liberaliter impertivit iis omnibus , qui perfectis piis operibus , quæ indicuntur , Deum Summo studio obtestabuntur , ut Christianos Principes compositis bellis in amicitiam deducat , aliasque ab Ecclesia sua calamitates avertat : singulis autem Episcopis præcipit, ut in suis Diœcesibus eandem Indulgentiam promulgent.

2. Quare , ut pio Pontifici libentissime morem geramus , hac nostra declaratione eandem Indulgentiam notam facimus , et singulos curæ nostræ commendatos hortamur , ne cœlestem hunc thesaurum consequi prætermittant.

3. Hæc autem præcipiuntur : per tres dies jejunium , accedere ad Pœnitentiæ Sacramentum , et Sacram Eucharistiam suscipiendam , templum invisere , ubi preces Deo ferantur pro iis causis, quæ superius expositæ sunt, tandem mendicis stipem aliquam erogare. Tempa quæ in Civitate per Nos designantur , sunt Metropolitana S. Petro nuncupata, Ecclesia Corporis Domini, et S. Mariæ , quæ a *Pietate* , et a *Mendicantibus* , appellatur , Sanctorum Jacobi , et Philippi , quæ ad Moniales conversas pertinet.

4. Dies 20, 22, 24, hujus mensis Decembris pro jejuniis constituimus, vel dies 29, 31 Decembris, et Kalendas ineuntis Januarii, ut hoc pacto duas hebdomadas complectamur, quarum spatio quilibet jejuniis satisfacere possit, Pœnitentiæ Sacramento animam expiare, Christi Corpus sumere, templum invisere, et egenos aliquo subsidio recreare.

5. Hos dies potissimum elegimus, qui ob proximam Natalis Domini celebritatem propitii magis videntur, cum Salvatoris adventum in terras, ubi mortalitatem indueret, Prophetæ Nobis antea cum præsagio pacis denuntiaverint: *Orietur in diebus ejus justitia, et abundantia pacis* (1). Item *misericordia, et veritas obviaverunt sibi, justitia, et pax osculatæ sunt*. Alio vero loco (2): *Non levabit gens contra gentem gladium*. Tandem inquit Isaias (3): *vocabitur nomen ejus Princeps pacis*. Accedit (4), quod Christus Dominus in lucem venit, cum universus Orbis tranquilla pace frueretur: *exiit edictum* (tradit S. Lucas (5) *a Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis*. Id autem non nisi Orbe composito contingere potuisset; quod alio pariter ejusdem Evangelistæ testimonio confirmatur, dum subdit, Angelos hisce concentibus nato Domino pacem celebrasse: *Gloria in Excelsis Deo, et in terra pax hominibus*. Hinc S. Augustinus sapienter scriptum reliquit (6): *Regnante ergo Herode in Judæa apud Romanos jam Reipublicæ mutato statu, Imperante Cæsare Augusto, et per eum Orbe pacato, natus est Christus*. Sanct. autem Hieronymus idem comprobat (7): *Veteres revolvamus historias, et inveniemus, usque ad vigesimum octavum annum Cæsaris Augusti, cujus quadragesimo primo anno Christus natus est in Judæa; in toto Orbe terrarum fuisse discordiam, et singulas nationes contra vicinas*

(1) Ps. 72. — (2) Ps. 84. — (3) Cap. 2. — (4) Cap. 9. — (5) Cap. 2. — (6) L. 48, de Civ. Dei, cap. 46. — (7) In Comment. de Isaia, cap. 2.

gentes arsisse studio præliandi, ita ut cæderent, et cæderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando sub Præsidente Cyriæ Cyrino prima est in Orbe terrarum facta descriptio, et Evangelicæ doctrinæ pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella cessaverunt, et nequaquam per Oppida, et Vicos exercebantur ad prælia, sed ad agrorum cultus: militibus tantum, legionibusque Romanis contra Barbaras Nationes bellandi studio delegato, quando impletus est ille Angelorum concentus: Gloria in Excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

6. Licet Jejunium primæ hebdomadæ die 20 nempe feria secunda, die 22, hoc est feria quarta, et die 24 scilicet feria sexta constituerimus, ab iis tamen, quæ in Litteris Pontificis præscribuntur, haud recessisse putamus, licet per ipsas jejunium feria quarta, sexta, ac Sabbato præcipiatur. Si quidem cum hujusce rei natura in trino jejunio posita sit, et cum legitima causa intercedat, privilegium nempe, quo Fideles in Dominicæ Nativitatis Festo, licet in diem incidat, quo ab esu carniū est abstinendum, tamen ob tantæ celebritatis præstantiam iisdem carnibus uti possunt: Respondemus (inquit Honorius III (1) quod illi, qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti in sexta feria, si Festum Nativitatis Dominicæ die ipso venire contigerit carnibus propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis; cum item suspicati fuerimus, ne impedimenta ad rem perficiendam excitarentur, si post diem Natalem Domini, vel ulterius etiam primæ hebdomadæ jejunium protraheretur; ideo facultate usi sumus, quæ Episcopo in causis ejusmodi tribuitur, cum res minime sit, ut opus aliquod per Pontificem indictum in aliud diversum opus convertatur, sed solum ut jejunium in alium diem transferatur, quemad-

(1) C. explicari, de observ. jejun.

modum P. Viva Theologus Societatis Jesu recte perpendit (1). Illud etiam accedit, quod mentem Pontificis, cum de iis rebus agitur, interpretari possumus, uti docet P. Passerinus, ex Dominicana Familia Theologus (2), Postremo rem deliberavimus, postquam Theologi suis sententiis consilium nostrum confirmarunt. Minime vero improbamus, imo plurimum eos commendamus, qui feria quarta, sexta, ac Sabbato hujus hebdomadæ jejunium servare velint, licet eodem Sabbato Natale Domini solemniter gaudio celebretur. Sic enim Honorium III imitatur, qui post allata superius verba ita subdit: *Nec tamen hi reprehendendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere*. Interpretes autem hæc superaddunt: *Imo magis laudandi sunt*.

7. In Diœcesim sane hæc nostra declaratio (licet post acceptas Pontificis Litteras protinus illam exaravimus) ante celebritatem Natalis Domini pervenire nequit, ideoque impedimenta, quæ obvenire in Civitate possunt, uti superius dictum est, de medio auferuntur. Quare piis operibus, quæ in Apostolicis Litteris continentur satisfieri poterit a die Dominico (statim ac nostra hæc declaratio innotescet) usque ad alterum Dominicum diem, qui dierum quindecim spatium conficiet. Cavendum tamen, ut feria quarta, sexta, et Sabbato alterius hebdomadæ jejunium habeatur. Templum quoque Parochiale in Diœcesi invisendum designamus.

8. Qui in itinere, sive mari, seu terra delinentur, statim ac in Patriam redierint, et sancta opera, quæ superius ediximus, perfecerint, eandem Indulgentiam consequentur. De Regularibus autem utriusque sexus, licet Claustro perpetuo inclusis: item de Laicis omnibus, et Ecclesiasticis, vel Regularibus, qui in carcerem, seu captivitatem conjuncti, aut corporis ægritudine, aliaque

(1) De Jubilæo q. 8, de operib. injunctis, art. ult. num. 2. —
 (2) De Indulgentiis, q. 72, num. 504.

legitima causa impediti nihil eorum, quæ præscripta sunt, vel partem solum exequi poterunt, ita statuimus, ut Confessarius a Nobis probatus, vel post hanc promulgationem approbandus, in alia pietatis opera immutet ea, quæ reliquis proposita sunt, vel in aliud proximum tempus proroget, et illa solum præcipiat, quæ cujusvis conditioni magis apte conveniant. Libellum precationum, quæ recitari debent tempore Jubilæi, typis excudi curavimus, ut omnes pro Summi Pontificis voluntate Deum clementissimum commodius obtestentur.

INSTITUTIO XXXVI.

De efferendis Defunctorum corporibus, ac de Missis pro illorum expiatione celebrandis. Veterem esse, et Canonicum ritum decantandi Psalmos, dum cadavera ad tumulum feruntur. Vetustissimum haberi institutum faciendi Sacrum præsentē cadavere, antequam sepulturæ mandetur. Improbantur pravæ consuetudines, quæ inductæ sunt in efferendis cadaveribus. De facibus, quæ adhibentur in ducendis funeribus, ac de veteri ipsarum institutione. De privatis funeribus, ac postremo de iis Defunctis, qui ad sepulturam curru deducuntur.

1. **I**NTER cætera, quæ sapienter, atque utiliter per Gabriëlem Cardinalem Paleottum constituta sunt pro felici hujus Civitatis, ac Diœcesis administratione, illud sane adnumerari debet, quod prudenter sanxit, ut corruptelas, sumptusque immoderatos tolleret, qui in efferendis cadaveribus, et exequiis celebrandis impendebantur. Id porro accidit, cum Alexander Card. Sfortia hujus Civitatis de Latere Legatus una cum *Antianis* Consulibus, Vexillifero Justitiæ, et Senatu contra ingentem virorum, et mulierum luxum in vestibus, et conviviis exornandis Edictum promulgaverat : *Accepimus nu-*

per (inquit præclarissimus Civis Gregorius (1) XIII) *dilectum filium nostrum Alexandrum Tituli Sanctæ Mariæ in via Presbyterum Cardinalem Sfortiam nuncupatum tunc Civitatis Bononiæ Apostolicæ sedis de Latere Legatum, una cum dilectis filiis Antianis Consulibus, et Vexillifero Justitiæ, ac Magistratu quadraginta Virorum Reformatorum status Libertatis ejusdem Civitatis, per publice propositum de mense Octobri proxime clapso Edictum sub quibusdam pænis, ne Civitas prædicta in virorum, ac mulierum ornatu, conviviisque faciendis, ingenti sumptu exhauriretur. Tunc enim Cardinalis Gabriël Paleottus gravissimos sumptus, qui in pompa funeris ducenda fieri solebant, coercendos existimavit: Dilectum vero filium nostrum Gabriëlem Tituli Sanctorum Joannis, et Pauli Presbyterum Cardinalem Paleottum vocatum Bononiensis Ecclesiæ Præsulem, simili de causa motum, et ad parcendum maxime gravibus expensis, quæ in pompa funeris ducenda, mortuorumque exequiis celebrandis in eadem Civitate fiebant, aliqua constituisse, et ordinasse. Ita prosequitur Pontifex in iisdem Litteris, quibus omnia, quæ per Cardinalem Paleottum super ea re constituta fuerant, Apostolica auctoritate confirmantur. Hujusmodi Litteræ in Episcopali ipsius Cardinalis Gabriëlis Paleotti impressæ leguntur (2).*

2. Ut omittamus luxum in extruendis conviviis, et vestium ornatu, cui sapienter per Cardinalem Sfortiam eo tempore consultum fuit, funera sane, et exequiæ post Gregorium XIII ad hunc usque diem ita celebrantur, ut modus expensis minime statuendus videatur. Nonnulla tamen admonenda sunt pro muneris nostri ratione, ut seclusa omni funerum pompa, nihil eorum, quæ ab Ecclesia præscripta sunt, negligatur. Cadavera juxta communem ritum tumulo inferantur, et defuncto-

(1) In litteris Ap. datis die 7 Januarii, anno 1572. — (2) Pag. 358.

rum animæ majori, quo fieri potest studio, piis operibus expientur.

3. Ut rem clarius explicemus, aliqui ob extremam paupertatem sine ullis expensis gratis tumulo mandantur: alii vero iis operibus instructi sunt, ut charitatis titulo nequaquam ad tumulum deferantur. De utroque hominum genere verba faciemus.

4. Primi quidem summa inopia laborantes cujuscunque ætatis sint, hoc pacto tumulantur. Præfertur Crux Parochiæ, in cujus Ecclesia, seu Cœmeterio sepulchrum Defuncto constituitur. Crucem duo circumstant faces manibus gestantes, quæ per Sodalitium Sanctissimi Sacramenti suppeditantur: Dein sequitur Parochus, sive alius Sacerdos ab illo designatus stola, et superpelliceo indutus, ac postremo cadaver, quod statim ac pervenit in Ecclesiam, tumulo contegitur. In aliqua fortasse Parochia pro Defuncti expiatione Sacrum celebratur: Plures tamen id facere minime consueverunt, ac Defunctus vix sepulchro traditus in perpetuam omnium oblivionem adducitur.

5. Id Nobiscum animo reputantes, duo præsertim corrigenda deprehendimus. Primum haud probamus, quod Defunctum efferendum unicus Sacerdos in templum comitetur. Cum enim, velut inferius explicabimus, per viam Psalmi canendi præscribantur, quo pacto id fieri poterit si solum Parochus, aut alius Sacerdos ejus loco suffectus, hanc provinciam suscipiat. Secundo ferre non possumus, quod nulla ad expiandum Defunctum Missa peragatur.

6. Non ignoramus in ea opinione plurimos versari, Sacrificia, quæ pro illis offeruntur, qui ejusmodi subsidio non indigent, cum inter Beatos recepti jam fuerint, vel inter cruciatus æternos amandati, ad illas animas juvandas a Deo converti, quæ nullum a mortalibus leva-

men consequuntur. Ita docet S. Thomas (1) : *Credibile est, quod per Divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis supersit his, pro quibus fiunt, aliis dispensetur, pro quibus non fiunt, si eis indigeant. Pro re confirmanda sancti Joannis Damasceni auctoritate utitur (2) : Deus, tanquam justus, commetietur impotenti possibilitatem; tanquam sapiens, defectum commutatione negotiabitur : Quæ negotiatio attenditur, si id, quod deest uni, alteri suppleat. Id quoque Paludanus asserit (3).*

7. Hugo Etherianus hoc etiam supperaddit (4) : *Verum nulla macerari ambiguitate convenit egenorum, atque pauperum causa, ut salutem non consequantur; eo scilicet, quia non relinquunt superstitem, qui Sacerdotem ad sacrificandum invitet, qui eleemosynas dispergere, aut qui orationibus vacare debeat. Putasne injustus est Deus, ut habenti intercessorem indulgeat, non habenti vero immisericors existat; absit hoc. Justus est utique Deus, non habentes beneficos habentibus connumerans. Nam beneficia, quæ pro suis mortuis quique faciunt, misericors Deus pro omnibus, qui meruerunt in vita, ut juvari possint, acceptat. Ideoque magis attendendum est vobis, ut Sacrificium offeratur, ut orationum fiat instantia, ut eleemosynarum succrescat largitio; quia, quod putatis singulare, benignus Judex ut commune accipit.*

8. Antiquus Theologus Præpositivus tradidit Sacrificia non magis prodesse Defuncto, pro quo instituta sunt, quam cæteris omnibus, imo magis istis, si majori charitate præditi fuerint. Tædæ alicujus exemplum adducit, quæ in media aula accenditur, et noctis tenebras non magis Regi, quam reliquis familiaribus discutit.

(1) 4, dist. 45, q. 2. art. 3, quæst. 3, ad secundum. — (2) Sermone de dormientibus. — (3) 4, dist. 45, quæst. 2, art. 4, conclus. 4. — (4) In suo libro de regressu animarum ab inferis, c. 46.

Quod si oculorum acie magis ipsi vigeant, tunc sane majorem, quam Rex ipse, a tæda claritatem, ac beneficium assequuntur. Ita pariter, si Episcopus, et convivæ simul ad mensam accumbentes libri lectionem eodem tempore percipiant, illi sane, qui majorem audiendi sensum a natura acceperunt, præ cæteris quæ leguntur, clarius intelligunt.

9. Omissis tamen iis, quæ ex S. Thoma delibata magno semper honore prosecui debemus; in aliorum sententias inconsulto jurandum non est. Constantiense Concilium hanc opinionem proscripsit (1): *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.* S. Paulus Apostolus (2), postquam fidelium precibus universos generatim commendavit, peculiare aliquos, ac seipsum commendat. Sancta quoque Mater Ecclesia, cum peculiare, veluti pro Patre, et pro Matre orationes in Missis Defunctorum constituerit, ac generales deinde pro cunctis Fidelibus adnectat, aliquod sane discrimen inter peculiare, ac generales preces intercedere significat, easque pro singulari anima indictas ipsi magis prodesse, quàm, quæ pro universis instituuntur, licet, illa omnium numero comprehendatur. Ita Porreta suis Commentariis (3) affirmat: *Cum igitur nihil frustra in Ecclesia fiat, imo, Ecclesiam aliquid vanum facere, credere impium sit, fatendum est ex facto prædicto Ecclesiæ, quod Defuncto specialis oratio ad eum directa magis prodest, quam aliis.*

10. Subdit autem Sotus (4): *Si tamen consideretur quatenus ex intentione Sacerdotis (de Missæ Sacrificio res est) pro illis offertur, certe crediderim, minus obvenire singulis, quam si pro uno offerretur. Et ratio est,*

(1) Sess. 3. — (2) In pluribus locis suar. epist. — (3) Ad artic. 42, q. 72, de suppl. S. Thomæ. — (4) In 4, sent. dist. 13. q. 2, art. 2, pag. 33½, edit. Lovaniens.

quia ex generali intentione Ecclesiae non applicatur pro illis Sacrificium, sed solum ex libera intentione Sacerdotis: illi vero intentioni, quia est de essentia Sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus, et taxatus gradus satisfactionis; et ideo, quanto magis inter plures illud distribuit, tanto minus singulis obvenit: Et paulo post: Effectus oblationis, et precum, quem libere ipse, ut Minister Ecclesiae, potest singularibus personis applicare, est certus; atque adeo, si dividatur inter plures, minus unusquisque recipit.

11. Quare, cum Hugo Etherianus contendit Sacrificia, quae pro Defunctis opulentis ex ipsorum bonis, ac voluntate fiant, animabus quoque distribui, quae in summa egestate e vita decesserunt, id singulari, et extraordinaria Dei providentia contingere putandum est, non vero, si communem ordinem sequatur, quem Deus ipse constituit: *Dicendum vero est* (ait P. Theophilus Raynaudus (1)), *haec veluti extra ordinem facta a Deo de potentia quasi absoluta, non officere iis, quae juxta communem ordinem a Deo praescriptum fieri diximus: Nec aliud fortasse voluit Hugo Etherianus.*

12. Insuper sententia Praepositivi Theologi, quam superius exposuimus, omni caret fundamento, si sublato tædæ, ac lectionis, quae in mensa fieri solet, exemplo, tanquam minus apto, aliud subrogetur, liberalis nempe viri, qui pecunia sua ab aere alieno aliquem dissolvat. Hic enim levamen percipit, non autem reliqui debitores, pro quibus nulla pecunia erogatur, quemadmodum docet S. Thomas 4 sententiarum, idemque alio loco repetit, his verbis (2): *Ad primum, in quantum suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini, sed magis solutioni alicujus debiti; non autem est necesse, ut, si debitum pro uno solvitur, ex hoc et debi-*

(1) T. 15, pag. 436. — (2) In supplem. q. 74, art. 12.

tum aliorum solvatur. Idem Sanctus Doctor, cum aliorum opiniones mitius interpretari consueverit, Præpositivi sententiam hoc modo declarat, Animas eximia charitate præditas alterius felicitate ita gaudere, velut sibi ipsis contingeret. Hinc voluptatem quamdam in illas obiter derivari, cum pro cæteris in Purgatorio detentis Sacrificia deferuntur; non tamen ex eo consequitur, commune omnibus levamen afferri, et sine ullo discrimine recreari ob Sacrificium illas animas pro quibus agitur, et reliquas etiam, pro quibus minime indicitur, quemadmodum articulo 12, aliisque insequentibus continetur. Sotus pariter (1), et Venerabilis Cardinalis Bellarminus (2) in eandem rem unanimes consentiunt.

13. Cum hæc ita sint, aditus Nobis apertissime patet ad fideles excitandos, ut pro uno saltem Sacrificio pecuniam conferant, quo illorum animæ sublevantur, qui ob summam rerum omnium inopiam a Parochis sine ullo stipendio sepulchro mandantur. Neque tamen omittendum est, quod secundo loco proposuimus, canendos per viam Psalmos, cum egentium cadavera ad tumulum deferuntur.

14. Si quidem hic ritus cum vetustate, tum jure canonico comprobatur, uti mox ostendemus. At vero, si Parochus tantum aut ejus loco Sacerdos ad sepulchrum defuncti corpus comitetur, preces utique, vel etiam Psalmos recitare potest, nunquam tamen alta voce rem perficiet, nisi pariter alii comites ad rem gerendam adjungantur. Rituale Romanum Psalmos in via canendos indicit (5), et alios simul cum Parocho, qui vicissim respondeant, his verbis existimat: *Clero alternatim prosequente.* Itaque, ut in elferendis egenorum corporibus decentius id fiat, hortamur magnopere Parochos omnes, ut aliquem, cum res postulabit, sibi socium concilient,

(1) In loco superius, allato p. 934. — (2) L. 4, de Indulgentiis, c. 44. q. ult. — (3) Tit. exequiarum ordo.

vel Sacerdotem , vel Sacris initiatum , vel etiam minoribus Ordinibus , aut prima Tonsura præditum , quibus iuvantibus, alta voce Psalmi concinantur. Suspiciari certe non possumus eos Sacerdotes , et Clericos in Parochia degere , qui ejusmodi pietatis opus suscipere , suoque Parocho hoc officium persolvere recusent. Neque illud suspicamur , si Parochia Sacerdotibus , et Clericis careat , a Parocho alium Sacerdotem , aut Clericum extra Parochiam sibi non posse comparari , qui secum defuncti cadaver ad tumulum prosequatur. Clerici præsertim , ne insigne pietatis opus negligant , ipsis olim demandatum munus fuisse sciant , ut cadavera non solum ad templum in funebri pompa sequerentur , et Psalmos canerent , sed tumulum pariter effoderent in quem illa inferrentur. Id ex Sancto Hieronymo colligitur , cum mortem illius scæminæ commemorat , quæ septies carnificis manu percussa , confici tamen haud potuit : *Clerici, quibus id officii erat, cruentum linteum cadaver obvolvunt et fossam humum lapidibus construunt ex more tumulum parant etc. Recens a Clericis cespes ostenditur etc.* Hæc autem Thomassinus super eadem re scripta reliquit (1) : *Si hæc autem Clerici pietatis munia iis præstabant , qui carnificis gladio obtruncabantur ; quid de fidelibus censendum ?* Sanctus quoque Gregorius Nissenus feretrum , in quo S. Macrinæ corpus jacebat , una simul cum alio Episcopo , ac duobus Clericis humeris suis detulisse testatur , quod perpendens Thomassinus hæc iterum tradit (2) : *Indubitatissimum ergo est , quod Epiphanius , et Hieronymus dixerunt , fuisse Clericos , quibus ex officio incumberebat , ut mortuorum corpora terra conderent ; quod enim ab his Episcopis Beatæ Macrinæ præstitum est , id non ex officio , sed eximia quadam Episcoporum pietate , et veneratione in faminam longe sanctissimam præstitum est.*

(1) De veteri , et nova Eccl. disciplina , par. 4 , I. 2 , c. 403. —

(2) Loco superius allato.

45. In Rituali Romano, cum de exequiis agitur, hæc reguntur : *Quod antiquissimi est instituti illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsentē corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur.* Merito quidem vetustissimus hic ritus nuncupatur, cum in codice Abbatis Rotoldi, ubi sepulturæ officium describitur, hæc habeantur : *In Ecclesia autem requiescet corpus defuncti, quousque pro ejus anima Missa canatur, et offeratur ab omnibus, quibus fuerit visum.* Idem codex sæculo decimo exaratus fuit, quem Hugo Menardus adducit in Commentariis, quibus Sancti Gregorii Sacramentarium illustravit (1). Is vero Ritus tanti a pluribus æstimatur, ut, post Decretum Innocentii III, in quo statuitur (2), *Excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*; Interpretes illud verbum *necessitatis* explicantes, ita declaraverint. *Sed quam dicit necessitatem? Respondeo, si celebravit de die, et postea etiam moriatur aliquis etc. Unde potest unam celebrare de die, et aliam pro defuncto.* Huic vero opinioni certos limites, modumque imponendum alii censuerunt, quemadmodum auctoritate Benedicti XIII de Nobis optime meriti deprehendimus (3): *Obsoletam quidem (inquit) hanc opinionem existimo, habita tamen ratione, si cadaver die festo sepulturæ tradendum sit, in aliqua Parochia, quæ per unicum Sacerdotem administraretur: Tunc enim Canone ductus Innocentii III, et illis præsertim verbis, nisi causa necessitatis suadeat audacter sentio, duo Sacrificia per Sacerdotem celebranda, unum nempe de Festo ejusdem diei, alterum vero pro defunctis pro expiatione præsentis defuncti, cum præsertim in mea diœcesi in usum converterim*

(1) Editionis Parisiensis, an. 1642, pag. 263. — (2) C. Consuluisti de celebrat. Missar. — (3) Serm. 6, Secundi trigesimi de Purgatorio.

ritum vetustissimum, ne cadaver ullum sine Missæ Sacrificio tumulo mandetur.

16. Prudentibus quorundam Parochorum consiliis admoniti minime præcipimus, ne cadavera tumulo inferantur, nisi prius res Divina coram ipsis peracta fuerit, monemus tamen, ne id prætermittatur, ne, quæ a Rituali Romano, veterique Ecclesiæ consuetudine præscripta sunt, contemni videantur. Ut res divina semel pro egenis, dum gratuito sepeliuntur, saltem conficiatur, varias rationes Parochis subijcimus, quibus uti debent, ut rem consequantur. Quippe ad hoc Parochos ipsos obstringere nolumus, qui singulis diebus festis Sacrum pro Populo offerre tenentur, quemadmodum ex sacris sanctionibus constituitur. Primum diligenter inquirant, an in Parochia Sacerdotes versentur, qui pietate ducti Missæ Sacrificium pro egeno defuncto celebrare velint. Id Nos libenter pollicemur Parocho nostro S. Petri quoties egenum aliquem gratis sepulturæ tradendum admonebit, modo tamen die festo id minime contingat, quo Sacrum pro nostro Populo facere Nos etiam consuevimus; sed tunc alium Sacerdotem, qui idem præstet, loco nostro sufficiemus. Insuper videant, si forte aliquis in Parochia magis opulentus, expetens, ut *oratio sua in sinum suum convertatur*, stipendium conferre non recuset, quo eadem pro egenis Sacrificia peragantur. Tandem cum in quibusdam templis capsulæ ad excipiendas pro defunctis eleemosynas, in aliis vero ad augendos S. Eucharistiæ honores positæ sint, quas libenter (si fortasse desint) nostra auctoritate permittimus, in iis capsulis inscribent, desumendum esse ex ea pecunia stipendium, quo Sacrum pro quolibet egeno gratis in Parochia sepeliendo indicatur. Quæ cum ita se habeant, Parochus sine ullo incommodo per se, vel per alium Sacerdotem rem Divinam persolvat: In nosocomiis etiam nonnulli in tanta inopia decedunt, ut gratis efferri debeant; quare Præfectos hortamur magnopere, ut

idem, quod modo exposuimus, perficiant: nam ex pecunia, quæ pro sublevandis defunctis congeritur, stipendium facile deduci potest, quo pro iisdem egenis Missæ Sacrificium statuatur.

17. Sanctus Thomas jam allato articulo 12 quærit: *Utrum suffragia, quæ fiunt pro uno defuncto, magis illi prosint quam aliis: dum partes adfirmantium tuetur, uti superius dictum est, tertio loco hoc argumentum sibi solvendum proponit: Pro pauperibus non fiunt tot suffragia, sicut pro divitibus. Si ergo suffragia facta pro aliquibus, eis solum, vel magis, quam aliis, valerent, pauperes essent peioris conditionis, quod est contra sententiam Domini, Lucæ 6: Beati pauperes, quia vestrum est Regnum Dei. Deinde hanc subdit responsionem: ad tertium dicendum, quod nihil prohibet, divites, quantum ad aliquid, esse melioris conditionis, quam pauperes, sicut, quantum ad expiationem pænæ, sed hoc quasi nihil est comparatum possessioni Regni Cælorum, in qua pauperes melioris conditionis esse ostenduntur per auctoritatem inductam.*

18. Eamdem sententiam Sotus his verbis complectitur (1): *Respondetur cum Divo Thoma, nihil ob stare, quo minus divites hac parte melioris sint conditionis, ut scilicet cumulationibus eleemosynis magis sublevantur a pœna Purgatorii, sed multo pretiosius est, quod pauperes cum minori periculo, et majori cumulo charitatis ad ampliorem gloriam acceptentur, cum divitibus neque tam facilis sit ingressus, nec ad tantam gloriam. Si tamen divites suis fortunis bene utantur, et in sublevandam vivorum inopiam, et defunctorum cruciatus convertant, impedimentum, ne tam facile inter Beatos recipiantur, sine ullo negotio superabunt.*

19. Nunc de illis agendum superest, qui divites habentur, vel saltem iis bonis instructi sunt, ut gratis

(1) Loco superius allato.

minime tumultentur, pro quibus nihil novi decernendum putamus, si, cum deferuntur ad sepulchrum, Crux antecedit, et circum tædæ ardeant, et conveniens Sacerdotum numerus funebrem pompam sequatur. Antiqua solum Decreta Martinelli Vicarii Generalis hujus Diœcesis renovamus, quæ die 1 Augusti, et die 27 ejusdem Mensis anno 1696 promulgavit, cui penitus congruit decretum per Vicarium nostrum Generalem editum die 15 Augusti anno 1754.

20. Sermo igitur instituendus est de ea ratione cadavera ad templum ferendi, quam breviter subjicimus: nocturno tempore sine Crucis vexillo adhibitis solum laternis, ne vespillones offendant, et corruant, ad Ecclesiam defuncti corpus deferitur: Parochus, aut alius ipsius loco Sacerdos cum superpelliceo, pallio tamen superindutus cadaver comitatur: si vero puer etiam post acceptum Baptismum tumulandus sit, corpus includitur arcula, quod Ecclesiæ custos de meridie pallio suo coniectum sine ulla cæremonia ad locum perfert sepulturæ designatum: Postquam cadavera in templum illata sunt, protinus tumulo mandantur.

21. A peritis rerum quærere non prætermisimus, quonam tempore ad Ecclesiam ferri hoc pacto, ac tam expedite sepulturæ tradi cadavera cœperint; Illi septem, vel octo abhinc annis hunc morem inductum affirmarunt; Nobis vero causam sciscitantibus responderunt in more positum id fuisse, tum ad evitandas plebeiorum hominum irrisiones; tum, quod hæredes pro ipsorum conditione funebrem pompam indicere non possent; tum quod in supremis eorundem tabulis, qui hac ratione ad Ecclesiam, tumulumque privatim deferuntur, id caveatur expresse.

22. Causæ tamen ejusmodi inductam corruptelam probare nequeunt, nam illius, qui civitati præest, diligentia plebis impudentia satis coercetur, et perpauca sane requiruntur, ut ritus christianæ sepulturæ omnino ser-

ventur, quemadmodum inferius ostendemus. Postremo ex ipso jure constat apertissime nulla consuetudine, aut testatoris voluntate ritus ejusmodi posse impediri, nempe ut Clerici funus sequantur, faces, et Psalmorum cantus pompæ funeris adjungantur. Ita profecto post sedulum examen, allatasque sapientium virorum auctoritates in Romana Rota constitutum fuit coram Decano Molines, cujus sententia post Romani Cleri statutum his verbis exendi meruit (1): *Ecclesia Catholica, oblitteratis, et proscriptis innumeris superstitionibus, et deridendis Ethnicorum funerum ritibus, nec non ambitiosis, et superfluis expensis, quæ in hanc causam effundebantur, sequens exempla veteris, et novi Testamenti, instructaque Beatorum Apostolorum, Sanctorumque Patrum regulis pios, ac religiosos constabilivit ritus in sepeliendis corporibus mortuorum servandos, instituendo scilicet, ut eorum funus prosequeretur cum piis precibus, Psalmis, et Missis, associatione Clericorum, candelis, et cereis ardentibus, aliaque hujusce generis pompa, et celebritate; idque tam in suffragium animarum, solatiumque vivorum, quam ad significandum, animas a corpore separatas vivere, et immortalitatis dono gaudere, Defunctos obiisse in fide, resurrectionem, ac fruitionem æternæ gloriæ expectare etc. Invaluitque adeo in toto Orbe Catholico hujusmodi vetus Ecclesiæ institutum, ut receptissimum sit inter nostri Juris Interpretes, quod mandari non debeat executioni ultima Defunctorum voluntas in ea parte, in qua præscriberent, eorum corpus humari sine ulla honorificentia ab Ecclesia instituta etc. non obstante qualibet contraria consuetudine; quia hanc, tanquam irrationabilem, omnique honestati repugnantem, eliminandam, et extirpandam esse, ex cap. final. de consuetudine, aliisque probat Pignatell. etc.*

25. Mos deferendi cereos accensos in funeribus a pri-

(1) In Romana Funeralium, die 13 Julii, anno 1699.

mis usque sæculis ad Nos promanavit. Pontius, cum Martyrium S. Cypriani describit, hæc habet : *Inde cum cereis, et scholaribus in arca cujusdam Candidi Procuratoris magno triumpho sepultum est.* De eadem funebri pompa Nissenus meminit (1) : *Quomodo utrinque quasi ignei omnes continentibus facibus, tractu continuo, perpetuoque fluentes, quoad oculi longissime prospicere possunt, porrigebantur.* Item S. Hieronymus in epitaphio Paulæ de funebri apparatu hæc ad Eustochium scribit : *Translataque Episcoporum manibus, et cervicem feretro subjicientibus, cum alii Pontifices lampades, cereosque perferrent, alii choros psallentium ducerent, in media Ecclesia speluncæ Salvatoris est posita.* Ad prima pariter Ecclesiæ sæcula hymnorum consuetudo refertur teste S. Gregorio Nazianzeno in *funere Cæsarii*, quod cum multiplici hymnorum cantu deducitur. Victor autem, cum de inhumano Genserici animo graviter querebatur, hæc tradit (2) : *Quis vero sustineat, aut possit sine lacrymis recordari, dum præciperet, nostrorum corpora Defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perducere?* Mirum igitur non sit, quod Rituale Romanum (3) tantopere antiquas cæremonias, sacrosque Ritus in humandis fidelium corporibus Parochis commendet : *Sacras cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquissima traditione, et Summorum Pontificum institutis Sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tanquam vera Religionis Mysteria, Christianæque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia Parochi summo studio observare debent, atque usu retinere ; paulo post hæc præcipit : Cum autem antiquissimi Ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in funeribus deferre, caveant item, ne hujusmodi Ritus omittatur, ac ne quid avare, aut indigne in*

(1) In funere Meletii. — (2) Lib. 4. historię persecutionis Vandalicæ c. 5. — (3) Tit. de Exequiis.

eo committatur; Insuper cum de ordine Exequiarum sermo est, hæc leguntur: Parochus indutus superpelliceo, et stola nigra, vel etiam pluviali nigri coloris; Postremo Crucem anteferri, hymnosque concini jubet: Præolata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes. Id pariter decreto Clementis XI indicatur (1): Item præcipit Sanctitas Sua, ut in corporibus ad Ecclesiam deferendis, cujuscumque conditionis, et gradus sint defuncti, sive diurno, sive nocturno tempore, accepta prius facultate, tecta sartaque sint omnia, quæ a Romano Rituali præscribuntur titulo superius allato §. Constituto tempore, nempe ut pompa funeris ordinata ferantur, Parocho præcedente feretrum cum luminibus.

24. Cum hæc tam clare se habeant, expresse jubemus, ne in posterum eorum corpora, qui gratis sepulturæ non traduntur, eo modo, quem superius explicavimus, efferantur; licet sint Pueri, qui Baptismum susceperunt: sed nostra interposita auctoritate omnino præcipimus, ut, quocumque tempore id continget, etiam nocturno, si facultas obtenta fuerit, Crux præferatur, ac duo cum accensis facibus circumstent; semper intersit Parochus superpelliceo, et stola indutus, sive ipsius loco alius Sacerdos, qui Clericum saltem socium habeat, ut Psalmi, sicut antea dictum fuit, alta voce decantentur; universi, qui feretrum gestant, facem quoque manibus præferant. Hæc vero statuuntur, ut aliqua in funeribus ducendis norma servetur, omnesque intelligant eam solummodo pompam, eosque sumptus expeti, qui Christiano ritui necessario conveniunt, non tamen, ut illorum pietas impediatur, qui majorem Sacerdotum numerum, Regulares, et Sodalitia accire cupiant, aut etiam pluribus tædis funus deducere. Cum de illis ageretur, qui gratis sepulturæ traduntur, monuimus, ut præsentī corpore, quantum fieri potest,

(1) In suo Eullario, pag. 317.

Sacrum habeatur : idem multo magis commendamus , cum solitis emolumentis acceptis funera celebrantur. Non ignoramus pro Sacro faciendo non ita copiose stipendia obtingere, ideoque muneris nostri partes ducimus singulos hortari, ut in defunctis sublevandis magis liberales sint, et plura Sacrificia collatis stipendiis indicant. S. Thomas docet (1) hæc tria, eleemosynas, Sacrificia, et preces Defunctis maxime prodesse : *Ex parte charitatis, præcipue mortuis suffragantur Sacrificium Ecclesiæ, et Eleemosynæ, sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue valet oratio, quia oratio secundum suam rationem non solum dicit respectum ad orantem, sicut et cætera opera, sed directius, ad illum pro quo oratur.* Hanc doctrinam a S. Aug. desumpsit, qui ait (2) : *Quæ cum ita sint, non existimemus, ad mortuos, pro quibus curam gerimus, pervenire, nisi quod pro eis sive Altaris, sive Orationum, sive Eleemosynarum Sacrificiis solemniter supplicamus.* Insuper cum sermo de illis fuit, qui gratis tumulantur, Parochos admonuimus, ut stipendium a piis, ac religiosis Fidelibus eliciant, quo Missæ Sacrificium pro iisdem egenis offeratur : eodem modo præcipimus, ut pro illis, qui ad tumultum gratis non deferuntur, Sacrum fiat in eadem Ecclesia, ubi sepulturæ mandantur, idque mane cum funus celebrabitur, vel die insequenti, si post meridiem id fieri contingat : stipendium vero conferent, qui ob cognationem, vel ob aliam causam hæredes bonorum declarantur. Quod si aliquod impedimentum intercedat, idem stipendium ex bonis defuncti percipiat. Confidimus plura Sacrificia per illos indicenda fore, qui sanguinis ratione ad ipsum Defunctum pertineant; testatores autem non ita immemores fore cruciatuum, quibus animæ post mortem expiantur, ut exiguam pro Sacris faciendis pecuniam suis hæredibus præcipiant.

(1) Qu. 74, Supplem. art. 9. — (2) Lib. 2, de Cura c. 18, et ult.

25. Non est prætereundum , quod Cardinalis Petra sapienter advertit (1), evenire posse, ut cadaver aliquod privatim ad Ecclesiam deportandum sit. Id vero si contingat , et a norma superius constituta recedendum aliquando videatur, satis erit, si Vicarius noster Generalis, aut Nos ipsi de hac re præmoneamur, qui certissime, sicut res postulabit, consulemus. Pœnas autem nostro arbitrio in eos statuemus, qui contrarium facere ausi fuerint, antequam debitam a Nobis facultatem impetnaverint.

26. Tria subdenda supersunt; primum de cadaveribus, quæ ad tumulum curru devehuntur, quod penitus interdicatur plurimis Sacrarum Congregationum Decretis, quæ Cardinalis Petra commemorat (2), et Clementis XI Decreto superius allato confirmantur (3). Cum tamen in hac Civitate mos obtinuerit, ut Nobilium cadavera ad Ecclesiam curru deportentur, nihil novi super hac re decernendum existimamus. Præcipimus solum, ut rem Nobis, vel Vicario Generali patefaciant, ne currus (quod non semel accidit) rusticam Monasterii portam ingrediatur, ubi sepulturæ corpus tradendum est, antequam Regulares ejus loci adinoneantur; ideoque nullus adsit, qui rite cadaver excipiat, et in templum inferat. Quare, si Nos ipsi, vel Generalis Vicarius certiores antea facti simus, huic incommodo, cæterisque omnibus, quæ in deferendo ad Ecclesiam cadavere possunt obtingere, aditus omnis præcludetur. Secundo, verba facienda sunt de Parochis, qui superpelliceo, stolaque induti, et prælata Cruce templa Regularium ingrediuntur, ubi Defunctus gentile sepulchrum habeat vel suprema voluntate sibi tumulum elegerit. Non ignoramus, aliquos Regularium Ordines post Constitutionem Benedicti XIII quæ incipit *Pretiosus*, Parochis etiam

(1) Tom. 2 Constit. Apost. pag. 265, nu. 41 et 42. — (2) Loco superius allato, num. 10. — (3) Pag. 347, ipsius Bullar.

prælatâ Cruce in suas Ecclesias aditum permittere, alios vero impedire. Primos quidem summopere commendamus; alios autem Regularium Præfectos, et etiam Parochos vehementer hortamur, ut se a turbis penitus abstineant, quæ semper offensionem populo ingerunt, cum præsertim inter Ecclesiasticos excitantur. Præter allatam Benedicti Pontificis Constitutionem, difficile erit alium invenire, qui Pignatellio copiosius hanc rem pertractaverit (1). Quod si ejusdem Scriptoris rationibus persuaderi non poterunt, ut tandem aliquam normam sine ulla lite proponamus, ad Sacram Rituum Congregationem causam deferemus, cujus Decreta summo honore prosequi Nos ipsi, cæterique debent universi. Tertio, pium, et laudandum eorum institutum, et consilium prædicamus, qui ut pietatem suam erga Sanctos aliquos Ordinum Regularium testentur, uti P. Theophilus Raynaudus fuse demonstrat (2), in Religiosa ejusdem Ordinis Veste sepeliri præcipiunt. Sed magis id probatur, cum mores anteactæ vitæ huic supremæ voluntati respondeant, nec ullum Fidelibus scandalum intulerint, quemadmodum subdit idem P. Theophilus (3): *Alterum, quod attendi volebam circa hanc usum sepulturæ in sacro habitu, est, ut curetur, ne vita contumeliam inferat sacræ vesti; sicut enim parum juvat Religiosum sacer habitus, si eum deturpet moribus, ita idem sine dubio est de sæculari, qui in Religiosa veste sepelitur post vitam prorsus irreligiosam.* Id tamen minime conceditur Ecclesiasticis Sæcularibus, ac præsertim Diaconis, et Subdiaconis, qui ad sepulchrum ferri, atque humari cum sacris suorum Ordinum vestibus debent; quemadmodum per Rituale Romanum decernitur, quod sane confectum fuit, ut legatur, et observetur (4). Præcipimus, ut Decreto Clementis XI (5), de quo superius dictum est,

(1) Consult. 48, tom. 5. — (2) In suis Heterocl. Spiritual, part. 31, sec. 4. — (3) Tom. 27, pag. 629. — (4) Tit. de Exequiis. — (5) In ipsos Bullar. pag. 347.

singulis pareant , cujus hæc sunt verba latine reddita : *Cum Sanctitas Sua maxime velit , ut in omnibus funeribus et exequiis celebrandis ad amussim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Ritus servetur , imperat Parochis omnibus , Præfectis Ecclesiarum Sæcularium , ac Regularium , licet quocumque privilegio præditæ sint ; itemque Sacrarum Custodibus , aliisque omnibus , ad quos spectat , imperat , inquam , ut Ecclesiasticorum Sæcularium cadavera , ac præsertim , si Sacerdotes , Diaconi , vel Subdiaconi fuerint , a propriis domibus in templum deportentur , vel ibidem non aliis induta vestibus , quamvis Sodalitii , vel Regularis cætus , sed Sacri ipsorum Ordinis insignibus ornata exponantur , quemadmodum in Rituali Romano (1) continetur . Qui non paruerint , funerum emolumentis carebunt , aliisque pænis obnoxii erunt nostro arbitrio infligendis .*

INSTITUTIO XXXVII.

De Bacchanalibus , ac Larvis . Nulli unquam licuisse eas larvas induere , quæ sacrum aliquod indumentum , aut speciem Ecclesiasticam præ se ferrent . Nulla unquam contraria consuetudine abrogatos fuisse eos Canones , qui id vetant . Nullis Clericis cujusvis Ordinis permitti , ut larvati incedant , sive ut choreis , ludisque indulgeant , vel ipsis præsentibus intersint .

1. SÆPIUS Decessores nostri , ac Nos ipsi edicta promulgavimus , cum Bacchanalia , et personarum usus concessa sunt , ne Sacerdotes unquam , aut Clerici personati per Urbem vagarentur , vel in ea loca se conferrent , ubi choreæ instituuntur , aut ibidem ludis operam darent . Vetitum quoque semper fuit universis , qui larvas gererent , ne Sacerdotis , vel Regularis , aut Solitarii alicujus simulata indumenta sibi desumerent , neque

(1) Tit. de Exequiis.

Monialium vestibus, lineis tunicis, superpelliceis, birretis, aliisque rebus uterentur, quæ sacrum aliquid, vel Ecclesiasticum referrent. Quamvis autem Decreta ejusmodi confecta fuerint, ut in hac Bononiensi Civitate, totaque Diocesi observarentur, tamen accepimus in nostro Cefensi Oppido neglecta fuisse, quæ in iisdem edictis continentur. Quare ea plurimum commendanda existimavimus, si fortasse Cardinalis Legatus Ferrariensis, in cujus ditione idem Oppidum positum est, Bacchanalia celebrari, larvasque induci patiatur.

2. Contra ejusmodi corruptelas verba facere non statuimus, quod tamen facillimum Nobis esset, si ea solum commemorare velimus, quæ S. Carolus Borromæus super hac re pie sapienterque scripta reliquit (1). Cum tamen his omnibus per Sacros Canones, Sacrasque Congregationes abunde consultum fuerit, Nobis satagendum est, ut ipsa omni studio servantur, ne muneri nostro deesse videamur: *Ideo, permittente Domino* (inquit Canon *Quod vero* 25 quæst. 2). *Pastores hominum sumus effecti, ut, quod Patres nostri sive in Sanctis Canonibus, sive in mundanis affixere legibus, excedere minime debeamus; contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi divino instituerunt consilio, intactum non conservamus.*

3. Ac primo quidem Monacellus omnia Decreta complectitur, quæ a Sacris Congregationibus super eadem re promulgata sunt (2). In Canone autem: *Hic igitur* (3) ita sancitur: *Non spectaculis, non pompis intersint; Insuper in Canone: Presbyteri* (4) hæc mandantur: *Nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, et turpia, aut obscœni motus corporum choreis et saltationibus effe-*

(1) In actis Eccl. Mediolan. par. 7, pag. 4212, tom. 2, edit. Lugdun. — (2) In Formulario legali, tom. 1, pag. 420, edit. 2, Romæ, et tom. 2, pag. 469, n. 2. — (3) Dist. 23. — (4) Dist. 31.

Clericorum hæc habentur : Ad aleas , et taxillos non ludant , nec hujusmodi ludis intersint ; Interpretes vero superaddunt : Illic prohibetur Clericis non tantum ludere , sed ne intersint ludo .

4. Ut omnes vero intelligant nefas esse uti vestibus , quas supra enumeravimus , cum Bacchanalia aguntur , illud Deuteronomii præceptum in medium afferre liceat : *Non induetur Mulier veste virili , nec Vir utetur veste feminea , abominabilis enim est , qui facit hæc .* Cum hanc sententiam S. Thomas (1) explicaret , duabus de causis id vetitum fuisse affirmavit , nempe , ut Idolorum cultus longe arceretur : *Ad vitandum idololatriæ cultum ; hujusmodi enim variis vestibus etc. Gentiles utebantur etc. et etiam in cultu Martis mulieres utebantur armis virorum , in cultu autem Veneris e converso viri utebantur vestibus mulierum ;* secundo ne cupiditati , ac libidini illecebra suppeditaretur : *Quod autem mulier induatur veste virili , aut e converso , incentivum est concupiscentiæ , et occasionem libidini præstat .* Cum hæc ita sint , legitimo fundamento satis innitimur , ut Regularium indumentorum usum tempore Bacchanalium , penitus interdiciamus , cum gravissimum ex ipso malum dimanet , licet valde illis dissimile , quæ S. Thomas enumerat . Si quidem contemptus in Regulares Ordines excitatur , et in eos præsertim , qui arctiori disciplina Deo consecrati virtutibus excolendis omnem curam , studiumque impendunt .

5. At vero supervacaneum est dicere , Canonum vim , quos paulo ante exposuimus , contraria consuetudine jam penitus sublatam esse ? Cum enim Ecclesiasticus Galliæ , qui aleis luserat , suæ regionis usum pro excusatione attulisset , Innocentius III his verbis eam graviter improbavit (2) : *Excusationem prædictam , quæ per pravam consuetudinem , quæ corruptela dicenda est ,*

(1) 1 . 2 , qu. 402 , art. 6 , ad sextum. — (2) Cap. Inter dilect. excessibus Prælatorum .

palliatur, frivolum reputantes, cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur etc. Interpretes etiam adjungunt : *Qui peccatum suum defendit auctoritate, seu consuetudine, magis peccat, et ideo magis puniri debet.*

6. At præ cæteris, cum Ecclesiastici ad virtutem alios allicere suis exemplis debeant, Tridentina Synodus (1) jussit in usum revocari omnia, quæ per Summos Pontifices, et Sacra Concilia de vitæ disciplina atque honestate Clericorum constituta fuerunt, ac præsertim de evitandis, *luxu, comensationibus, choreis, aleis, et lüsibus.* Insuper, imposita culpæ lethalis pœna, Episcopis indixit, ut quæ diuturnitate temporis ex his collapsa essent, in pristinum restituerent. *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, et ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas pœnas persolvant.* Sanctus quoque Carolus Borromæus in primo Provinciali Concilio hæc præcepit (2) : *Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt etc. Clericalis Ordinis hominibus omni genere saltationis, et ludi, præsertim vero aleæ, et tesserarum, ac talorum, interdiciamus etc. Non solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.* Hæc vero omnia Decessores nostri suis decretis, ac Synodis plurimum commendarunt. Quare nisi quis communi sensu careat, facile agnoscat contrariæ consuetudinis excusationem prorsus inanem esse, et contumaciam potius, ac corruptelam nuncupandam.

7. Verum his omnibus omissis, Centensis Oppidi Sacerdotes hortamur, ut serio perpendant, num ipso-

(1) Sess. 24, cap. 4, de reformat. — (2) In actis Eccles. Mediolan. tom. 4, pag. 48.

rum dignitati conveniat, utrum Nos ipsi dissimulare possimus, postremo, an Laici ipsorum exemplis moveantur, cum publicis choreis Sacerdos aliquis intersit, profanis cœtibus misceatur, aliorum saltationes spectet; ac præsertim, si personatam mulierem secum adducat, vel adeat publica loca, in quibus alearum lusus agitantur, ibique tempus diu conterat, vel etiam ipse ludos per integram noctem exerceat, deinde vanis saltem cogitationibus distentus ad Sacrum faciendum properet, eoque confecto ludum repetat? De ejusmodi sacrificiis hæc Alvarus Pelagius scribit (1): *Multæ dicuntur hodie Missæ, quasi vel consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel ad scelera cooperienda, vel ad propriam justificationem etc.* (nempe, ut pietatis opinionem sibi comparent) *vel ad quæstum.* Posterorum memoria dignissimum est, quod S. Petrus Damianus commemorat (2). Ipse cum Episcopo Florentino iter habebat, quem nonnulli Petrum Mezzabarbam existimant, alii Gerardum, qui Pontifex renunciatus Nicolai II nomen accepit. Cum ab itinere paululum quiescere cogerentur, S. Petrus in domum Sacerdotis divertit, Episcopus vero *in spatiosa domo cum commeantium turba resedit.* Episcopum nocte latrunculis lusisse B. Damianus percepit, quem mane ita allocutus est: *Recte-ne, inquam, tuique erat officii vespere in Scacchorum vanitate colludere, et manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum, et populum mediatricem sacrilegi ludibrii contaminatione fædare?* Deinde, ne audita quidem excusatione, qua Episcopus discrimen inter latrunculos, et aleas intercedere contendebat, ipsi hanc pœnam imposuit: *Cui mox præcepi, ut ter Psalterium meditando percurreret, ac duodecim Pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lavaret; quam rem Episcopus integre perfecit.* Cardinalis autem Baronius

(1) L. 2 de Planct. Eccl. cap. 5. — (2) In opusc. 20, t. 3.

id perpendens ita scripsit (1) : *Quem (de S. Petro Damiano sermo est) sciolus quispiam redarguat hallucinatum, dum sub aleis redigit scacchos, quos, non ut aleas, dubia fortuna volvit, sed humani ingenii acumen exercet. Sit, utcumque velit, ad Pauli sententiam redigendi procul dubio sunt Sacerdotes, qua ait, non licere, quæ non expediunt; non licere, quæ non ædificant* (2).

8. Quæ de Presbyteris hucusque dicta sunt, de Subdiaconis etiam, ac Diaconis intelligi debent, qui ad Sacerdotium proxime accedunt, ac Deo peculiari quadam ratione devoventur. Itaque præcipimus, ne ipsi larvati unquam incedant, ne ad publicas choreas conveniant, aut ullos in ipsis, vel alio publico loco ludos instituunt, vel ludentibus assistant. Qui non paruerint, pecunia mulctabuntur: Sacerdos viginti scutata Romana, Diaconus quindecim, Subdiaconus vero duodecim persolvat; quæ pecunia piis operibus, vel egenis Centensis Oppidi sublevandis statim erogabitur. Ex Petro Blesensi duodecimi sæculi præclarissimo Scriptore hoc consilium, et exemplum desumpsimus (3) : *Certissimam emendationem vobis promitto in ablatione pecuniæ: sensibilis est illa sententia, non verbalis.*

9. Neque sane Clericos præteribimus prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiatos, si aliquod præsertim beneficium obtineant. Si quidem eadem ipsis, quæ Sacerdotibus, Diac., ac Subd. interdiciamus. Beneficium habentes, licet prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus præditi, decem scutatis, reliqui vero Clerici tribus omnino plectentur, quæ in eum usum, quem modo declaravimus, convertemus, si Decreto huic nostro parere recusaverint. Item pro certo habeant eorum modestiam tempore Bacchanalium pro quadam norma futuram Nobis esse, cum per Quadragesimam, aut aliud tempus

(1) Anno Christi 1064, num. 42. — (2) Epist. 1 ad Corinthios. X. 22. — (3) Ep. 79.

sacras Ordinationes indicemus. Postremo, quicumque sacris vestibus, ut supra dictum est, personatus utetur, decem scutatis pœnas luet, quæ eodem modo, quem paulo ante exposuimus, jussu nostro impendentur, etc.

INSTITUTIO XXXVIII.

De Sacra Eucharistia Clero percipienda Feria quinta majoris hebdomadæ; non licere ullum privatum Sacrum conficere Feria quinta, Feria sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ. Antiquum haberi ritum, quo Clerus universus Feria quinta ejusdem hebdomadæ Divinam Eucharistiam sumit, quem plures Ecclesiæ insignes adhuc retinent.

1. **E**x veteri Ecclesiæ disciplina universus populus, qui ad Missæ Sacrificium convenerat, feria quinta majoris hebdomadæ Sacram Eucharistiam percipiebat. Id ex Sacramentario Sancti Gregorii colligitur, quod Hugo Menardus anno 1624 (1) in lucem protulit, ubi hæc leguntur: *Et communicat omnis populus ordine suo*. Neque solum pietate, sed præcepto Fideles ducebantur, quemadmodum testimonio antiqui Canonis: *In Cæna Domini de Consecrat. dist.* aperte comprobatur. Si quis præterea affirmaret in more positum fuisse, ut sexta feria ejusdem hebdomadæ Fideles iterum ad Sacram Eucharistiam accederent, hanc sententiam perspicuis documentis tueri posset, quæ P. Mabillonius (2), et Materne (3) fuse commemorant.

2. Si fides Amato Pougeto (4) habeatur, eadem consuetudo in quibusdam Ecclesiis adhuc a Clericis retinetur: *Hodieque viget* (inquit ille) *in quibusdam Ecclesiis, in quibus Clerici omnes duobus hæc diebus communicant*. Mos

(1) Pag. 69*. — (2) Tom. 2. Musæi Italici, in Comment. de Ord. Rom. pag. 72. — (3) De antiqua Eccl. Discip. in Divinis celebr. Offic. cap. 23, num. 25. — (4) In Inst. Catholic. tom. 1, p. 840.

tamen universim obtinuit, ut in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, aliisque Regularium Ecclesiis Clerus universus illi templo addictus, Eucharistiam sumat, dum res Divina celebratur (1); Sacerdotes quidem collopendentem, Diaconi vero a dextro ad sinistrum humerum stolam fluentem deferunt, quemadmodum Gavantus Sacrorum Rituum Magister tradit (2).

3. Ritus ejusmodi documentum nongentis abhinc annis ex Ordine Romano deprehenditur, ubi sic legitur (3): *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, et cæteri omnes, et ita perficiatur.* Romani sane Pontifices omnem curam semper contulerunt, ut hunc ritum conservarent, ut mox subiciemus; ac reliquis omissis S. Carolus Borromæus ita constituit (4): *Feria quinta in Cæna Domini singuli, qui in Cathedrali, collegiatave Ecclesia vel dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui Sacerdotalis Ordinis sunt, et reliqui item singuli ejusdem Ecclesiæ Clerici Corpus Domini in solemni Missæ Sacro, quod illo die in ea Ecclesia fiet, sumant; Cæremoniale quoque Episcoporum Clementis VIII, Innocentii X ac Benedicti XIII auctoritate probatum hæc habet (5): Deinde, antequam se purificet (de Episcopo res est) communicat primum Diaconum, et Subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, et alios Sacerdotes de Ecclesia, qui stolam a collo pendentem supra cottam habere debent, et denique omnes de Clero.*

4. Nos autem, qui fere per quadraginta annos Romæ versati sumus, et in Basilica Vaticana Canonici Theologi titulum plurimis annis obtinuimus, testes sumus de communi insignium Urbis Basilicarum usu, in quibus

(1) Andreas Saussajus in Panoplia Sacerdot. lib. 4, p. 2, c. 9, § 4. — (2) In Rub. Miss. P. 4, tit. 7, n. 7. Venet. impress. anno 1690, pag. 484. — (3) De Cæna Dom. — (4) 3 Conc. Prov. in Act. Eccl. Mediol. tom. 4, pag. 79. — (5) Lib. 2, cap. 23.

universi Canonici, etiam Sacerdotio insigniti, item Beneficio præditi, omnesque Clerici Ecclesiæ, Christi Corpus celebrantis manu suscipiunt. Qui vero Episcopali honore fulgent, et ad Chorum suis insignibus ornati conveniunt, habita dignitatis ratione, in domesticis, et privatis, vel in clausis Sacrarii Sacellis eo die rem Divinam conficiunt.

5. Si quis hujus instituti causam scire velit, statim ipsam explicabimus. Eadem feria quinta Sacræ Eucharistiæ solemne Festum celebratur, quam postrema Cœna Christus Dominus instituit; quo tempore juxta Concilii Tridentini sententiam, Sacerdotium quoque Apostolis contulit (1). Quare, sicut Divinus Salvator sibi primum, ac deinde Apostolis Sacrosancta Mysteria tradidit, ita consentaneum fuit, ut Sacerdos feria quinta Majoris Hebdomadæ suscepta Divina Eucharistia, ipsam post universo clero distribueret, qui Ecclesiæ adscribitur, ubi Sacrum peragitur.

6. In Evangelio quidem non habetur, Sacram Eucharistiam a Domino susceptam, antequam Apostolis tribueretur, uti modo dictum est, id tamen contigisse communi omnium Patrum opinione declaratur. S. Hieronymus ad Hiedibiam ita scribit (2): *Dominus Jesus ipse conviva et convivium, ipse comedens, et qui comeditur.* Sanctus etiam Thomas fusius rem comprobat (3), et Dominum nihil docuisse contendit, quod prius exemplo non indicaverit. Interpretes vero Canonis 87 dist. 2 sic asserunt: *Comedit ergo Christus se ipsum, sed non quoad effectum, quia non indigebat.* Postremo Sanctus Thomas loco superius allato, cum ad tertium argumentum respondet, Christum Dominum, dum suum corpus comederet, nullo gratiæ augmento cumulatam affirmat, sed

(1) Sess. 22. de Sacrificio Missæ, cap. 4. — (2) Epist. 150, qu. 2. — (3) 4. Sentent. dist. 8, qu. 42, art. 1, part. 3, qu. 82, art. 4.

quadam spirituali suavitate perfusum pro nova illa Sacramenti institutione, quemadmodum Sancti Lucae verbis deprehenditur : *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.*

7. Hæc nostra Metropolitana, aliæque duæ Civitatis Collegiatae ritum, quem paulo ante exposuimus, omnino sequuntur. Idem tribus Collegiatis nostræ Diœcesis præcipimus, si forte aliam consuetudinem induxerint. Nobis enim delatum fuit in una ex iisdem Collegiatis feria quinta in Cœna Domini Sacrum perfici, Clerum celebrantis manu Divinam Eucharistiam accipere, aliquos vero Sacerdotes præsertim Canonicos cum reliquis minime ad cœlestem Mensam accedere, cum rem Divinam jam antea confecerint, vel conficere postea deliberaverint. Id omnino ipsis interdicimus, omnesque, dum solemne Sacrum peragitur, ea ratione, quæ superius exposita est, Divinum Christi Corpus accipiant.

8. Profecto satis erat, ne quis Sacerdos, aut Canonicus hunc ritum negligeret, Decessoris nostri Cardinalis Boncompagni Decretum die 7 Aprilis anno 1724 promulgatum, quo præter Sacrum Parochiale, vel Conventuale, quemadmodum a Sac. Rituum Congregatione constitutum fuit, privatim Missæ Sacrificium celebrare vetitum fuit feria quinta, et sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ, non modo in privatis Sacellis, sed etiam in Regularium, ac Sæcularium Ecclesiis; omnibus quoque privilegiis, et contraria consuetudine penitus abrogata. Quod si Decreti ejusdem memoria penitus ex ipsorum animis exciderit, hæc pauca verba, quæ feria quinta in Cœna Domini oculis subjiciuntur, facile percurrere potuissent : *Hodie, et duobus sequentibus diebus prohibentur ubique Missæ privatae.*

9. Sed quoniam una ex Collegiatis nostræ Diœcesis etiam post hæc tam perspicua edicta, frequenter jussa detrectavit, ideo significamus, eam mentem Summis Pontificibus inesse, ut nulla Sacra feria quinta, sexta,

et Sabbato Majoris Hebdomadæ privatim fiant. Id Clementis XI Decreto (1) continetur, ubi quodcumque solemne, aut privatum Missæ Sacrificium prohibet feria sexta Majoris Hebdomadæ, licet Festum Annuntiationis Beatæ Virginis celebrandum in ea contingat, jubetque ea plene servari, quæ in eum diem a Romano Rituali præscribuntur, post hæc ita subdit : *Postremo Sanctitas sua declarat hac interdictione, quæ feriæ sextæ ratione facta est, haud permittere, ut feria quinta, ac Sabbato ejusdem Majoris Hebdomadæ Sacra privatim instituantur, sed Conventuale solummodo juxta ritum Sanctæ Ecclesiæ, et plura Decreta Sacrorum Rituum Congregationis.* Die vero 5 Aprilis anno 1719 jussu ejusdem Pontificis Cardinalis Parraccianus Urbis Vicarius hoc monitum promulgavit : *Sanctitas Sua juxta ea, quæ plurics a S. Rituum Congregatione sancita sunt, præcipit omnibus Sacerdotibus, ut a Missis celebrandis privatim abstineant non modo feria quinta, sed etiam feria sexta ac Sabbato Majoris Hebdomadæ, tum in privatis Sacellis, tum in publicis Regularium, vel Secularium templis, quibuscumque privilegiis prædita sint, quæ omnia et quamlibet contrariam consuetudinem penitus abrogat.*

10. Illud quoque notum facimus, Presbyteros omnes, etiam Canonicos Capituli, Dignitates, et reliquos Clericos huic Metropolitanæ, vel Collegiatis cum Urbis, tum diœcesis adscriptos ea lege obstringi, ut feria 5 in Cœna Domini Sacram Eucharistiam celebrantis manu suscipiant. Satis id probant, quæ superius adduximus, et alia Sacrorum Rituum Congregationis decreta, quæ Gavantus (2), ac Bissus commemorant (3). Horum sane præceptorum vim effugere nequeunt Sacrum antea privatim facientes. Hoc namque vetitum est, uti nuper

(1) Promulg. die 15 Martii, anno 1712, 17, in ejus Bullario. —

(2) In Manuali in verbo *Canonici munera*, num. 48. — (3) In verbo *Communio Eucharistiæ*, sub num. 383.

ostendimus , nisi forte S. Josephi dies festus in eamdem feriam 5 incurrat. Tunc enim (licet officium in alium diem transferatur) præceptum tamen indicitur audiendi Sacrum, et a servilibus operibus abstinendi juxta decretum editum die 13 Septembris anno 1692, in quo præter ea hæc adduntur : *Adeoque 'per Ordinarios Locorum accurate providendum , ut eo die aliquæ quidem Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non desint ; sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni ejus diei , quo Ecclesia Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti institutionem , et memoriam recollit , summa religione hactenus detentus nullatenus omitatur.*

Idem decernendum , si Festum Annuntiationis Beatæ Virginis eadem feria quinta celebrandum occurrat, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio die 12 Septembris anno 1716 sanxit ; cum sequenti anno 1717 eadem feria quinta Festum illud contigerit. Anno pariter 1728 , cum idem evenisset, Cardinalis Boncompagnus Decessor noster edictum in lucem protulit , quod Civitatem , ac Diœcesim complectebatur , in quo templa designavit , ubi privatim Sacra ante Conventualem Missam fieri liceret , ipsorum numerum constituit , eamque normam proposuit , ut eodem die Clerus universus , dum Sacerdos Missam solemnem ageret , ipsius manu Christi Corpus sumere teneretur.

11. Cum hæc ita se habeant , si quis absque legitima causa Canonicus , Sacerdos , aut Clericus majoribus , seu minoribus Ordinibus initiatus eisdem Ecclesiis addictus hanc legem contemnat feria quinta Majoris Hebdomadæ , præcipimus , ut ille qui absentes a Choro notare consuevit , Nos certiores faciat , ut debitas pœnas infligamus. Si ipse pro munere suo Nos admonere negligat , pœnas in eum convertemus. Si vero præter Parochum in sua Parochia , Sacerdos aliquis cujuscumque condi-

tionis , aut dignitatis Missam (quod suspicari vix possumus) privatim feria quinta , sexta , ac Sabbato Majoris Hebdomadæ celebrare ausus fuerit, ipsum graviter puni-
mus , et a *Divinis* etiam interdicemus. Pœnas etiam dabit custos Ecclesiæ , vel Sacelli, ubi Sacrum peractum fuerit.

12. Neque æstimanda sunt eorum testimonia , qui Sacrum eadem feria quinta confici posse scripserunt ; fatentur enim se ignorare utrum id vetitum unquam fuerit. Quare post tot Decreta , quæ in medium protulimus , illorum sententias penitus corruere , necesse est. Postremo illud monendum videtur , eos , qui Scriptores de Ecclesiastica disciplina, sacrisque ritibus percurrunt, nec Pontificum constitutiones, et Decreta super iisdem rebus antea cognoverunt , cum illis merito conferri posse , qui libros de moribus , et christiana lege tractantes assidue manibus terunt , nec antea sententias a Summis Pontificibus proscriptas menti demandarunt. Utrique sane in apertissimos errores labuntur , dum lectionibus ejusmodi detinentur.

INSTITUTIO XXXIX.

De Missæ Sacrificio , quod Sabbato Majoris Hebdomadæ celebrari solet , ac de benedictione ignis , cereique Paschalis eadem die peragenda : in singulis Parochiis Paschalem cereum esse consecrandum. Ritum hunc ab omni antiquitate probari. Hæc autem omnia non seorsim facienda , neque in alium diem protrahenda.

1. **N**on sine gravi dolore accepimus nonnullos hujus Diœcesis Parochos ritus ab Ecclesia præscriptos negligere , nec Sacrum facere Sabbato Majoris Hebdomadæ ; item ignis, cereique Paschalis benedictionem die ipso Paschatis post prandium instituere , quam non semel ad insequentem feriam secundam prorogant ; cujus

rei eam afferunt causam , quod Sabbato Majoris Hebdomadæ ad principem Ecclesiam pro Baptismalis fontis benedictione conferre se debeant.

2. Parochi omnes nostræ Diœcesis feria quinta, sexta, ac Sabbato Majoris Hebdomadæ sacras cæremonias , et ritus ab Ecclesia propositos exequi debent , ignem , cereumque eodem Sabbato sacrare , neque in diem Dominicum , aut feriam secundam Paschatis id protrahere.

5. In Ambrosiano Missali præcipitur (1) , ut per eos dies Majoris Hebdomadæ in Cathedralibus, Collegiatis , atque in Parochiis, non autem in privatis Sacellis Missæ Sacrificium peragatur (2). Michael Bauldrius cæremoniarum peritissimus, non modo ordinem explicat , qui feria quinta , sexta , ac Sabbato ejusdem hebdomadæ in sacris cæremoniis perficiendis observandus est , sed etiam sigillatim eos declarat , ut normam aliquam illis Ecclesiis tradat, in quibus exiguus Clericorum numerus, aut unicus etiam Sacerdos versatur. Insuper inter opuscula , quæ Benedictus XIII de Nobis optime meritus pro Ecclesiæ Beneventanæ , quam tunc obtinebat , administratione edidit ; quæque collecta , ac Romanis typis excusa fuerunt anno 1726, unum præ cæteris occurrit Bononiæ impressum anno 1752 , in quo sacri ritus , ac cæremoniæ, quas in Majori Hebdomada indicit Ecclesia, Parochorum gratia fuse explanantur.

4. Si qui altius repetere velit horum rituum vetustatem , insigne opus percurrat , quod Anastasii Bibliothecarii nomine circumfertur : In vita Zosimi Pontificis, qui an. 417 Sum. Rom. Pont. renunciatus fuit , hæc verba deprehendet : *Et per Parochias concessa licentia cereos benedici.*

5. Nonnulli contendunt sæculo ante pontificatum

(1) In Rub. Missæ feriæ quintæ et Sabbati S. — (2) In Manuali Sacr. Cæremoniarum.

Zosimi ritum ejusdem benedictionis inductum fuisse, et Prudentii auctoritate nituntur, cujus hymnus inscribitur : *Ad incensum Cerei Paschalis*. Sirmundus tamen, ingenii laude præclarus, ex antiquis codicibus hymnum his verbis inscriptum comperit : *Ad incensum lucernæ*. Quare non de Paschali Cereo, sed de igne sermo est, qui ex silice depromi Sabbato Majoris Hebdomadæ quotannis solebat, ut lampades inde templi accenderentur : Id asserunt Thomassinus (1), Menardus (2), ac Martene (3).

6. Aliqui vero Zosimum Pontificem ejus ritus auctorem constituunt : *Zosimus Papa* (inquit Sigebertus (4) *decernit, Cereum Sabbato Sancto Paschæ per Ecclesias benedici*. Si tamen Anastasii verba recte expendantur, facile conjici poterit ejusdem ritus initium non tribuendum esse Zosimo, sed tantum ad Parochias ipsius facultate fuisse propagatum; nam ante Pontificatum Zosimi Cerei benedictio in Ecclesiis solum principibus, quæ Basilicæ appellantur, fieri consueverat (5).

7. Paulo ante sacras cæremonias in Hebdomada Majori juxta Ecclesiæ legem peragendas innuimus, neque ignis, Cereiue benedictionem sejungendam declaravimus, quæ Sabbato ipsius hebdomadæ præcipitur : Tandem in diem Dominicum Paschatis, aut feriam secundam id produci minime licere. Christi Corpus per tres dies, ac tres noctes in sepulchro delituit, sicut S. Matthæi testimonioprehenditur (6). Id etiam liquido constat, si diei

(1) In suo Tract. Fest. lib. 2, c. 14, n. 8. — (2) In notis Sacramentar. S. Gregor. pag. 90. — (3) In Tract. de antiqua Eccl. discipl. in Divinis. celeb. Off. pag. 403. edit. Lugd. an. 1706. — (4) Ad ann. 417. — (5) Baron. in Annal. an. Christi 418, n. 70. Binius, et Labbæus in notis ad Anastas. tom. 3, ult. edit. Rom. an. 1728, p. 80. Pagius in Brev. Rom. Pont. in vit. Zosimi, n. 11, tom. 1. Magrius in notit. voc. Eccl. in verbo : *Cereus Paschalis*. Burius in brevi notitia Rom. Pont. in vita Zosimi. Sarnellus in litt. Eccl. tom. 40, lit. 79. — (6) Cap. 12.

spatium a media nocte in aliam mediam noctem definia-
tur, et si pro usitato Sacrarum Litterarum modo, pars
loco totius desumatur. Hinc *de doctrina Christiana*
S. Augustinus tradit (1) : *Hoc modo locutionis, quo
significatur a parte totum, etiam illa de Resurrectione
Christi solvitur quæstio.*

8. Primo hebdomadæ die, quem Nos Dominicum
nuncupamus, circa auroram, ad novam immortalemque
vitam Salvator resurrexit. Ob hanc causam piæ Mulie-
res, quæ *valde mane, et vix orto Sole* ad Sepulchrum
eo die se contulerunt, Christum Dominum a mortuis
jam excitatum compererunt (2); ideoque juxta Amalarii
sententiam (3) *In nocte Sanctæ Resurrectionis Domini
Missam celebramus propter eandem Resurrectionem,
quæ in ea completa est.* Licet vero hoc Missæ Sacrificium
paulo post sæculum decimum circa meridiem celebrari
incœperit, Ecclesia tamen easdem semper in Missa pre-
cationes retinuit, in quibus noctis mentio continetur :
Nunc circa Meridiem (inquit eruditissimus Cardinalis
Bona (4) *hanc Missam canimus; sed, quamvis hora anti-
cipetur, non sunt tamen mutatæ Orationes, in quibus
noctis mentio fit.* Quid ignis, Cereique benedictio præfe-
rat, a Francisco Amato Pougeto his verbis declaratur (5):
*Ignis ille e silice excussus videtur Christi recens e mor-
tuis suscitati typum ferre.* Gavantus autem subdit (6);
Significat autem Cereus Christum resurgentem. Satis
etiam perspicua sunt verba quarti Toletani Concilii,
quod Garzias secundo in lucem promulgavit (7) : *Lu-
cerna, et Cereus in pervigiliis Paschæ apud quasdam
Ecclesias non benedicuntur, et cur a Nobis benedicantur,
inquirunt. Propter gloriosum enim Noctis ipsius
Sacramentum solemniter hæc benedicimus, ut Sacræ*

(1) Lib. 3, cap. 35. — (2) S. Marc. cap. 16 S. Luc. cap. 23.
— (3) De Divin. Offic. lib. 4, cap. 40. — (4) Rer. Liturg., lib. 4,
cap. 24. — (5) In Inst. Cathol. tom. 4, pag. 848. — (6) Part. 4,
tit. 40, de Sabb. Sanct. num. 8. — (7) Cap. 9.

Resurrectionis Christi Mystrium, quod tempore hujus votivæ Noctis advenit, in benedictione Sancti Luminis suspiciamus. Quare in dubium revocari non potest Missæ Sacrificium, quod Sabbato Majoris Hebdomadæ instituitur cum benedictione ignis, et Cerei conjungendum, neque proferri posse in Dominicum diem Paschatis vel secundam feriam, non modo, ut Sacrorum Rituum series haud perturbetur, sed ne in alienum tempus a celebritate Dominicæ Resurrectionis nimis remotum, illæ cæremoniæ protrahantur, quæ pro ipsa Nobis indicanda constitutæ fuerunt, tanquam eo temporis spatio, vel paulo ante contigerit.

9. Cum hæc ita se habeant, Parochis nostræ Diœcesis indicimus, ut in suis Ecclesiis Majoris Hebdomadæ ritus celebrent, ac Sabbato ipsius Hebdomadæ Sacrum faciant, ignem, et Cereum illo die consecrent, et nihil eorum prætermittant, quæ in Missali Romano describuntur. Qui parere recusaverint, pœnas dabunt nostro arbitrio infligendas. Ne locus excusationi supersit, neve aliquid ex illis, quæ modo memoravimus, omittatur; et ne simul Parochi ad Ecclesiam principem eadem die convenire negligent, quemadmodum alio peculiari Decreto magnopere commendavimus, singulis Vicariis foraneis facultatem concedimus, ut Parochis sibi subjectis alium Sacerdotem, aut Ecclesiasticum suo loco sufficere, qui Fontis benedictioni assistat, tunc solum permittant, cum illorum Parochia ab Ecclesia principe ita sejungitur, ut sacris cæremoniis in propria Ecclesia satisfacere, eodemque die Fontis consecrationi interesse difficile omnino videatur. Cautum tamen volumus, unicum Sacerdotem per duos Parochos subrogari non posse, ut totidem adsint Ecclesiastici, dum Fons consecratur, quot Parochi, si præsentés adessent, numerarentur. Qui per se, vel per alium Ecclesiasticum, facta prius per Vicarium foraneum potestate, dum Fontis benedictio peragitur, minime interfuerint, nostro arbitrio punien-

tur, quemadmodum eo Decreto, de quo nuper dictum est, indiximus.

INSTITUTIO XL.

De jurisdictione Fori Ecclesiastici. Causas civiles, ac profanas, in quibus Ecclesiastici *Rei* personam gerunt, ad Forum Ecclesiasticum sine ulla dubitatione primo referendas esse. Easdem causas ob vetustissimam consuetudinem in hac Civitate, ac Diocesi ad idem Forum pertinere, etiamsi Ecclesiastici Actores fuerint. Utrum ex hoc Forum sæculare penitus excludatur ab iis causis cognoscendis.

1. **J**ACOBUS Cardinalis Boncompagnus Decessor noster die 30 Octobris anno 1690 Decretum promulgavit ut Fori sui Ecclesiastici jurisdictionem defenderet, seu de civilibus causis, seu de criminibus cognoscendis ageretur. Præclarum ipsius exemplum sequimur, licet nullum dissidium, molestia nulla et nulla in potestatem nostram controversia excitata fuerit. Id consilii cepimus, ut muneris nostri partes impleamus: Item, ut si quis eorum, quæ ad nostrum Forum spectant, cum civiles causæ indicuntur, non meminerit, vel ipsa ignorare simulet, vel ob oscitantem socordiam fortasse ignoraret, per hanc nostram declarationem instruatur: Ipse quidem ex animo tenebras depellet, aut saltem ignorantiam suam excusare deinceps non poterit. Nos autem illud assequemur, ut cauti, prudentesque apud honestos homines videamur, si in posterum aliquid inviti contra eos suscipiemus, qui jurisdictionem nostram violaverint.

2. Novum sane, aut dubium non est, civiles causas, ac de rebus profanis, quibus Ecclesiastici implicantur, ad nostrum Forum primo deferendas, quod per Tridentinam Synodum apertissime decernitur (1): *Causæ om-*

(1) Sess. 24, cap. 20, de reformat.

nes ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur etc. Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum vigore non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant. Ea verba Causas omnes procul dubio civiles universas, de matrimoniis, de criminibus, ac de beneficiis agentes complectuntur (1). In reliquis autem verbis, *ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes*, non modo causæ reapse Ecclesiasticæ, nempe de matrimoniis, aliisque hujusmodi, sed etiam civiles, aut criminis continentur, quæ in personam, vel rem Clericorum statuuntur (2).

3. Cum pluribus in locis hoc institutum pro agendis Clericorum causis in desuetudinem abiisset, a Tridentina Synodo (3) restitutum fuit, petentibus Hispaniarum Episcopis, qui ob hanc rem de Ecclesiastica jurisdictione bene meriti sunt quemadmodum Cardinalis Pallavicinus commemorat (4). Id vero tanti habetur, ut die 4 Augusti anno 1691 (5), cum a Sacra Concilii Congregatione quæsitum esset : *An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, nisi partes ambæ consentiant, non obstante cap. 20, sess. 24, de Reformatione etc.* responsum hoc modo fuerit : *Sacra etc. censuit, causam de Episcopi consensu non posse in prima instantia in Curia introduci, nisi partes etiam consenserint.*

4. Hæc sane omnia singulis Episcopis tribuuntur, non ea tamen, quæ subijcimus, utrum nempe ad Forum Ecclesiasticum pertineant, causæ in prima instantia,

(1) Barbosa, in notis, cap. 20, num. 5. — (2) Pyrhing. ad tit. Decretal. de Foro compet. sect. 3, §. 2, num. 84, et Seqq. — (3) Loco superius allato. — (4) In histor. Sacri Conc. Trid. lib. 22, cap. 8, num. 6. — (5) Lib. 12, Decr. pag. 22.

in quibus Clerici Actores solum , Laïcus autem Reus habeantur.

5. Certissimum ex jure est, Forum , qui Reo conveniat , ab Actore seligendum esse : quare , inquit Alexander III (1). *Si Clericus Laïcum , de rebus suis , vel Ecclesiæ impetierit , et Laïcus res ipsas non Ecclesiæ esse , aut Clerici , sed suas proprias asseverat , debet de rigore Juris ad Forensem Judicem trahi , cum Actor Forum rei sequi debeat.* Illud quoque docent communiter Jurisperiti , atque ex ipso Pontificio Jure dimanat , id non esse observandum , si consuetudo aliter obtinuerit ; hinc idem Pontifex ita constituit (2) : *Licet in ple-risque partibus aliter de consuetudine habeatur.* Solum inquirendum superest, an Ecclesiasticus Actor ad Forum pariter Ecclesiasticum causam deferre debeat, an vero Judicem Forensem pro voluntate sua eligere possit: quæ controversia per vim consuetudinis etiam dirimitur. Quare , si causæ ejusmodi ad Forum Ecclesiasticum privative spectare consueverint, tum Clericus Actor ad idem Forum confugere tenebitur , nec aliam viam suscipere poterit , nisi forte Episcopus permiserit , ut ad Forum Laïcum res deferatur. Ita sancitum fuit a Sacra Congregatione , Episcoporum et Regularium negotiis præposita : *Contententibus* (nempe Episcopo , et Domino Laïco) *de et super laudabili consuetudine Laïcos ad Forum Ecclesiasticum in Causis civilibus profanis , et in quibus Clerici sunt Actores , etiam privative ad eundem Bertholdum Marchionem trahendi , prædicta Congregatio , partium Advocatis pluries auditis , ac juribus per eos deductis diligenter perpensis , Laïcos a Clericis ad Forum Ecclesiasticum in Causis prædictis trahi posse , et debere , eosdem Clericos absque prædicti Episcopi licentia Laïcos hujusmodi coram Judice Laïco pro simi-*

(1) In cap. *Si Clericus Laïcum*, de Foro competenti. (2) In Canone superius allato.

libus causis convenire minime posse, censuit. Hanc sententiam Paulus V, die 9 Martii anno 1617 Apostolicis Litteris confirmavit, quæ etiam post Concilium 98 Ramonis impressæ fuerunt (1).

6. In hac quidem Civitate, ac Diœcesi vetustissima consuetudine factum est, ut civiles causæ, in quibus Clerici Actores sunt, in Ecclesiastico Foro pertractentur. Id præsertim constat ex Joanne Francisco Leone Generali Vicario Alphonsi Palæotti, qui die 22 Julii anno 1597 Bononiensis Archiepiscopus renunciatus fuit. Si quidem in eo libro, quem *Thesaurum Fori Ecclesiastici* nuncupavit (2), postquam asseruit civiles, ac profanas causas, in quibus Clerici Actoris partes agunt, ad Forum Laicum primo referendas esse, tamen Bononiæ contrarium observari his verbis testatur: *Fallit in Civitate Bononiæ etc. et ita viget immemorabilis consuetudo, quod et ipse testari possum, ad quem, dum Vicariatus Officium pro Domino meo Alphonso Palæotto dictæ Civitatis Archiepiscopo exercui, quod etiam nunc exerceo, quamplures civiles Clericorum causæ active, et passive cum Laïcis vertentes delatæ fuerunt; et, licet ex adverso aliæ personæ privilegatæ, nempe Regulares, Viduæ, ac Pupilli existant, Clerici tamen trahunt, et non trahuntur.*

7. Alexander vero Ludovisius anno 1612 Bononiensis Archiepiscopus, dein Cardinalis, ac postremo Pontifex declaratus assumpto nomine Gregorii XV, omnium, quæ ad hanc Civitatem, ac Diœcesim spectant, peritissimus, in Litteris Apostolicis die 28 Aprilis anno 1622 scriptis, quas etiam in fine subjiciemus, eandem consuetudinem ita comprobat: *Et pariter, eam ibi extare consuetudinem, viderimus, quod in causis Civilibus Clerici Actores trahunt Laïcos Reos ad Forum Ecclesiasticum.* Iisdem Litteris, quod maximi est momenti, decer-

(1) Lib. 3, in observ. pag. 549, et seqq. — (2) Part. 2, cap. 28.

nit, ut Causæ cujuslibet naturæ, et quantumvis pecuniæ magnitudinem præferant, sive Loca Pia, et Ecclesiastici Actores, sive Rei nominentur, in Foro Archiepiscopali primo cognosci debeant; quo Decreto etiam Ecclesiasticos, ac Loca Pia totius Diœcesis complexus est, illis solum causis prætermisissis, in quibus pro facultate, quam Cardinales Legati obtinent judicandi de Clericorum criminibus, ea scelera in judicium afferuntur, ob quæ Ecclesiastici Foro sæculari tradendi videantur.

8. Has Litteras Gregorii XV nonnulli ita explicarunt, ut in causis etiam civilibus, in quibus Ecclesiastici, aut Pia Loca partes Actoris gerunt, judicandi facultatem soli Archiepiscopo concedi existimaverint. In hac opinione fuisse videtur Antonius Rodolphus Vicarius Generalis Bononiæ, uti ex suffragio deprehenditur, quod apud Ramonem loco superius allato fuit impressum. Id pariter sibitribuendum censuit Cardinalis Jacobus Boncompagnus, qui hanc eandem Sedem occupavit. Cum tamen in peculiari Congregatione per Alexandrum VIII constituta, ac deinde per Innocentium XII mortuo Alexandro suffectum confirmata, illud in examen adductum fuisset: *An in Brevis Gregorii XV tribuatur privativa jurisdictio Archiepiscopis Bononiæ, etiam quoad Legatos de Latere, nedum in criminalibus, sed etiam in civilibus, in quibus Actor est Ecclesiasticus, et Laïcus Reus.* Die 28 Martii anno 1692 hoc pacto responsum fuit: *Sacra Congregatio Eminentissimorum, et Reverendissimorum Cardinalium deputata super controversiis inter Eminentissimum, et Reverendissimum Dominum Cardinalem Legatum Bononiæ, et Illustrissimum, et Reverendissimum Dominum Archiepiscopum ejusdem Civitatis, censuit die Lunæ infrascripti mensis, in causis civilibus contra Laïcos, in quibus Actores sunt Ecclesiastici, competere dumtaxat eidem Domino Archiepiscopo jurisdictionem cumulativam. In causis vero criminalibus dilata. In quorum fidem etc.* Nicolaus Cardinalis Accia-

juolus. Facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo Domino Nostro, Sanctitas Sua Congregationis deputatæ sententiam benigne approbavit. Hac die 28 Martii 1692. Joannes Franciscus Cardinalis Albanus.

9. Cum hæc ita sint, judicium nostrum cohibemus a vindicanda Nobis tantum criminalium causarum, ubi Clerici Actores sint, cognitione, de qua nihil ab eadem Congregatione statutum est; significamus tamen innixi Sacræ Congregationis auctoritati, primum judicium in causis civilibus, cum Clerici Actores, et Loca Pia existunt, Nobis itatribuendum esse, ut Actores Clerici ad alterutrum Forum Reos adducere possint. Quam ob causam jure exposcere videmur, ut nullus per se, vel per alium quolibet modo eos impediat, qui ad Forum Ecclesiasticum causas suas deferre velint, neque clamoribus, ac minis Patronos, et Scribas ab eodem Foro invitos abducant, et ad laicale impellant. Nullus insuper de jurisdictione Ecclesiastica per jocos, et ludibrium verba faciat, quæ minime inter ineptias adnumerari debet, cum per Sacros Canones excommunicatio *ipso facto* inferatur; Nosque tanta audacia perculsi eo deveniemus, ut eadem pœna delinquentes affectos declaremus. Id satis aperte Bonifacius VIII indicit (1): *In Foro Ecclesiastico Delegato, seu Ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una, super causis Ecclesiasticis, sive quæ ad Forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum de jure, vel antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se, vel per alium ad desistendum, vel in Foro Sæculari de questionibus hujusmodi litigandum modis aliis quibuscumque compellat, seu compelli faciat, vel procuret etc. ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel favorem etc.* Illos, qui hæc commiserint, excommunicationi *ipso facto* obnoxios decernit, qua dissolvi nequeant, nisi prius

(1) Cap. *Quoniam*, de immunitate Ecclesiarum in sexto.

hæc perficiantur : Si quis vero contra præsumpserit , excommunicationi se ipso facto noverit subjacere , a qua , nisi tam Judici , cujus cognitio fuerit impedita , vel jurisdictio usurpata , quam parti , quæ turbata in prosecutione fuerit sui Juris , de injuria , damnis , expensis et interesse prius per eundem fuerit satisfactum , nullatenus absolvatur .

10. Plura alia Canonum decreta illis censuras infligunt , qui jurisdictioni Ecclesiasticæ impedimentum aliquod interponant , quod sane contingit , cum quis revera impedit , vel impedire contendit , ne Forum Ecclesiasticum non modo eas causas agnoscat , quæ ad ipsum unice referuntur , sed alias pariter , quæ ad utrumque Forum spectare judicantur . Finem sermoni dabimus , asserentes , nihil unquam levius , aut inanius Nos percepisse , quam ea , quæ in vulgus temere , vel ignoranter a quibusdam proferuntur ; Litteras nempe Apostolicas Gregorii XV omni vi penitus destitutas , postquam Clemens XII edictum illorum gratia promulgavit , qui in Legationibus Ferrariensi , Bononiensi , Urbinate , ac Ravennate immunitates , ac privilegia obtinuerunt . In eo decreto de illis agitur , qui immunitates ejusmodi a Cardinalibus , Patriarchis , et Episcopis consecuti sunt . Loca autem Pia , et Clerici beneficium Fori Ecclesiastici obtinent , non quod ullo Cardinalium , aut aliorum privilegio , ac tutela gaudeant , sed ob ea , quæ a Sacris Canonibus , et Summis Pontificibus statuuntur . Ejusdem Fori beneficium ex allato Pontificis edicto Privilegiariis conceditur , saltem in illis causis , quæ pertinent ad ipsorum ministerium , officium , aut munus , cujus ratione idem privilegium habuerunt ; non vero in criminosis civilibus , aut mixtis , quæ cum illo non conjungantur . Hæc omnia a Locis Piis , et Ecclesiasticis alienissima sunt , qui nullo scripto privilegio , sed nota distincta supra cæteros feruntur , solique Deo , et Ecclesiæ curas impendunt . Quare nemo est , qui

non intelligat Clementis edicto nihil imminui , ac debilitari Litteras Gregorii XV ; et levissime de rebus eos iudicium ferre , qui contrarium aliquid arbitrentur. Summi Pontifices Urbanus VIII , Innocentius XI , Innocentius XII , et Clemens XI , quorum Decreta per allatum edictum renovantur , iis solum corruptelis se consulere fatentur , quæ per ejusmodi privilegiarios inductæ fuerant , cum a Foro sæculari in qualibet causa liberari contenderent ; hæc eadem in edicto , de quo sermo est , continentur. Quamobrem , si Loca Pia , et Ecclesiastici alienis omnino nominibus , quod fieri nequit , privilegiarii nuncupandi viderentur , corruptela vocari deberet , quoties Clericus Actor in Foro Ecclesiastico suam cum Reo Laïco causam institueret : Quippe Alexandri III Decreto , Pauli V , et Gregorii XV Litteris Apostolicis , Sacræ Congregationis sententia , quam superius memoravimus , contrarium decernitur ; et , reliquis omnibus omissis , antiqua consuetudo rem satis comprobat , et ab omni prorsus nota remotam declarat.

GREGORIUS PAPA XV

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Cum Nos , dum in Minoribus constituti Ecclesiæ Bononiensi præsessemus , Archiepiscopi Bononien. pro tempore existentis jurisdictionem aliquando diminutam fuisse animadverterimus , ex facultatibus Legatorum Apostolicæ Sedis habentium quandocumque potestatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum cumulative cum eodem Archiepiscopo , ita ut inter eos præventioni locus sit , et pariter , eam ibi extare consuetudinem viderimus , quod in causis civilibus Clerici Actores trahunt laïcos Reos ad Forum Ecclesiasticum , Nos certam in præmissis formam , per quam ejusdem Archiepiscopi jurisdictio secundum Canonum , et Concilii Tridentini dispositionem conservetur , et laudabilis eadem consuetudo confirmetur , et ampliatur , quod etiam in causis civilibus utile futurum credimus , ipsis partibus propter minora dispendia , quæ ibi

in Ecclesiastico Foro patiuntur, præscribere volentes, motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in Foro Archiepiscopali Ecclesiæ Bononiensis, cui dilectus filius noster Ludovicus Tituli Sanctæ Mariæ Transpontinæ Presbyter Cardinalis Ludovisius nuncupatus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius noster, secundum carnem ex fratre germano Nepos ex concessione, et dispensatione Apostolica præesse dignoscitur, omnes, et quæcumque causæ personarum Ecclesiasticarum utriusque sexus, et Piorum Locorum Civitatis, et Diocesis Bononiensis, sive inter ipsas, et ipsa agantur causæ prædictæ, et sive in illis Actores tantum, sive Rei tantum sint eadem Loca Pia, et Ecclesiasticæ Personæ, et cujuscumque qualitatibus causæ ipsæ existant, et ad quamcumque summam ascendentes, tam civiles, quam criminales, et mixtæ, et tam active, quam passive contra quoscumque tam Ecclesiasticos, quam Laicos, tam Sæculares, quam cujusvis Ordinis, et Instituti Regulares, citra tamen derogationem nostræ nuper editæ constitutionis circa Conservatores, et privative quoad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, atque Gubernatores, etiamsi a Nobis, et successoribus nostris habeant, vel habituri sint facultatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum; ita ut dictæ facultates eisdem Legatis, et Gubernatoribus nullatenus suffragentur, nec illis uti valeant nisi pro criminibus, pro quibus Ecclesiasticæ personæ Foro Sæculari traduntur, ac etiam quoad quoscumque alios tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem habentes, in prima instantia tam hactenus motæ, quam in futurum movendæ in Curia, et Foro Archiepiscopali per Officiales, et Judices ab ipso Ludovico Cardinali, ac ejus in dicta Ecclesia successoribus pro tempore deputatos una cum earumdem causarum incidentibus, et dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, totisque negotiis principalibus audiri, cognosci, et fine debito, prout juris fuerit, terminari, et debitæ executioni omnino demandari debeant, quodque duæ sententiæ conformes in causis prædictis faciant rem judicatam, nec ab eis appellari, restitutio in integrum, seu reductio ad arbitrium boni viri peti, seu quocumque alio modo reclamari possit, tenore præsentium statuimus, et ordinamus; dictoque Ludovico Cardinali, et ejus in dicta Ecclesia successoribus prædictis, et ab eo, et illis pro tempore deputatis Officialibus, et Judicibus hujusmodi omnes, et singulos, nec non Universitates, Collegia, et Loca etiam

Pia Jus , et interesse habentia , aut habere quomodolibet prætendentia citandi , etiam per Edictum publicum , constituto summarie de non tuto accessu , ac eisdem sub censuris , et pecuniariis , aliisque eorum arbitrio imponendis , applicandis , et moderandis pœnis inhibendi , aliaque omnia , et singula in præmissis , et circa ea quomodolibet necessaria , et opportuna faciendi , dicendi , gerendi , et exequendi earumdem tenore præsentium plenam , et amplam facultatem imperitimus : decernentes , præsentis Litteras de subreptionis , vel obreptionis , seu nullitatis vitio , aut intentionis nostræ , vel alio quocumque defectu , prætextu , ratione , vel causa , etiam ex eo , quod Regulares hujusmodi , seu eorum Procuratores auditi , vel causæ , propter quas præsentis emanarunt , examinatæ non fuerint , notari , impugnari , rescindi , seu revocari , in jus , vel controversiam adduci , easque sub similibus , vel dissimilibus gratiarum , et concessionum revocationibus , suspensionibus , limitationibus , vel Legatorum , aut Gubernatorum facultatibus , aut aliis contrariis dispositionibus cum quibusvis clausulis , etiam derogatoriis derogatoriis , ac irritantibus , et aliis Decretis impetrandis , seu etiam motu proprio concedendis , ullo unquam tempore minime comprehendi , sed semper validas , firmas , et efficaces existere , et fore , ac perpetuo ab illis exemptas , et , quoties illæ emanabunt , toties in pristinum , et validissimum statum , et sub posteriori data per eundem pro tempore existentem Archiepiscopum eligenda , et restitutas , et de novo concessas esse , et censeri , neque , quod idem Ludovicus Cardinalis facultatibus per præsentis sibi concessis , etiamsi pluries casus evenerit , usus non fuerit , opponi posse ; sicque ab omnibus censeri , et ita per quoscumque Judices ordinarios , et Delegatos , etiam causarum Palatii Apostolici Auditores , ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales , etiam de Latere Legatos ; sublata eis , et eorum cuilibet quavis aliter judicandi , et interpretandi facultate , et auctoritate , judicari , et definiri debere , ac irritum , et inane , quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter , vel ignoranter contigerit attentari . Non obstantibus , quatenus opus sit , regula nostra de jure quæsito non tollendo , ac quibusvis Constitutionibus , et Ordinationibus Apostolicis , nec non Civitatis , et Diœcesis Bononiensis hujusmodi , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , et usibus , styliis , et consuetudinibus , etiam immemorabilibus , nec non quibusvis Conservatoriis , Privilegiis quoque pro electione Conservatorum ,

Indultis , et Litteris Apostolicis , nec non quibusvis Conservatoriis , quibusvis Ordinibus , et Personis sub quibuscumque tenoribus , et formis , ac cum quibusvis derogatoriis derogatoriis , aliisque efficacioribus , et insolitis , clausulis , irritantibusque , et aliis Decretis in genere , vel in specie , ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis , confirmatis , et approbatis ; quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis , eorumque totis tenoribus specialis , specifica , expressa , et individua , non autem per clausulas generales idem importantes mentio , seu quævis alia expressio habenda esset , eorum tenores præsentibus pro plene , et sufficienter expressis habentes , illis alias in suo robore permanentibus , hac vice dumtaxat specialiter , et expresse derogamus , cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris , die 28 Aprilis 1622 , Pontificatus Nostri Anno Secundo.

S. CARD. S. SUSANNE

INSTITUTIO XLI.

Instruuntur Parochi urbani , ac Diœcesani de locali Ecclesiarum immunitate. De causa, et occasione hujus institutionis promulgandæ. De asylo , seu immunitate locali Ecclesiarum , et sacrorum locorum. De criminibus , ob quæ hac immunitate minime gaudent rei juxta commune jus, et veteres Pontificum Constitutiones. De aliis criminibus , ob quæ rei carent eadem immunitate juxta Constitutionem Gregorii XIV. Item de aliis criminibus , quæ reis adimunt hanc immunitatem juxta Constitutiones Benedicti XIII et Clementis XII. De quæstionibus , quas definiverunt iidem Pontifices , circa immunitatem localem Ecclesiarum , ac locorum sacrorum. De extrahendis reis a locis immunibus , cum ea crimina patnaverunt , quibus localis immunitas non permittitur. De pœnis , quæ irrogantur reis , ob crimina immunitate carentia. De reis , quibus jus asyli in sacris locis conceditur. Postremo qua ratione uti debeant Parochi hac præsentī Institutione.

§ I.

De causa , et occasione hujus Institutionis.

1. CLEMENS XII, qui Pontificiam Sedem feliciter obtinet, postquam per seipsum , ac per Congregationem peculiarem Cardinalium , ac Præsulum virtute præstantium serio perpendit , qua ratione impediri queant tot homicidia , quæ Romæ , atque in tota ditione Ecclesiastica perpetrantur , Constitutionem promulgavit , quæ incipit : *In supremo* : cujus exemplum , et vernacula lingua descriptum compendium transmisit , et per Sacram immunitatis Congregationem die 19 Martii proxime elapsi Nobis demandavit , ut ipsius decreti capita summatim complectentes , singulis Parochis Urbis , ac diœcesis distribuamus. Cum tamen multa in eadem Constitutione occurrant , quæ intelligi nequeunt , nisi plurima ante percipiantur , quæ per sacros canones , aliosque Summos Pontifices præscripta fuerunt , hanc institutionem loco

compendii sufficiendam potius existimavimus. Accedit etiam, quod variis Congregationibus, cum inter Præsules Romæ versaremur, regnantibus tum Clemente XI, tum Benedicto XIII interfuimus, ubi de plurimis rebus actum fuit, quæ modo in hisce Pontificis Litteris continentur. Insuper jussu ejusdem Pontificis Clementis XI aliqua tunc descripsimus, et in lucem etiam pro nostri ingenii tenuitate protulimus, ut nonnullæ difficultates, quæ tunc propositæ fuerant, clarius explicarentur.

§ II.

De asylo, seu de locali immunitate Sacrarum Ædium.

2. CERTISSIMUM est ex ipso Jure Canonico, reos omnes, qui ad Ecclesiam, et loca sacra confugiunt, asyli beneficio gaudere, nec sine summo piaculo invitos abduci posse, nisi ea crimina per illos patrata fuerint, quibus asyli privilegium ob rei magnitudinem, et gravitatem a sacris canonibus, Summisque Pontificibus denegatur. Conciliorum, et Patrum testimonia, quibus asyli jus comprobatur, Gratianus (1) complectitur. Idem Jus Civile confirmat: cum enim salvi, et incolumes evaderent, qui simulacris Principum protegerentur (2); factum est, ut Christiani Principes idem privilegium sacris ædibus concesserint, et pœnas illis severissimas decreverint, qui reos a sacris locis per vim divellere conarentur (3). Sæculo quarto Eutropius, qui Imperatorem Arcadium ad jus asyli penitus abrogandum impulerat lata lege, quæ in Theodosiano codice tertia adnumeratur, post annum omni honoris titulo destitutus, in Fidelium Ecclesiam restituto jam asyli beneficio aufugere debuit, ut vitam tueretur, quod quidem, interposita Sancti Joannis

(1) In Dec. q. 4, caus. 47. — (2) L. unica cap. de his, qui ad statuas. — (3) De iis, qui ad Eccl. confugiunt.

Chrysostomi auctoritate, obtinuit (1). Attamen asyli institutionem magis approbant Sacræ Litteræ, et simul crimina exponunt, quibus asyli securitas recusatur. Nam constitutæ fuerunt refugii civitates, quæ salvos eos præstarent, qui fortuito, non autem consulto aliquem necaverant (2). Exodi vero capite 21 v. 14 ita decernitur: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Id misero Joabo contigit, qui Abner, et Amasam per dolum interfectis, licet sacrum altare complecteretur, tamen jussu Salomonis ibi percussus fuit a Banaia Joiadæ filio, cum a templo exire renuisset, quemadmodum Joiadas ipse præceperat (3).

§ III.

Ob qualia crimina ex jure communi et antiquis Pontificum decretis rei minime gaudeant Ecclesiæ, et sacrorum locorum asylo.

3. Si juris communis nomine Jus Civile deberet intelligi, nullam ab Ecclesia securitatem reciperent, qui modo perpetratis quibusdam criminibus ad sacras ædes tuto confugiunt (4). Thomassinus (5) a Balsamoque scriptum fatetur juxta Imperatorum leges: *immunitate frui non permissos homicidas, adulteros, raptores.* Cum tamen ex Jure Canonico, et Pontificum decretis agendum sit, primo nullam a sacris ædibus immunitatem consequuntur, qui publice, et impudenter aliena bona diripiunt: *nisi publicus latro fuerit*: hæc habet canon: *sicut antiquitus*; eadem verba continentur in Decretali: *Inter alia, de immunitate Ecclesiarum.*

4. Secundo, qui nocturno tempore agros depopulatur,

(1) Homil. in Eutrop. — (2) Num. cap. 45. Deuter. cap. 19. Josue cap. 20. — (3) Lib. 3, Regum, cap. 2. — (4) Authent. de mandatis Principum § sed neque: Item interpret. ad Canon sicut antiquit. in ea verba, nisi publicus 17, quæst. 4. — (5) De veteri, et nova Eccles. disciplina, p. 2, lib. 3, cap. 89, sub num. 15.

et messes, fructusque igne devastat, ut in eadem Decretali his verbis ostenditur : *vel nocturnus depopulator agrorum.*

5. Tertio, qui hominem in Ecclesia interficit, vel ita percutit, ut aliqua parte corporis ineptum efficiat : *Homicidia*, (inquit Gregorius IX) (1) *et mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur.*

6. Quarto, qui sicario utitur, vel in domum suam excipit, ut alicui mortem inferat. Hoc hominum genus in Syria versabatur, qui alterius jussu quemlibet necabant, testibus Raphaële Volaterrano (2), atque Æmilio, qui Arsacem sicariorum Principem, accepta magna pecunia, nonnullos ex ipsis misisse testatur, qui Sanctum Ludovicum Galliarum Regem obtruncarent. Illorum operam Fideles etiam adhibuerunt, ut de inimicis ulciscerentur; atque de ipsis agit Innocentius IV cap. *pro humani*, de homicidio in sexto, ubi cum his verbis usus fuerit : *Sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianæ Religionis æmulus, a toto Christiano Populo perpetuo diffidatus*; per hanc sententiam asylum recusari Interpretes declararunt, factumque est, ut quarto loco sicarii immunes non haberentur.

7. Quinto, qui aliquem per insidias vita spoliaverit, in qua re jus Pontificium Exodi præceptum sequitur, ubi hæc statuuntur (3) : *Si quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Docent namque Theologi, quod mandata judiciaria antiquæ legis sunt mortua, sed non mortifera. Hoc autem alio testimonio comprobatur; nam capite : *Si rixati, de injuriis*, Exodi præceptum renovatur, ubi reparanda damna, et iis omnibus a percussore

(1) Cap. Immunitatem, de Immunitat. Ecclesiarum. — (2) Lib. 40. — (3) Cap. 4, de Hom.

satisfaciendum præcipitur, quæ pro Chirurgi opera persolvuntur.

8. Sexto, Hæreticus, vel de hæresi suspectus; item Judæus, qui susceptam antea Christianam Religionem deseruit, licet ad sacras ædes confugiant, Joannis XXII Decreto, nulla gaudent immunitate (1).

§ IV.

Quinam Sacrarum Aedium Immunitate priventur juxta Constitutionem Gregorii XIV.

9. **Q**ui Pontificum sanctiones interpretati sunt, varias controversias de illis criminibus excitarunt, quibus sacrum asylum minime conceditur. Primo, utrum hac immunitate careant, qui aliis sceleribus inquinati sunt, quoties id publica tranquillitas exigere videatur, vel majus rationis fundamentum, aut saltem æquale pro immunitate Ecclesiæ deneganda cognoscatur. Secundo, cum Pius V decreverit (2), ut more latronum extremo supplicio plectatur, qui non fortuito, sed ob socordiam, profusionem, aut luxuriam bona omnia dissipaverit, aut se decoctorem simulans, occultatis ipsis bonis, creditores fefellerit, vel ipsorum pecuniam in suam utilitatem converterit; hinc disputari cœpit, utrum ipsi immunitatem sibi a sacris ædibus compararent. Contrarium non pauci affirmarunt, inter quos Anastasius Germonius hæc tradit (3): *Putarem enim Judicibus sæcularibus liberare hujusmodi homines, quos vulgo fallitos vocamus, et proprie (fallunt enim), extrahendos concedere debere; si quidem Pius Papa V decrevit, decoctores ultimi supplicii, et ea, qua fures ipsi jure, vel consuetudine, vel particulari, vel municipali statuto plecti solent, pœna puniendos esse.* Postremo, cum Rom. Pont., ac præsertim

(1) Const. 4, tom. 4, Bull. Rom. — (2) Constit. 112, t. 2, Bullar. — (3) De sacrorum Immunitate, lib. 3, cap. 16, in fine.

S. Pius V, et Sixtus V, petentibus Principibus indulserint, ab Ecclesia eos quoque divelli, qui criminibus per leges minime cautis tenebantur, et cum maxima rerum perturbatio ex hoc dimanaverit; Gregorius XIV Litteras Apostolicas promulgavit (1), quibus concessionem Principum gratia per Decessores suos, vel per seipsum obsignatas antea, penitus abrogavit, vetuitque, ne quis eandem criminum naturam, vel etiam majorem gravitatem pro tribuenda, vel recusanda Ecclesiæ immunitate perpenderet, sed ea tantummodo probaret, quæ iisdem Litteris proponeret, ob quæ scelesti homines sacro asylo carere deberent. Itaque partim veteres canones secutus, partim ipsorum terminos extendens, hæc, quæ subjicimus, sua auctoritate declaravit, et constituit.

10. Primo, fures publicos ab Ecclesiæ immunitate prohibuit, uti jus commune antea caverat; qui vero sub illo nomine contineantur, his verbis explicavit: *Si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur.*

11. Secundo, illos quoque ab Ecclesiastica immunitate prohibuit, qui agros populantur, uti Jus Canonicum antea præceperat, illudque solum discrimen est inter Jus Canonicum et Gregorii Constitutionem, quod in illo legitur: *Nocturnus depopulator agrorum*: In hac vero generatim *Depopulatores agrorum* nominantur. Quæ verba Gregorius XIV adhibuit, ut fortasse indicaret illorum opinionem se minime probare, qui nocturnum, non vero diurnum Depopulatorem immunitate Ecclesiæ spoliabant.

12. Confirmavit idem Pontifex veterum Canonum Decreta, quæ superius enumeravimus, nempe contra eos, qui homicidia, et mutilationes membrorum in ipsis

Ecclesiis , vel earum cœmeteriis committere non verentur : qui insidiose aliquem obtruncant, vel publice grassantur : Advertendum tamen est, cum Gregorius Pontificatum administraret , e Syria magno pretio acciri non consuevisse , qui necem inferrent, sed inter ipsos Christianos tanta inhumanitate aliquos versari cœpisse , qui Syrorum partes ultro sibi desumerent; hinc ipsius Apostolicæ Litteræ non eo modo explicari possunt , quo paulo ante illas Innocentii IV explicandas innuimus, sed necesse est eos Ecclesiæ securitate destitutos intelligere, qui alieno jussu , mercede ducti , aliquem interficiant , cujuscumque nationis sint, et quamlibet Religionem sequantur. Insuper hæreticum inter cæteros , qui immunitate carent , Pontifex adnumeravit. Postremo , illud novum decrevit , nempe illis immunitatem nullam concedi , qui aliquid contra vitam ipsius Principis molirentur : *aut læsæ Majestatis in persona ipsiusmet Principis.*

§ V.

De aliis criminibus , quibus immunitas denegatur post Benedicti XIII et Clementis XII Constitutiones.

15. **C**UM hominum impudentia ac temeritas eo devenisset ut scelera magis in dies augerentur, a Sede Apostolica suppliciter petatum fuit , ut criminum numerum , quibus sacrum asyllum minime permittitur , latius amplificaret. Cum Pontifices Clemens IX , et Clemens X supremam Sedem obtinerent , de his actum fuit : sed nihil novi constitutum. Iterum proposita fuerunt , cum universam Ecclesiam Clemens XI administraret : tunc jussu ipsius Pontificis iis Congregationibus interfuimus , in quibus in examen hæc vocabantur. Post diuturnas gravesque disceptationes, Gregorianum Decretum magis extendendum omnes unanimes assenserunt , et quædam pecularia crimina notata sunt, quæ eidem Decreto adjungi nosse videbantur. Cum hæc tamen in lucem haud pro-

lata fuerint ob eas causas , quas inferius memorabimus, iterum Pontifice Benedicto XIII necesse fuit diligenter expendere, utrum Gregorii Constitutio proferri, quidve addi deberet. Coactis novis cœtibus, quibus Nos quoque adscripti fuimus, omnia, quæ in Pontificatu Clementis XI statuta jam fuerant, unanimi voluntate confirmata sunt. Quare Benedictus XIII Litteras Apostolicas, quæ incipiunt : *Ex quo Divina etc.* promulgavit.

14. In his præter septem crimina, quæ Gregorius Ecclesiæ immunitate prorsus indigna judicavit, hæc, quæ sequuntur, addita fuerunt.

15. Primo, *Qui confugientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, aliove loco immuni violenter extrahunt, et abducunt.*

16. Secundo, *Interficientes proximum suum animo præmeditato, ac deliberato.*

17. Tertio, *Falsificantes Litteras Apostolicas.*

18. Quarto, Contra eos, qui Montem Pietatis, aut ejusdem generis alia publica loca administrant : *furtum, aut falsitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus sit.*

19. Quinto, *Conflantes, adulterantes, vel tondentes quascumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exteriorum, quotiescumque in Loco, aut provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant usum, et commercium : vel ipsas monetas conflatas, adulteratas, aut detonsas scienter ita expendere, et erogare præsumentes, ut fraudis conscii, atque participes censi possint.*

20. Sexto, *Illos denique, qui sub nomine curiæ sese introducunt in alienas domos animo ibidem perpetrandi rapinas, easque re ipsa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domesticis earumdem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri*

contigerit , dummodo homicidium , vel membrorum mutilatio sequatur.

21. Septimo , *Item declaramus , omnes , et singulos prædictos tam laicos , quam Ecclesiasticos , qui in urbe , ac ditione præfatis ex causa , et occasione homicidii , etiam in rixa , commissi , cum armis , seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum inquisiti , et processati , vel in contumaciam banniti , et condemnati fuerint , dummodo homicidium non fuerit casuale , vel ad propriam defensionem , immunitatis præfatæ beneficio minime etiam gaudere.* Id vero in ditione solum Ecclesiastica locum obtinet : ex Jure Communi , et Gregorii Decreto per universum Orbem solum homicidium ex proditione commissum immunitatis beneficio carebat. Deinde Benedictus XIII, uti nuper ostendimus, homicidii deliberati reos a sacris ædibus arcendos indixit. Postremo Clemens XII in Litteris Apostolicis, quæ incipiunt : *In supremo* : et quæ Nos ipsos ad hanc Institutionem proferendam impulerunt , per omnem Ecclesiasticam ditionem immunes esse noluit, qui homicidium per rixam patrauerint , modo tamen fortuito, vel ad propriam defensionem illud non contigerit.

§ VI.

De quæstionibus circa localem Sacrarum Ædium immunitatem per eosdem Pontifices Benedictum XIII , et Clementem XII definitis.

22. **Q**ui Bibliothecam habent , et libros aliquando evolvunt , ne pulvere , tineisque abrodantur , in admirationem procul dubio adducentur , cum advertent ingenium , conatusque omnes eo Scriptores acutissime contulisse , ut rei , licet notorii criminis , ab immunitate Sacrarum Ædium minime rejiciantur. Inter ipsos , uti superius dictum est , numerantur , qui homicidia , et mutilationes membrorum , in Ecclesiis , aut cœmeteriis commiserint ; hinc disputatio inter Scriptores agitari

cœpit , an immunitate careat , qui ex Loco Sacro interficiat , aut mutilet aliquem in profano loco constitutum ; item , an Ecclesiæ beneficium concedi debeat , si reus extra locum immunem positus necem afferat , aut mutilationem illi , qui in Loco Sacro versatur ; postremo , si immunitas neganda utrisque videatur , utrum Ecclesia solum , quæ nefario scelere violata fuit , immunitatem reo præstare nequeat , an reliquæ omnes eamdem rationem præ se ferant. Quare Benedictus XIII in ea Constitutione , quæ incipit : *Ex quo etc.* Sacrarum Ædium immunitatem illis omnibus recusandam decernit. *Qui stantes in Ecclesia , vel cœmeterio interficiunt stantes extra Ecclesiam , vel cœmeterium , aut ipsis membrum mutilant , necnon eos , qui stantes extra Ecclesiam , vel cœmeterium occidunt stantes intra Ecclesiam , vel cœmeterium , aut iis membrum mutilant.* Iusuper non modo reosejusmodi , sed impediētes quoque , ne quis in Locum immunem se recipiat , vel per vim a Sacris Ædibus aliquem abripiētes , cujuscumque Ecclesiæ beneficio gaudere minime posse constituit : *Declarantes , in quatuor præmissis casibus ejusmodi reos non illius tantum Ecclesiæ , quam violaverunt : sed cujuscumque etiam alterius Ecclesiæ immunitate gaudere nequaquam posse , aut debere.*

25. Gregorius XIV , uti jam dictum est , *Viarum grassatores , qui itinera frequentata , vel publicas stratas obsident ,* sacro asylo prorsus excludit. Cum itaque Pontifex plurali numero utatur , et cum de publicis viis sermo sit , quidam putarunt , hac Pontificis sententia eum non contineri , qui semel tantum grassatus fuerit , vel crimen ejusmodi in vicinalibus admiserit. Contra vero Benedictus XIII ita sanxit : *Unicam tantum grassationem in via publica , aut vicinali admissam sufficere ad hoc , ut quis publicus Latro , et Grassator dici valeat , dummodo tamen grassati mors , aut membrorum mutilatio secuta fuerit , tenore præsentium definimus , et declaramus.*

24. Item, *Rei assassinii locali immunitate destituti per eundem Gregorium XIV declarantur. Cum igitur, uti nonnulli satis ingeniose perpenderunt, sicarii nomen illis tribuatur, qui jussu alterius aliquem occidunt, non autem eis qui tam nefarium scelus proposita mercede imperaverint, istos quidem immunes esse arbitrantur. Post hæc, ut suam beneficentiam in sicarios etiam exercerent, et, si fieri posset, incolumes vindicarent, ab illis quandoque merces aliquas pro crimine, non pecuniam ullam accipi, aliquando etiam pacta pecunia, vel mercibus fraudari, advertentes, tunc sicarios ipsos immunitate frui debere pronunciarunt. At Benedictus XIII his verbis eorum opinionem penitus improbavit: *Ad hæc in crimine assassinii non modo Mandatarios, qui in ipsa-met Gregoriana Constitutione aperte excipiuntur, sed etiam Mandantes, qui certum præmium, aut mercedem sive in pecunia, sive in aliis rebus tradiderint, aut promiserint, quamvis promissio nullum habuerit effectum, dummodo assassinium re ipsa patratum fuerit, ab Ecclesiasticæ immunitatis beneficio excludimus, ac pro exclusis perpetuo haberi volumus, et mandamus.**

25. Postremo, cum idem Benedictus a sacris asyils eos depulerit, qui homicidium deliberato animo patra-verint, nullam tamen de Ecclesiasticis mentionem fecerit, nec illud explicaverit, an aliqua ætatis ratio habenda sit; postremo, an eadem pœna eos complectatur, qui consilium, vel opem homicidæ attulerint, Clemens XII qui feliciter regnat, in ea Constitutione quæ incipit: *In Supremo; Ecclesiasticos homicidii reos ab immunitate secludit: Ad ipsos Ecclesiasticos, cujuscumque gradus, et ordinis existant, in Urbe, ac universa ditione Nobis, et Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjecta homicidium animo similiter præmeditato, ac deliberato patrantes extendimus quoque, et ampliamus. De ætate vero, ac de iis, qui consilium, vel operam homicidis præbeant, hæc statuit: Declaramus homicidii reos natu*

minores viginti quinque, majores vero viginti annis tam Laïcos, quam Clericos, atque omnes, et singulos sive Laïcos, sive Clericos, qui mandatum, consilium, instigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occisori præbuerint, ex quorum singulis pravis actibus homicidium evenerit, in dicta Benedicti Prædecessoris Constitutione comprehensos esse, ac deinceps censeri debere, eamque, quatenus opus sit, ad ipsa pariter extendimus.

§ VII.

De ratione extrahendi a Sacris Ædibus eos, qui ob scelera superius exposita nulla immunitate gaudent.

26. **I**TAQUE, si ad Ecclesiam confugiant, qui ejusmodi criminibus sese inquinaverint, et omnem immunitatem amiserint, a Sacris Ædibus deducendi sunt, et judici tradendi, ut debitas pœnas exsolvant. Qua de re jussu Clementis XI cœtus habiti sunt, et in medium prolata omnia, quæ Pontificibus Clemente IX, et Clemente X tum per Ecclesiasticos, tum per Laïcos scripta fuerant. Tum facile constitutum fuit, ut Judicis Ordinarii Ecclesiastici auctoritate interposita, criminosi homines ab asyis removeantur; ut aliquis Ecclesiasticus ab eodem designatus intersit; demum, ut per solum Judicem Ecclesiasticum cognoscatur, an reus ea crimina perpetraverit, ob quæ immunitate prorsus indignus habeatur, cum agatur de reo, qui in Ecclesiastica ditioe, scilicet immuni loco versabatur, ex quo solum abripitur, quia jure Pontificio permissum id habetur. Illud magnopere implicatum visum fuit; videlicet quæ argumenta criminis proferri deberent, ut Judex Ecclesiasticus Reum asylo Sacro frui non posse, proprioque Judici committendum decerneret. In Gregoriano Decreto hæc leguntur: *Quodque Delinquentes etc. Curia Saculari etc. consignari, nec tradi possint; nisi cognito prius per Episcopum, seu*

ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa commiserint. Præclarissimi Jurisperiti Farinaccius (1), et Falconius, cum eadem verba interpretarentur, reos ejusmodi Sacrar. Ædium beneficio spoliari non posse affirmarunt, si dum causa per Judicem Ecclesiasticum cognoscitur, indicia solum, et conjecturæ producantur: sed certissimis, et perspicuis rationibus agendum putaverunt. Sed tamen veritati parum consentaneum cæteris visum fuit, quos Antonius de Possentibus commemorat (2); et sane ad veram, rectamque probationem necesse est, ut reus crimen suum fateatur, aut de illo convincatur. Hoc postremum non ita facile evenire solet. Illud vero primum vix potest excogitari. Si quidem, cum nequeat Ecclesiasticus Judex a reo veritatem tormentis extorquere, idem erat propriam ejusdem confessionem exquirere, ac putare illum ultro, et conscientiae stimulis adactum ad manifestandam veritatem paratum esse. Quare, si reus ipse de crimine suo convinci, aut illud confiteri deberet, ut a Sacris Ædibus avulsus Sæculari Curiae committi possit, nullus unquam quolibet scelere inquinatus eidem Curiae traderetur, uti prius Carolus a Basilica Petri Novariensis Episcopus expendit (3): *Si plenam probationem requirimus, hoc est, ut reus confessus sit, vel aliorum testimonio convictus, paucissimos trademus Judicibus Laïcis; quod cum Romæ dixissem Farinaccio, nihil respondit, nisi similia fere verba illis: quod scripsi, scripsi.* Cum hæc ita sint, cœtus jussu Clementis XI, uti jam dictum est, coacti, habita plurium suffragiorum ratione, decreverunt non quidem certissima, et plana argumenta requiri in cognitione causæ, quæ per Ecclesiasticum instituitur, ut reus aliquis Sæculari Curiae tradatur, sed satis esse, ut veritati consentanea probentur, et vehemens aliquod

(1) Conf. 76, num. 3 et seqq. — (2) Singul. cent. 2, sing. 443, num. 2. — (3) In comment. sub cap. Inter alia de immunitate Ecclesiast.

sceleris indicium , et conjecturæ in medium ferantur. Judex autem Sæcularis causam iis omnibus corroborabit , quæ ab Ecclesiastico prætermissa sunt , ut reum sibi traditum , adhibitis etiam tormentis , vel ad criminis confessionem impellat , vel necessariis testibus convincat.

27. Hac difficultate expedita , alia proposita fuit , an, si reus eo modo , quem nuper explicavimus , Sæculari Curiae committendus sit , priusquam id fieret, defensionis tempus ipsi reo tribuendum videretur. Id quidem necessarium aliquibus visum fuit, ne reus in dicta causa immunitate careret. Alii tamen id non modo superfluum putarunt , cum ad Judicem Laicum hoc negotium pertineat , sed etiam perniciosum , et quoddam veluti Justitiæ impedimentum. Nam si reus , dum causam suam defendit , testimonia in ipsum conflata deprehenderit , tunc vel ipse , vel ejus familiares longe arcendos eos testes curabunt , ne cum reus in manus Laici Judicis devenerit, et causæ cognitio per ipsum indicetur, eadem testimonia repetantur , vel saltem immutentur , cum in examen vocabuntur.

28. Hæc sane controversia , quæ in memoratis Congregationibus proposita , componi sub Clemente XI minime potuit , reliquis omnibus , quæ agebantur, cursum continuit , et eorum , quæ jam sancita fuerant, promulgationem impedivit. Quare, cum Benedictus XIII Pontificatum gereret , idem negotium susceptum fuit , et omnibus iterum diligenter examinatis , hæc , quæ subjicimus , per allatam superius Constitutionem : *Ex quo : constituta fuerunt : Primo , ut reus ab immuni loco deduci , et in carceres Episcopi tradi possit , satis esse Indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur : Secundo , ut Ecclesiasticus crimen , de quo agitur, judicio suo cognoscat : Ubi vero (prosequitur Pontifex) ex processu informativo desuper conficiendo constet de*

crimine excepto ; ac insuper adversus eundem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit (quæ quidem indicia juxta regulas juris vocantur ultra torturam) eo tantum casu præfatum extractum Ministris, et Officialibus Curiae Sæcularis tradere, et consignare possit, ac debeat : Tertio, ne Rei Judicibus Laïcis tradantur, nisi, Exacta tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma juris valida restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat. Quod, si ea minime purgaverit, et vere delinquens repertus fuerit, Curiae Sæculari in ipsum tali casu, ut juris esse censuerit, agere, atque procedere liceat.

29. Eadem in Constitutione Clementis XII continentur, ubi præ cæteris illud Benedicti Constitutioni additum fuit, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias aut etiam per rixam patrato judicium statuatur (nisi fortuito, vel pro vitæ defensione contigerit) satis esse in ditione Ecclesiastica, ut Foro Sæculari Reus committatur, non quidem indicia *ultra Torturam*, uti Benedictus præcepit, verum id fieri posse *ex acquisitis, seu subministratis indiciis ad torturam tantum sufficientibus*; quod eo solum consilio sancitum fuit, ut mortalium audacia in patrandis tam frequenter homicidiis comprimatur; cum id præsertim plurium etiam Decessorum Pontificum exemplis comprobetur. Nam Clemens VIII jurisprudentiæ laude clarissimus, postquam Farinaccii et Falconii consultationes expendit, quosdam homicidii reos, qui in Sacras Ædes se receperant, Laïco Judici tradi imperavit : *Si tamen prius summarie, simpliciter, et extrajudicialiter, et quantum pro conscientiae tuæ informatione sufficere posse videbitur, illos homicidium prædictum perpetrasse, aut illi coope-*

ratos, seu in illo culpabiles fuisse (1). Insuper peculiaris Congregatio jussu Clementis X convocata epistolam confecerat, in qua hæc sententia legitur : *Ut justitiæ exercendæ nullum impedimentum afferatur, Sanctitas Sua Eminentiae Vestrae permittit uti sufficientibus ad tormenta indiciis, ut reus Sacra Immunitate indignus declaretur.*

§ VIII.

De pœnis, quæ his Criminibus exceptis infliguntur.

50. **R**ei propriis Judicibus traditi, legum auctoritate puniuntur, uti decernunt iidem Pontifices Gregorius, Benedictus, et Clemens XII, qui Petri Sedem feliciter occupaverunt. Cum ipse non modo deliberatum homicidium, uti Benedictus antea constituerat, sed rixa pariter commissum iisdem pœnis plectendum sanxerit, nisi casu, vel pro vitæ defensione evenerit, ne locus excusationi supersit, et ne impotens quædam iracundia ad Reum protegendum de more afferatur, sanxit, jussitque Pontifex consuetum mortis supplicium indici, si occisor primus rixam excitaverit. Id Romæ, et per universam Pontificum ditionem, ac potissimum Bononiæ, ejusque Diœcesi observandum præcepit : *Occisor pœna pariter ordinaria puniatur, licet homicidium secutum sit in rixa, si homicida rixæ auctor fuerit.* Ita per eandem Clementis XII Constitutionem decernitur, in qua præterea illud cautum fuit : *Utque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nusquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit, id sufficere volumus, ut Reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit.* Alia sapienter ab ipso Pontifice pro coercendis homicidiis

(1) In Litt. Apos. die 6 Febr. edit. apud Genuensem in Praxi Cur. Archie. Neapol. cap. 79, sub num. 2, et apud Pellegrinum de Immunit. cap. 7, sub num. 21,

statuta sunt , quæ in eadem Constitutione describuntur. Dissimulare hic non possumus aliquos , qui boni jurisperiti existimari volunt , eo devenisse , ut non modo familiaribus sermonibus , sed etiam scripto contenderint ex veteri saltem consuetudine in Pontificia ditione capitali sententia damnari neminem posse , qui scelus antea confessus non fuerit. Id autem criminosi homines adeo pro certo habuerunt , ut pœnas scelerum se nunquam duros putaverint , si tormentis adacti illa denegarent , vel confessionem tormentis expressam minime confirmarent. Qua de re Pontifex hanc falsam opinionem his verbis improbavit : *Neve prætextu erroneæ , et nunquam approbatæ consuetudinis , sive interpretationis quispiam decipiatur , ad omnium , et singulorum memoriam serio revocamus , prædicta pœna ordinaria teneri nedum ore proprio homicidium confessos , sed etiam , qui de commisso homicidio juxta Juris Canonici , ac Civilis dispositionem , quam in cæteris quibuscumque delictis sartam , tectamque fore volumus , convicti fuerint , quibusvis prætensis usu , et stilo , rebusque judicatis in contrarium minime attentis.*

§ IX.

De Reis , qui Sacri asyli immunitate gaudent.

51. **I**is criminibus solum exceptis , quæ superius enumeravimus , reliquis omnibus Sacrorum Locorum immunitas conceditur. De his agendum superest. Ac primum in memoriam revocandum est , quod ejusmodi Rei , si extra locum immunem caperentur , statim per dolum se ab asylo Sacro deductos fuisse olim affirmabant , et licet contrarium probaretur , tunc non semel id contigisse , sed quater etiam asserebant , testesque paratos adducebant , qui falso rem jurarent : sed illud gravissimum , et non ferendum erat , quod , cum semel se per dolum abreptos a Sacris Locis ostenderent , etiamsi nova

deinde crimina patrarent , in asylum restitui debebant , ubi post tot maleficia per iniquam simulationem conquiescerent. Qua de re Clementis XI jussu peculiaris Congregatio constituta fuit , ut hæc prava consuetudo salutari aliquo consilio de medio auferretur. Tunc opinionem nostram descriptam exponere coacti sermonem super hac re pro nostri ingenii imbecillitate typis edidimus. Primo nullam in Jure Pontificio legem reperiri advertimus , quæ immunes eos declaret , qui postquam ad Loca Sacra perfugerint , longe ab ipsis deinde capiuntur , nisi forte per vim abstrahantur. In Conc. solum Aurel. de illis , qui dolose a sacris asylis deducuntur , mentio habetur (1) : *seu vi , seu dolo abstrahere , aut sollicitare fortasse præsumpserit etc. eo tamen , qui abstractus , prius Ecclesiæ restituto*. Id vero Concilium , cum peculiare unius provinciæ fuerit , illius solum terminis concluditur. Insuper exposuimus , etiam si dolo seducti incolumes esse debeant , nullam in posterum doli suspicionem futuram esse , si publice declaretur , ne a Sacris Locis longe abscedant ; nec ullo artificio moveantur , qui ob aliquod scelus ad illas confugerunt , aliter , nisi aperta vis intercesserit , doli excusationem minime profuturam : eo sane pacto , quo se deceptum queri non potest , qui ex aliquo loco in carceres rapiatur , ex quo pristina immunitas sublata fuit , si per Tabellam januæ affixam idem locus immunitate carere indicetur. In hanc sententiam Innocentius III olim respondit (2) : *Nec obstante dolo , quo se proponebant fuisse seductos , cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Cisterciensium , quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri*. Cum hanc nostram opinionem Congregatio approbasset , die 22 Decembris anno 1716 , Decretum promulgavit

(1) Actum fuit , anno 544 , 4 , 2 , Conc. Gener. Regiæ editionis Paris. impressum habetur , ann. 1714. — (2) Cap. 4 , Cum dilectus de iis , qui vi , metusve etc. .

ipsius Clementis XI auctoritate firmatum, quod deinde ad omnes Italiæ Episcopos transmissum fuit. In eo statuitur : *Ut de cætero illæ dumtaxat extractiones suffragentur, quæ aut violenter patratæ, aut sub fide Salvi-conductus ab aliquo Judice Ordinario, seu Delegato concessi, ac subscripti secutæ fuerint, qui tamen Salvusconductus suffragari poterit pro tempore tantum in eo præscripto.*

52. Quondam immunitatem, et vitam sibi comparabant, qui Sacrarum Ædium, vel Regularium domorum perfugium obtinuerant. Curabant Ecclesiastici, ut crimina salutari pœnitentia expiarent, nec ab iisdem asyis decedere illos sinebant, antequam Divinæ Justitiæ rite satisfacissent. Furem celeberrimum a supplicio S. Bernardus eripuerat, idque Comiti Theobaldo molestum, ingratumque fuerat, qui impunitum furem dimittere ægro animo patiebatur. Quam ob causam S. Bernardus his verbis ad eum scripsit : *Tu illum decreveras brevi supplicio, et interitu momentaneo consummari; sed ego eum faciam diuturno cruciatu, et morte longissima mori. Tu furem appensum per unum, aut per plurimos dies mortuum in patibulo remanere permitteres; ego cruci affixum per annos quamplurimos faciam in pœna jugiter vivere, et pendere.* Ita revera accidit : Furem ad Monasterium Clarævallis perduxit, inter Monachos cooptavit, ibique per triginta annos pœnitentia incredibili consecutum detinuit. Hujus generis exempla Ecclesiæ rerum Scriptores plurima commemorant.

53. Nunc autem, qui Sacrum asyllum amplectuntur, non quidem de æterna salute comparanda, sed potius de novis criminibus patrandis cogitant, et eodem asylo (uti sæpius contigit) impudenter abutuntur. Id profecto, si in hac Civitate, vel Diœcesi contingat, opportunum malo huic gravissimo remedium excogitabimus. Nam vix ejusmodi impudentia Nobis delata, ac probata fuerit, ad eas pœnas, quæ necessarie sunt, deveniemus, prout Sacra

Immunitatis Congregatio Nobis concessit, aliasque, si opus sit, ab eadem Sacra Congregatione, vel ab ipso Summo Pontifice facultates impetrabimus. Ut vero falsa opinio, quæ in vulgus emanavit, penitus diluatur, Sacras Aedes ea de causa institutas, ut criminosi homines suam audaciam tueantur; sciant universi, præter ea scelera, quibus omnis immunitas jure negatur, si cætera quoque gravia sint, vel sæpius admittantur, tunc, Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis auctoritate interposita, in carceres Ecclesiastici Judicis ex Loco immuni Reos posse detrudi *nomine Ecclesiæ*, causaque ipsorum cognita pœnam constitui, non quidem pro sceleris ratione, et gravitate, sed aliam extra legis ordinem benigniorem, ut simul justitia in Reos administretur, et Ecclesiæ ratio quædam ducatur, quemadmodum suo exemplo docuit Theodoricus, qui cum de Jovino Collegæ sui interfectori ad Faustum Præfectum scriberet, hæc habet (1): *Sed conscius, aiebat, facti sui inter Ecclesiæ septa refugiens declinare se credidit præscriptam legibus ultionem. Vulcanicæ Insulæ perpetua relegatione damnamus, ut et Sancto Templo reverentiam habuisse videamur, nec vindictam criminosus evadat in totum, qui innocenti non credidit esse parcendum.*

§ X.

Quid agendum sit Parochis post hanc Institutionem.

54. **S**ERIES hujus nostræ Institutionis finem, causam-
que ipsius satis ostendit; videlicet, ut Parochi omnes in Civitate, ac Diocesi ea cognoscant, quæ veteri, recentique Jure Pontificio de Sacrarum Aedium immunitate præscribuntur; utque certiores fiant de Reis, qui Sacri asyli beneficio carent, et qua ratione ii contineri

(1) Cassiodorus, lib. 3, epist. 47.

debeant, qui post aliquod facinus ad Ecclesias perfugiant. Sanctitas Sua per eas Litteras Sac. Congregationis, quæ die 19 Martii, uti superius exposuimus, datæ fuerunt, jussit Nos indicere Parochis urbanis, et totius nostræ Diœcesis, ut festo die *inter Missarum Solemnia*, Sancto prius Evangelio declarato, ea crimina populo denuncient, quæ Sacra Immunitate destituuntur. Quare Summo Pontifici morem libentissime gerentes, Parochis præcipimus, ut hoc anno, et in posterum quotannis id, quod nuper propositum fuit, universi perficiant. Hortamur etiam, ut pro re facilius gerenda percurrant ea, quæ § 4 et § 5 hujus Institutionis continentur.

Qui Apostolicas Constitutiones, illasque potissimum Benedicti XIII, et Clementis XII secum reputabit, plane intelliget, eos Pontifices pro studio, curaque suscepta ad nefarium homicidii scelus impediendum commendari summopere debere, cum in ditione Ecclesiastica nimis frequenter perpetretur. Nos quidem, ne exteræ gentes exhorrescant, prætermittimus homicidia recensere, quæ solum ad Congregationem negotiis Status consultandis propositam Romam singulis annis deferuntur. Inter illa minime adnumerantur homicidia, quæ tum in Urbe, tum in Legationibus Ferrariensi, Bononiensi, Ravennate, atque Urbinate perpetrantur, pro quibus examinandis aliæ peculiare Congregationes designatæ sunt. Iisdem Litteris, quas modo memoravimus, inpellimur Parochos admonere, ut hujus teterrimi sceleris magnitudinem, facilitatemque gravissimis verbis ostendant, et vehementer insectentur: *Qui hominem occidit* (inquit Philo de specialibus legibus) *qui hominem occidit, appellatur homicida, sed revera est sacrilegus, et quidem insignis, quippe qui perpetravit sacrilegium maximum, sublata e mundo re pretiosissima sacratissimæque, quando nihil est Deo tam simile, quam hoc sigillum pulcherrimum, expressum e matrice pulcherrima, ad exemplar ideæ rationalis effectum.* S. vero Cyrillus ita homicidam

alloquitur (1) : *Ut mihi , fare , age , Salvatoris legem collocasti , et quidem , qui te Christianum esse confitebare ? Violas nempe charitatis sanctiones , teque in immitem bestiam immutatum fuisse , et in feritatem naturæ inimicam incidisse non sentis .* Sed quoniam formidine poenæ nefarii homines a maleficiis removentur , ideo populo de homicidii gravitate disserentes explicabunt celebre illud , ac vulgare effatum , *Locum immunem arripiam* minime profuturum ; nam propositam sibi immunitatem pro certo amittent . Inanem præterea spem , vanasque illorum cogitationes affirmabunt , qui causam criminis feliciter absolvi posse , et ab omni periculo incolumes præstantium virorum gratia , et commendatione brevi se in patriam reversuros confidunt . Pontifex enim Principibus etiam viris facultatem ademit , ut homicidas ejusmodi absolverent , vel data fide publica dimitterent . Nihil etiam proderit pro vitæ defensione , si capti commissum crimen audacter inficientur , tormentorum vim superent , vel confessionem tormentis expressam postea non confirmant . Nam ea juris norma servanda est , ut Rei , vel ob criminis confessionem , vel indicis , ac testimoniis convicti debito supplicio puniantur . Tandem , ut uno verbo omnia complectamur , illud Genesis præceptum sine ulla dubitatione observabitur (2) : *Quicumque effuderit humanum sanguinem , fundetur sanguis illius ; ad imaginem quippe Dei factus est homo .* Idem habetur Exodi cap. 21 , v. 12. *Qui percusserit hominem volens occidere , morte moriatur .* Postremo idem iudicium S. Matthæi cap. 26 , v. 52 decernitur : *Omnes , qui acceperint gladium , gladio peribunt .*

(1) Homil. 8 , Paschat. — (2) Cap. 9 , vers. 6.

INSTITUTIO XLII.

De studiis suscipiendis ab Ecclesiasticis sæcularibus, antequam ad Ordines assumantur.

1. QUAMVIS sedulam curam alias impenderimus, ut pro studiis eorum, qui Ordines expetunt, necessaria traderemus, certamque normam constituerimus, quæ in iisdem examinandis adhuc observatur, tamen hanc novam Institutionem conficere, ac promulgare impellimur, licet satis clare sententiam nostram super hac re jam pridem explicaverimus, ut illorum artificia eludamus, qui non modo voluntati nostræ, sed etiam juri Pontificio, quo Nos potissimum innitimur, parere detrectant.

2. Antequam pro minoribus Ordinibus suscipiendis aliquis de materia, forma, munere, officioque singulorum Ordinum interrogetur, sicut a Nobis præscriptum fuit, Examiner inquirat, quibus studiis operamenderit, quem fructum ex ipsis comparaverit; utrum Christianæ legis doctrinam, et linguam Latinam satis perceperit. Tridentina Synodus id omnino decernit (1): *Minores Ordines iis, qui saltem Latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur.*

Nonnulli minores Ordines ab Episcopo illis conferri posse existimarunt, qui Latinam linguam nondum calleant, sed bona indole præditi sint, ita ut pro ætatis ratione ad ipsius Latinæ linguæ cognitionem pervenire possint. Hanc opinionem illis præsertim Sacri Concilii verbis tutantur (2): *Nisi aliud Episcopo expedire magis videretur.* Eam tamen Nos improbamus, ideoque nunquam sequemur, cum eadem verba pro solvendis inter-

(1) Sess. 22, de Reformatione, cap. 44. — (2) Loco sup. cit.

stitiis, non autem pro linguæ Latinæ necessitate Sanchez interpretetur (1). Itaque ad examen pro minoribus Ordinibus recipiendis minime accedat, qui Latinam linguam non antea didicerit. Nam si ipsa careat, nihil aliud ab ipso requiretur, ne tempus frustra conteratur. Idem prorsus in eos statuetur, qui Subdiaconatum, Diaconatum, aut Sacerdotium postulant, si in explicando Romano Catechismo, vel Tridentino Concilio pro Latinæ linguæ ignorantia, sententias conjecturis assequi potius, quam funditus intelligere videantur.

3. Pro Subdiaconis, Diaconis, et Sacerdotibus illud expendimus juxta Sacri Concilii præscripta, eos tantum ad Sacerdotium assumi debere, qui præter cætera merita, (2) *etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.* Insuper ante oculos Nobis proposuimus Litteras Apostolicas, quas pro Cleri Hispani reparanda disciplina Innocentius XIII edidit, et pro quadam Episcoporum norma Benedictus XIII confirmavit. Quare alias indiximus Subdiaconatum petentibus, ut Theologiæ Moralis, vel Scholasticæ, aut Juris Pontificii studio operam diligenter impenderent, ita ut ante Sacerdotium in eodem studio per tres annos versarentur; primum annum insumerent ante Subdiaconatum, alterum ante Diaconatum; tertium denique, priusquam Sacerdotii dignitatem assequerentur. Ita enim fore confidimus, ut ejusmodi exercitatione per triennium habita eo modo, quem inferius subjiciemus, illi tantum ad Sacerdotium assumantur, qui juxta allatam Sac. Concilii sententiam idonei judicentur.

4. Ut hunc laborem, ac fastidium aliqui effugiant, licet Grammaticæ legibus parum instructi, Theologiæ

(1) Lib. 7, de Consil. Moralib. cap. 1, dub. 49, num. 44. — (2) Sess. 23, cap. 44, de Reform.

Moralis, seu Scholasticæ, aut Juris Pontificii studium ingrediuntur; plurimi etiam id suscipiunt, antequam Philosophiæ cursum absolverint, vel saltem per annum Logicam sedulo percurrerint, ea ducti ratione, quod nulla de ipsa Logica verba fecerimus? Putant enim, cum de aliqua re sermo instituitur, omnes etiam ipsius partes explicandas, quæ necessario cum illa conjunguntur et communi omnium sententia intelligi debent, licet minime exprimantur. Illud quoque advertimus, testimonium hujusmodi a nonnullis Facultatum Professoribus obsignatum proferri, nempe exercitationem per annum ab eo susceptam fuisse, qui solum post diem quartam Novembris studiis initium dedit; ac pro obtinendis Ordinibus ad examen accedit, qui proxime insequenti Decembri conferri solent, nempe sibi prodesse arbitrantur, illud Juris effatum, quod pro solvendis stipendiis ad publicos, et optime meritos administratos pertinere solum consuevit: *Annus inceptus habetur pro completo*. Neque dissimulandum est, alios Theologiæ Morali constitutum tempus quidem insumpsisse, sed in iis solum, quæ de censibus, de pecuniæ permutatione, de vendendi et emendi ratione tractant, operam studiumque collocasse; qui tamen nunquam ea didicerunt, quæ a Tridentina Synodo præcipiuntur, quæ nempe ad imbuendum populum de rebus ad æternam salutem necessariis, vel ad Sacramenta administranda pertinent. Alii quoque se Juris Pontificii scientiæ comparandæ deditos fuisse longo tempore testantur, qui Jus civile ne leviter quidem attigerunt. Non semel etiam contingit, ut plurimi de Philosophia, de Morali, vel Scholastica Theologia, aut de Jure Canonico interrogati, postquam in aliqua ex iis Facultatibus se versatos affirmarunt, audacter respondeant, eam quæstionem haud sibi traditam fuisse, quod difficile sane videtur. Verum eo consilio id faciunt, ut Examinatores ad duo, vel tria capita deveniant, quibus se illi instructos fatentur, et omissis cæteris omnibus, quæ a Ma-

gistris quidem audierunt , sed per anni spatium vanis negociis detenti minime perceperunt.

5. Qui has Facultates , quas modo enumeravimus , addiscere volunt , antequam Latinæ linguæ præceptis satis imbuantur , vehementer errant ; ipsique Professores omnem industriam , ac laborem nequicquam profundunt. Nos autem , (licet harum præstantium Facultatum cursum absolvisse jactent) , cum in examen venient ad minores , seu majores Ordines , minime probabimus , sed tanquam irregulares omnino rejiciemus. Etenim *ignorantem Litteras* (1) sacri Canones irregularem declarant : *Insuper aliis locis* (2) hæc decernuntur : *Illitteratos nullus præsumat ad Clericatus Ordinem promovere , quia Litteris carens sacris non potest esse aptus officiis : Ne sit illitteratus* (3). *Inscii Litterarum ad sacros Ordines aspirare non audeant* (4) : *Nullus Episcopus , vel quivis alius infanti (nisi forte Religionem intraret) seu illitterato Clericalem præsumat conferre Tonsuram* (5). Cum hæc ita sint , qui legere , et scribere nesciant , cum de prima Tonsura agitur , *illitterati , insciique Litterarum* , atque ideo irregulares merito nuncupantur : *Prima Tonsura* (Tridentina Synodus præcipit (6) *non initientur , qui sacramentum Confirmationis non susceperint , et Fidei rudimenta edocti non fuerint ; quique legere , et scribere nesciant*. Cum vero de minoribus Ordinibus , et multo magis de majoribus res est , *illitterati , insciique Litterarum dici poterunt* , qui Latinam linguam ignorent , quam Tridentinum Concilium in illis etiam requirit , qui minores Ordines expetunt , uti jam superius ostendimus. Quippe Sancta Mater Ecclesia justis de causis vetuit , ne Sacræ Litteræ , Evangelia , Rituales libri , Divina Officia , cæterique libri , qui ad Sacerdotes pertinent , in verna-

(1) Can. Præcipimus , dist. 34. — (2) Can. Illitteratos , dist. 36. — (3) Can. Priscis , dist. 35. — (4) Can. Pœnitentes , dist. 55. — (5) Gregorius X. cap. Nullus , de Temporibus Ordinationum in sexto. — (6) Sess. 23 , cap. 4 , de Reform.

culam linguam traducantur ; quemadmodum fuse eruditeque P. Fontana Societatis Jesu demonstravit (1), cum sententiam 82, aliasque insequentes per Clementem XI proscriptas (2) interpretaretur.

6. Inter statuta Caroli Magni Imperatoris cavetur, ne ignorantibus linguam populo usitatam, Pastoris munus deferatur. Tres autem linguæ tunc colebantur, nempe Germana, quam Galli deinde sibi vindicaverunt, Latina, quæ per Romanos in subjectas Colonias propagata fuerat, postremo Romana Latinæ haud multum dissimilis, nisi quod Gallorum, et Germanorum priscis vocabulis, aliisque per easdem Provincias communi consuetudine adscitis permiscebatur. Si igitur Parochus ea lingua prorsus instructus esse debet, quemadmodum Imperatoris lege cautum fuisse nuper ostendimus, qua populus ipsi subjectus utitur, hinc Clericis, et Sacerdotibus Latinam linguam haud necessariam aliquis judicabit, quæ tunc Parochis ipsis minime præscripta fuit ; sed in hac re magnopere decipiuntur. Cum enim Sacras Litteras, quæ Latino tantum sermone continentur, Parochi, et Sacerdotes intelligere omnino deberent, id sine Latinæ linguæ præsidio consequi nullo modo poterant, uti Thomassinus asseruit (3), cum eandem Caroli Magni legem declararet : *Nec inde tamen efficies, minime necessariam fuisse Latinæ linguæ scientiam ; cum ejus præsidio destituti nec Scripturas possint, nec Canones legere.*

7. Illud quoque summo opere optamus, ut qui Sacerdotes fieri volunt, postquam Latina lingua, et humanioribus Litteris satis imbuti fuerint, integrum Philosophiæ cursum perficiant, et eam præsertim Philosophiæ Facultatem suscipiant, quæ facilem viam sternit, ut Theologiam ingrediantur, et sine qua boni Theologi

(1) Tom. 3. — (2) In Litt. Apost. quæ incipiunt *Unigenitus*. — (3) De veteri, ac nova Eccl. discip. part. 2, lib. 1, cap. 9. num. 5.

nomen, et laudem nemo sibi comparare possit. Singulari Dei beneficio clarissimi Professores in hac urbe versantur, quæ sibi merito *Parentis studiorum* gloriam conciliavit, eumque honoris titulum præclare tuetur. Ipsi vanis quæstionibus omissis, ea, quæ necessaria sunt, diligenter tradunt, juvenesque, si sedulam operam conferant, sapienter instituunt, ut ad Facultates Ecclesiasticas, sacramque Theologiam cum laude perveniant. Melchior Canus (1) ingenii gloria insignis, cum de Philosophiæ studio sermonem habet: *Præclare, inquit, cum eo agetur, cui Præceptor contigerit et eruditus, et pius, qui cum certa ab incertis separet, tum vanis quæstionibus declinatis, utiles, et necessarias seligat etc., illis igitur viliis declinatis, quod in rebus naturalibus, et cognitione dignis operæ, curæque ponetur, id non modo jure laudabitur, verum, ut id fiat, erit etiam summopere necessarium, si Theologi perfecti, plenique sapientes esse volumus.*

8. Quoniam vero difficile est omnia consequi, quæ in votis habentur, licet cum magna utilitate conjungantur, hinc ad ea, quæ prorsus necessaria ducimus, deveniemus. Itaque nullus in posterum ad Subdiaconatum ascendet, qui inter cætera studio saltem Logicæ annum non insumpserit, quo tempore Theologiæ moralis, vel scholasticæ, aut Juris Pontificii studium adjungere non debet. Neque id valde molestum videri potest, cum totius anni spatium, quod studiis impenditur, non quidem undecim mensibus concludatur, nec unus tantum mensis pro animi remissione tribuatur, uti fieri consuevit, cum Nos ipsi Philosophiæ, ac Theologiæ cursum peregrimus, sed septem, vel octo menses studiis excolendis hoc tempore solum concedantur, ea pariter conditione, ut mane tantum juvenes ad Professores audientes conveniant, quod in more positum non fuit, cum

(1) De locis Theologicis, l. 9^a, cap. 7.

Nos florente juventute singulis diebus Lycæum bis adire cogeremur.

9. Annum pro Logica decrevimus, sine qua sacræ Facultates comparari nequeunt, uti docet Sanctus Augustinus (1), qui de Dialectica agens : *Disputationis, inquit, disciplina ad omnia genera quæstionum, quæ in Litteris sanctis sunt dissolvenda, et penetranda, plurimum valet; tantum ibi cavenda est libido rixandi, et puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium* : quod deinde (2) exemplis Cypriani, Lactantii, Optati, et Hilarii magis comprobatur. Alcuinus Venerabilis Bedæ discipulus, qui sæculo octavo, cum inter mortales ageret, tam celebre nomen consecutus fuit, ut etiam a remotissimis Angliæ partibus accitus fuerit, ut Academias novis legibus institueret in Provinciis Caroli Magni ditioni subiectis, Alcuinus, inquam, illos erudite, ac vehementer improbavit (3), qui Dialecticæ Facultatem cum sacris disciplinis copulandam inficiebantur; et Patrum auctoritatibus ostendit fieri non posse, ut sine his præsiidiis de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, ac de Verbi Incarnatione disseratur. Photius quidem Constantinopolitanus Episcopus pravis moribus, sed multiplici eruditione imbutus, cum insignem victoriam de Ario per S. Athanasium strenuum *Consubstantialitatis* Divini Verbi propugnatorem in Concilio Nicæno relatam commemorat, de utilitate Logicæ præclarum affert testimonium : *Acutus erat, et altus, et argumentationibus omnino vehementer, Logicis autem methodis non tenuiter, aut juveniliter, ut pueri, et rudes, sed Philosophice, et magnifice utens.*

Sed quoniam recentiorum auctoritate aliqui magis moventur, is, qui res Ecclesiasticas vel leviter attigerit, opus *De studiis Monasticis* a P. Joanne Mabillonio con-

(1) L. 2, de Doctr. Christ. cap. 34. — (2) In seq. cap. 40. — (3) In suis Oper. pag. 703.

fectum non ignorabit (1) : *Philosophia*, inquit ipse, *inspecta rei veritate*, plurimum juvat nedum ad ratiocinandum, ac judicandum, verum et ad rerum universalium ideas habendas, *moralem Facultatem addiscendam*, et ad *Fidem Orthodoxam propugnandam adversus paradoxismos*, et captiosas *Sophistarum argumentationes*; et paulo post : *Eo igitur Dialectica collimat*, ut veri, falsi, affirmationis, negationis, erroris, ac dubii ideas intra nos gignat, in primis autem ideam illationis, et consequentiæ, unde scilicet percipimus, determinatam aliquam enunciationem ex alia sequi, item syllogismum aliquem apte concludere, secus vero alium : *Logica igitur utendum est*, ut ad recte concipiendum, ac ratiocinandum exerceamur, et ut inde dirigatur noster intellectus.

10. Opus quidem ejusmodi Litteratorum unanimi consensu, ac laudibus commendatum Abbas de Rancé Monasterii Trappen. Reformator suo judicio minime probavit; cui tamen P. Mabillonius accurate respondit. At vero res non agebatur de Sæculari Clero, neque de illis Regularium Ordinibus, qui saluti animarum, divinisque eloquiis evulgandis se devoverunt, quibus utilia, et consentanea plurimum affirmabat, quæcumque a Mabillonio pro ratione studiorum tradebantur; sermo erat de illis tantum, qui ab omni hominum commercio in solitudinem se receperant, quibus Philosophiæ, Logicæ, Theologiæ, et Juris Pontificii exercitatio perniciosa potius videbatur (2).

11. Præcipimus etiam, ut integer annus pro Logica addiscenda conteratur, priusquam Theologiam Scholasticam, seu Moralem, aut Jus Canonicum Clerici suscipiant; non enim probare possumus has Facultates temere eodem tempore copulari. Qui vero judicium ferre de iis

(1) Part. 2, c. 9. — (2) In vita Mabill. per Theod. Ruinart c. 44, et seq. in vita Abb. de Rancé per P. Malachiam Inguimbert Episc. Carpentoract. l. 1, cap. 48.

rebus valeat , argumenta confici , et quæ ex principiis consequuntur, deduci in qualibet Facultate non posse judicabit , nisi hæc prius ex Logica comparentur ; quemadmodum fieri nequit, ut choreas aptissime ducat , qui primum gressus movere non doceatur.

12. Cum autem hæc Diœcesis tam late pateat , cujus pars in asperrimis montibus sita est , pars etiam inter aquas constituitur , ita ut ab iis legibus aliquando recedendum sit , ne Parochiæ necessariis Ministris destituantur ; vel alia legitima causa propositam studiorum rationem immutare cogat , ideo normam per eundem Mabillonium (1) descriptam amplectemur, ut Latinam linguam plane calleant , et *ad faciliora applicentur , ut puta ad studium Catechismi Romani , aut Tridentini Concilii , quod propterea ipsis erit explanandum , vel etiam brevis cujusdam Theologiæ , seu potius Summæ Theologiæ quarumvis altercationum , aut scholasticarum methodorum expertis , ex qua brevi queant intelligere , quidquid necessario attinet ad Catholicæ Religionis substantiam , aut Mysteriorum Fidei et præsertim in materia Sacramentorum.* Attamen , ne contemnantur , quæ proposuimus , jussu nostro Sacerdotes , quibus Ordinandorum merita exhibentur , illos Clericos omnino prætereant , qui Subdiaconatum petentes Logicæ per annum navasse operam obsignato testimonio non probabunt , quam cum Theologiæ , vel Juris Canonici studio non conjunxerint. Si quis autem hac lege dissolvi peroptet , supplicem libellum Nobis exhibeat , in quo legitimam ejus rei causam declaret. Nos sane rationes , quæ adducuntur , serio expendemus in eo cœtu , quem pro meritis Ordinandorum examinandis convocamus. Illud tamen monemus , hanc civitatem omnemque Diœcesim a Nobis ita cognosci , ut quid singulistribuendum sit , percipere facile possimus. Qui profecto sine causa Logicæ

(1) Part. 2 , cap. 9 , sub num 5.

annum non concesserit, et tan en Subdiaconatum postulat, facilem viam ostendemus, qua perlicere id poterat, si mens aliena non fuisset.

13. Magistros porro obtestamur, ut certum tempus, quo Clerici ad ipsos audiendos accesserint, suis æque testimoniis exprimant quæ aliter nullam vim obtinebunt. Clerici autem, qui de aliqua quæstione interrogati, ipsam minime traditam a Professoribus, explicatamque libere fatentur, pro certo habeant eam Nobis rationem statuuisse, ut totum examen in illis controversiis versetur, quæ ipsis procul dubio declaratæ sunt, licet veritatem inficientur.

14. Aliquid de Theologiæ, ac Juris Pontificii studio Nobis agendum superest: Nepotiani exemplum a S. Hieronymo propositum singulis Ecclesiasticis aptissime convenire arbitramur: *Sermo ejus, per omne convivium de Scripturis aliquid proponere, libenter audire, respondere verecunde, eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habebatur. Illud, aiebat, Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii est: sic Minutius Felix, ita Victorinus, in hunc modum est locutus Arnobius; me quoque quia pro sodalitate Avunculi diligebat, interdum proferebat in medium, lectioneque assidua, et meditatione diuturna pectus suum Bibliothecam fecerat Christi* (1). Fatemur tamen non modo utilitatem, sed necessitatem Scholasticæ Theol., quæ vel ab humana ratione præclara argumenta comparat, quibus Christiana Religio magis illustretur: *Utitur tamen, inquit S. Thomas* (2), *sacra Doctrina etiam ratione humana, non quidem ad probandam Fidem, quia per hoc tolleretur meritum Fidei, sed ad manifestandum aliqua alia, quæ traduntur in hac doctrina: illa quidem per hæreticos contemnitur, sed ipsorum fallacias, et commenta penitus eludit. De*

(1) Lib. 2. Ep. 22. ad Heliodor. — (2) Part. 4, q. 4, art. 8, ad secundum.

ipsa Sixtus V hæc habet (1) : *Sane Catholicæ Fidei dogmatibus confirmandis, et hæresibus confutandis per-necessaria est : et profecto, rem ita se habere, ipsimet veritatis inimici sunt iudices, quibus Theologia Scholastica maxime est formidolosa ; qui profecto intelligunt, apta illa, et inter se nexa rerum, et causarum cohærentia, illo ordine, et dispositione, tamquam militum in pugnando instructione, illis dilucidis definitionibus, et distinctionibus, illa argumentorum firmitate, et acutissimis disputationibus lucem a tenebris, verum a falso distinguere, eorumque mendacia multis præstigiis, et fallaciis involuta, tamquam veste detracta, pateferi, ac denudari.*

15. Itaque Theologiam Scholasticam per tres saltem annos excolat, qui satis ingenio præditus est, antequam Sacerdotio initiatur. In hac sane civitate Professores versantur, qui doctrinæ laude præstantes eam Theologiam tradunt, quæ Sacrarum Litterarum, Patrum, Conciliorumque testimoniis, et auctoritate confirmetur ; qui denique illis multum dissimiles habentur, de quibus Melchior Canus merito scriptum reliquit (2) : *Et cum in his Sacrorum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex gravi Philosophia quidem, sed fere puerilibus disciplinis, Scholastici tamen, si Superis placet, Theologi vocantur, nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum fæces in scholam inferentes, et ad risum viros doctos incitant, et delicatiores ad contemptum. Qui Moralis Theologiæ studium magis eligit, serio perpendat aliam ipsius partem pro audiendis Confessionibus necessariam esse, aliam pro Ordinibus suscipiendis. Illa quidem de pactionibus agit, ac de vendendis, emendisque rebus ; altera vero in virtutibus Theologicalibus, Fide nempe, Spe, et Charitate cognoscendis continetur. Item*

(1) In Constit. 76. — (2) L. 8, de Locis Theologicis, c. 4.

de Sacramentis generatim , ac etiam speciatim per eam disseritur.

16. Ad Jus autem Pontificium devenientes , sublimiorem illam ejus profitendi rationem omittimus, qua veteri novum copulatur , jungiturque cognitio tum Conciliorum , tum Ecclesiasticæ Historiæ , sanioris critices et eorum pariter , quæ tam in Decretalibus , quibus communiter utimur , quam in iis , quæ sex prioribus collectionibus continentur ; et eorum etiam , quæ Pontificum constitutionibus sancita sunt; tum controversiarum, quæ in Sacris urbis Congregationibus propositæ fuerant , ac definitæ. Illud tantum affirmabimus Pontificio Jure , cujus communis est in Foro , ac Lycæis usus , plurima comprehendere , quæ ad Fidei nostræ dogmata pertineant. Cardinalis Dominicus Pinellius , libro septimo Decretalium , qui Clementi VIII inscribitur , congestusque fuit magno labore , licet variis de causis nunquam in lucem editus , hæc ita disserit : *Professoribus igitur Pontificii Juris non proponuntur ista dogmata , ut ea speculative , vel ex professo in scholis legant , aut de illis , tamquam de suis axiomatibus , disputent ; quia cum ex articulis Fidei deducantur , ut talia ad Theologum pertinent. Juris vero Peritus debet ea scire , tamquam certa , et accepta ex prioribus Theologiæ principiis ; cum sacrorum Canonum disciplina sit Theologiæ subalternata , et illam præsupponere debet , ut Medicina præsupponit Philosophiam naturalem , et Musica præsupponit Arithmeticam , et prout omnes aliæ disciplinæ sibi invicem respondent , et altera ab altera quoad notitiam derivatur. Idem Jus Pontificium plura complectitur , quæ ad Forum Conscientiæ , Ecclesiæ administrationem , litesque jure dirimendas referuntur. Prima sane ex his duabus partibus S. Carolo Borromæo jucundissima fuit , uti Carolus Bescapesius ejus vitæ Scriptor his verbis testatur : Canonum ea scientia perjucunda erat , quæ Patrum mores , et acta repræsentans Ecclesiæ componendæ , atque ordinandæ*

rationem continet, dolens, eos communi consuetudine tantum Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites judicialeque valent: altera pars etiam necessaria cum Jure civili plurimum copulatur. Hinc Honorius III (1): Sane, inquit, licet Sancta Ecclesia legum sæcularium non respuat famulatum, quæ æquitatis, et justitiæ vestigia imitantur etc. Lucius quoque III idem confirmat (2): Quia vero, sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita et sacrorum statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur etc. Joannes XXII ob fidem singularem, quam hæc nostra Civitas erga Sedem Apostolicam ostendit, cum atrocissimis bellis Italia vexaretur, privilegium a Clemente V prius acceptum sua auctoritate confirmavit: nempe ut Clerici sæculares civile Jus addicerent; Episcopis tantum, et Monachis, et Sacerdotibus id minime permisit. (3) Sacra deinde Congregatio, teste Fagnano, (4) Clericis universis, qui Juris civilis studio in aliqua Academia delinerentur, concessit, ut Præbendarum fructus perciperent, modo tamen post Jus civile Pontificium quoque amplecterentur, illoque uti vellent, ut secundum magis intelligerent.

17. Quare, ut recte, atque utiliter omnia fiant, qui ad sacros Ordines admitti cupiunt, omissoque Theologiæ cursu Jus Canonicum addiscendum suscipiunt, præter annum in sola Logicæ exercitatione collatum, nulloque alterius Facultatis studio permixtum, præcipimus, antequam pro Subdiaconatu in examen veniant, ut Juri civili per annum operam præstent, reliquis autem duobus annis in Jure Canonico versentur, si eorum Professores duorum annorum spatio Canonicas institutiones absolvant. Sin autem, ut fieri commode solet, unius anni spatio id perficiant, tunc post Logicam Juris Canonici

(1) C. Super specula, ad tit. de Privilegiis. — (2) C. *Intelleximus*, de novi operis nuntiatione. — (3) Rainald. ad ann. Ch. 1517, n. 46. — (4) In cap. sup. specula, n. 33, ne Clerici, vel Monachi

studio per annum occupentur, tertiumque impendant annum, ut Theologiæ Moralis eam partem, quæ de Sacramentis agit, magna sedulitate percurrant.

INSTITUTIO XLIII.

De observandis diebus Festis. Barbitonsores, rerumque venditores vehementer improbantur, qui hoc præceptum summopere negligant. Certum tempus, atque hora præscribitur ipsis, ut operibus suis vacent absque ullo scandalo, seu offensione.

1. POSTQUAM pervenimus in hanc Sedem, Institutionem promulgavimus, qua Tonsoribus permissum fuit, ut diebus Festis artem mane exercerent, donec signum per Ecclesiæ Metropolitanæ campanam daretur, et a prandio post horam vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam opus suum libere repeterent. Cautum tamen fuit, ne in ipsorum officinis ludi instituerentur, nec ulli conventus fierent, qui a Christianis moribus, ac disciplina abhorrerent. In delinquentes etiam certas poenas eodem Decreto constituimus.

2. Ingenue fatemur id a Nobis invito animo Tonsoribus concessum fuisse, cum sub oculos nostros versaretur, caput tondere, et barbam radere inter servilia opera adnumerari. Joannes quippe XXII ad Philippum V Galliarum Regem scribens eandem consuetudinem his verbis improbavit (1): *Illud sane, quod inolevisse in illis partibus dicitur, ut videlicet passim in quamdam divinam irreverentiam die dominico radendis, ac tondendis barbis, atque capitibus intendatur, te dissimulare non licet, cum dies illa Divino Cultui specialiter dedicata talibus profanari non debeat etc. Nec ignoras, quod inter præcepta Decalogi Sanctificatio Sabbati ponitur, ad quorum observantiam Fidelis quilibet de necessitate*

(1) Rainald, ad. ann. Ch. 1317, sub. n. 4.

*tenetur. Profecto cum nulla necessitas urgeat, ut per dies festos radendis barbis, et capitibus tondendis tempus conteratur, quod profestis diebus commode fieri potest, communis Theologorum opinio locum habet, ab Episcopis nempe servilia opera permitti diebus festis, ac tolerari posse, si vera necessitas id postulare videatur. In eandem sententiam Romani Pontifices conveniunt, ac potissimum Nicolaus V, cum plurima per Hungaros anno 1447 petita fuissent, hoc pacto respondit: Ces-
sante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, et Festivis; sed necessitate cogente, non tamen affectata seu procurata, licitum est præmissa exercere.*

5. Sed magis movebamur, cum Decretum expendimus pro cultu diebus Festis exhibendo Romæ promulgatum, quo Tonsoribus per eos sacros dies vulneribus ægrotantium solum mederi conceditur. Præclarissimus etiam Cardinalis Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus anno 1605 constituit (1), ut sanguinem tantum mittere diebus Sacris, morbisque inopinatis præsentem medelam afferre, quam periculosum sit in aliud tempus protrahere, Tonsores deberent. Decessor quoque noster Cardin. Boncompagnus idem consilium suscepit, ut ipsi Tonsores in Album relati, si necessitas id peteret, chirurgiæ muneribus iisdem diebus fungerentur, a capitibus autem, barbisque radendis abstinere (2). Postremo, si populi aliqui ad Sacras Congregationes confugerunt, ut Episcoporum super hac re Decreta de medio auferrent, abjectis ejusmodi libellis, ea Decreta prorsus observanda responsum sapienter fuit (3); quæ sane omnia Sancti Antonini (4) doctrina comprobantur: *Bar-*

(1) In Compend. suorum Ord. pag. 440. — (2) In Edict. promulgato, die 28 Jul. ann. 1699, edito post ipsius Synodum, et in alio promulgato, die 18 Maii anno 1720. — (3) Braschius in Promptuario Synodali, c. 42, n. 6. — (4) In sua Summa, part. 2. tit. 9, c. 8.

biensores non in radendo , sed in minuendo sanguinem etc. , si in Festis exercent artem suam principaliter propter necessitatem eorum , quibus serviunt , non propter cupiditatem lucri excusantur.

4. Attamen has difficultates superavimus , postquam virtutis opinione præstantes viri Nobis ostenderunt post tot Decreta Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum æquo animo tulisse , ut Tonsores barbas raderent , donec Metropolitanæ campana pulsaretur. Illud quoque in mentem venit, quod Joannes Gerson scriptum reliquit : *De operibus servilibus non exercendis diebus Dominicis , et festivis plus , et frequentius determinat consuetudo Loci , et Personarum a Prælatis tolerata , quam alia lex scripta.*

5. At vero idem evenit , quod navim contra fluminis cursum dirigentibus accidere consuevit , qui si vim intendere paululum cessent , aquarum impetu alio , quam velint , navis ipsa defertur. Ita profecto Tonsores , aliqui hac humanitate abusi sunt , ita ut matutinum tempus festorum dierum impudenter in radendis barbis totum impendant , tyronesque occupati , Missæ Sacrificio minime adesse possint , nec ad Sacramenta percipienda accedere , nec divina eloquia , aut Christianæ legis doctrinam , et instituta , quæ ipsis necessaria sunt , addiscere , quemadmodum probissimi homines , et non semel libelli supplices de hac re Nos admonuerunt.

6. Ipsos quidem felices nuncupamus , si religione , pietate , et Christianæ virtutis studio ducti sunt , ut hanc Nobis corruptelam patefacerent , contra vero miseros , si ad Nos confugerunt , ut in otio deinceps versentur , vel in templa se conferant , ubi impudicis amoribus indulgeant , aut aliis criminibus patrandis sacrum tempus insumant. Minori culpa tenerentur , si diebus festis officinas nunquam desererent , et opera servilia exercerent , quam si tempus Deo consecratum turpiter scelestique

projiciant. Nicolaus I Bulgaris consilium petentibus respondens, a terrenis operibus per dies festos cessandum docuit, adeundas Ecclesias, Deum vehementer exorandum, pietatemque impensius colendam; deinde sermonem ad eos convertens, qui ludis, otioque dies festos conterunt, hæc tradit: *Melius illi fuerat ipso die, B. Apostoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus suis, ut haberet, unde tribueret necessitatem patientibus.* Princeps autem Theologorum S. Thomas (1) opera servilia diebus festis interdici ob eam causam existimavit, quia divinis rebus vacare nos magnopere impediunt; post hæc: *Et quia (inquit) magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit.*

7. Cum tamen hominum secreta consilia Deo solum innotescant: nec Episcopus, si honesta petantur, ea recusare debeat; si autem corruptelæ inducantur, quæ fidelibus offensionem afferant, remedia illis comparare pro muneris sui ratione omnino teneatur, in eum locum adducti sumus, ut querimoniis consulendum sit, quæ pro dierum festorum cultu reparando ad Nos deferuntur: Gersonis præsertim sententia compellimur, qui postquam dierum festorum præceptum valde imminuit, ea dissimulanda judicans, quæ ab Episcopis æque feruntur, vel etiam diuturna consuetudine firmata sunt, hæc subdit: *Consuetudo exercendi opera servilia, hæc ab istis, hæc ab illis, in diebus festivis tunc maxime dicenda esset corruptela, quando totaliter a servitio Dei, et a cultu Festorum, et maxime ab auditu Missæ revocaret.*

8. Ut hoc negotium sedulo, pertractetur, Tonsorum Præfectos accivimus, inductam ab ipsis corruptelam

(1) In 2, 2, q. 122, art. 4, ad 3.

declaravimus, cautumque ipsorum etiam legibus offendimus, ne per Sacros Dies radendas barbas suscipiant; Nos quidem indulgere, ut usque ad campanæ pulsationem, uti superius dictum est, et a prandio post horam vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam in suis ministeriis libere versentur; omnino tamen præcipere, ne hos limites excedant. Postremo monuimus, ut reliquos omnes ejusdem generis opifices in coetum convocent, nostramque hanc deliberationem exponant, quæ maxima cum æquitate conjungitur. Responsum Nobis deinde fuit paratos Tonsores omnes, ut voluntati nostræ satisfaciant; illudque solum impedimentum propositum est, nempe aliquos ex ipsis Principum virorum clientellis, ac privilegiis innixos, constitutam legem despicere, et in posterum despecturos, ex quo non leve detrimentum in cæteros dimanat, quorum officinæ pristina civium frequentia destituuntur. Quam ob causam cum ipsis viris Principibus de hac re egimus, pro quorum domesticis, ac familiaribus ratio Nobis habenda est; ii que, quod jam pro certo habebamus, testati sunt, Festos dies omni religione excolendos, nec se ullo modo ferre posse, ut eorum patrociniū pro divinis, vel Ecclesiasticis præceptis contemnendis impudenter adhibeatur. Quare in nostra potestate esse, ut his malis libere, et sine ullo discrimine prospiciamus.

9. Itaque perfectis omnibus, quæ superius enumeravimus, Institutionem antea promulgatam renovamus, et Tonsoribus universis absque ullo discrimine interdici-mus, ne mane per dies Festos post consueta campanæ signa, vel a prandio ante vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam horam barbas radere, et capita tondere audeant. Facultates omnes, quæ superiori tempore ipsis concessæ fuerint, penitus abrogamus, easque pœnas indicimus, quæ eodem Decreto continentur. Quod si aliquis non paruerit, pœnaque persoluta, iterum secundo jussa detrectaverit, non eamdem modo pœnam luere

cogetur, sed etiam ante campanæ signa, vel a prandio post horas, quas supra designavimus, in radendis barbis, et capitibus tondendis, ut reliquis fas est, occupari non posse declaramus. Sin autem id quoque negligat, poenas iterum dabit, eumque ab hujus Diœcesis finibus certissime depellendum nostra auctoritate fatemur. Cum dierum festorum contemptus ad utrumque Forum jure pertineat, nisi de Clericis agatur (tunc enim per Forum Ecclesiasticum res unice judicatur); Cardinalis Justinianus hujus Urbis Legatus die 6 Octobris anno 1610 decrevit, ne Tonsores ulli, cum dies festi celebrantur, aliquem pectere, etiam extra officinas, radere, aut abluere auderent; delinquentibus viginti quinque aureos persolvendos, tresque ictus fidicularum pro pœna constituit, quam luere deberent non Tonsores modo, sed etiam, qui ab ipsis raderentur. Nos tamen salva, et integra illis brachia relinquemus, quibus in alia quacumque Diœcesi libere utantur: nostris administris solum præcipimus, ut si aliquos offenderint, qui extra præscriptas horas diebus festis radantur, nomen manu ipsorum descriptum eliciant. Sin autem Litteras efformare nesciant, Crucis signum coram duobus testibus eliciant. ut ipsis pariter arbitrio nostro pœnæ statuantur.

10. De illis agendum superest, qui vitæ alendæ necessaria in officiis, foroque venditant. Illa quidem S. Carolus Borromæus Parens Ecclesiasticæ disciplinæ, et cætera quoque vendi permisit, quæ necessario ad ægrotos curandos requiruntur, ea tamen conditione, ut officinæ nullo modo pateant (1): *Ne quid ematur, aut veniantur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrorum curationem necessarium sit, nec officina omnino, aut ex aliqua parte apertæ habeantur.* Cum vero tertium Concilium coegit, hæc etiam addenda judicavit: *Quo in genere præterea Episcopus illarum*

(1) Primo Mediol. Concil.

rerum venditioni certam horam , et modum præscribat , ne ex venditione aliquid existat scandali , offensionisve , aut occasionis , qua distrahantur homines a Divinis Officiis.

11. Cum hæc ita se habeant , Decessor noster , ac deinde Nos ipsi anno 1751 jussimus , ne Lanii , Macellarii , Cupedinarii , et reliqui omnes , qui carnes vel in frusta , vel in quadrantem divisas , aut alia esculenta vitæ necessaria in foro , vel officinis vendunt , ne , inquam , id negotium suscipiant , nisi post campanæ signa , ut superius dictum est ; a prandio autem post horam diei 22. Alia quoque tunc decrevimus , quæ in eodem edicto continentur , et poenas ibi statuimus in eos , qui parere recusaverint ,

12. Eodem fere tempore , quo Tonsorum administræ ad Nos confugerunt , etiam qui Macellariis inserviunt , questi sunt se a Missæ Sacrificio , Divinis Officiis celebrandis , audiendaque Christianæ Legis explicatione sæpius impediri , quod vendendis rebus , etiam extra constitutum tempus , assistere debeant. Hinc non leviter suspicati sumus , nimis per hanc Diocesim invalescere conatus Dæmonum improbos , ut sacræ celebritates penitus abrogentur , uti in Psalmo 75 , v. 9 legitur : *Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.*

13. Quare accitis hujus artis Præfectis , habitaque eorum ratione , quorum clientelæ , et patrocinia Litteris obsignata in medium afferebantur , qui sane pietati consentanea Nobis responderunt , illisque similia , quæ paulo ante explicavimus , cum de Tonsoribus ageretur , his , inquam , peractis , Institutionem jam promulgatam renovamus pro iis omnibus , quæ ad Macellarios pertinent ; et ea quoque adjungimus , quæ superius in Tonsores constituimus , et quæ Macellarios æque , ac Tonsores afficere declaramus.

14. Finem sermoni imponimus Concionatores , et Pa-

rochos omnes magnopere admonentes, ut quoties ad populum verba faciunt, ejus præcepti gravitatem explant, quo dierum festorum celebritates excolendæ indicuntur. Non ignorant quidem Naturæ ipsius præcepto homines obstringi, ut dies aliqui Deo Optimo Maximo consecrentur. In veteri Testamento illud jussum fuerat: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices; sex enim diebus fecit Dominus Cælum, et terram, et mare, et omnia, quæ in eis sunt, et requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, et sanctificavit eum* (1). Apostoli vero diem Dominicum Sabbati loco suffecerunt, quod eo die Salvator noster ad immortalem vitam surrexerit. Hinc in Apocalypsi Sancti Joannis cap. 1, habetur: *Fui in spiritu in Dominica die.* Sed quoniam in veteri Lege præter Sabbati celebritatem, alii quoque dies festi designati fuerunt, ut præclara Dei opera debita religione ac memoria Judæi prosequerentur, et fortia gesta præstantium mulierum celebrarent, Judith, Esther, Machabæorum, aliorumque, qui inter ipsos Judæos immortalem sibi gloriam, et laudem comparaverant; profecto in nova Lege per Apostolos etiam solemnes aliqui dies instituti fuerunt, ut præcipuis Religionis Mysteriis, invictisque Fidelibus Sacri honores decernerentur.

Certissimum pariter est oportere, ut non modo Patresfamilias dies festos colant, sed liberos etiam suos, ac domesticos ad hoc præceptum observandum impellant. Quare post allata superius Exodi verba, hæc subjiciuntur v. 10: *Non facies omne opus in eo, tu et filius tuus, et filia tua, servus tuus, et ancilla tua, jumentum tuum, et advena, qui est intra portas tuas.* Neque profecto Dei voluntati satisfacit, qui solum dierum festorum celebritates in eo constituit, ut rei Divinæ intersit, et a servilibus operibus absteineat; non vero contendit omni

(1) Exod. cap. 20, v. 11.

studio , ut Deo vero cultum exhibeat , nec ulla peccati labe per dies festos inquinetur , ut per Isaiam Deus ipse declarat : *Neomeniam , et Sabbatum , et festivitates alias non feram : iniqui sunt cœtus vestri. Calendas vestras et solemnitates vestras odivit anima mea ; et per Malachiam : Dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum.*

15. Tandem plane cognitum est , ac perspectum eos , qui dies festos contempserint , etiam in hac vita puniendos , uti Deus per Ezechiëlem indicavit : *Sabbata mea violaverunt vehementer : dixi ergo , ut effunderem furorem meum super eos , et consumerem eos.* Libro autem Numerorum traditur , Judæum quemdam , qui die Sabbati ligna congerebat , in potestatem Moysis , et Aaron proditum fuisse , ipsorumque jussu , in carcerem detrusum , sed cum incerti essent , quid de illo statuendum videretur , *Dixit Dominus ad Moysen : morte moriatur homo iste , obruat eum lapidibus omnis turba extra Castra.* Nostris quoque temporibus certissima Divinæ ultionis argumenta sub oculos versantur. Nam cæteris omnibus omissis , messem hoc anno uberrimam speravimus , quam tamen exiguam , ac tenuem congesimus. Id vero non dictum a Nobis temere putandum est , sed ex Sacris Litteris apertissime deprehenditur ex contemptu dierum festorum id potissimum dimanare : *Custodite (inquit Deus (1)) Sabbata mea etc. et dabo vobis pluvias temporibus suis , et terra gignet germen suum , et pomis arbores replebuntur.*

16. Parochi , et Concionatores de his copiose verba facere poterunt , et ea Fidelium animis ita imprimere , ut ad festos dies omni honore colendos adducantur. Postremo , quæ antea sanximus , universa confirmamus , itemque præcipimus , ut hoc præsens Edictum consuetis Urbis locis figatur , et qui in ipso nominantur , ejus

(4) Levit.

exemplar in suis officinis, ac tabernis habeant. Quoniam vero causam excusationis eam nonnulli afferunt, se campanæ signa non exaudire, licet acutus, gravisque illius sonitus in omnem Civitatem facile propagetur, opportunum ducimus post hoc Edictum horam monere, qua per singulos menses idem campanæ signum dari consuevit.

Diebus festis signum pro occludendis officinis campana major hujus Metropolitanæ Ecclesiæ per horæ quadrantem dabit, statim ac pro Divinis Officiis celebrandis signum absolutum fuerit. Horas autem signo ejusmodi constitutas per anni cursum subjicimus.

JANUARIUS.

Mense toto : 17

FEBRUARIUS.

A prima die usque ad decimam quartam diem : 16½
A die decima quinta ad finem mensis : 16

MARTIUS.

A prima die usque ad nonam diem : 14½
A die decima usque ad decimam nonam diem : 13
A die vigesima usque ad totum mensem : 14½

APRILIS.

A prima die usque ad nonam diem : 14
A die decima usque ad decimam nonam diem : 13½
A die vigesima usque ad totum mensem : 13

MAIUS.

A prima die usque ad decimam quartam diem : 12½
A die decima quinta usque ad totum mensem : 12

JUNIUS.

Toto mense : 12

JULIUS.

Toto mense : 12

AUGUSTUS.

A prima die usque ad decimam quartam diem : 12

A die decima quinta usque ad totum mensem : 13

SEPTEMBER.

A prima die Septembris usque ad nonam diem : 15½

A die decima usque ad decimam nonam diem : 14

A die vigesima usque ad totum mensem : 14½

OCTOBER.

A prima die usque ad nonam diem : 15

A die decima usque ad decimam nonam diem : 15½

A die vigesima usque ad totum mensem : 16

NOVEMBER.

A prima die usque ad decimam quartam diem : 16½

A die decima quinta usque ad totum mensem : 17

DECEMBER.

Toto mense : 17

INSTITUTIO XLIV.

De publicis Sacellis in Diœcesi positis. Quibus diebus minime liceat Sacrum in illis perficere. De illis Sacellis, in quibus permitti potest Missæ Sacrificium, antequam in Parochia celebretur.

1. CUM Diœcesim hanc nostram invisimus, plura Sacella publica offendimus, quæ Fideles, interposita Decessorum nostrorum auctoritate, condiderunt.

2. Sed quoniam pro varietate hominum ac voluntatum, variæ quoque sunt sententiæ, ita diversas de ipsis Sacellis opiniones percepimus.

3. Aliqui ex Parochis apertissime suis Ecclesiis ea convenire Nobis duabus de causis asseruerunt. Ac primo, cum Sacra Eucharistia ad ægrotos longe a Parochia dissitos deferenda est, rem Divinam in aliquo ex iisdem Sacellis conficiunt, et inde commodius Sacrum Christi Corpus ægrotis administrant. Deinde, cum plurimi ex Parochianis longe ab Ecclesia sejungantur, turbulentis hyemis temporibus, impeditisque itineribus, ad Missæ Sacrificium non convenirent, nisi in aliquo Sacello ipso-
rum ædibus proximiori illud celebraretur.

4. Alii vero Parochi, si Missæ Sacrificium in illis Sacellis peragatur, illud consequi magnopere contendunt, ut magna pars populi ad Ecclesiam Parochialem raro se conferat, atque ita divinis eloquiis, Christianæque Legis explanatione prorsus destituatur.

5. Ut has varias sententias componamus, primo vehementer expetimus, ut frequenter populus ad Parochiam accedat, ubi Sacro intersit, piosque sermones, et Religionis mysteria explicata percipiat. *Moneant* (1) (de Episcopis agitur) *etiam eundem Populum, ut frequenter*

(1) Concil. Trid. sess. 22. in Dec. de obs. et vitandis in cel. Miss.

ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, et majoribus Festis, accedat.

6. Sed cum Tridentina Synodus Parochis indixerit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis pios sermones ad Populum habeant, et insuper jusserit Populum ad illos convenire, nisi grave aliquod incommodum intercedat (1): *Moneatque Episcopus Populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei*; ideo consilio præstantium virorum, qui hujus quoque Diœcesis peritissimi sunt, præcipimus, ut omnino serventur, quæ de publicis ejusmodi Sacellis modo constituemus.

7. Ac primum absque facultate nostra, quæ tum solum tribuetur, cum legitima causa id postulaverit, Sacrum in illis Sacellis fieri prohibemus, cum solemnes dies aguntur Paschatis, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Annuntiationis, atque Assumptionis Beatæ Virginis, Sanctorum Petri et Pauli, omnium Sanctorum, Sancti Petronii, ejusque Sancti, cujus titulo Parochia nuncupatur juxta veterem hujus Diœcesis consuetudinem.

8. Parochus quidem edicere nequit, ut in publicis Sacellis, quæ in sua Parochia sita sunt, Missæ Sacrificium celebretur, postquam Parochiale absolutum fuerit. In nostra potestate id solum positum est, qua uti volumus non sine ipsorum utilitate, et commodo, sed modum aliquem statuendum judicamus. Itaque præter solemnes dies, quos modo enumeravimus, reliquis etiam diebus festis rem Divinam in publicis Sacellis instituere non liceat, quæ mille passibus a Parochia non distant, nisi postquam Sacrum in eadem Parochia confectum fuerit, quod tamen apte pro populi commoditate indici debet. Si quidem hujus itineris intervallum non ita

(1) Sess. 24, cap. 7 de Ref.

longum molestumque Ruricolis videri potest, ut ad Parochiam accedere impediantur. Sin autem ea Sacella supra mille passus a Parochia sejungantur, tunc Sacerdos eo tempore Sacrum faciat, quo populus ad illud audiendum facile congregetur. Nam experientia comperit, ad Parochiam minime se conferre populum, hyemis præsertim tempore, si supra mille passus iter suscipiendum sit, Sacellaque proximius habeat, ubi Missæ Sacrificium per dies festos indicatur. Neque fieri potest, ut divinum Missæ Sacrificium in illis Oratoriis celebrandum post Parochiale protrahatur, cum Ruricolæ citius, quam cæteri prandium instituere soleant, ideoque plura alia prætermitti deberent, quæ peragenda in iisdem Sacellis jubemus, ut inferius declarabimus.

9. Quod supra diximus, solius Episcopi partes esse decernere, ut res Divina in Sacellis ejusmodi post Sacrum Parochiale conficiatur, id Sacræ Romanæ Congregationes constituerunt (1): *Quod autem sancire possit Ordinarius, ne Missa ante Missam Parochialem diebus festis in Oratoriis sæcularibus celebretur, pluries decrevit Sacra Congregatio Concilii etc. At vero Parochus ex semetipso facere non potest antefatam prohibitionem, quippe quæ spectat ad Ordinarium, ut eadem Sacra Congregatio Concilii censuit.*

10. Hinc si Parochus aliquis Missæ Sacrificium fieri prohibuerit, antequam ipse Sacrum absolverit, idque in Sacra Concilii Congregatione tueri contenderit (2): *Sacra Congregatio respondit, de rigore juris non posse prohiberi, ut Missæ non celebrentur ante Missam a Parocho celebratam.*

11. Sin autem Decreta Synodalia in medium prolata fuerint Episcopi auctoritate confecta, quibus caveretur,

(1) Braschius in Prompt. Synod. c. 407, n. 23, 24. — (2) In Causa Urbin. quam proposuit Archipresb. S. Cassiani die 27 Junii, ann. 1641. L. 16. Decret. pag. 543 a tergo.

ne ullum Sacrum fieret ante Parochiale, tunc eadem Decreta servanda Sacra Congregatio respondit. Ita sane die 25 Maii anno 1652 Episcopo S. Agathæ Gothorum responsum datum fuit (1): *Sacra etc, sæpius censuit, Constitutiones Synodales disponentes, ut diebus Festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita tamen, ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur.*

12. Insuper die 28 Januarii anno 1640 Decretum his verbis edidit (2): *Quæritur, an Parochus prohibere possit, ne in Capella ruri per Laicum ædificata in solo publico celebrari possit, antequam Missa celebretur in Ecclesia Parochiali Matrice: Sacra etc, respondit, supposita facultate legitima celebrandi in dicta Capella; de rigore juris non posse prohiberi; sed Episcopum pro prudentia curare posse, ut in diebus festivis prius celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.* Procul dubio de his agere, quæ rumore sparguntur, quam de Jure Canonico, facilius est. Primum satis comparatur, si quis ad officinas, vel forum se conferat, ibique vulgi sermones percipiat, eosque veros, aut falsos per Urbem disseminet. Nemo autem de Pontificio Jure verba facere potest, nisi prius ipsum diligenter excoluerit. Præstantes libri requiruntur, qui diligenter evolvendi sunt: cognitio pariter, et quoddam sapientiæ lumen necessarium est, ne temere, et inconsulto iisdem libris utamur: postremo suprema Tribunalia cognosci debent, ubi sententiæ de propositis causis feruntur. Qui his præsiidiis destituti sunt, inepta semper loquentur, ex quibus detrimenta non exigua etiam dimanabunt.

13. Sed jam revertamur unde divertimus. Sacerdos, qui juxta superius constituta, Sacrum faciet in illis Oratoriis, quæ supra mille passus a Parochia dissita sunt,

(1) L. Decr. 46, p. 491. — (2) L. Decr. 46, p. 334.

dies festos populo denunciaret, Sacrum Evangelium ex Altari explicet, ea percurrens, quæ ad æternam salutem comparandam necessaria sunt. Denique Christianæ legis præcepta, ac disciplinam illis omnibus explanet, qui ad Missæ Sacrificium convenient. Qui hæc nostra jussa detrectaverit, poenas dabit nostro arbitrio statuendas, et a *Divinis* etiam interdiceretur.

14. Hæc fieri omnino debent, ne inculti ruris habitatores divinis careant eloquiis, et sempiternos cruciatus subeant ob earum rerum ignorantiam, quarum cognitio (ut aiunt Theologi) *necessitate mediæ* requiritur: neque id novum videri debet. Nam idem Braschius (3), postquam asseruit per solos Episcopos decernendum, ne ullum Sacrum celebretur ante Parochiale, id tamen posse ab Episcopo permitti censuit: *Quando in Missis antecedentibus Parochialem sit populo per Celebrantem explicatio Catechismi, et ita hodie solet determinare ipsamet Sacra Congregatio Concilii.*

15. Id etiam Pontifex jussit in iis Litteris, quas ad omnes Italiæ Episcopos dedit die prima Julii hoc anno 1735: *Præ cæteris Sanctitas Sua plurimum observanda commendat, quæ Parochis in hac re per Tridentinam Synodum præcipiuntur, ac potissimum, ne, dum Sacrum diebus Festis agitur, pii sermones ad populum omitantur. Idem ab iis Sacerdotibus præstabitur, qui iisdem diebus in ruralibus Sacellis rem Divinam celebrabunt, pro illis instruendis, qui ad Missæ Sacrificium conveniunt, quibus explananda sunt ea, quæ credere, sperare, atque agere tenentur, et præ reliquis Sanctæ Religionis præcipua Mysteria.*

16. Sed ne Parochi aliquid sibi detractum querantur, iterum declaramus, Nos magnopere optare, ut universus Populus ad Parochiam accedat. Cum tamen plurimi, ob hyemis præsertim asperitatem, id negligant, vel impe-

dita itinera suscipere nequeant, Apostolici muneris ratione ducimur, ut illis pariter consulamus. Parochi autem, et etiam Vicarii Foranei curabunt diligenter, ut Sacerdotes in ruralibus Sacellis rem Divinam facientes suo munere perfungantur. Si aliquid per negligentiam prætermisum ab illis fuerit, statim Nos de hac re certiores efficiant: illos pariter, qui Sacerdotes eosdem audierint, cum Fidei nostræ doctrinam explicarent, sedulo examinabunt, si res postulet, utrum satis Fidei rudimentis imbuti fuerint, et potissimum, cum Sacram Eucharistiam primo percipere velint, vel matrimonium inire. In mentem Parochi adducant, quod Sancta Brigitta scriptum reliquit (1), ipsos molæ Rotæ Frumentariæ comparari, quæ nisi moveatur, frumentum minime conteritur.

INSTITUTIO XLV.

De illis, qui Sacram Eucharistiam in Paschate minime perceperunt. De præcepto, quo Fideles obstringuntur semel in anno divinam Eucharistiam sumere; quo fundamento hoc præceptum innitatur. Qua ratione uti debeant Parochi, ut populus omnis huic Paschali præcepto satisfaciatur.

1. **I**N Actis Apostolorum traditur priores Fideles, *quorum erat cor unum, et anima una*, singulis diebus ad Sacram Eucharistiam percipiendam accessisse: *erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis Panis, et Orationibus*. Qua de re S. Cyprianus (2), qui tertio sæculo floruit, hæc posteris scripta commendavit: *Hunc autem Panem dari nobis, quotidie postulamus, ne, qui in Christo sumus, et Eucharistiam quotidie, ac cibum salutis accipimus,*

(1) L. 4, c. 97 Suarum Revelat. — (2) In suo Tract. de Oratione Dominica.

intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti, et non communicantes a Cœlesti Pane prohibemur, a Christi Corpore separemur.

2. Ignoramus, utrum pietas, an præceptum hanc sanctissimam consuetudinem induxerit; et quamdiu ipsa permanserit. Illud affirmari certo potest, remissa imminutaque ob diuturnitatem temporis Fidelium pietate, constitutum fuisse circa sæculum VIII, ut *Etsi non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communient* (nisi forte quis majoribus quibuscumque criminibus impediatur) *in Pascha videlicet, et Pentecoste, et Natali Domini* (4). Gratianus quidem hanc legem Sancto Fabiano Pontifici tribuit, sed communis hoc tempore litteratorum hominum consensus ad sæculum octavum illam referendam existimat.

3. Asserendum pariter videtur, eandem legem usque ab initio sæculi 13 receptam a Fidelibus, et observatam fuisse. Etenim in Epistola, qua Innocentius III eos instituit (2), quorum opera Livoniæ populis ad Christianam Fidem paulo ante traductis necessaria erat, hæc mandat: *Interim tamen Corporis, et Sanguinis Domini Sacramentum renatis fonte Baptismatis consuetis Festivitatibus, et mortis articulo tribuatis.*

4. Insuper dissimulari nequit pietatis studium in dies adeo extenuatum fuisse, ut disciplina etiam in Ecclesia commutaretur. Quippe hæc in Lateranensi Concilio sancita fuerunt, quæ etiam in Capite Omnis continentur (3): *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, et injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat*

(4) Can. Et si non frequentius etc. de consecr. dist. 2. — (2) Eadem Epist. habetur in C. Deus. de Pœn. et Remiss. — (3) Eodem tit. de Pœn. et Remiss.

adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum.

5. Tridentina autem Synodus, cum prius illud declarasset (1): *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent; Pœnam tamen excommunicationis solum iis inflixit, qui præceptum sumendæ Sacræ Eucharistiæ saltem in Paschate inficiarentur: Si quis negaverit, omnes, et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ, anathema sit* (2).

6. Patres Concilii Lateranensis, cum suspicarentur, haud esse defuturos, qui Eucharistiam Paschali tempore sumere, adeoque præceptum suum exequi detrectarent, eam pœnam statuerunt (3): *Alioquin, et vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, et moriens Christiana careat Sepultura.* Idem decernit Rituale Romanum jussu Pauli V titulo: *Quibus non licet dare Ecclesiasticam Sepulturam: inter quos illi adnumerantur: de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis, et Communionis in Pascha, et absque ullo signo contritionis obierunt.* Cum tamen evenire possit, ut Confessarii consilio a percipiendo Eucharistiæ Sacramento aliqui tunc abstineant, hinc ejusdem Concilii Patres eos ab omni pœna liberos, et immunes his verbis declaraverunt: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

7. Quamobrem in Diœcesibus bene institutis Parochi de præcepto Paschalis Communionis populum per Quadagesimam admonent. Diligenter eos describunt, qui huic

(1) Sess. 22 de Sac. Miss. — (2) Sess. 13 de Euchar. can. 9. — (3) In cap. superius all.

præcepto satisfaciunt , et illos pariter, qui jussa detrectant, uti per *Rituale Romanum* præcipitur (1) : Pervicaces sæpius objurgant , quorum nomina ad Episcopum deferunt : eos quoque denunciant , qui Confessarii jussu Sacram Eucharistiam in Paschate non susceperint. Contumaces autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictos, et Ecclesiastica Sepultura carentes declarat, eorumque nomina publice exhibet, ut hac ignominia puniantur.

8. Verum prætermisissis iis omnibus, quæ in aliis Diocesibus fieri solent , quid in hac Bononiensi positum in more fuerit , indicabimus cum Cardinales Paleottus , et Alphonsus quoque Paleottus hanc Ecclesiam administrarent. Si quidem in compendio decretorum, quæ typis excusa fuerunt in hac eadem Civitate anno 1603 , hæc habentur (2).

Monitio , quæ per Parochos fieri debet Secunda , ac tertia die Paschatis iis, qui Sacram Eucharistiam non susceperint.

Admonentur omnes , qui die Dominico Paschatis ad Sacramentum Eucharistiæ non accesserint , ea lege teneri , ut hujus hebdomadæ spatio per Pœnitentiam prius expiati Sanctissimum Christi Corpus percipiant ; Qui non paruerint , ab ingressu Ecclesiæ palam interdicentur , ipsorumque nomina publice exponentur ; si vita forte decesserint , Ecclesiastica sepultura carebunt.

9. Suam Nobis virtutem , studiumque pietatis adeo testati sunt Parochi , ut nullus timoris , ac suspitionis locus supersit, quin omnem curam diligenter impendant , ut eos, qui Paschalis Communionis præceptum contempserint, deprehendant, perditosque homines omni benevolentiae significatione ad bonam frugem traducant. Eisdem Parochos ab omni simulatione alienos ita ducimus , ut nullam ob causam , hominumque rationem silentio aliquem præterire velint , cum scripta

(1) Tit. de Commun. Paschali. — (2) Pag. 50.

ad nostros Ministros illorum nomina deferent qui in Paschatis celebritate Sacram Eucharistiam non susceperint. At ne Apostolico muneri, quo Nos ipsi fungimur, deesse videamur, indicimus omnibus, qui in Paschate, vel spatio temporis interjecto, Sacram Eucharistiam in Parochia, vel in alia Ecclesia, probante Parocho, non acceperint, indicimus, inquam ut ejusmodi præcepto satisfaciant saltem ad octavum diem Septembris, qui B. Virginis Natali consecratur: sciant etiam decima octava die ejusdem mensis, cum Sacra Mysteria in hac Metropolitana Supplicatione indicta, circumferuntur, Ecclesiæ foribus eorum nomina defigenda, qui jussa pervicaciter haud fecerint, poenasque infligendas, quæ per Sac. Canones decernuntur. Itaque Parochis mandamus, ut administris nostris a die nona Septembris ad decimam quartam eorum nomina denuncient, qui contumaces fuerint. Ne autem Sacrilegiis occasio præbeatur, prudenter se gerant Parochi, dum scriptum testimonium de peracta Confessione ab illis pervicacibus exigunt, quos ad Sacram Mensam accessuros suspicantur.

40. Hanc prudentiam ideo Parochis commendamus, quod inter Theologos quæstio instituitur, utrum Confessarius, qui imparatum aliquem deprehendens, absolutionem ipsi impertiri non potuit, testari valeat eidem se Pœnitentiæ Sacramentum administrasse, quod alii quidem improbant, ne scelesti homines ejusmodi testimoniis abutantur, alii vero Confessarii judicio rem perficiendam existimant; alii denique eam sententiam proponunt, quam Nos etiam amplectimur, testimonium nempe de peracta Confessionetribuendum sine ulla absolutionis mentione, si præsertim Confessarius idem testimonium aliis concesserit, vel cognitum aliis perspectumque fuerit ad Sacrum Pœnitentiæ tribunal, eum hominem, de quo sermo est, accessisse. Nam si alius de Confessione solum peracta, alius vero de accepta pariter absolutione testimonium accipiat, suspicandi

locus præbetur , et sigillum Confessionis aliquo pacto violatur.

11. Id profecto Alexandri III auctoritate confirmatur (1) ; nam cum propositum fuisset : *Quod quidam ad Confessionem de criminibus veniunt , et , quamvis confiteri velint , se tamen asserunt abstinere non posse* : Sapientissimus Pontifex respondit : *Consultationi tuæ taliter respondemus , quod eorum Confessionem recipere debes , et eis de criminibus consilium exhibere ; quia , licet non sit vera hujusmodi pœnitentia , admittenda est tamen eorum Confessio , et crebris , et salubribus monitis pœnitentia indicenda.*

12. Itaque , si omnia , quæ superius indicavimus , recte perficiantur , huic gravissimo negotio satis consultum putamus , sive de natura ipsius rei , sive de tempore , seu tandem de modo agatur.

13. Primum quidem per Sacros Canones apertissime decernitur , quos negligere haud possumus , si muneris nostri partes implere velimus. Alterum , nempe tempus Paschatis , S. Mater Ecclesia constituit , non quidem ut sumendæ Eucharistiæ præceptum eo tempore concluderet , verum ut palam faceret , quo tempore idem præceptum Fidelibus explendum foret. Hinc omnino consequitur non modo pœnis Canonicis per Episcopum eos afficiendos , qui in Paschate Sacram Synaxim non percipiunt , uti Cardinalis de Lugo clare demonstrat (2) , sed etiam omnem operam , studiumque conferendum esse , ut qui in Paschali celebritate ejusmodi præceptum contempserint , alio tempore ad Divinam Eucharistiam accedant , ita Theologi unanimis (3) consentiunt.

(1) C. 5 , de Pœnit. et Remissionibus. — (2) De Sacram. disp. 46 , sect. 4 , n. 72 , et 73. — (3) Suarez in 3 , part. D. Th. t. 3 , pag. 892. Juvenin. de Sacram. diss. 4 , q. 9 , c. 2 , q. 5. Gribald. de Sacram. tr. 4 , c. 8 , dub. 4. La Croix , t. 2 , l. 6 , part. 4 , pag. 644.

14. Insuper Pontifex Eugenius IV tempus hujus Paschalis præcepti his verbis declaravit (2) : *Intelligimus igitur optimo jure satisfactum esse Canonì, si in Hebdomada Sancta, vel infra Octavam Paschæ Resurrectionis Dominicæ secundum meliorem conscientie dispositionem, et aptiorem mentis devotionem Fideles præparatione debita Sanctum Eucharistiæ pignus accipiant, et cum Domino Pascha celebrent ad salutem; et huic sententiæ omnes volumus acquiescere.* Romæ autem die festo S. Bartholomæi, quod in ea Civitate die 25 Augusti celebratur, nomina illorum, qui idem Paschatis præceptum neglexerint, in porticu Ecclesiæ S. Bartholomæi publice descripta exhibentur. Cum hæc ita sint, nemo exemplum severæ nimis disciplinæ judicabit, sed potius mitissime actum a Nobis fatebitur, qui hoc anno Paschale præceptum ad diem usque octavum Septembris prorogavimus, nomina vero delinquentium usque ad diem decimum octavum ejusdem mensis promulganda decrevimus, attamen insequentibus annis aliter huic negotio propiciemus.

15. Modum denique a Nobis servatum esse nemo inficiabitur; tum quia Parochi populum admonere paterna benevolentia non omiserunt, et Nos ipsi idem præstare, quoties id Parochi petiverunt, non dubitavimus; tum quia non præcipimus, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ restaurator Parochis indixit, nempe : *In describendo singulis annis universos suæ Curæ commissos doli capaces, et in non administrando in Paschate Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, nisi confessis sibi, aut alicui ex Confessariis approbatis, de qua Confessione fidem scriptam ferant* (2); idem quoque pagina 671, aliisque locis repetitur : sed S. Thomæ sententiam amplectimur, qui docet (3) habendam illis a

(1) Constit. 20, in Bull. Rom. t. 4. — (2) In actis Ecc. Med. t. 4, pag. 387, ed. Lugd. — (3) Quodlibet. 4, art. 42.

Parocho fidem, qui Sacerdoti approbato se confessos esse affirmant. Postremo testimonium de peracta Confessione non quidem ab omnibus exigendum præscribimus, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non perceperint, sed ab illis tantum, qui eam indolem, moresque præ se ferunt, ut suspicionem merito injiciant, dum asserunt se ad Pœnitentiæ Sacramentum accessisse. Cum hæc ita se habeant, neminem queri de Nobis jure posse confidimus. Roncalius eadem tradidit, quæ Nos proposuimus (1): *Item certum est, Parochum posse denegare in Paschate Communionem non exhibenti schedulam Confessionis, quoties prudenter credi non possit alicui asserenti, se confessum esse; nam tunc, cum Parochianus fidem non mereatur, bene Parochus abstinere se ab administranda eidem Communione.*

16. Sin autem consuetæ excusationis causæ afferantur, sacra nempe Communionem, suadente Confessario, se abstinuisse; et nullo pacto adduci posse, ut sacrilegium committant, cujus criminis eos auctores futuros indicare volunt, per quos ad Sacram Eucharistiam suscipiendam, indictis Canonicis pœnis, impelluntur, tunc alia dicendi ratione Nos pariter utemur; ac primum id omnino falsum ostendemus, cum ipsi per tot annos confessi nunquam fuerint; secundo affirmabimus divina Eucharistia illos non abstinere ob consilium Confessarii, qui suis criminibus Sacerdoti patefactis indignus absolutione judicatur. Tertio illos tantum persuadente Confessario ad Eucharistiam non accedere, qui in proxima lethalis culpæ occasione invito versantur, quam remotam efficere contendunt, vel illos, qui sæpius in eandem culpam lapsi sunt, quod minime futurum in posterum pollicentur. Tunc enim Confessarius, ut ipsorum propositum, ac voluntatem experiatur, in aliud tempus criminum remissionem, Sacramque Communionem protrahen-

(1) Consilio 43, n. 20.

dam deliberat, vel si illos a criminibus dissolvendos arbitratur, tamen ab Eucharistia monet abstinendum, ut debita Sacramenti ratio, cultusque habeatur : *Ad tertium* (inquit S. Thomas) (1) : *Licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti, (de Paschali Communionem res est) pœnitentes tamen, qui, ut Innocentius dicit, secundum consilium Sacerdotis abstinent se, excusantur.* Tandem nemo Paschalem Confessionem ob allatum Confessarii consilium prætermittere potest, donec ipsi libuerit, juxta ea, quæ superius exposuimus (2) : *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

17. Sed quoniam de patrando sacrilegio timorem injicere volunt, Nos profecto, Parochi nostri, et quotquot in hac Dioecesi Deum timent, quorum numerus non exiguus est, vocem quantum licet, extollimus, et ne sacrilegia fiant, prædicamus. Nemo quippe Deum magis irritat, ac provocat, quam qui Christi Corpus indigne manducat. Item (si incomprehensibilia judicia Dei perscrutari licet) Judas, qui Magistrum suum prodidit, misere extinctus est, et perpetuis cruciatibus amandatus. Sanctus autem Petrus, qui eundem Magistrum ter negavit, tantam a Deo misericordiam consecutus est, ut principem in Ecclesia locum, ad dignitatem, et sublimem in Cœlis gloriam obtinuerit. Religiosi quidem homines Judæ calamitatem ob eam causam accidisse putant, quod Sacram Eucharistiam indigne acceperit; Petri vero felicitatem, quod sancte, innocenterque eandem rem gesserit, licet pro humana imbecillitate gravissimas deinde culpas admiserit. Utinam Sacram Hostiam manu Nobis tenentibus alloqui liceret sacrilegos homines eo pacto, quo Lotharium Regem Adrianus II allocutus est,

(1) In 3, part. q. 80, art. 22. — (2) C. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. et Rem.

cum, dimissa Uxore, pellicis Valdradæ impudicis amoribus implicaretur. Nam cum Rex, ejusque Familiares ad Aram accederent, ut Sanctissimum Christi Corpus Pontificis manu sumerent : *Pro certo habeas, Rex* (inquit Pontifex) *funestum capiti tuo exitium impendere, nisi te impuris amoribus vere dissolveris, paratoque animo revera sis, ut perpetuum illis nuntium remittas.* Dein ad Regis Asseclas conversus Pontifex : *Idem supplicium* (inquit) *vobis imminet, nisi vobiscum statueritis nullum in posterum obscænis amoribus incitamentum Regi datoros.* Deus autem longe avertat, quod illis infeliciter contigit. Nam rex post sacrilegam Communionem Romæ profectus gravem morbum contraxit, et Placentiam perveniens e vita misere decessit. Regii quoque Familiares omnes, qui sacrilegium patraverant, intra anni spatium infeliciter e vivis migrarunt. Hæc Abbas Rhegino sæculi noni scriptor fuse commemorat (1).

18. Illud igitur vehementer, et unice expetimus, ut in Festo Nativitatis B. Virginis Sacram Eucharistiam percipiant, qui in Paschate id facere omiserunt, ut animum criminum maculis penitus expurgent, cum nullum vinculum excogitari possit, quod facile non solvatur, si Dei opem vehementer imploremus : *Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo, monet, et facere, quod possis, et petere, quod non possis, et adjuvat ut possis* (2). Postremo, si indigne Christi Corpus manducant, ipsis nefarium scelus, non autem Nobis tribuetur. Si Paschali præcepto non satisfacient, nempe Eucharistiam sacrilege sumentes, uti proscriptas inter sententias decernitur, ipsos Canonicis pœnis obnoxios declaramus, quod etiam pravæ ipsorum voluntati, non autem Nobis adscribendum erit.

19. Et profecto, si quis auctoritate præditus aliquem

(1) In Chronica ed. t. 3. Conc. Gallic. ed. Sirmundi fol. 378.

— (2) Concil. Trid. sess. 6, c. 11.

invitaret , et in certum locum vocaret, duasque proponi vias ostenderet , planam unam , alteram vero difficilem, et impeditam , nullius iudicio damnari posset , si ille , relicto comodo itinere , aliud periculosum susceperet.

20. Singulari Dei Clementia confidimus ad Sacram Mensam eos rite accessuros , qui in Paschate id prætermiserint : Beatissimam Virginem peccatorum Refugium, magnopere rogamus , ut pro suæ Nativitatis celebritate Nobis, nostrisque omnibus Diocesanis , et illis pariter, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non susceperint , tantam a Deo pietatem , ac religionem obtineat , ut Christi Corpus illibatis animis accipiamus.

24. Finem sermoni facimus non sine lacrymis admonentes, quod Canone. *Sæculares* de consecrat. dist. 2 continetur : *Sæculares , qui in Natali Domini , Pascha et Pentecoste non communicaverint , Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.* Id vero promulgatum fuit , cum Fideles ter singulis annis , uti superius dictum est , Eucharistiam sumere tenebantur. Nunc vero , cum id solum in Paschate præcipitur , multorum auctoritatibus adductus Fagnanus ita scriptum reliquit : *Omittentes vero huic præcepto satisfacere , non tantum peccant mortaliter, sed etiam sunt de hæresi suspecti; hoc enim et signum hæresis , et malæ credentiæ (1).*

(1) C. Omnis n. 44, de Pœnit. et Remiss.

INSTITUTIO XLVI.

Quid cavere debeant Parochi Urbani, ac Diœcesani circa Sponsalia, et quosdam ritus nuptiales. De iis qui Sponsalibus initis patriam deserunt, et neminem sui certiores faciunt. De iis, qui fidem suam pluribus præstant. De corruptelis, quæ accidunt, cum Sponsi in eadem domo commorantur post inita Sponsalia. De illis, qui premutua fide magis confirmanda, assensum præbent *de presenti* coram Deo, præsentibus quidem testibus, sed absente Parocho. De alia corruptela, ob quam, peracta tertia promulgatione, Sponsus in ædes Sponsæ concedit, ibique nuptiæ celebrantur.

1. **P**RÆSTANTES, et peritissimi Viri Nobis ostenderunt graves aliquas in hac Civitate, ac Diœcesi corruptelas sæpius admitti, cum de Sponsalibus agitur, hoc est de mutuis, ratis, deliberatis, verisque promissionibus, quæ inter futuros Conjuges scripto, seu voce tenus intercedunt. Quamobrem muneris nostri ratione ducimur, ut præscriptum a legibus remedium afferamus.

2. Ac primum post ejusmodi promissiones aliquando contingit, ut vir, seu mulier in alium locum profiscantur, nullumque inter se litterarum commercium, vel nuntium habeant. Quare, qui in Patria remansit, vinculo Sponsaliorum obstrictus, alterius discessu impeditus, de vitæ suæ ratione nihil deliberare potest.

3. Jus quidem Civile certum annorum spatium indixit, quo sponsorum alter, qui haud decesserat, alterius reditum expectare deberet, antequam de aliis nuptiis cogitaret; quod si profectionis causa necessaria haberetur, tunc nullum tempus decernebatur, nisi postquam negotium absolutum esset, cujus gratia profectus fuerat (1).

(1) L. 2. c. de Repudiis, l. 2, c. de Spons. l. 17, ff. eodem tit.

4. Attamen Alexander III, ut Decreta ejusmodi Juris Civilis temperaret, aut corrigeret, hæc constituit : *De illis autem, qui, præstito juramento, promittunt, se aliquas mulieres ducturos, et postea, eis incognitis, dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus (si non est amplius in facto processum) ad alia vota se transferre, recepta tamen de perjurio pœnitentia, si per eas steterit, quominus fuerit matrimonium consummatum* (1). Hinc præclarus Doctor Estius (2) causas enumerans, quibus Sponsalia dissolvi possunt, postquam absentiam diuturnam inter illas adscripsit, hæc subdit : *Quo casu, quamvis Jus Civile biennium tantum præcipiat exspectari, Jure tamen Pontificio, post cognitam sponsi in remotas terras profectionem, nullum tempus ad exspectandum præscribitur, quia ille per talem discessum censetur juri suo renunciare.*

5. Itaque, ut allato Pontificis Decreto pareamus, cum Doctores in eo consentiant, ad Episcopum, (si res hæc eveniat) confugiendum esse, qui absenti tempus aptum constituat, quo redire debeat, moneatque, si præscriptum temporis limitem excesserit, alterum ex sponsis liberum fore, omnique impedimento solutum, ut quamlibet vitæ rationem amplectatur : cum hæc (inquam) ita sint (3), decernimus, Nobisque, aut Vicario nostro Generali significari volumus, quoties aliquis in hac Civitate, ac Diœcesi, contractis antea Sponsalibus, alio demigrat, nullum sui nuntium tradit, vel promissam fidem non tenet, nec post diuturnum tempus revertitur. Nos enim statuto ad redeundum tempore, nisi ille pa-

(1) C. de illis, de Sponsalibus. — (2) L. 4, sentent. dist. 27. § 11. — (3) Anaclet. in Jus Can. t. 4, tit. 4, de Spons. §. 7, n. 212. Clericat. de Sacr. Matr. dec. 17, n. 29, et 30. Gibalin de univ. neg. t. 2, lib. 4, c. 1, art. 5. consecr. 3, sub n. 5. Perez de matr. disp. 9, sect. 9, n. 9, Salmantic. in cursu Th. mor. t. 2, r. 9, de matr. puncti. 4, §, 58, et seqq.

ruerit , liberum eum declarabimus , qui in Civitate , vel Diœcesi permanserit.

6. Id præsertim Sacræ Concilii Congregationis auctoritate confirmatur. Nam cum Cardinalis Odeschalcus Mediolanensis Archiepiscopus in sua quoque Diœcesi hæc prava exempla non semel accidere denuntiasset , et quid sibi gerendum esset , petiisset , Sacra Congregatio , post accuratum rei examen , die 2 Octobris anno 1723 respondit , Edictum promulgandum juxta ea , quæ Nos paulo ante exposuimus.

7. Secundo illud etiam a multis tum viris , tum mulieribus committitur , ut pluribus futuri matrimonii fidem ac promissionem præbeant , mutuoque accipiant , quod malum gravissimum sane est , ex quo alia plura dimanant. Hinc enim tam frequenter petitur , ut consuetæ denuntiationes , seu promulgationes omittantur. Nam , qui multis fidem dedit , matrimonium tamen inire cupit cum secunda , tertia , aut etiam quarta muliere , cui pariter data fide se obstrinxit , promulgationes ejusmodi evitare contendit , quibus patratam fraudem detegendam fore suspicatur.

8. Qui sapientia præditus est , vel docendi munus profitetur , huic malo facile medebitur ; cum libere , ac tuto respondere possit eos infamia notari , qui primis Sponsalibus adhuc integris , ad secunda tamen deveniant (1) ; eosdem lethali culpa inquinari ; tandem , si mulier , quæ prima fidem accepit , promissionem servari velit , reliquas promissiones , quæ deinde datæ fuerunt , nullius momenti , ac ponderis existimari probabit , licet in prima sponsione nullum jusjurandum , nullaque copula admissa fuerit , et hæc in cæteris sponsionibus habeantur ; si præsertim prima Sponsalia non ignorentur , cum deinde jusjurandum , et copula intercessit : ita sapienter

(1) Leg. 4 , in fine ff. de his , qui notantur infamia Thesaurus de pœnis Eccles. part. 2 , c. 4 , in verbo Sponsalia.

expendit Rossanens. Archiepiscopus Muscettola in ea dissertatione, quam super hac re confecit, quæve operibus insignis Præsulis Zaulii inserta fuit (1).

9. In eo tota rei difficultas versatur, quid statuendum sit, cum mulier, cui primo fides præstita fuit, exploratum non habuit, quid cum alia muliere gereretur; et hæc pariter Sponsalia cum alia prius inita ignoravit: nam aliqui perpendunt post Tridentinam Synodum Sponsalia *de futuro* in matrimonium minime transire, licet copula subsequuta fuerit, uti Sacra Congregatio die 19 Julii anno 1695 decrevit (2) *Sacra etc., censuit Sponsalia de futuro per carnalem copulam subsequutam minime hodie transire in matrimonium.* Etenim cum Tridentinum Concilium matrimoniis rite celebrandis Parochum præsentem, duosque testes esse voluerit, ideo Caput: *Is, qui fidem, de Sponsalibus*, abrogavit, quo Sponsalia *de futuro*, præsentī copula intercedente, in vera matrimonia convertebantur. Cum hæc ita sint, prima Sponsalia secundis anteponenda tutissime prædicant. Alii tamen contrariam sententiam tuentur, et exemplum proferunt de merce aliqua duobus vendita: nam si in potestatem alicujus venerit, licet posterior ad ipsam emendam accesserit, tamen reliquis omnibus præhabetur (3). Eodem pacto secunda Sponsalia putant primis anteferenda: auctores utriusque sententiæ fuse enumerat Clericatus (4).

10. Attamen, qui rebus administrandis præsunt, gravioribus difficultatibus implicantur: sedulam curam debent impendere, ne malum ejusmodi contingat: si vero contigerit, debitis rationibus res probanda est, ut judicium ex legum auctoritate statuatur. Hæc Sponsalia ple-

(1) T. 4, pag. 668, n. 291, ad Statuta Faven. ed. Rom. ann. 1723. — (2) In Causa Nullius I, 7. Dec. pag. 418. — (3) Leg. Quoties 13, Cod. de rei vindicat. — (4) De Sac. Matr. dec. 27, n. 53.

rumque voce tenus iniri consueverunt; hinc veritas haud facile detegitur, cum eadem res, quam alter negat, ab alio affirmetur. Quod si Sponsalia (quod raro tamen evenire solet) coram testibus transigantur, hi frustra perquiruntur, ut in examen veniant; vel si interrogentur, parum, aut nihil intimos animi sensus patefaciant, gravissimam legem contemnunt, qua declarare legitimo Judici omnia, quæ sentiunt, omnino coguntur. Postremo, si ipsorum testimoniis ineundi matrimonii promissio clare deducatur, qui eam dedit, statim omni contentione causam suam defendit, suæque promissioni nomen solius consilii, propositi, ac desiderii tribuendum affirmat, nullumque pondus iis verbis inesse, quæ impetu quodam amoris prolata sunt. Quamobrem difficile negotium *in foro externo* proponitur, quod expediri facile non possit. Si quidem non modo testium verba perpendenda sunt, eorum conditio, fides; sed externa omnia diligenter inquirenda, quæ non ita facile conveniunt, vel si convenire judicentur, plerumque vacillant.

11. Nonnulli Episcopi, ut aditum his malis præcluderent, irrita, et inania quæcumque Sponsalia sanxerunt, quæ sine Parocho, ac testibus præsentibus fierent (1); eo sane pacto, quo Tridentina Synodus per universum orbem decrevit irritum matrimonium, nisi coram Parocho, ac duobus testibus peragatur. Alii vero ea Sponsalia penitus abroganda censuerunt, quæ tabulis non describuntur; utque in Reos ejusmodi novos etiam Judices statuerent, ipsorum crimen per Sacram Inquisitionem puniendum tradiderunt; si de illis agatur, qui primis Sponsalibus initis, fidem alteri præbent, et corporis commercium adhibent.

12. Hæc vero consilia probari ab ea non possunt, qui rem ex legibus gerere, non autem temere, et inconsulto sibi proponat, Paulo post Concilium Tridentinum, Va-

(1) Gobat. in Theol. exl erim. tr. 10, casu 1, n. 11, et seqq.

lentiæ Populi de suo Archiepiscopo questi sunt , quod ipse valida Sponsalia existimaret , quæ sine Parocho , ac testibus fiebant : quare ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt , exponentes , quemadmodum Parochi , ac testium præsentia per Tridentinam Synodum (1) in conficiendis matrimoniis requiritur , eodem modo de Sponsalibus decernendum sibi videri , licet Archiepiscopus diversam opinionem sequeretur : *Istud durum (inquiunt) esse videtur (2) , et propterea credendum est , quod Sacra Congregatio Cardinalium declarabit ; etiam clandestinas istas promissiones non minus , quam clandestina matrimonia , nullius esse roboris , et effectus , quodque liberum est ac licitum parti ab huiusmodi promissione resilire.* Attamen Sacra Congregatio anno 1575 censuit, Concilium Tridentinum sess. 24 cap. 1, de Reformatione Matrimonii decrevisse, tantum matrimonia per verba de præsentī clandestine contracta , irrita , et nulla esse : Sponsalia autem per verba de futuro contracta reliquisse in illis terminis Juris , in quibus erant ante Concilium. Hæc eadem sententia ipso anno his verbis confirmata fuit (3) : *Disputatum fuit, an Sponsalia de futuro aliter , quam præsentē Parocho , inita suum antiquum robur , quod ante Concilium Tridentinum habuerunt , obtineant ; responsumque est, obtinere.* Insuper die 19 Decemb. anno 1596 (4) hæc sancita habentur : *Sacra etc. Sæpius declaravit , Sponsalibus per verba de futuro contrahendis nullam formam præscripsisse Concilium, ideoque eo modo contrahi posse , quo poterant ante ipsum Concilium.* Hinc sapienter docuit Juvenin. (5) : *Quæres secundo, utrum valeant Sponsalia , quibus nec Parochus , nec testes adfuerint. Respondetur affirmative : ratio est , quia valebant , imo et licebant*

(1) Sess. 24 , c. 4 , de Ref. matrim. — (2) L. 4 . Decr. pag. 99 , etc. — (3) L. 4 . Decr. pag. 426. — (4) L. 8. Decr. pag. 496. — (5) De Sacr. diss. 10, q. 3 , c. 1. q. 2.

ante Concilium Tridentinum. Ergo his etiam temporibus valent, cum Sacra Synodus, quæ tum Parochi, tum testium præsentiam matrimonio apposuit, tamquam clausulam irritantem, nihil simile circa Sponsalia statuerit. Idem Castropalaus (1), Giribaldus (2), Pichlerus (3) fuse confirmant: Cardinalis autem de Lugo (4) ob eandem causam asseruit nulla vi præditum esse Decretum Episcopi, qui vana, et irrita matrimonia declararet, quod sine præviis denuntiationibus perfecta fuerint, cum ipsa Tridentinum Concilium illicita solum judicaverit.

13. Neque ita facile deliberari decernique potest, ut ea tantum Sponsalia vim obtineant, quæ in Tabulas referuntur; vel eos per Sacram Inquisitionem plectendos, qui post prima Sponsalia alteram mulierem se in uxorem ducturos pollicentur, ejusque corpore abutuntur. Gravissimæ enim difficultates occurrunt, quæ vix possint expediri. Nam quæcumque conventio voce tenus, aut adhibitis tabulis ex communi jure firmari potest: quod si in judicium eadem conventio deferatur, præsentium testium fide tota dirimitur: Neque Sacræ Inquisitionis sententiæ subjicitur, qui secundæ mulieri fidem dedit, et lethale cum ipsa commercium habet, cum nulla Sacramento injuria prorsus inferatur, quemadmodum doctrina simul, et experientia ductus tradit Cardinalis Albitius (5).

14. Quæ hucusque dicta sunt, satis ostendunt nullam adhuc rationem inventam fuisse, ut hæc funesta mala impediuntur, vel apte puniantur; incerta vero, et periculosa nimium haberi, quæ nonnulli in medium proferre contenderunt. Qua de re sermonem ad magistros ani-

(1) Oper. t. 5, tr. 38, de Sponsalib. n. 15, — (2) Tr. 40, de Sacram. Matr. dub. 8. — (3) In suo Jure Can. I, 4. tit. 4, de Spons. §. 1, num. 24. — (4) In suis respons. moralib. lib. 4, dub. 45. — (5) In tr. de inconst. in fide part. 4, cap. 86, num. 84, et seqq.

marum, et ad Parochos convertimus, qui soli in Diœcesi Parochianos instituunt, ipsos magnopere hortantes, ut in hoc gravissimo negotio suam Nobis operam, studiumque præsentent, quo nihil aliud expetimus, nisi ut fideles beatam vitam assequantur, et hæc nostra Civitas, ac Diœcesis sancte pieque administretur.

45. Itaque spiritualis vitæ magistri apertissimum discrimen ostendant, in quo tum viri, tum mulieres versantur, cum mutuis amoribus indulgent futuri matrimonii illecebra, falsaue ratione decepti, atque ideo opus esse, ut matrimonium conficiant, si periculum omne evitare velint. Insuper docebunt, non sequendam in hoc negotio cupiditatem, et amoris impetum, sed plurima non exigui momenti sedulo expendenda, præsertim si Parentes habeant, quorum ratio, et consilium plurimi fieri debet. Quippe omissa controversia, utrum Sponsalia sine Parentum consensu vim habeant, eo pacto, quo matrimonium *de præsentî*, contrariis etiam ipsis Parentibus, firmum habetur (1), certissimum tamen est, ipsa illicite fieri, culpam admitti, cognitaque Parentum dissensione, solvi posse, licet iusjurandum intercesserit. De hac re satis ample disserit Rossanens. Archiepiscopus, quem superius nominavimus (2): Tertiò monebunt indecorum esse, et criminis verbis uti ad promissionem explicandam accommodatis, cum tamen fidem dare reipsa non intelligant, vel datam violare secum deliberent. Nam licet Theologi ex fictis illis promissionibus vera Sponsalia non confici doceant; licet etiam in varias opiniones abeant, cum animus est præstitam fidem violandi; si quidem alii vera iniri Sponsalia putant eam ob causam, quod qui aliquod antecedens principium approbat, ex illo consequentia pariter admittat necesse est; alii tamen ob aliam rationem id negant;

(1) Juxta Concil. Trid. cap. 1, sess. 24, de Reform. matrim. —

(2) In allata diss. pag. 668, num. 240, et seqq.

quod deliberata voluntas nullo se vinculo obstringendi, naturæ Sponsalium adversam conditionem adducit, ideoque ipsa Sponsalia destruit, ut *Capite finali de conditionibus appositis* indicitur, licet inquam, hæc varietas opinionum inter Theologos excitetur, omnes tamen id prorsus indecorum esse, et lethali culpæ obnoxium fatentur. Quarto, matrimonium contrahentes, ejusque perficiendi ministros admoneant in celebrandis Sponsalibus tutius esse, si ipsa in Tabulis exarentur, iisque rationibus utantur, quas paulo ante exposuimus, cum de Sponsalibus ageremus, quæ inter solos sponso, vel etiam coram testibus fieri consueverunt; non ideo tamen ea Sponsalia, quæ voce tenus solum peracta sunt, irrita declaramus, sed tabulas adhibendas suademus, ut si aliquando opus fuerit, hac ratione melius comprobentur: *Consultum tamen est.* (inquit Pichlerus (1) *scripturam desuper conficere, ut probari possint, si forte altera pars negaret contracta Sponsalia.* Nomine autem scripturæ publicas Tabulas, vel etiam privatas ipse intelligit, quæ sane publicis æquiparantur, si partium contrahentium manu, tribusque testimoniis obsignentur: Nam si ex partibus altera inficietur obsignatam a se fuisse conventionem (signo saltem Crucis efformato, si litteras ignoret) rem contra testes affirmabunt, cum ipsi obsignandis tabulis interfuerint, nomenque suum ipsi pariter adjunxerint. Hæc habet accurate Rossignolius (2). Neque facile admittitur in judicio, se nullo promittendi vel implendi promissi animo fidem dedisse, cum verba tabulis descripta seriam, mutuaque partis utriusque contrahentis promissionem exprimunt. Quinto, ac postremo loco illos instruunt, primis rite Sponsalibus initis, ad alia eos transire non posse, nisi canonica, et legitima causa interveniat, quæ per ipsos dijudicanda non est,

(1) In Jure Canon. lib. 4. tit. 4, de Sponsal. § 4, n. 24. — (2) T. 5 contract. 14, de Sponsalibus 3, prænot. 1, et prænot. 2.

cum simul Judicis, partisque munus agere nequeant, sed ad Episcopum rem totam deferendam, ut ipsam diligenter expendat : *Et tali promissione Sponsalium* (inquit S. Thomas (1)) *obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum, et peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat.* Antea quoque Concilium Illiberitanum hujus fidei violationem grave crimen nuncupavit (2). Non ignoramus aliquam repugnantiam videri inter Decretales *de matrimoniis, ac Sponsalibus*. Legitur enim in secunda de iis, qui Sponsalia contraxerunt : *Commonendi sunt, et modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent.* Deinde subditur, quod si contrariam in ipsis voluntatem inveniant, hoc possit in patientia tolerari. In decima vero hæc habentur : *Quia igitur periculosum est, contra suum juramentum venire, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si hoc constiterit, cum moneas, et, si non acquieverit monitis, Ecclesiastica censura compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in uxorem recipiat, et maritali affectione pertractet.* In decima septima, ubi res est de muliere, quæ jurisjurandi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturam, interposito juramento, firmavit, ita præscribitur : *Cum libera debeant esse matrimonia, monenda est potius, quam cogenda; cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.* Attamen ex his omnibus colligitur, inita semel Sponsalia absque legitima causa violari non posse, et omnis prorsus evanescit repugnantia, si perpendatur, quod censura indicenda est, si utilis futura sit, prætermittenda vero, si nullus ex ea fructus expectetur (3).

16. Quarto, et quinto Mediolanensi Concilio (4) præcipitur Parochis priusquam in Ecclesia futura matrimo-

(1) 4 sent. dist. 27, q. 2, art. 4, ad 2. — (2) Can. 54 quem refert Grat. in Can. si qui 31, q. 3. — (3) Sanchez de matr. l. 4, de p. 29. — (4) T. 4. Act. illius Eccl. pag. 166 et 235.

nia denuncient, sponsorum voluntatem explorare, utrum vere statuerint, ut fiant ejusmodi denuntiationes. Deinde norma super hac re servanda describitur. Eadem prorsus per Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum in Diöcesana Synodo decernuntur (1), quæ novimus in hac Civitate, ac Diöcesi observari. Non ignoramus, etiam Parochos diligenter inquirere, an sponsi pro denuntiandis matrimoniis consentiant, an per alicujus vim ad ejusmodi negotium conficiendum adigantur, an inter ipsos legitimum aliquod impedimentum sit, an demum, quod incredibile Nobis affert voluptatem, sanctæ doctrinæ rudimentis satis imbuti videantur, uti per idem Provinciale Concilium Mediolanense sancitur : *Parochus quos sponsosexperiendo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam eadem item ratione cognoverit, didicisse, quæ eo de genere illos plane scire oportet.* Itaque viam quam cœperunt, sedulo insistant, et illud etiam in posterum exquirant, an pro celebrando matrimonio Parentum assensus interveniat, cum de liberis agitur; an etiam fidem suam alteri dederint; si hæc impedimenta occurrant, consuetas in Ecclesia promulgationes omittant, donec Nos, aut Vicarium nostrum Generalem de hac re certiores fecerint, ut provide consulamus.

17. Neque dissimulari potest gravissimum malum, quod tertio loco exponendum suscipimus : initis nempe Sponsalibus, virum in domum mulieris sibi desponsæ ad habitandum commigrare. Supervacaneum est pluribus verbis ostendere, quam indecorum habeatur, sponso ante peractum matrimonium colloquia, remotis consanguineis, secum instituere, et etiam sub eodem tecto versari, ex quo procul dubio apertissimum discrimen ipsis intentatur. Alexander VII hanc sententiam, quæ inter cæteras quadragesimum locum obtinet, die 18

(1) L. 2, cap. 9.

Martii 1666 proscripsit : *Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, et sensualem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, et pollutionis.* Licet nulla de sponsis hic mentio fiat; tamen P. Viva Societatis Jesu Theologus ipsos quoque proscriptæ sententiæ terminis includi hac ratione demonstrat (1). Etenim oscula, et alia hujusmodi liberis etiam viris, ac mulieribus interdiciuntur ob eam causam, quod vetita illis corporum permixtione, reliqua etiam prohibentur, quæ ad ipsam ineundam perducunt. Hæc autem ad sponso quoque pertinere nemo est qui dubitet.

18. Quod si naturæ imbecillitate, ac præsertim familiari communis vitæ consuetudine, et contubernio contingat, ut sponsi gravius aliquod crimen admittant, ipsius magnitudo etiam sine excellenti doctrina facile percipitur. Nam si minores culpæ inter ipsos indecoræ, vetitæque sunt, quid statuendum de gravioribus videbitur? Accidit etiam matrimonii felicitati, Sanctæque Ecclesiæ institutis nihil magis repugnare, quam si sponsi hac turpitudine inquinentur. Tobias Saram in uxorem ducturus Angeli consilio, se ob hoc negotium vehementer timere respondit, quod septem priores ipsius mariti, interposita fortasse Dæmonis opera, infeliciter perierant. Angelus (2) vero, ut hoc metu Tobiam solveret : *Illi namque, (inquit) qui conjugem ita suscipiunt, ut Deum a se, et a sua mente excludant, et suæ libidini ita vacent, sicut equus, et mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmon super eos. Tu autem, cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, et nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea; etc. transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abraham benedictionem*

(1) In Commentariis ad propos. num. 29. — (2) L Tob. c. 3.

in filiis consequaris. Et profecto Sancta Mater Ecclesia, si alter conjugum aliquem Regularium Ordinem ingredi velit, duos menses pro re deliberanda concedit (1): Sed etiam omissa Religionis causa in veteri Canone, quem Gratianus commemorat (2), ita constituitur: *Sponsus, et sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, a Parentibus suis, vel Paranymphis offerantur, qui, cum Benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius Benedictionis in virginitate permaneant.* Tridentina quoque Synodus hæc habet (3): *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges, ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent.* Idem in Rituali Romano præcibitur (4): *Moneat Parochus conjuges, ut ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment, nec etiam simul maneant, nisi Parentibus, vel aliis præsentibus.*

19. Nihil aliud statuendum in suis Diœcesibus per Episcopos fuisset, si monita ejusmodi tam validis rationibus innixa, et a Sancta Synodo Tridentina, ac Rituali Romano proposita invaluisse. Itaque nonnulli, ut malum, de quo sermo est, prorsus extinguere, sponsis genere obscuris, et egenis, qui patrandis ejusmodi sceleribus magis obnoxii sunt, indixerunt, ut nigram candelam manibus tenentes ante fores Ecclesiæ per tres Festos dies adstarent, dum Sancta Officia celebrantur. Id tamen a Sacra Concilii Congregatione improbatum fuit, quæ post accuratum examen ita decrevit (5): *Sacra etc. utraque parte informante, censuit, Episcopum se abstinere debere a pœnitentiis publicis, vel rationem publicarum habentibus.* Quare eam rationem sequi nullo modo possumus. Alii vero delinquentes tanquam stupri

(1) Cap. Ex publ, de cont. Conjug. — (2) Can. Sponsus, dist. 29. — (3) Sess. 24, de Ref. matr. c. 4. — (4) De Sac. matr. (5) In Causa Puteol. 48. Junii 1690. l. 40. Dec. pag. 447 et seqq.

reos puniendos censuerunt, quod pariter incertum, dubiumque magnopere videtur. Si quidem, licet sponsus, initis Sponsalibus, in corpus mulieris sibi desponsæ id jus non oblineat, ita ut verum adulterium alius committat, qui commercium cum illa ante matrimonium habuerit, uti docet Christianus Lupus (1), et Pontius (2), qui idem commercium ex Jure Civili, non autem ex Jure Canonico adulterium nuncupandum asserit (3); licet etiam id peccatum inter lethalia adnumeretur, et juxta Scriptorum opinionem mentio de Sponsalibus in confessione fieri debeat, quæ Confessarii judicium graviter immutant, tamen post Sponsalia sponsæ corpus ita pertinet ad sponsum, ut si commercium cum ipsa ante matrimonium suscipiat; gravissime quidem puniendus sit, non tamen iis pœnis, quæ stupratoribus infliguntur, si Romanæ Curiae normam, et institutum sequi velimus. Etenim Fagnanus, qui in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus diu exercuit, certissimum hujus rei documentum reliquit (4): *Sed hic (ait) incidit dubitatio, an sponsus, qui sponsam seduxit, ac stupravit, possit puniri ab Episcopo pœna contra stuprantem a Sacris Canonibus inflicta, prætextu, quod hodie, ex Decreto Concilii Sponsalia post copulam subsecutam non transeunt in matrimonium, ut transibant ante Concilium. Breviter ad propositum dubium Sacra Congregatio respondit, non posse puniri pœna stupri, sed graviter arbitrio Episcopi dumtaxat, ex Decreto cap. 1, sess. 24 de Reformatione matrimonii propter periculum. Sacrum pariter Romanæ Rotæ Tribunal Congregationis Concilii sanctiones amplecti semper consuevit. Attamen, ut peculiare aliquod exemplum afferatur, proponi possunt Decisiones in Causa Avenionensi Dotationis, quæ inter*

(1) T. 2, in notis ad Can. 98, Concilii Trullani, pag. 4903. — (2) De matr. l. 42, c. 6, n. 6, et seqq. — (3) L. si uxor. §. divi ff. ad legem Juliam de Adulter. — (4) C. is, qui fidem, n. 13, de Sponsal.

cæteras collectas *ad ornatum* lib. 6. Cardinalis de Luca enumerantur. Quamvis ipsæ contrariæ videantur, quod semper diverso modo res exposita fuerit, tamen eandem rationem universæ præ se ferunt, eandemque sententiam a Fagnano superius allatam sequuntur.

20. Aliqui Episcopi sibi tantum absolvendum reservaverunt sponsi crimen, qui ante matrimonium sponsam violaverit, uti ex Synodo Farsensi deprehenditur (1), quam Cardinalis Barberinus ejusdem loci Abbas indixit, quæ plurimum commendari debet ob Ecclesiasticam disciplinam in ipsa contentam, et egregiam operam a Clemente XI præstitam, cum adhuc in minoribus versaretur. Nos tamen uti hoc remedio non possumus, qui nondum Synodum celebravimus, eaque crimina solum, quæ Decessor noster notavit, reservanda statuimus, donec a Nobis nova Synodus convocetur. Sanctus Carolus Borromæus in sexto provinciali Concilio hæc præcipit Episcopis (2): *Itaque Episcopi cura sit, pœnis, et censuris, quas arbitrato suo constituerit, sancire, ne sponsi, priusquam matrimonium in Ecclesia per verba de præsentia ex ritu celebraverint, non modo non simul habitent, sed ne ullo quidem modo mutua consuetudine commerciove utantur.* Plures aliæ Synodi has censuras proponunt, quarum verba Præsul Gennet accurate commemorat (3), cujus *Moralis Theologia* ex Gallica Lingua in Latinam traducta fuit, ac Venetiis impressa. Idem sanxit jam toties nominatus Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo, ubi pœnam excommunicationis *ipso facto* (4), sibi que tantum absolvendos decernit sponso, qui ante matrimonium mutuum carnis commercium habere non dubitent. Eidem pœnæ obnoxios eorum Parentes declarat, qui rem permiserint, iisque viginti

(1) C. 44, n. 40. — (2) In actis Eccl. Mediolan. t. 4, pag. 257. — (3) In Theol. Mor. l. 6, tr. 9 c. 4, q. 40. — (4) Pag. 48.

quinque nummos aureos persolvendos , aliasque pœnas arbitrio Ordinarii subeundas constituit.

21. Quamobrem , ut huic corruptelæ , qua possumus ratione , prospiciamus , ad Parochos iterum verba convertimus , iisque præcipimus , ut quo tempore assensum inquirunt a sponsis ad eorum matrimonium in Ecclesia denuntiandum , eosdem , ipsorumque Parentes hortentur plurimum , ne matrimonium conficere longius protrahant , quoniam id non fieri sine periculo constat ; idque præferendum est sententiæ , quæ in Canone *Institutum* 27 quæst. 2 his verbis traditur : *Institutum est, ut jam pactæ sponsæ non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspiraverit sponsus dilatam.* Sponsos , eorumque Parentes admoneant , ne unquam sponsi sine testibus , ac præsertim consanguineis colloquium simul ineant ; si illud aliquando permittendum videatur , indecorum esse , vetitumque eos simul habitare , graviterque puniendos , si de hac re certiores facti fuerimus : postremo serio , modesteque sponso ad continentiam inflamment , quam illibatam servare debent , donec matrimonium celebretur. Ipsi ante oculos ponant culpæ gravitatem , si aliter fecerint , pœnam excommunicationis *ipso facto* subeundam , pecuniamque solvendam , quam Nos pro sublevandis Parochiæ egenis , vel pro Parochiæ ipsius utilitate statim impendemus.

22. Sed jam ad quartum malum deveniamus , quod vix credendum foret , nisi cognitum , perspectumque Nobis ipsis non semel fuisset. Igitur , ut viri , ac mulieres mutuam fidem magis confirment , se futuros conjuges haud pollicentur *de futuro* , sed assentiunt *de præsentī* ; vir quippe his verbis utitur : *Ego te in uxorem accipio* : mulier quoque sic agit : *Ego te in maritum accipio, coram Deo, B. Virgine, aliisque Sanctis* ; quæ sane fiunt absente Parocho , ac sine testibus , qui etiam aliquando adhibentur. Eo res pervenit , ut hanc mutuam conventionem tabulis describere , publicam Scribæ auc-

toritatem interponere non prætermittant. Nonnulli etiam satis impudenter ad Nos confugerunt, ut alteram ex partibus matrimonium coram Parocho perficere recusantem cogeremus, jactantes violari fidem post initum matrimonium *de præsentì* coram Deo, ac B. Virgine; aliquorum sententiam afferentes, quos in Jure Canonico, sacraque Theologia bene versatos prædicabant, et quorum consilio, ut se fortasse excusarent, rem præclare confectam asserebant.

25. Nos quidem dissimulare non possumus, per plures annos in causis ad matrimonium spectantibus implicatos fuisse, non unius Civitatis, aut Diœcesis, sed universi Catholici Orbis; cujus rei testimonium ex illis pagellis desumi potest, quas in lucem protulimus plusquam duodecim annis, cum in Sacra Concilii Congregatione Secretarium ageremus; quarum aliquæ in opere Scriptoris De Justis collectæ, insertæque habentur (1). Attamen pro certo affirmare possumus nunquam ejusmodi insaniam, falsamque doctrinam Nobis propositam fuisse. Ut veritas omnino pateat, petimus ab iis, qui hanc conventionem mutuo fecerunt, qui in tabulas retulerunt, qui consilium dederunt, qui rem tueri contendunt, petimus, inquam, hujus conventionis naturam, et conditionem; si appellanda Sponsalia respondeant, id falsum probamus, quod assensus *de futuro*, non autem *de præsentì* Sponsalia constituat. Sic ea definivit Nicolaus Pontifex, cum Bulgaris consilium petentibus responsum ferret (2): *sunt futurarum nuptiarum promissio*: idem docet S. Thomas (3); si quis allatæ definitioni vocabulum *mutua* adjungeret, Sponsaliorum naturam penitus explicaret (4). Sin autem conventionem eandem nuncupandum matrimonium velint, nemo est tam rudis, et

(1) De Dispensationibus matrimonial. — (2) Can. Nostrates 30, q. 3. — (3) In supplem. q. 43, art. 4. — (4) Estius in l. 4 sententiarum, dist. 27, § 7.

ignarus, qui validum aliquod matrimonium post Tridentinam Synodum existimet, nisi coram Parocho alterius ex nubentibus, aut alio Sacerdote per Parochum designato, et coram duobus testibus illud celebretur. Igitur vanum, et irritum ejusmodi matrimonium ab ipsis dicendum est, ut his ambagibus se expediant, quod tamen solvatur, et in Sponsalia convertatur: et ecce novam insaniam, quæ vel ab ignorantia, vel malitia proficiscitur. Si quidem certissimum, ac tutissimum est, matrimonia, quæ absente Parocho, ac sine testibus inita per Tridentinum Concilium abrogantur, in Sponsalia minime transire, quemadmodum Sacra Congregatio statim ac instituta fuit, nempe paulo post absolutam ipsam Synodum, ad hanc usque diem constanter declaravit, quod etiam Theologi, et Canonum Interpretes unanimi consensu semper probarunt. In Messanensi causa (1) hæc petita fuerunt a Sacra Congregatione: *Fuit contractum matrimonium in civitate Messanæ post publicationem Decretorum Concilii Tridentini per verba de præsentì, et mutuum consensum, non factis publicationibus, nec præsentè Parocho, nisi tantummodo Notario, et testibus etc. Humiliter ab Illustrissimis DD. VV. petitur, declarari, an supradictus contractus matrimonii, cum sit factus contra formam traditam per Decretum ejusdem Concilii de contrahendo matrimonio, sit adeo nullus, quod neque transeat in Sponsalia de futuro. Sacra etc. censuit, non transire (2). Et quid, quando promissio est de præsentì, id est, cum dixit vir: ego te in uxorem; et mulier: ego te in maritum accipio? Sacra etc. censuit, promissionem hanc non valere, neque ut matrimonium, neque in vim Sponsalium de futuro. In causa Geracensi hæc pariter sancita fuerunt (3): Præsupposito quod matrimonium sit factum absque Parochi*

(1) An. 1573, l. 4. Dec. pag. 407. — (2) Eodem ann. l. 4, pag. 432. — (3) Anno 1589, pag. 62, l. 6 Decr.

præsentia, et duorum, vel trium testium, (quo casu irritum declaratur a Tridentino), quæritur, an dictum matrimonium transeat in Sponsalia de futuro, ita ut cogi vir possit per Censuras, aliaque juris remedia ad servandam fidem sponsæ, quando maxime secuta est cum ea copula. Sacra etc. censuit, non transire.

24. Cum hæc ita se habeant, libere præcipimus, ut Sponsalia adhibitis verbis *de futuro*, matrimonia vero adhibitis verbis *de præsentia* coram Parocho, ac duobus testibus agantur: omnino autem proscribimus reliquas conventiones, quibus præstatur assensus de præsentia coram Deo, ac B. Virgine; quæ sane conventio neque Sponsalia, uti superius ostendimus, neque matrimonium conficit; sed ignari, ac simplices solum decipiuntur sanctissimo Dei nomine, et B. Virgine, Sanctisque invocatis, qui sane assensum non præberent, nisi decepti pro certo tenerent eam conventionem magni momenti esse, et matrimonium fere omnino inducere, atque ita Parochi ac testium præsentia, quæ prorsus necessaria est post Tridentinam Synodum, tanquam cæremonia paulatim haberetur. Illi vero, qui rerum imperiti tam præclarum facinus consilio suo probaverunt, lethali culpa se implicuisse sciant, cum rem, quam penitus ignorabant, alicui probare ausi sunt, et quam plane calere ipsos oportebat, priusquam consilium traderent: Sicut, si quis, inquit Cicero, *Grammaticam se scire professus et barbare loqueretur, aut si absurde caneret is, qui se haberi vellet Musicum, eo turpior esset, quo in eo ipso peccaret, cujus scientiam profiteretur*: quam sententiam affert S. Antoninus ad rem, de qua agimus, explicandam (1). Eodem loco S. Doctor inquit, an, qui Patroni, aut Judicis munus sibi desumit, nec satis legum, canonum, et legalium effatorum cognitione præditus est, peccet lethaliter, quod deinde affirmat, si

(1) In summa, tom 2, tit. 4, c. 19, § 8.

præsertim in gravem aliquem errorem labatur : *Quia* , inquit , *notabiliter nocet proximo , cum possit , et debeat juvare , nec debuit se ponere ad illud officium , vel actum , ad quod non erat idoneus , et tenetur ad restitutionem damni clientulo suo.* Quod si cognoscamus in posterum aliquem ad conventiones ejusmodi consilium , seu adjumentum suppeditare , non modo poenas arbitrio nostro decernemus , sed perpetuo exclusum a Curia nostra pronuntiabimus. Non enim pati possumus in theatro Canonicae jurisprudentiæ gravitatis pleno histriones quoque permisceri.

25. Reliquum est , ut corruptelas aliquas , quæ nuptiarum ritus offendunt , recenseamus : eas Nos ipsi deprehendimus , cum hanc Diœcesim sacra Visitatione perlustravimus. In pluribus Parochiis , cum matrimonium in Ecclesia tertio , et ultimo denuntiatur , sponsi intersunt , quos ipsorum parentes ad Ecclesiam prosequuntur , ubi Sacrum peragitur ; eademque pompa , magnoque tumultu et clamore , sponsæ domus repetitur , ibique nuptiæ celebrantur. Postera die , aut alia profesta coram Parocho , ac duobus testibus matrimonium rite conficitur , et unus tantum consanguineus sponsam comitatur. Illis peractis , ac plerumque profestis diebus , sponsa a viro suo disjuncta ad paternam domum revertitur , ubi rato matrimonio devincta finem hebdomadæ præstolatur , ut instituta nova pompa ad sponsi sedem deducatur , ubi nuptiæ iterum indicuntur.

26. Omissis choreis , et immoderatis conviviiis , quæ in Christianorum matrimoniis per Sanctos Patres gravissime improbantur (1) , ac præsertim per Sanctum Joannem Chrysostomum (2) , qui , si luxus ejusmodi negligatur in celebrandis nuptiis , uxori documentum

(1) In Homilia 36 in Genes. — (2) In Homilia 42 , in primam ad Corinth. et serm. 20 de epist. S. Pauli ad Ephesios.

præberi asserit , ut quid sibi agendum sit , clare intelligat : *Statim enim apud se ipsam cogitabit etc. qualis est hic vir? Philosophus est; nihil reputat præsentem vitam; ad generandos , et educandos liberos , custodiendamque domum me in ædes suas induxit. Verum injucunda erunt ista sponsæ? Unum , aut alterum diem , deinceps vero nequaquam; sed magnam etiam inde voluptatem capiet liberans hoc pacto se ipsam ab omni suspicione. Qui enim neque tibus , neque saltantes , neque præfatos cantus tolerat , idque nuptiarum tempore , difficillime sustinebit; aliquid unquam , quod turpe sit , vel facere , vel dicere; his , inquam , omissis et ea dissimulantes , quæ sine gravi tumultu abrogari nequeunt , corruptelas aliquas enumerabimus , quæ in matrimoniis , et nuptiis celebrandis inductæ fuerunt. Primo, post tertiam matrimonii promulgationem statim sponsus se confert in domum sponsæ , ibique nuptiæ fiunt , cum tamen evenire possit , ut etiam post matrimonium ter denuntiatum eadem die , vel in sequenti aliquod impedimentum in medium proferatur; secundo, non semel accidit , ut sponsi vino , epulisque largius indulgentes ante matrimonium illud suscipiant , quod peracto solum matrimonio permittitur , uti superius ostendimus; tertio , nuptiarum mensa pluribus convivis affluit , perpauci autem consanguinei sponso ad Ecclesiam deducunt , cum Rituale Romanum aliter jubeat. Hæc enim præscribit , dum sponsi pro ineundo matrimonio ad Ecclesiam se conferunt : *Quos parentum , vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet.* Quarto, cum sponsa in paternis ædibus permaneat , donec die festo ad sponsum , nova pompa novisque nuptiis indictis , ducatur ; neque ea continentia servetur ob consilium ab Angelo Tobiae propositum , neque ob deliberandum in aliquem Regularium Ordinem ingressum ; cum , inquam , hæc ita sint , non semel contingit , ut qui sponsam ante matrimonium deperit , impudicæ cupiditati opportuno tempore satisfaciat.*

Hinc Sanctus Joannes Chrysostomus inquit (1) : *Nam ab illo die multos accipiet amatores, etiam ante eum, qui cum ipsa est habitaturus.* Tunc autem omittenda sunt, quæ superius de stupro, et adulterio examinavimus. Celebrato enim matrimonio, si mulier cum alio viro coeat, adultera nuncupatur, quod fidem marito suo violat, licet matrimonium ratum sit, non consummatum; eademque ratione stuprum, et adulterium is committit, qui rato matrimonio adligatam mulierem turpiter cognoscat.

27. Quare, ut hæc crimina impediuntur, plurimum commendamus Parochis, in quorum ditione corruptelæ ejusmodi versantur, ut populo significant, non aboleri a Nobis repetitas nuptias in sponsorum domibus, sed eorum cæremoniis modum aliquem statuendum in, ne Dei Majestas tot culpis offendatur. Itaque ter matrimonia de more promulgentur; quod si postremæ denuntiationi sponsa intersit, domum suam redeat cum parentibus, aut cum illis, qui ejus curam susceperunt. Nullæ per eum diem nuptiæ instituantur, neque ad sponsam invisendam ullo modo sponsus accedat. Peracta tertia promulgatione tempus aptum intercedat, si forte aliquod impedimentum proferatur. Cum matrimonium ultimo perliciendum est, tunc propinqui sponso ad Ecclesiam deducant, et præsentibus adsint, dum ipsos Parochus rite conjungit. Post hæc, quoniam de suscipiendo Regularium instituto nulla mens est, si paternam domum sponsa repetat, cum sponsus sequatur, cum illa habitet, nec ullo pacto ab ipsa discedat: si eo die nuptiæ in ædibus sponsæ fieri velint, per Nos licet. Item, si ejus propinqui sponsam comitari velint, cum paucis diebus post matrimonium interjectis, ad sponsum transit, ibique novas nuptias agere, in illorum potestate res est: neque enim repetitas

(1) In Homilia 42, Epist. 4; ad Corinth.

improbamus, sed vehementer insistimus, ut peccandi occasiones de medio auferantur.

28. Hæc igitur universa populo declarent Parochi primo die Dominico proximi Decembris, dum Sacrum faciunt, ut tam graves corruptelæ corrigantur; Nos inde moneant, si forte aliquis jussa nostra detrectet; quem sane puniemus, et in carcerem quoque, si opus erit, detrudemus. Parochi etiam severas pœnas dabunt, si hæc legere, quæ in publicum edimus, negligenter prætermittant, vel iis omnibus contemptis, indecoras corruptelas taciti dissimulent, quibus occurrere per hanc nostram declarationem constituimus.

INSTITUTIO XLVII.

Ritus præscribitur Benedictionis impertiendæ bestiis, et implorandæ opis divinæ contra vermes, atque insecta, interposito S. Antonii patrocinio. De Benedictione agrorum: Utrum adhiæqueant imagines Sanctorum, ac Sacræ Reliquiæ, cum Benedictio traditur. De sonitu Campanarum, cum nimbus, aut procella impendet. De illarum Benedictione. Quisnam primus Campanam benedictione sacraverit. Quanam de causa Campanis nomen tribuatur, et ipsarum Benedictio Baptismus nuncupetur.

1. **I**N more positum est, ut Brutis in hac Civitate, ac Diœcesi Benedictio impertiatur, Deique præsidium, ac tutela imploretur, ne agros vermes devastent. Parochi etiam non semel acciri solent, ut agris benedicant. Tandem pulsari Campanæ consueverunt, cum procellæ, turbinesque impendere videntur. Attamen in his peragendis non idem ritus servatur; pauca etiam in pulsandis Campanis monenda sunt pro muneris nostri ratione, ad quod spectare duximus aliquam super his normam constituere.

§ I.

De Benedictione pro Equis , aliisque Brutis adhibenda.

2. **I**NTER Sanctos , qui cultum ab universa Ecclesia obtinuerunt , S. Antonius Abbas merito adnumeratur , qui anno 356 Imperante Constantio , cum centesimum , et quintum annum attigisset , ex hac mortali vita decedens ad immortalem gloriam convolvit.

3. Nolumus hic sane complecti res ab ipso præclare gestas , nec percensere numerando eximia portenta , quæ Deus omni tempore ostendit , cum Fideles ad Sanctum Antonium confugerunt.

4. Hæc omnia S. Athanasius , qui vitam hujus Magistri sui descripsit , et Aymarus Falco (1) posteris tradiderunt. Satis erit in medium afferre , quæ S. Gregorius Nazianzenus de S. Antonio scripta reliquit : *Perfecta est siquidem ad virtutem via , Antonium scire quis fuerit. S.* etiam Joannes Chrysostomus (2) de illo hæc testatur ; *Antonius talem vitam egit , qualem Leges Christi requirunt.* Sanctus vero Augustinus (3) commemorat duos familiares Imperatoris , cum Treviris S. Antonii historiam forte inventam percurrissent , statim , neglectis hujus vitæ deliciis et oblectamentis , in eremum secessisse.

5. Effigies S. Antonii variis Symbolis distingui solet ; ignem , et porcum ad pedes jacentem habet ; librum cum baculo dextera manu gerit , tintinnabulum sinistra ; THAU quoque super vestem depingitur.

6. Quid hæc significant , varia Scriptores prodiderunt ; inter quos P. Menochius (4) , Sarnellius (5) , et fusius P. Theophilus Raynaudus (6) in eo libro qui inscribitur : *Symbola Sancti Antonii.*

(1) In Historia Antoniana. — (2) In Homil. 8 , in Matth. — (3) Lib. 8 Confess. cap. 6. — (4) In suis Storis , part. 2 , cap. 95. — (5) In suis Epist. Ecclesiast. tom. 3 , litt. 6. — (6) Tom. 8.

7. Molanus lib. 5 de Imaginibus suem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocínio bruta sanitatem consequantur: THAU salutis indicium esse ex Sacris Litteris deprehendimus (1): *Omnem autem, super quem videritis THAU, ne occidatis.* Nos quidem S. Antonii patrocínium non inficiamur pro his brutis, quæ vitæ alendæ, commodoque mortalium inserviunt, hæc tamen per effigiem porci Nobis declarari minime existimamus: *Nam si idcirco* (ait P. Theophilus Raynaudus (2)) *appingitur S. Antonio Porcus, quia sospitatem exorat Brutis, cur potius ei appingitur porcus, quam asinus, aut equus?* Et paulo post: *Cur igitur sus, potius quam aliud quodpiam brutum, Beato Antonio appingatur, ægre assignari potest valida ratio, si sistamus in præsidio, quod brutis a Sancto Antonio suppetit; cujuscumque enim generis bruta Beato huic Cælitæ sospitatori commendari ex usu est, et eventus felix sæpe vota secundat.*

8. Itaque sententiam suam his verbis exprimit: *Existimarim vero non minus commode, symbolo illo Porci jacentis ad Sancti Viri pedes insinuari triplex genus porcinatorum hominum ab eo domitorum, ac prostratorum; Ethnicos dico, et hæreticos, ac voluptuarios Christianos.* Aliqui putaverunt murem Ægyptium porco similem ad pedes S. Antonii (3) appingi consuevisse, ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus secernerent. Hinc paulatim usus obtinuerit, ut loco muris Ægyptii imago suis sufficeretur, sed his omissis de S. Antonii patrocínio in bruta sermonem faciemus.

9. Theologorum princeps S. Thomas docet (4) ex Adami culpa fluxisse, ut inter bruta, quæ universa parere homini debebant, uti ex Genesi cognoscitur, *præsit piscibus maris, et volatilibus Cæli, et bestiis terræ,*

(1) Ezech. cap. 9, v. 6. — (2) Lib. superius allato, § 8. Tandem. — (3) P. Ajala lib. Pictor Christianus, lib. 5, cap. 4, num. 7. — (4) Part. 1, qu. 96, art. 4.

nonnulla imperiis hominum subijci recusaverint. Improbabat Sanctus Doctor illorum opinionem, qui censent, permanente innocentiae statu, futura fuisse erga homines, aliaque bruta mansueta ea animalia, quae nunc ferocia sunt, et reliqua bruta interficiunt. Cum enim ob Adami crimen brutorum natura immutata non fuerit, discordia quidem inter illa exarsisset, sine ullo tamen detrimento dominii, quod in ipsa Conditor Deus homini concesserat. Postremo, *Homines (inquit) in statu innocentiae non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, quia nudi erant, et non erubescabant, nullo instante inordinatae concupiscentiae motu, neque ad cibum, quia lignis Paradisi vescebantur, neque ad vehiculum propter corporis robur; indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum.*

10. Nunc autem post peccatum inter incommoda, quae inviti perferimus, gravissima damna quorundam animalium, merito referri possunt, quae vitae nostrae quoque insidiantur. Insuper alia necessaria sunt, quibus vita hominum sustentatur, et plura vitae munera commodius obeuntur. Itaque, cum Deus religione suadente exorandus sit, ut bestiarum detrimenta longe a nobis depellat, easque conservet, quae hominibus utilitatem asserunt: insuper cum fide Christiana adducti ad Sanctos, quos Patronos habemus, preces convertere debeamus, ob hanc causam Fidelium pietas S. Antonium pro his beneficiis obtinendis deprecatorem elegit, de quo illud memoriae proditum est: *Ecce duo Leones (1) ex interiori Eremitae parte currentes, volantibus per colla jubis, ferebantur: quibus aspectis primo exhorruit; rursusque ad Deum referens mentem, quasi Columbas videret, mansit intrepidus: et illi quidem directo cursu ad cadaver Beati senis substituerunt, adulantibusque caudis circa ejus*

(1) S. Hieronym. in vita S. Pauli.

pedes accubuere fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intelligeret, eos plangere, quo modo poterant. Deinde haud procul cæperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes unius hominis capacem locum foderunt; ac statim, quasi mercedem pro opere postulantes, cum motu aurium, cervice dejecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus, pedesque lingentes. At ille animadvertit, benedictionem eos a se precari. Nec mora: in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent etc. manu annuens eis, ut abirent, imperavit. Traditur etiam, quod S. Antonius, cum desertum locum ab hominum commercio remotissimum ad habitandum solus delegisset, feras secum pacificabat (1), quas etiam longe abire jussit, cum sitis restinguendæ gratia ad fontem confluerent, et exiguam messem vastarent, qua vitam Antonius sustinebat: Cur me læditis nihil a me læsæ; abite, et in Nomine Domini ne huc appropietis ulterius. Quis credet, post hanc denuntiationem, quasi timentes nunquam illuc bestias appropinquasse?

11. His portentis, aliisque plurimis, quæ post mortem S. Antonii contigerunt, satis probatur, quam efficax sit ejus Patrocinium, cum in discrimina ejusmodi mortales adducuntur. Hæc vero Civitas, ac Diœcesis in S. Antonium singulari pietate, ac religione cum reliquis omnibus merito comparari potest. Nam quoties annua ipsius celebritas agitur, aliisque per annum diebus, jumenta duci solent ad constituta loca in Civitate, ad Parochias autem in Diœcesi, ut benedictionem a Deo ob merita Sancti Antonii consequantur. Nos universos hortamur, ut hanc piam consuetudinem perpetuam esse velint; sed quoniam non eundem ritum in hac re servari percepimus, unicam hujus benedictionis rationem, ac normam statuendam judicavimus; cum perspectum sit omnibus, ritus æqualitatem valde convenire, neque ferendum esse, ut in piis

(1) S. Athan. in ejus vita, cap. 42.

exercitationibus suam quisque voluntatem , et consilium sequatur.

12. In Rituali quidem Romano nulla pro hac benedictione norma præscribitur. Circiter annum 1095 quidam Gasto nobili genere natus in Provincia Viennensi in Gallia , una cum Filio suo Gerino , aliisque octo piis hominibus operam suam præstare cœpit iis , qui ignis sacri morbo tunc temporis frequenti laborarent. Hinc initium habuit præclarum Institutum Hospitalariorum Sancti Antonii Viennensis , qui THAU vestibus adsutum deferunt. Nullum ipsi domicilium in hac Civitate obtinent , sed ultra montes frequentes sunt , et Romæ etiam in celebri Monasterio versantur. Ad ipsum ducuntur bestię non solum die festo S. Antonii , sed aliis quoque per annum temporibus , ut benedictionem accipiant. Cum agerentur quædam controversiæ , Apostolica privilegia nos expendimus , ob quæ Regulares ejusmodi in Civitatibus , ubi degunt , hanc benedictionem a se unice tribuendam contendunt. Tunc ejusdem benedictionis formam obtinere curavimus , qua Romæ publice ipsi utuntur , hancque adhibendam in hac Civitate , ac Diœcesi , sublati cæteris omnibus , omnino præcipimus. Si plures uno tempore bestię deducantur , satis erit benedictionis verba integre pronunciare , uti Romæ fieri solet , singulas deinde lustrali aqua conspergere ; si una tantum offeratur , aut plures etiam , longo temporis spatio interjecto , tunc benedictio semper repetenda est , et jumenta singillatim eadem aqua lustrali adspargenda sunt , uti Romæ pariter exemplo comprobatur. Benedictionis forma hæc est :

Benedictio Equorum , et Animalium.

Ÿ. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Ŗ. Qui fecit Cœlum , et terram.

Ÿ. Domine , exaudi Orationem meam.

Ŗ. Et clamor meus ad te veniat.

ŷ. Dominus vobiscum.

ñ. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS refugium nostrum , et virtus , adesto piis Ecclesiæ tuæ precibus auctor ipse pietatis , et præsta , ut , quod fideliter petimus , efficaciter consequamur. Per Christum Dominum nostrum.

ñ. Amen.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus , qui gloriosum Beatum Antonium variis tentationibus probatum inter mundi hujus turbines illæsum transire fecisti , concede famulis tuis , ut et præclaro ipsius proficiamus exemplo ; et a præsentis vitæ periculis ejus meritis , et intercessionem liberemur. Per Christum Dominum etc.

OREMUS.

Benedictionem tuam , Domine , hæc Animalia accipiant , qua corpore salventur , et ab omni malo per intercessionem Beati Antonii liberentur. Per Christum Dominum etc.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§ II.

De Benedictione contra Vermes , et Insecta.

43. **P**AULO ante causam explicavimus , ob quam plures bestię hominibus parere , ac servire , uti debuerant , omnino detrectent. Nunc de iis verba faciamus , quæ non solum imperiis hominum resistunt , sed etiam naturæ quodam impulsu vitam ipsorum , velut hostes , persequuntur , aut iis rebus grave detrimentum inferunt , quæ ad vitam sustentandam necessariæ sunt. Ac

primum subjicienda ducimus , quæ S. Thomas 2. 2. quæst. 98, art. 3, scripsit : *Dicendum , quod creaturæ irrationales ab alio aguntur ad proprias operationes. Eadem autem actio est ejus , quod agitur et movetur , et ejus , quod agit et movet , sicut motus sagittæ etiam est quædam operatio sagittantis , et idcirco operatio irrationalis creaturæ non solum ipsi tribuitur , sed principaliter Deo , cujus dispositione omnia moventur : pertinet etiam ad diabolum , qui permissione Divina utitur aliquibus irrationabilibus creaturis ad nocendum hominibus.*

14. Plura nobis exempla Sacræ Litteræ suppeditant , quibus ostenditur , Deum iratum non semel pusillis animantibus usum fuisse , ut hominum crimina , pravasque cupiditates ulcisceretur. Cap. 8 et 9 Exodi aperte commemorant ranas , cimices , muscas , et culices , ob Pharaonis impudentiam , toti Ægypto vastitatem attulisse. Philistæos incredibili murium copia oppressos ex historia Regum accepimus. Psalmo autem 104 legimus : *Dixit , et venit locusta , et bruchus , cujus non erat numerus. Item Psalmo 77. Et dedit ærugini fructus eorum , et labores eorum locustæ.* Tandem Joël Propheta hæc tradit : *Residuum erucæ comedit locusta , et residuum locustæ comedit bruchus , et residuum bruchi comedit rubigo.* Nominibus autem *Erucæ , et Rubiginis* vermes intelliguntur , uti Pater Calmet interpretatur (1). Si quis autem nova exempla post Vetus Testamentum exquirat , rerum Scriptores ea posteris abunde tradiderunt. Illud satis sit , quod S. Augustinus memorat lib. 3, de Civitate Dei , cap. 51. *Locustarum in Africa multitudinem prodigii similem fuisse , cum jam esset Populi Romani Provincia , litteris mandaverunt : consumptis enim fructibus , folisque lignorum , ingenti , atque inæstimabili nube in mare dicunt esse dejectam , qua mortua , redditaque littoribus , atque hinc aere corrupto , tantam ortam pestilentiam di-*

(1) In Dictionario Sac. Scrip. Verbo *Eruca*.

cunt , ut, in solo Regno Masinissæ octingenta hominum millia periisse referant , et multo amplius in terris littoribus proximis. Tunc Ulica ex triginta millibus Juniorum, qui ibi erant , decem remansisse confirmant.

15. Reliqua exempla prætermittimus ; cum neminem lateat gravissimum damnum, quod ex insectis, nocuisque animantibus in messem quotidie dimanat. Id tamen criminibus hominum tribuendum pro certo affirmabimus ; nec aptiorem rationem nobis proponi , ut ab hac perniciæ vindicemur , quam preces ad Deum convertere , Sanctosque implorare , qui beneficia nobis a Deo impetrare solent , ut in posterum nos , resque nostras ex animalium vastitate penitus eripiat.

16. Illud apertissime pollicitus est Deus (1) : *Si clausero Cælum , et pluvia non fluxerit , et mandavero et præcepero locustæ , ut devoret terram , et misero pestilentiam in Populum meum , conversus autem Populus meus, super quos invocatum est Nomen meum , deprecatus me fuerit , et exquisierit faciem meam , et egerit pœnitentiam a viis suis pessimis , et ego exaudiam de Cælo , et propitius ero peccatis eorum , et sanabo terram eorum.* Insuper Deus Moysis (2) oratione placatus ranas , cimices, ac muscas dispulit. Sanctus Lucas, Pauli Apostoli in Insulam Melitæ adventum describit (3) : Nos hic Melitam intelligimus, quæ inter Siciliam , et Africam posita est , ubi Equites Hierosolymitani Sedem jam diu statuerunt , non illam Melitam , quæ sita est ad mare Adriaticum prope Dalmatiam , ut Monachus Ignatius Georgius erudite contendit. Igitur Sanctus Paulus viperam brachio implicatam habuit , dum in ea Insula , quæcumque sit, moraretur , nullumque incommodum non sine magna adstantium admiratione accepit : *Diu autem illis adspectantibus , et videntibus , nihil mali in*

(1) Lib. 2 , Paralip. 7 , v. 7. — (2) Exod. c. 8. — (3) In Actis Apost. c. 28.

eo fieri, convertentes se dicebant, eum esse Deum. Neque desunt, qui testantur etiam obtinuisse Apostolum, ut viperæ, ac serpentes ejus loci veneno carerent, eaque tellus morbis ex veneno contractis quoque mederetur (1).

17. His exemplis, quæ ex Sac. Litteris delibata sunt, alia breviter conjungimus, ut universi curæ nostræ commendati, si in aliqua hujus generis discrimina veniant, omnem spem et omne præsidium in Deo, Sanctisque constituent. De Sancto Grato Augustæ Prætoriae Episcopo, ob insignia portenta celeberrimo, proditur, solitum fuisse aquam benedictione sacrare, ut bestias terræ frugibus nocentes expelleret, illiusque virtute, ac precibus agros Augustæ Prætoriae ad tria milliaria infestis muribus liberatos fuisse. Ita Thiers (2), qui graves etiam auctores nominat, quorum testimoniis id confirmatur. Pater Martinus Delrio (3) fatetur, indictis precibus Hispanias ab Insectis vindicatas, quæ ipsas devastaverant; cum Gregorius Ostiensis Episcopus ac Legatus Apostolicus ob hanc rem missus illuc fuit. Cardinalis quoque Baronius (4) quæ superius dicta sunt, plane confirmat exemplo Pontificis Stephani VI, quod ex Vaticana Bibliotheca desumpsit: *Cum clades (inquit) locustarum quæ Prædecessoris sui, Hadriani videlicet, totam Patriam consumpserant, malo multiplicato germine, nasci cæpissent, et omnia replevissent, misertus idem Sanctissimus Papa afflicti Populi, primum quidem divulgavit, ut, si quis de iis unum sextarium caperet, et sibi attulisset, quinque, vel sex denarios ab eo perciperet. Hoc autem Populi audientes, cæperunt huc, illucque discurrere, easque capere, et misericordissimo Patri ad*

(1) Card. Baron. an. 58, n. 472. Tillemont. in memoriis histor. antiquarum, in vita S. Pauli, art. 42. — (2) Thiers, lib. 4. superstit. lib. 3, c. 2, pag. 450, tertiæ edit. Parisiensis. — (3) Mart. in suis Disquisit. magicis, lib. 6, Anacephalæosis monit. 44. — (4) In Annalib. tom. 10, an. 885.

cmendum portare. Sed cum illas tali argumentis delere nequisset, ad Domini misericordiam confugiens, in Oratorium Beati Gregorii, ubi ejus lectus habetur, juxta Ecclesiam Principis Apostolorum veniens sese cum lacrymis in orationem dedit: cumque diutius orasset, surrexit, et aquam propriis manibus benedicens, Mansionariis, præcepit dicens: tollite, et singulis distribuite monentes, ut in Nomine Domini Agros suos circumeant, et hanc Aquam spargant per sata, et vineas, petentes Divinum sibi suffragari præsidium. Quo facto, tanta Omnipotentis Dei subsecuta est misericordia, ut, ubicumque ipsa Aqua aspersa est, nulla penitus locusta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes ad Urbem confluunt, subveniri sibi deprecantur, omnem terram in pulveris modum locustis coopertam clamitant: quos benignus Papa benigne commonuit, de Cælo auxilium petere debere contra flagellum imminens.

18. Non ignoramus Diœcesanos nostros ad Deum magno studio confugere, cum vermes, aut aliæ bestiæ agros infestant, nostrisque a Parochis in Diœcesi potissimum certas tunc preces recitari, ut Dei concitatum iracundiam mitigent. Cum tamen preces ejusmodi non inconsulto, ac temere fieri dèbeant, sed per Episcopos probari (4), nec ulla in Rituali Romano pro ipsis norma indicatur, certam aliquam rationem, quam sequi Parochi teneantur, hic omnino subjiciendam duximus, reliquas omnes abrogantes, quæ prius in usum receptæ fuerint, ut ritus communis omnibus, auctoritate firmatus, ac tutissimus habeatur.

19. Cardinalis Franciscus Pignatellus Archiepiscopus Neapolitanus, et Sacri Collegii Cardinalium Decanus formam quamdam precationis contra vermes instituit pro sua Diœcesi, cum agros illi turpiter fœdarent: ea forma

(4) Thiers, loco superius allato, pag. 485. P. Martinus Delrio in opera citata, lib. 3, pag. 84.

impressa fuit in appendice Synodi. quam anno 1756 idem Cardinalis Neapoli celebravit (1).

20. Cum tamen longiuscula videatur , licet alioquin pia , recteque digesta , aliam formam quæсивimus , quæ brevior est , ac pietatis plena : eam nempe , qua Benedictus XIII de Nobis optime meritus non semel usus fuit , ut Romanum agrum ab insectorum pernicie liberaret. Eam promulgamus , quam Parochi sibi deligant , cum opus fuerit.

Benedictio contra Mures , Locustas . Bruchos , et Vermes noxios :

Antiph. Exurge , Domine , adjuva nos , et libera nos propter nomen tuum.

Psal. Deus auribus nostris audivimus , Patres nostri annuntiaverunt nobis.

Ÿ. Gloria Patri etc. *Et repetitur Antiphona.*

Ÿ. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Ŕ. Qui fecit Cælum , et terram.

Ÿ. Domine , exaudi orationem meam.

Ŕ. Et clamor meus ad te veniat.

Ÿ. Dominus vobiscum.

Ŕ. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Preces nostras, quæsumus, Domine, clementer exaudi, ut, qui iuste pro peccatis nostris affligimur, et hanc murium (vel locustarum, vel vermium) persecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur; ut tua potentia procul expulsi (vel expulsæ) nulli noceant, et Campos, Agrosque nostros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quatenus ex eis surgentia, et orta tuæ Majestati deserviant, et nostræ necessitati subveniant. Per Christum Dominum nostrum.

Ŕ. Amen.

(1) Part. 3, c. 40, pag. 247.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, omnium bonorum remunerator, et peccatorum maximus miserator, et in cuius nomine omnia genuflectuntur, coelestia, terrestria, et infernalìa, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequamur effectum: quatenus hos pestiferos mures (*vel* locustas, *vel* vermes) per nos servos tuos maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, ut per tuam clementiam ab hac peste liberati, gratiarum actiones Majestati tuæ libere referamus. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Exorcizo vos pestiferos mures (*vel* locustas, *vel* vermes) per Deum † Patrem Omnipotentem, et Jesum † Christum Filium ejus, et Spiritum † Sanctum ab utroque procedentem, ut confestim recedatis a campis, et agris nostris, nec amplius in eis habitetis, sed ad ea loca transeat, in quibus nemini nocere possitis, pro parte Omnipotentis Dei, et totius Curiae Coelestis, et Ecclesiae Sanctae Dei vos maledicens, ut quocumque ieritis, sitis maledicti (*vel* maledictae) deficientes de die in diem in vos ipsos (*vel* ipsas) et decrescentes, quatenus reliquiae de vobis nullo in loco inveniantur, nisi necessariae ad salutem, et usum humanum. Quod praestare dignetur, qui venturus est judicare vivos, et mortuos, et saeculum per ignem. R. Amen.

: Postremo aqua benedicta aspergantur loca infecta.

§ III.

De Agrorum Benedictione.

21. **N**on vermes tantum , aliaque insecta nostris agris, nostrisque messibus perniciem ferunt , sed aliis quoque modis ob nostra crimina Deo pœnas exsolvimus; et sane , cum portum jam attigisse putamus, messemque pene in horrea conguessisse , furentes procellæ , turbinesque consurgunt , qui spes nostras evertunt, et secum abripiunt.

22. Ut hæc pericula evitemus , publicæ preces indicuntur in Rogatione majori , die festo S. Marci, et Minoribus Rogationibus , quæ per triduum ante celebritatem Ascensionis Domini fieri consueverunt. De illis verba fecimus in tertia hujuslibri Institutione. Cum autem hæc Civitas preces publice instituere soleat non solum die Festo S. Marci , ac triduo Rogationum minorum , sed etiam diebus insequentibus usque ad secundam Dominicam Octob. ; hortamur omnes, ut hoc institutum, eundemque ritum sequantur. Novimus enim Parochos in Diœcesi ad benedicendum agris accitos preces quasdam ingenio suo excogitatas adhibere. *In Romano Sacerdotali* precationis ejusmodi forma traditur ; sed cum promulgatæ fuerint in hac Civitate preces , quæ die Festo S. Marci , triduo Rogationum , aliisque diebus ad secundam usque Octobris Dominicam fieri debent ; ut idem ritus servetur , præcipimus Parochis , ut illa utantur formula , quoties ad benedicendum agris se conferrent, quos absolutis precibus aqua benedicta lustrabunt. Exiguæ molis libellum , in quo eadem preces continentur , imprimi denuo jussimus , cum primo ad hanc Sedem pervenimus; quare ipsum habere nemo prætermittat.

23. Cæremoniale Episcoporum lib. 2, cap. 52 , in his supplicationibus Sacras effigies , Sanctorumque Reli-

quias deferri permittit, si mos id obtinuerit. Quamobrem, si in aliqua parte hujus Diocesis hæc pia consuetudo invaluit, eam libentissime confirmamus; modo tamen Reliquiæ certo documento, nostraque auctoritate muniantur. Quod si ejusdem Sancti, cujus effigies, ac Reliquiæ circumferuntur, præsidium, ac tutela imploranda sit, et peractis precibus, ac benedictione antea proposita, etiam Antiphona cum versibus atque Oratione ipsius Sancti propria recitari velit, id magnopere probamus. Si tamen de B. Virginis effigie res agatur, tunc ex Officio sanctæ Mariæ in Sabbato ea eligantur, nempe illa Antiph., et versus, qui ante *Benedictus* positi sunt, et Oratio, quæ post *Benedictus* eo die assignatur. Sin autem de effigie, ac de Reliquiis alicujus Sancti sermo sit, desumantur Antiphonæ, versus, ac Oratio de *Communi*, quæ in Officio ad *Benedictus* recitari solent.

24. Illud solum examinandum superest, an benedictio cum Sacra Effigie, aut Reliquiis impertiri possit. Hæc enim Tonellius docuit (1): *Hic adverte, quod in fine aliarum Processionum, quæ fiunt sive cum Sanctissima Cruce, sive cum Reliquiis Sanctorum, et Sacris Imaginibus non debet dari Benedictio; cum nullibi talis Benedictio præscribatur, nisi cum Sanctissimo Sacramento.*

25. Sed vehementer errat Tonellius. Nam cæteris cognita sunt hujusce rei monumenta, quæ ipsum latuerunt. In descriptione, quæ confecta fuit, cum Clemens XI Sacras Reliquias populo ostendit, plures præstantium virorum sententiæ congestæ sunt, quibus benedictionis, de qua agimus, pia consuetudo demonstratur; uti tradit eruditissimus Canonicus Petrus Morettus in allata dissertatione: *De Ritu ostensionis Sacrarum Reliquiarum*; quam Romæ impressam anno 1721 Nobis etiam nuncupavit: *Ex verbis* (inquit) (2) *Auctorum elici*

(1) In Sac. Enchiridio lib. 2, cap. 5, § 4, sub num. 60. — (2) § 60.

videbis, consuetudinem benedicendi, imo plures benedictiones eodem tempore, ac pluribus in locis datas.

26. Accedit non solum hujus Diocesis consuetudo, sed illa pariter Apostolicæ Sedis, quæ Rituum Magistra appellanda est. Si quidem Nos ipsi interfuimus, cum Clemens XI adhibitis Reliquiis Sanctæ Crucis, Sanctæ Veronicæ, Sacræque Lanceæ populo benedixit. Eo quoque munere pluries Nos perfuncti sumus, cum inter Canonicos illius Basilicæ, quibus solis eas Reliquias attingere licet, numeraremur.

27. Nihil de Græcis dicemus, qui Ritu eundem habent, uti ex ipsorum Menologiis die 15 Septembris liquido cognoscitur. Taciti tamen non præteribimus, quod anno 1162, cum Sacræ Reliquiæ, seu Pes Sancti Aldegundi solemniter transferretur, Episcopus illum *Omnibus ostendit, et facta benedictione, omnibus se humiliter inclinantibus, in loco, a quo sustulerat, reposuit* (1). Insuper cum Philippus Augustus Galliarum Rex insignes Reliquias a Balduino Imperatore acceptas Henrico Abbati Monasterii Sancti Dionysii tradidisset, illas Abbas decenti loco posuit (2) *Data benedictione cum reliquiis*. Tandem cum Pius II Caput Sancti Andreæ dono habuisset a Demetrio Fratre Constantini ultimi Imperatoris, qui in expugnatione Constantinopolis per Turcas interfectus fuit, illud præclarum munus in publica supplicatione circumtulit, quam supra triginta mille intorticia splendide exornabant, et priusquam illud collocaret in eo Basilicæ Vaticanæ loco, ubi nunc etiam habetur, tunc Pontifex *Superato Summo gradu vertit se ad multitudinem, et benedixit ei, sacrum ostendens verticem; de capite Sancti Andreæ sermo agitur* (3).

28. Itaque si Tonellius rerum sacrarum monumenta

(1) Bolland. die 30 Januar. an. 1205. — (2) Rigordus de Gestis Philippi Augusti. — (3) Lib. 8 Commentarior. Pii II.

studiosius percurrisset, quæ Nos superius enumeravimus, id non ignorasset, nec ita facile ritum benedictionis cum Sacris Reliquiis improbandum duxisset. Quare eundem ritum Nos supponere commendamus, quoties Reliquias publica auctoritate, ac testimonio firmatas circumferri contingat.

§ IV.

De pulsandis Campanis, cum procellæ impendent, ac de illarum benedictione.

29. **A**LIAS de Campanis sermonem habuimus, et quonam tempore ipsarum usus in Ecclesia coeperit (4). Nunc addendum illud putamus, quod Suarez in defensione Fidei contra Regem Angliæ scriptum reliquit (2): *Licet prima ratio, seu occasio inveniendi hæc signa fuerit moralis necessitas convocandi Christianum Populum, postea vero Ecclesiam fideli cagitatione, et sapienti institutione illa ordinasse ad spirituales effectus colligere licet, et assumpsisse illa ut sic dicam, tanquam instrumenta, per quæ Fidelium Fidem excitaret, qua interveniente ejusmodi beneficia per Christum a Deo impetraret; et paulo post: Dicimus auctoritatem Dei non deesse, saltem in radice, et origine, quia ipse dedit auctoritatem Pastoribus Ecclesiæ ad regendam Ecclesiam, et disponenda ea, quæ ad accidentarios ritus Ecclesiæ pertinent.*

30. Cardinalis Baronius ad annum 980 tradit (3), Joannem XIII campanæ benedictionem impertisse, eamque consecrasset, antequam in Tur i Lateranensis Ecclesiæ statueretur, hisque verbis auctorem istius Ritus Pontificem facere videtur: *Qui sacer ritus in Ecclesia perseveravit.* Suarez etiam hæc addit (4): *Circa hujus autem ritus antiquitatem non immoror; nam, licet*

(4) Inst. XX hujus libri. — (2) Lib. 2, cap. 19, num. 7 et seq.
— (3) Num. 93, in suis Annal. — (4) Loco super. allato.

quidam Joanni XIII Pontifici illum tribuant , alii vero antiquiorem esse existiment, res tamen incerta est. Cum tamen Capitularia Caroli Magni , quæ ducentis fere annis Joanni XIII antecesserunt , de Campanarum benedictione mentionem faciant , et Rituales libri ante ipsum Pontificem idem præferant , et tandem Alcuinus , qui floruit circa annum 770 hæc scripserit : Neque novum videri debet , campanas benedicere , et ungere , eisque nomen imponere : aperte constat hujus ritus initium Joanni XIII minime tribuendum , omnemque dubitandi rationem penitus esse sublatam : Hæc Scriptores unanimes affirmant (1).

51. Ritus autem Campanarum benedictionis in recitandis quibusdam Psalmis , ac precibus continetur. Episcopus sal , et aquam benedicit , ipsisque permixtis Campana abluitur. Eam infirmorum Oleo, Sanctoque Chrismate linit Episcopus. Thus Campanæ subjicitur ; ac postremo Evangelium Sancti Lucae Diaconus canit , quæ omnia in Romano Pontificali accurate describuntur.

52. Juxta Ecclesiæ morem Campana Sancti alicujus nomine insignitur : *Eisque nomen imponere solet Ecclesia Romana* , inquit Du Cange (2). Id etiam ex allato superius Alcuini Flacci testimonio deprehenditur. Hujusce rei causam exponit P. Petra Sancta (3) : *Insigniri autem Æra Campana insueverunt Nomine aut Deiparæ Virginis, aut Superum aliorum quorumcumque , quo ita nimirum , non bruto metalli sono , sed cieri ad templa quodammodo Cælitum ore videamur.* Aliam rationem subdit P. Martinus Delrio (4) : *Nomen illis in Beati*

(1) Card. Bon. Rer. Liturg. lib. 1 , cap. 22 , num 7. Medard. in Not. ad Sacram. S. Greg. pag. 207 . Pagius in Brev. Rom. Pontific. tom. 2 , in vita Joan XIII. num. 42. Rocca in Comment. de Campanis, cap. 6, §. de Camp. Consec. Theop. Raynaudus, tom 46, in opere , cui tit. Heteroclita spiritualia, pag. 245. — (2) In Glos. ad verbum : Camp. baptizari. — (3) L. 2 , de Ritib. Eccl. Cath. pag. 45. — (4) Disqu. Magicar. lib. 6 , cap. 2 , sect. 3 , q. 3.1

alicujus honorem imponitur , ut illius quasi commendetur tutelæ Vas metallinum Divinæ laudis instrumentum. Aliam pariter causam Pouget excogitavit (1) : In honorem Sancti alicujus Campana consecratur, ut eo Nomine distinguatur a cæteris.

53. Advertendum est huic benedictioni nomen Baptismi concedi , quod quidem Ecclesia non cooptavit , sed tantum æquo animo patitur , ut aliorum fidei , ac simplicitati indulgeat.

54. Id autem ex eo præsertim dimanavit , quod populus in Campanarum benedictione aquam adhiberi , nomenque imponi perspexit , et alia peragi , quæ in administrando Baptismo consueverunt : *Imo in Hispania* (uti scribit Rocca (2)) *dum Campanæ consecrantur , vel , ut improprie aiunt , baptizantur sed proprie , lavantur , vir , et mulier ex hominibus loci primariis tanquam Compadres admittuntur etc. præsertim vero in aliquot Cataloniae partibus.* Idem mos in Germania fuit ; nam inter falsa incommoda , ac detrimenta , quæ Sedi Apostolicæ nonnulli ex illis populis objecerunt , cum a Religione Catholica desciverunt , immoderati sumptus enumerantur , qui a compatribus fieri solebant , dum Campanæ sacrarentur (3).

55. Baptismi nomen pro benedictione Campanarum ab Ecclesia perferri diximus , ne fidelium simplicitas minuatur. Si quidem in veteri Ordine Romano, in Pontificali pariter Romano , cunctisque Ritualibus peculiarium Ecclesiarum per Thiers accurato studio collectis (4) , nunquam baptismi, sed benedictionis nomine Campanarum consecratio nuncupatur. Ecclesia vero pro certo habet, non ideo Catholicos existimare, gratiam infundi, peccatum remitti, sed benedictionis loco Baptismum

(1) In Institution. Cath. tom. 2, pag. 902. — (2) In suo Comment. Camp. cap. 6. — (3) Bingham. de Orig. sive Antiq. Eccl. tom. 4 , pag. 185. — (4) Lib. 2 , tract. de superst. c. 7 , q. 83 , et seqq.

vocare, eo prorsus modo, quo dedicationem Ecclesiæ Baptismum Ivo appellavit (1): *Ipsam templum suo modo, et ordine baptizamus.*

56. De his scriptores universi consentiunt (2). Pouget (3) singulas cæremonias pro benedictione Campanarum præscriptas diligentissime explicando prosequitur: *Patres autem Coloniensis Concilii anno 1536 beneficia, quæ ex Campanarum consecratione in nos promanant, his verbis exponunt: Benedicantur quoque Campanæ, ut sint Tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur Populus ad conveniendum in Templum etc., ut per illarum sonitum Fideles invitentur ad preces etc. ut Dæmones, tinnitu Campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, qui potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summis, fruges, mentes, et corpora credentium serventur etc. fragor grandinum, procellæ turbine, impetus tempestatum, et fulgurum temperentur, infesta tonitrua, et ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, et aërcæ potestates prosternantur. Idem ex precibus Ecclesiæ in Campanarum benedictione deprehenditur. Attamen expendendum est, quod Suarez admonet (4): Ille spiritualis effectus non expectatur, nisi a Deo per orationes Ecclesiæ, quæ in illa benedictione funduntur; et licet quoad nos transire videantur; et in re benedicta virtutem non relinquunt, semper tamen manent in Divina cognitione. Ideoque licet non semper infallibiliter obtineant effectus postulatos, sæpe nihilominus impetrant, quando aliæ opportune conditiones concurrunt; quia generaliter hoc promissum*

(1) Serm. de Sac. Dedicat. — (2) Suarez, loco superius allato, num. 9. Rocca in Comm. de Cam. rap. 6, §. de Campanæ Consecrat. Martius Delrio, lib. 6, cap. 2, §. observa hoc. Theoph. Raynaudus in loco super. allato, pag. 247. Du Cange in loco superius allato, verbo: Camp. baptizari. Macrius in Vocab. Eccl. ad verb. Campana. Gottus tom. 4, de vera Eccl. Christi, cap. 45, §. 9, num. 38. — (3) Loca jam allato. — (4) Loco jam allato, num. 8.

est justæ orationi, qualis maxime censenda est illa, quæ nomine totius Ecclesiæ funditur.

57. Ex his, quæ dicta sunt, facile conjicitur quo tendat oratio nostra, nempe, ut singulos hortemur, ne Dei opem exposcere prætermittant, cum turbines, ac procellæ Bononiensem agrum impetunt; monentes præsertim eos, qui custodiendis Ecclesiis propositi sunt, ne impendentibus nimbis campanas pulsare negligant, uti semper in more positum fuit. Sed quoniam procellæ non dissipantur ob motum, quem in aëre sonitus Campanarum excitat, verum precibus idtribuendum est, quæ nomine Ecclesiæ persolutæ sunt, dum Campana benedictionem rite accepit; ideo, si hæc consecratio omittatur, beneficia, quæ ex illa profluunt, sperare non licet. Quod si eam sententiam amplecti velimus, quæ ex aëris commotione dissolvi nimbos contendit, procul dubio aër magis agitari debet, cum tormenta bellica exploduntur. Tunc autem Campanarum sonitus supervacaneus videretur, ut Fideles ad preces Deo solvendas incitentur; nam, si quis orandi studio ducatur, majori tum procellæ strepitu perstringitur, qui campanæ cujusvis sonitum excedit.

58. Ad Nos unice spectat campanis benedicere, neque alium loco nostro subrogare possumus, cum Sancto Chrismate perungi debeant. Hinc XXI Institutione hujus libri, palam fecimus paratos Nos esse, ut campanas, cum opus fuerit, consecremus. Nemo tamen elapsis jam quatuor annis id a Nobis postulavit. Duæ solum campanæ, ut sacrarentur, Nobis oblatae sunt, cum Sac. Visitatio in Castro S. Georgii perageretur, illasque, nulla interposita mora, consueto ritu sacravimus. Quoniam vero paterna, et humanitatis plena admonitio nihil animos permovit, ritusque Ecclesiæ paulatim in oblivionem adducitur, loquendi rationem immutabimus, afferentes, quod in Romano Pontificali præcipitur: *Signum, vel Campana debet benedici, antequam ponatur*

in campanili ; Etenim in eo verbo *debet* necessitas , ac præceptum continetur. Accedit etiam in nostra potestate esse , ut ex Turri auferantur campanæ , earumque sonus impediatur , quæ benedictione nostra consecratæ non fuerunt , postquam hanc Ecclesiam , et Diœcesim administrandas suscepimus. Id liquido constat ex sententiis Sacrarum Congregationum , quas Monacellus complectitur (1). Verum , ut lenissime agamus , universos admonemus , ne in posterum campanas in Turri collocare audeant , nisi prius a Nobis benedictionem perceperint ; id etiam edicto promulgabimus.

INSTITUTIO XLVIII.

De Missæ Sacrificio, quod induci consuevit sub ortum Solis prima die cujusvis mensis in Metropolitana Ecclesia Sancti Petri. De plenaria Indulgentia , quæ conceditur iis , qui ad eandem Missæ celebrationem convenient. Qua ratione interesse debeant fideles eidem Sacrificio absque lethali culpa , ut hanc Indulgentiam assequantur.

1. **P**RIMA die ineuntis Anni 1756 solemne Sacrum hora decima quarta cum dimidio in nostra Sancti Petri Metropolitana Ecclesia de more celebrabimus, quo peracto , atque , uti mos est , hymno *Veni Creator Spiritus* , absoluto : tandem accepta per Nos Sanctissimæ Eucharistiæ Benedictione populus dimittitur.

2. Quare universos , ut frequentes convenient , hortamur pro comparando Plenariæ indulgentiæ thesauro , quem etiam pro defunctorum expiatione Sanctitas Sua singulis impertivit , qui post Pœnitentiæ Sacramentum , et acceptam Sacram Eucharistiam , ejusdem Missæ Sacrificio interfuerint , quod prima cujuscumque mensis die sub ortum Solis in Nostra Metropolitana solemniter indicitur.

(1) Tom. 4 , pag. 400 , num. 443 , et seqq.

3. Hæc sunt verba, quæ in *Apostolicis Litteris* continentur : *Omnibus , et singulis Christi fidelibus , qui de cætero vere pœnitentes , et confessi , et Sacra Communionem refecti , Missæ qualibet prima die cujuslibet mensis in prædicta Ecclesia , oriente Sole cum cantu celebrandæ , ut præfertur , interfuerint , plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam , et remissionem , quam etiam animabus Christi fidelium , quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint , per modum suffragii applicare possint , misericorditer in Domino concedimus .*

4. Nonnulli hoc pium institutum parvi faciunt , atque adeo cœlestem hunc thesaurum abjiciunt , quod fieri non posse arbitrantur , ut Pœnitentiæ Sacramento prius expurgati , et Sacra Eucharistia refecti solemniter Sacro pariter intersint , quemadmodum Pontificis Litteræ , et res ipsa ad conciliandam Indulgentiam præscripta postulare videntur , nempe , ut eidem Missæ Sacrificio præsentibus adsint ; quæ profecto sine ulla lethali culpa perficienda sunt , et cum Dei amore , et gratia conjungi debent , ut per ipsa thesaurum Indulgentiæ consequamur .

5. Hæc difficultas magna ex parte dissolvi posset , si Pœnitentiæ Sacramento expientur vespere præcedenti , autæ ver contritionis actum eliciant , priusquam solemne Sacrum inchoetur . Id S. Carolus Borromæus docuit , cum populum suum pro Jubilæo comparando instrueret (1) : cum enim conditiones ad id necessarias enumeraret , hæc tradit : *Prima est , ut vere contriti peccata deponant ; quod sane omnes , priusquam Ecclesiarum visitationem inceperint , juvat egisse , ut Jubilæi consequenti legibus se satisfecisse , hoc modo certiores fiant .*

6. Expedita hac difficultate , alia superesse videtur , nempe necessarium esse , juxta Pontificis Litteras , Pœni-

(1) In Actis Ecclesiæ Mediolanensis , part. 7.

tentiæ Sacramentum , et Sacræ Eucharistiæ perceptionem , antequam Fideles ad Missam audiendam accedant. Quamobrem illud primo affirmabimus nihil ei prodesse Indulgentiam , qui lethalis culpæ vinculo teneatur (1). Secundo inquirunt Theologi quo tempore culpæ innocens , atque integer esse debeat, qui obtinere Indulgentiam exoptet.

7. Cardinalis Bellarminus (2) asserit eorum sententiam veritati magis consentaneam , qui fatentur Dei gratiam omnino requiri , cum fiunt præscripta opera ; tunc vero certam illam esse omnino , cum id Pontifex decernit , quemadmodum cum hæc habentur : *Pœnitentes , et confessi visitent Ecclesias , orent etc.* Tunc solum id necessarium non judicat , cum præscriptum opus , licet cum Dei gratia non jungatur , propositam Indulgentiæ causam magis adjuvet ; veluti si indulgentia promulgata fuerit , ut templum extruatur , ut egeni subleventur , ut pro recuperanda Terra Sancta , pecunia , vel arma conferantur : hoc etiam Becanus confirmat (3).

8. Alii tamen Dei gratiam cum præscriptis operibus haud necessario jungendam existimarunt , inter quos Dominicus Sotus (4) , qui se docere id fatetur : *Sub doctiorum censura.* Estius (5) magis libere docuit nihil sane prodesse , si designata opera perficiant ii , qui lethalis culpæ amore tenentur ; contra vero , qui illam detestari paratus sit , et in amicitiam Dei , omni labe expiata , redire , is utiliter in præscriptis operibus versatur , licet divina gratia præditus non sit , quæ tum necessario requiritur , cum Indulgentiam adipisci secum deliberat , quamvis etiam Pontifex criminum præviam confessionem præcipiat , cum Indulgentiam , gerendaque opera

(1) S. Th. in suppl. q. 27 , art. 4. — (2) Tom. 2 , Contr. lib. 4 , cap. 43. — (3) In Sum. Theolog. Schol. c. 28 , sub tit. de Sacrament. q. 9. — (4) In lib. 4 , sent. dist. 24 , q. 2 , art. 3. — (5) In l. 4 , sent. dist. 20 , §. 8.

promulgat : *Atque hinc est (ait Sotus) quod consueta Indulgentiarum forma non tantum requirit veram poenitentiam seu contritionem , verum etiam Confessionem ; non quod conditiones requisitæ impleri non possint, nisi ab iis, qui, prævia Confessione, fuerint a peccatis absoluti, sed quia ipsam Indulgentiam non consequuntur, nisi in gratia existentes.*

9. Eamdem rem fusius Suarez exponit (1), probatque ad comparandam Indulgentiam non omnino necessarium esse, ut simul cum Dei gratia præcepta pia opera suscipiantur; etenim licet ipsam vitam æternam non mereantur, animas tamen ad eam præparant. Tunc solum Dei gratiam requiri censet, cum eamdem Indulgentiam consequi statuimus. Insuper, licet Pontifices Sacramentum Pœnitentiæ, et Eucharistiam percipiendam proponant, ac postremo aliquod templum invisendum, hanc rem non adeo judicandam arbitratur, ut crimina omnino confiteri, et ad Sacram Eucharistiam accedere necessario Pontifices jubeant, antequam templum visitemus, sed hoc ultimum proponi posse, atque ita reipsa fieri omnia, quæ a Pontificibus indicuntur, et quæ necessaria sunt ad consequendam Indulgentiam, nempe causam aliquam, quæ ad honorem Dei pertineat, legitimam auctoritatem illius, qui Indulgentiam concedit, et divinæ gratiæ conditionem pro illo, qui eamdem Indulgentiam assequi contendit, uti S. Thomas docuit (2).

10. Reliqui Doctores, qui post Suarez de his rebus scripserunt, ejus opinionem secuti sunt, quam Nos etiam hoc tempore ob hanc causam amplectimur. Si quidem Pontifex, qui Indulgentiam impertivit, Sacrum de quo sermo est, in Metropolitana fieri cognovit *sub ortum Solis*, ita in ipsius Litteris habetur, ac paulo post *oriente Sole*. Attamen si Pontifex Bononiæ versaretur, hos cives

(1) Tom. 4, in part. 3 Divi Thom. disput. 52, sect. 5. — (2) Quodlib. 2, art. 46.

mane plurimum indulgere somno nobiscum intelligeret. Sed his omissis, eam mentem Pontifici fuisse non putamus, ut *Solis ortu* criminum confessionem Fideles jam peregerint, divinamque Eucharistiam acceperint; hinc sequitur Pontifici quoque animum non fuisse, ut pro lucranda Indulgentiæ Pœnitentiæ et Eucharistiæ Sacramenta, præhabeantur Missæ, quæ *oriente Sole* cantari consuevit. Hæc tradit P. Passerinus Ordinis Sancti Dominici olim Procurator Generalis, et Romanorum Tribunalium peritissimus(1): *Interessentibus Processioni Rosarii in prima Dominica mensis Paulus V concessit Indulgentiam Plenariam cum clausula: pœnitentibus, et confessis, et Sacra Communionem refectis. Processio vero ista haberi potest de mane, et in aliquibus locis de mane habetur; potest ergo haberi de mane tali tempore, ut commode Fideles ante illam non possint confiteri, et communicare: unde non est verisimile, quod Pontifex, per illam clausulam voluerit privare Indulgentia illos, qui commodè ante Processionem non potuerint confiteri, et Eucharistiam sumere; sed potius dicendum est, sufficere, si peccatores intuitu talis Indulgentiæ Deo reconcilientur, et Sacramentum Eucharistiæ eadem die suscipiant.*

41. Cum hæc ita sint, primum singulos hortamur, ut præcedenti die, si commode perficere id possint, peccata confiteantur, vel saltem animo contriti solemnè Missæ assistant: sin autem hæc prætermissa fuerint, Sacro tamen pie interesse non omittant, eoque peracto, culpaz Pœnitentiæ Sacramento penitus expurgent, Eucharistiam suscipiant, aliisque necessariis rebus satisfaciant, atque ita pro certo teneant se participes futuros Indulgentiæ, quam Pontifex tribuit, licet hæc eadem non absolverint, antequam Sacrum conficeretur.

(1) In Tract. de Indulgentiis, qu. 28, sub num. 240.

INSTITUTIO XLIX.

Excitantur Fideles, ut Triduum pie suscipiant in honorem Sanctæ Annæ in templo eidem nuncupato, ubi Calvaria ipsius publice exponetur, quæ sane certissimis documentis comprobatur. Quo pacto, et quo tempore Caput S. Annæ ab Oriente in Galliam venerit. Quisnam Calvariam Sanctæ Annæ Beato Cardinali Albergato dono dedit, et quonam pacto Bononiæ asservetur.

1. **I**NTER insignes, veteresque Reliquias, quibus hæc Civitas prædita est, Cranium Sanctæ Annæ merito adnumerari debet, quod in templo Regularium Sancti Brunonis eidem S. Annæ dicato, magno cultu, ac religione servatur.

2. Eas Reliquias insignes nuncupavimus, cum ad Matrem Beatæ Virginis Mariæ pertineant, pro cujus honore in Oriente primum, ac deinde in Occidente plurima templa condita fuerunt (1).

3. Easdem Reliquias certas appellamus: etenim perspectum est omnibus, Beatæ Annæ Corpus a Palestina delatum fuisse Constantinopolim circiter annum 750, cum Justinianus II Imperium teneret, qui templum quoque magnificum S. Annæ tunc extruxit. Cognitum pariter habemus, Comitem Blesensem, qui in Græciam cum Balduino designato Orientis Imperatore profectus fuerat, in Galliam Caput Sanctæ Annæ circiter annum 1200 dono misisse (2). Certum etiam est, Henricum VI Angliæ Regem, qui Parisiis, suscepto diademate, Galliarum Rex declarari voluit, Cranium S. Annæ tribuisse Beato Nicolao Albergato Cardinali, et hujus Urbis Episcopo, cum perfunctus ultima Legatione fuisset. Ipse vero suis Carthusiensibus dono illud concessit, qui pre-

(1) Bolland. Tom. 6, mensis Julii ad diem 26. — (2) Tillem. adnot. 3, in vitam B. Virg. tom. 4.

tiosum munus in Ecclesia collocarunt. Cum hæc ita se habeant, difficile prorsus erit certioribus documentis has Reliquias probare, cum præsertim res hujusmodi nullis rationibus ex Metaphysica, seu Physica desumptis ostendi possint, ideoque certis hominum testimoniis satis confirmentur.

4. Beatus Nicolaus Albergatus delatis circiter annum 1435 Bononiam his Reliquiis, magno cum honore a suis civibus exceptus fuit : *Nicolaus, inquit Sigonius, (1) egregie ab omnibus collaudatus in Italiam se recepit, ac Cranium S. Annæ Matris Beatæ Mariæ Virginis ab Henrico Rege dono acceptum pridie Kalendas Decembris Bononiam attulit, atque ingenti ab universis honore acceptus, Monachis suis Carthusiensibus dono dedit, qui ei Oratorium S. Annæ in via S. Isaïæ condiderunt, ubi nunc etiam asservatur.*

5. Eam sane opinionem probitatis Sigonius, eamque sanctitatis gloriam Beatus Albergatus consecuti sunt, ut Adrianus Baillet, in rebus judicandis severissimus, has nobis Reliquias in dubium revocare ausus non fuerit (2).

6. In Concilio per Sanctum Bonifacium coacto sæculo octavo Sacræ Reliquiæ *Patrocinia* vocantur (3). Insuper Patres, rerumque Sacrarum scriptores testantur, eis Populos peculiari quadam ratione ad pietatem excitari, spemque bonorum ob illius Sancti patrocinium, cujus Reliquiæ in ipsorum Civitate religiose coluntur : *Itaque (ait P. Theophilus Raynaudus) (4) mirum non est, quod Deus intuitu Sacrorum Corporum in eorum veneratores sit beneficentissimus, et ipsi Sancti, quorum alicubi jacent Corpora, ibi maxime suam avud Deum gratiam*

(1) In vita ipsius, cap. 45. — (2) In vita Sanctæ Annæ die 26 Julii. — (3) Ferrandus in disquisit. Reliquiaria, pag. 206. — (4) Tom. 8. P. Raynaudi in opere, qui inscribitur : *Tituli cultus Sanctorum specialis*, pag. 438.*

prodant , exorando multa bona , et magna munera iis , a quibus eo loco coluntur.

7. Expendendum pariter est , quod subdit (1) : *Nec vero hic titulus venerationis specialis Sanctorum restringitur ad integra Sanctorum Corpora ; nam etiam particularum dumtaxat possessio satis superque est ad excitanda hoc titulo specialia fidelium studia.*

8. Supervacaneum ducimus monere implorandam nunc esse majori studio Sanctorum opem , ut beneficia a Deo percipiamus ; illud omittere non possumus , Cranium Sanctæ Annæ in Ecclesia Carthusiensium , cujus supra meminimus , non solum , uti mos est , die 29 hujus mensis Januarii , sed etiam insequentibus diebus 30, 31 ejusdem mensis palam exponi : omnes hortamur , ut in idem templum frequentes conveniant , ut honorem Sanctæ Annæ debitum persolvant , ipsique hanc Civitatem , ac Diocesim plurimum commendent. Accedit etiam , Indulgentiam iis concedi , qui , post Pœnitentiæ Sacramentum , susceptamque Eucharistiam in quocumque templo , per eos tres dies Sanctæ Annæ Ecclesiam inviserint , ejus Reliquiis cultum religiosum præbuerint , ipsamque Parentem Beatissimæ Virginis vehementer obtestati fuerint , ut Dei opem , subsidiumque nobis impetret tum in his , quæ ad præsentem vitam , tum in his , quæ ad perpetuam felicitatem spectant.

(2) Pag. 239.

INSTITUTIO L.

De concessione Summi Pontificis, per quam carniū esus permit-
titur tempore ineuntis Quadragesimæ. De origine, atque institutione
ejusdem Quadragesimæ. Quibus de causis abstinētia a carnibus
dissolvi in Quadragesima possit. De piis operibus, quæ Pontifex
præscribit in sua concessione. Quæ ratio tenenda sit in iisdem
operibus faciendis, ut Pontificis concessio magno cum fructu
jungatur.

4. **M**AGISTRATUS hujus Urbis publicæ sanitati conser-
vandæ præpositus merito dubitavit, quin cives
ex gravi morbo paulo ante liberati valetudinem iterum
amitterent, et qui sani sunt ægritudinem contraherent,
si cibus in Quadragesima præscriptis, illa jam proxime
impendente, uterentur; graves etiam sumptus expen-
dit, qui egenis necessarij essent, si post tot incommoda,
ac detrimenta hoc anno accepta non solum carnibus per
Quadragesimam abstinere, sed ovis pariter, ac lactici-
niis deberent.

2. Hinc Medicos in Civitate principes consulendos
præ cæteris omnino censuit, ut judicium de civium
sanitate ferrent. Ipsi igitur acciti sunt, et examinata
diligenter febrium causa, ac natura, quibus cives
vexantur, perspecto convalescentium numero, aliorum-
que discrimine, ne sanitas labefactetur, in eo periculo
cives constitutos judicarunt, ut frequenter morbis
obnoxii futuri sint, si toto Quadragesimæ tempore eos
cibos sumant, qui ab Ecclesia præcipiuntur, neque satis
morborum causam auferri, si ova, ac lacticinia permit-
tantur. Si quidem verissimum est, quod Sutor *de vita
Carthusiana lib. 1* ait, integram valetudinem sine juscūlo,
et sine carnibus conservari ab illis posse, vel amissam
recuperari, qui illarum usum non habent; contra vero,
qui vesci carnibus soleant, si morbo aliquo premantur,

vel ob delicatam corporis habitudinem morbis obnoxii sint , curari vix posse, nisi juscule , et carnibus ipsorum imbecillitas adjuvetur.

3. Medicorum consilio per ipsos obsignato , et per Magistratum Sanitatis ad Nos delato , litteras ad Summum Pontificem dedimus , quibus rem totam explicavimus , scriptumque Medicorum consilium una transmisi-
mus , ut Pontifex integre rem cognosceret. Etenim ex diuturna experientia in Sacris Romanis Congregationibus comparata intelligimus ad Sedem Apostolicam pertinere , Civitatem , Diœcesim , ac præsertim Provinciam , et Regnum a præcepto Quadragesimalis abstinentiæ liberare , cujus rei ea potissimum causa adducitur ; nam si reliqui Episcopi hac facultate præditi essent , importunis precibus impulsus , vel habita quorundam hominum ratione , singulis annis eam immunitatem concedere cogerentur , et hoc pacto abstinencia Quadragesimæ paulatim in desuetudinem abiret. Eorum sententiam prætermittimus , qui temere , vel imperite , sine ulla ratione , sed occulta in Sedem Apostolicam invidia permoti , eandem facultatem cuilibet Episcopo tribuerunt , ita ut , si legitima causa intercedat , non modo privatos aliquos , sed Civitatem universam , ac Diœcesim a Quadragesimæ legibus dissolvere posset.

4. Sanctissimus Pontifex responsum nostris litteris fecit , paternaque clementia Nobis facultatem dedit , ut hanc Civitatem , ac Diœcesim immunes abstinencia Quadragesimæ hujus anni 1756 declaremus , certisque conditionibus adhibitis permittamus , ut carnibus utantur. Hæc eadem præsentis hac nostra declaratione promulgare intelligimus , et Apostolica auctoritate carni-
um usum concedere per Quadragesimam hujus anni 1756 , quem tamen interdiciamus die primo Cinerum , vigiliis de præcepto , feriis sextis , ac Sabbatis , totaque Hebdomada Majori ; nempe a Dominica Palmarum ad Sabatum inclusive ejusdem Hebdomadæ , quibus diebus

abstinentiam servare omnes tenentur. Monemus etiam aliquo subsidio egenos sublevandos Quadragesimæ tempore ter per hebdomadas pro eorum conditione, qui hac immunitate gaudere velint. Si facultas non suppetat erogandæ in egenos pecuniæ, ter per hebdomadam tertiam Rosarii partem beatæ Virgini persolvent, cui hanc Civitatem, ac Diocesim plurimum commendabunt. Declaramus autem juxta Pontificis voluntatem, ac nostram, qui illius jussa facimus, has condiciones necessario observandas omnibus, qui immunitatis ejusdem participes esse cupiant; qui eas neglexerint, et tamen abstinentiam Quadragesimæ non coluerint, de violato ipsius Quadragesimæ præcepto se reos esse coram Deo, et Ecclesia pro certo teneant.

5. Hic finem habere posset Institutio nostra: cum tamen delatum Nobis fuerit, superioribus annis, cum Pontifex huic Civitati, et Diocesi lacticiniis uti per Quadragesimam indulset, varias quæstiones excitatas fuisse non pravo quidem studio, sed cupiditate intelligendi, qua ratione immunitas a Quadragesimali abstinentia permitti posset, quæ ab Apostolis tradita in posteros dimanavit; utrum ad id legitima causa requiratur, an peculiare aliquæ causæ ad hoc beneficium obtinendum satis esse videantur; ideo pro muneris nostri ratione pauca subjiciemus, ut ii doceantur, qui has dubitandi rationes in medium protulerunt. Interim omnes hortamur, ne de iis rebus, quas ignorant, ac potissimum in hominum frequentia, verba facere audeant, sed potius Episcoporum judicia, quibus Ecclesiam regendam Deus tradidit, suis opinionibus anteponant; Nobis præsertim fidem habeant, qui in causis Canonizationum agendis tamdiu versati sumus, cum Fidei Promotoris munus ageremus. Expendant etiam perraro sapientiæ donum divinitus infundi, iisque plerumque concedi, qui fere ad sanctimonie apicem pervenerunt, quorum opera Deus uti consuevit, ut aliorum tenebras depellant, et in

viam salutis adducant; silentium esse veluti stipendium ignorantiae, quod solvere necessario debent omnes, qui nullam litteris operam dederunt; neque enim fas est iis sermonibus implicari, qui illorum superant ingenium.

6. Esto igitur Quadragesimæ Institutum ab Apostolis repetendum sit, falsaue eorum sententia videatur, qui ipsius auctorem Pontificem Telesphorum putaverunt. Nam illud unanimi Patrum consensu probatur, nempe ad Apostolos ea referenda, quæ Ecclesia universa complectitur, et quorum auctor ignoratur. Id Nos pariter ostendimus alio loco, cum de Quadragesima sermonem haberemus (1); non tamen inde consequitur in Pontificis potestate non esse, ut aliquos abstinencia Quadragesimæ immunes declaret. Si quidem inter Apostolicas Traditiones, quæ nullum dogma, sed mores tantum, ac disciplinam præ se ferunt, discrimen intercedit; alias induxerunt Apostoli, quas ex ipso Salvatore perceperunt, cum adhuc in terris degeret, vel postquam a mortuis surrexit per illud temporis spatium, donec in Cælum ascendit; illas deinde Apostoli voce sua posteris demandarunt: de his inquit Sanctus Paulus in prima ad Corinthios Epistola: *Ego accepi a Domino, quod et tradidi vobis*: ac paulo post: *Præcipio non Ego, sed Dominus*. Aliæ vero Traditiones ab Apostolis quidem profectæ sunt, quas tamen ipsi a Christo Domino ante mortem, vel ante Ascensionem minime susceperunt; sed Ecclesiæ Rectores constituti, postquam in Cælum divinus Præceptor reversus est, qua fuerunt auctoritate præditi, ea decreverunt, quæ pro ejusdem Ecclesiæ utilitate, ac felici administratione necessaria ipsis videbantur: de his ita loquitur S. Paulus (2): *Ego dico, non Dominus*. Has procul dubio Traditiones magno honore prosequi debemus: non ejus tamen naturæ sunt, ut Romanus Pontifex pro illis dispensandis auctoritate

(1) Inst. 15. — (2) Eadem Epistola ad Corinth.

careat (1). Itaque cum Quadragesimæ institutio ad primas Traditiones, quæ Divinæ potius nuncupandæ sunt, minime pertineat, sed ad secundas, quæ solum *Apostolicæ* vocari debent, facile intelligi potest abstinentioniam Quadragesimæ positam esse in Romani Pontificis facultate. Hæc tradit Melchior Canus (2) eadem ratione, quam nos explicavimus, et exemplo immunitatis adductus quæ a Quadragesimæ abstinentionia concedi solet; Idem Annatus (3), et Cardinalis Gottus (4) suis sententiis confirmant.

7. Sed jam ad causam hujus immunitatis deveniamus, et eam explicemus, quæ satis esse judicetur; ac primum omittimus controversias, quæ inter Theologos, et Canonum Interpretes agitantur: utrum leges Ecclesiasticas absque ulla causa Romanus Pontifex solvere possit, an qui Pontificis auctoritate in hunc modum soluti sunt, in utroque Foro possint uti comparato privilegio: cæ Nobis probanda sunt, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur (5), quæ vinculum legis aliquando, non tamen frequenter exsolvendum statuit, et causam semper ad id legitimam, ac præsentem requirit. Doctrinam quoque sequimur S. Bernardi (6) qui Pontificem Eugenium monet, ut hæc diligenter expendat, priusquam legem aliquam dissolvat: *Spiritalis Homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipse a nemine dijudicetur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniat: primum quidem an liceat; deinde, an deceat; postremo, an expediat. Nam, etsi constat, in Christiana utique Philosophia*

(1) P. Gregor. Valentia in *Analysi Fidei Cathol.* tom. 43. *Biblioth. max. Pontific. tit. de tradit. Apost.* pag. 452 P. Rabaudus in suis *exercitation. Theolog. exercit. 4, cap. 2, §. 3.* — (2) *Lib. 3. de Locis Theolog. cap. 5.* — (3) In *apparatu Theolog. posit. lib. 3, art. 4, p. 200. edit. Verset. an. 1717.* — (4) In *celebri Theol. Scholast. Dogmat. tom. 4, qu. 3, dub. 3, §. 1 ac 2.* — (5) *Cap. 18, Sess. 25, de Reform.* — (6) *Lib. 3, de Considerat. c. 4.*

*non decere, nisi quod licet, non expedire, nisi quod decet, et licet; non continuo tamen, omne quod licet, decere, vel expedire, consequens erit; et paulo post: Facitis hoc, quia potestis, sed, utrum hoc debeatis, quæstio est, et quomodo. Sententiam pariter a Theologis Moralibus propositam amplectimur, nempe gravio-rem causam esse necessariam, ut aliqua civitas, Diœce-sis, aut provincia Quadragesimæ abstinencia liberetur, non aliter, quam si privatis quibusdam civibus eadem immunitas tribuenda sit; cum enim Quadragesimæ præ-ceptum universos complectatur, ob peculiarem, vel dubiam causam infringi nequit. Cum hæc ita se habeant, pro immunitate, de qua agimus, causam, et procul dubio sufficientem intercedere non est inficiandum. Si quidem, ut ait Pater Lacroix (1): *Pro Dispensatione universali, qua utentur, etiam multi, in quibus forte causa non subsistit, uti, si dispensetur propter commu-nem penuriam piscium; quos tamen multi nobiles, et divites habere possint, videtur requiri certitudo causæ rationabilis nunc existentis, qualis esset, periculum morborum etc. non quod certum esse debeat, tales mor-bos esse secuturos, sed quod nunc debeat certo esse pru-dens metus, et periculum, quod morbi sint inde pro-babiliter secuturi, ita ut requiratur certitudo periculi, non tamen certitudo eventus.**

8. Finem sermoni facimus, pauca aliqua monentes de stipe, quæ egenis ter in hebdomada pro cujusvis conditione, ac facultate persolvi debet; pauca etiam subjicimus pro illis, qui ob paupertatem egenos pecunia recreare nequeunt, et tertiam Rosarii partem, uti su-perius exposuimus, stipis loco subrogare tenentur, ut conditionibus ad immunitatem obtinendam a Quadrage-simali abstinencia necessariis satisfaciant. Porro, dum res agitur de eleemosyna, eas quæstiones prætermitti-

(1) In Theologia Morali, lib. 3. part. 2, de Jejun. num. 1308.

mus, quæ inter Theologos de extrema, gravi, et communi, ut vocant, egenorum necessitate tractantur; missa quoque facimus, quæ ratione divitum, aut naturæ, aut conditioni superflua censenda sunt; verum iis verbis utimur, quibus Deus cum in Veteri, tum in Novo Testamento usus est: Deuteronomii *cap. 15. Non deerunt, inquit, pauperes in terra habitationis tuæ; idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, et pauperi: in Evangelio S. Lucæ, cap. 11. Verumtamen, quod superest, date eleemosynam.* Sed illud terrere nos plurimum debet, quod Matthæus, *cap. 23* testatur, in supremo judicio, quod de universis hominibus Christo, Domino commissum est, hoc pacto eos, qui a sinistris erunt, damnandos: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, et angelis ejus; deinde causam exponit: Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; sitivi, et non dedistis mihi potum; hospes eram, et non collegistis me, nudus, et non cooperuistis me; infirmus, et in carcere, et non visitastis me.* Videant, an his temporibus apte conveniant, quæ Propheta Ezechiel in Hierusalem scripsit, cum ipsi Dei indignationem, ejusque causam ediceret: (1): *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius, et filiarum ejus, et manum egeno, et pauperi non porrigebant.* Tandem perpendant, quid statuendum in eos videatur, quibus esus carniū his diebus ad jejunium consecratis permittitur, cum ex Patrum unanimi consensu jejunium rite observatum Deo jucundum esse nequeat, nisi cum eleemosyna simul jungatur: *Jejunium, inquit S. Gregorius (2), Deus approbat, quod ad ejus oculos manus eleemosynarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod ex pietate conditur: S. Leo Pontifex cum de Quadragesimæ Instituto dissereret, ita est*

(1) Cap. 16. — (2) Homil. 46, in Evang

locutus (1) : *In pauperes , et diversis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur , et gratiæ Deo multorum voce referantur , et jejuniis nostris egentium refectio suffragetur.* S. quoque Petrus Chrysologus hæc monuit (2) : *Misericordia , et pietas jejunii sunt alæ , per quas tollitur et portatur ad Cælum , sine quibus jacet , et volutatur in terra.* Tandem Ivo Carnotensis eandem sententiam his verbis prosequitur (3) : *Tantum enim valet jejunium sine eleemosyna , et aliis operibus pietatis , quantum valet veteri tunicæ insertus pannus rudis.*

9. Sed de recitanda ter per hebdomadam tertia Rosarii parte dicendum superest , vel potius de pietate , quam in Beatam Virg. Mariam testari debemus. Supervacaneum fortasse videbitur de hac re sermonem instituere , cum hæc civitas in honorem Divinæ Parentis tot sacras ædes condiderit , cum tot præclara ædificia magnis sumptibus extruxerit , ut commodiorem populo vitam sterneret , qui magna frequentia ad Montem Guardix confluit , ut B. Virginis effigiem a S. Luca depictam veneretur ; postremo cum magnificam a fundamentis Ecclesiam eodem in loco nunc erigat , ut cultus Beatæ Virg. magis propagetur. Attamen ut eos confirmemus , qui magno studio B. Virginem jam prosequuntur , aliosque incitemus , qui fortasse hac pietate careant , pauca aliqua ex sermonibus Sancti Bernardi delibabimus , qui cum de Nativitate Beatæ Parentis sermonem haberet qui inscriptus fuit : *De aquæductu* , hæc præ cæteris tradidit : *Ad patrem verebaris accedere , solo auditu territus ad folia fugiebas. Jesum tibi dedit Mediatorem : quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat ? Exaudietur utique pro reverentia sua : Pater enim diligit Filium. An vero trepidas et ad ipsum ? Frater tuus , et caro est , tentatus per omnia absque peccato , ut mise-*

(1) Serm. 40. — (2) Serm. 8. — (3) Serm. 44 , de Quadr.

ricors fieret. Hunc tibi Fratrem Maria dedit : deinde ad Mariam confugiendum , si timor aliquis pro Divina Filii Majestate nobis irrepserit , his verbis hortatur : Sed forsitan et in ipso Majestatem vereare Divinam , quod , licet factus sit homo , manserit tamen Deus. Advocatum habere vis et ad Ipsum ? Ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria , non modo pura ab omni contaminatione , sed et pura singularitate naturæ. Non dubius dixerim , exaudietur et ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius , et exaudiet Filium Pater.

10. In sermone autem infra Octavam Assumptionis habito, cui titulus est : *De duodecim prerogativis Beatæ Virginis Mariæ*, hæc Sanctus Bernardus asserit , ut Fidelium animos erga Divinam Parentem magis inflamment. *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas ? Nihil austerum in ea , nihil terribile , tota suavis est , omnibus offerens lac , et lanam. Revolve diligentius Evangelicæ Historiæ seriem universam , et , si quid forte increpatorium , si quid durum , si quod denique signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria , de cætero suspectam habeas , et accedere verearis. Quod si (ut vere sunt) plena magis omnia pietatis , et gratiæ , plena mansuetudinis , et misericordiæ , quæ ad eam pertinent , inveneris , age gratias ei , qui talem tibi Mediatricem benignissima miseratione providit . in qua nihil possit esse suspectum. Si omnia persequi velimus , quæ super hac re S. Bernardus litteris commendavit , non exiguæ molis liber conficeretur. Quare finem dabimus ea subjicientes , quibus idem ipse S. Bernardus utitur (1), ut B. Virginis opem exposcendam admoneat ; ipsiusque vitæ exempla nobis imitanda : In periculis , in angustiis , in rebus dubiis Mariam cogita , Mariam invoca. Non recedat ab ore , non recedat a corde ; et ut impetres ejus*

(1) In Homilia 2 , de laudibus Beatæ Virginis.

Orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias; ipsam rogans non desperas; ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente, non corruis; ipsa protegente, non metuis; ipsa duce non fatigaris; ipsa propitia pervenis.

INSTITUTIO LI.

Monentur Ecclesiastici, ut convenient ad spiritualia exercitia S. Ignatii. De ipsorum origine, et maxima utilitate, quam illa pluribus attulerunt. Quam magni semper fecerint, et quantum commendaverint easdem exercitationes Summi Pontifices, et alii Ecclesiæ Præsules.

1. **P**RIMA feria 6 ineuntis Quadragesimæ, aliisque decem insequentibus sub horam diei vigesimam quartam, cum Salutationis Angelicæ signum indicitur, Sacerdos ex Societate Jesu in templo sui Ordinis Sanctæ Luciae dicato nostræ hujus civitatis Ecclesiasticos viros de more piis exercitationibus detinebit. Eas Sanctus Ignatius singulari Dei beneficio composuit, posterisque tradidit, postquam eximiam ipse utilitatem expertus fuerat, cum se totum Deo consecraverat. Iisdem exercitationibus adducti doctrina, ac pietate præstantissimi viri S. Franciscus Xavierius, Venerabilis Dei Famulus Paschasius Broetius, Faber, Lainetius, et Salmeron arctiorem vitæ disciplinam, curamque æternæ salutis unice susceperunt (1). Illas conguessit S. Ignatius, ut non modo in Societatem suam cooptati fructum perciperent; sed universi Fideles hac ratione virtutem, et innocentiam excolerent. Illas S. Franciscus Borgia, Societatis Jesu clarissimum lumen, Paulo III exhibuit, ut prius in examen vocatæ Pontificis ipsius auctoritate probarentur, omnisque invidiæ moles in Societatem concitata penitus

(1) P. Maphejus in vita S. Ignatii lib. 4, c. 8, et c. 24.

extingueretur : *Quo latius* (ait Pontifex) (1) *ejus fructus pateat , et plures Christi fideles majori cum devotione ad utendum illius exercitiis invitentur*. Cum deinde Cardinalis Burgensis , et Salutiarum Episcopus ejusdem Cardinalis Vicarius Generalis , et præclarus Civis noster Ægidius Foscararius Ordinis S. Dominici , tunc Sacri Apostolici Palatii Magister , ac postea Mutinensis Episcopus delecti Examinatores unanimi consensu testati fuissent : *Dicta Exercitia pietate , ac sanctitate plena , et ad ædificationem , et spiritualem profectum Fidelium valde utilia , et salubria esse , et fore* : tunc pereundem Pontificem confirmata fuerunt , cunctisque Fidelibus proposita , ut fructum ex illis desumerent : *Debitum etiam respectum ad fructus uberes , quos Ignatius , et ab eo instituta Societas præfata in Ecclesia Dei ubique gentium producere non cessant , et ad maximum adjumentum , quod ad id prædicta Exercitia attulerunt , non immerito habentes ; hujusmodi supplicationibus inclinati , Documenta , et Exercitia prædicta , ac omnia , et singula in eis contenta auctoritate prædicta , tenore præsentium ex certa nostra scientia approbamus , collaudamus , ac præsentis scripti patrocinio communimus* (2). Hæ piæ Exercitationes , cum de S. Ignatio cooptando inter Sanctos ageretur , magnum causæ pondus , ac momentum contulerunt , uti plane cognoscitur *ex Relatione* , quam Romanæ Rotæ Auditores pro illius temporis Instituto , ac more confecerunt . Si quidem ipsius Exercitiis diligenter examinatis , S. Ignatium summa rerum spiritualium cognitione præditum fuisse affirmaverunt ; de illis Sancta Mater Ecclesia hæc asserit (3) : *Illum composuit Exercitiorum librum Sedis Apostolicæ judicio , et omnium utilitate comprobatum*. Postremo Clemens XI , cum litteras ad omnes Episcopos Italiæ , Insularumque adjacen-

(1) In Constit. data. anno 1548. — (2) P. Suarez, tom. 4. de Religione, lib. 9, c. 8. — (3) In 2 lect. Offic. S. Ignatii.

tium scriberet die 1 Februarii anno 1710, ipsos jussit omnem diligentiam impendere, ut Rectores Animarum, Confessarii, Sacerdotes, Beneficium aliquod obtinentes, et Clerici piis ejusmodi exercitiis operam darent, hujusque rei causam hanc potissimum inter cæteras exponit : *Cum diuturna experientia compertum sit, ad retinendam, conservandamque Sacerdotalis Ordinis dignitatem, et sanctimoniam maximopere conducere, ut Ecclesiastici Viri spirituallibus Exercitiis aliquando vacent, quibus quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, Ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad Divinarum rerum contemplationem extollitur; recte, sancteque vivendi norma vel instituitur, vel confirmatur.* Quamobrem viros Ecclesiasticos Nobis subjectos magnopere hortamur, ne hanc utilitatem ipsis propositam prætermittant. In mentem revocent S. Hieronymi sententiam, ut rem magna cum alacritate suscipiant (1) : *Non solum Episcopi, Presbyteri, et Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum Populum, cui præsident, conversatione, sermone, ac scientia præcedant, verum etiam et inferioris gradus Exorcistæ, Lectores, Aeditui, et omnes omnino, qui domui Dei deserviunt; quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores Laïcos esse, quam Clericos.* Exactam prius vitæ rationem serio perpendant, eodemque tempore S. Gregorii sermonem : *De Officio, seu Cura Pastoralis*, diligenter percurrant : *Nullum puto, inquit, ab aliis majus præjudicium, quam a Sacerdotibus, tolerat Deus; quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, nulla animarum lucra quærimus, ad nostra quotidie studia vacamus, Dei causam relinquimus, ad terrena negotia vacamus, locum sanctitatis accipimus, et terrenis actibus implicamur.*

(1) In cap. 2, epist. ad Titum.

Postremo videant , utrum ad publica theatra , vel convivia fortasse convenerint , an pro remissione animi tempus in iis rebus insumpserint , quæ saltem per sacros Canones , et Pontificum constitutiones minime commendantur ; post hæc secum deliberent , an pias Exercitationes Pontificum auctoritate confirmatas probatasque omittere possint , ut si quem anteactæ vitæ moribus offenderint , ad meliorem sui opinionem traducant , vel ut ignem pietatis excitent in ipsis penitus extinctum , vel prope jam extinguendum ob vitæ rationem , quæ longe ab Ecclesiastici viri dignitate abhorret , et laicis ipsis vix permitti posse videtur.

INSTITUTIO LII.

Proponitur omnibus Ecclesiis , Monasteriis , et Locis Piiis Urbanis ac Diœcesanis , ut deferant in Officinam monetariam vasa argentea superflua , vel necessario alienanda , ut æs alienum contractum dissolvant. Quam ob causam id proponatur. De ratione , ob quam initio Ecclesiæ , sola Episcoporum facultate interposita , vasa pretiosa Ecclesiarum distrahebantur. Quomodo , pro hac re gerenda , Sedis Apostolicæ auctoritas nunc requiratur.

1. **D**IE 16 Septembris anno 1755 Chirographum Cardinalis Urbis Vicario inscriptum Pontifex obsignavit , quo facultatem ipsi concessit , ut , nulla habita iudicii forma , vasa argentea cognosceret , quæ Sacris Aedibus , Locisque Piiis Regularium , et Sæcularium supervacanea viderentur , et quænam impendi possent , ut æs alienum dissolveretur , vel ob aliam causam , quæ æquitati consentanea judicari deberet. Singulos deinde Pontifex monebat eadem vasa in Officinam Monetariam deferre , ut auri , argentique penuria , qua plurimum Urbis laborabat , levaretur. Pontifex autem pro his rebus nullum fructum afferentibus *Loca fructifera Montium* , ut aiunt , *Novo Monti Sancti Petri* superaddita

exhibuit, quæ singula 100, scutatis constarent, licet in Urbe pluris haberentur, ob eam fortasse causam, ne factæ pro elaborandis argenteis vasculis expensæ amittantur. Quare Cardinalis Vicarius, ut Pontificis jussa faceret, Præfectos Ecclesiarum, Locorumque Piorum hortatus est, ne oblatam utilitatem prætermittant ad augendos redditus Ecclesiarum, Monasteriorum, Sodalitatum, et Locorum Piorum, quæ sibi commissa sunt.

2. Quod quidem Chirographum, quoniam Loca Pia non solum Urbis, sed totius etiam Ditionis Ecclesiasticæ complectebatur, ad Nos pariter transmissum fuit, ejusque publicandi munus traditum. Quare typis illud evulgari, et consuetis locis affligi curavimus.

3. Sed ea exhortatio optatum finem non obtinuit: neque enim audivimus ullam hujus nostræ Civitatis sive Ecclesiam, sive Sodalitatem argentea vasa ad Officinam Monetariam Romam misisse; atque id quidem duplici de causa omitti potuit: vel quia nulla tunc necessitate cives urgebantur, vel quia rerum ejusmodi transvectio magni simul dispendii, ac laboris videbatur. Itaque, cum hæc impedimenta sublata sint: nam ob temporum calamitates graviori necessitate premimur, et ratio quædam inventa est, quæ Sæcularium, ac Regularium Ecclesiis, et Locis Piis hujus Civitatis, ac Diœcesis valde utilis, judicatur, ut, iis vasculis argenteis divenditis, æs alienum penitus extinguatur, ideo jussu Pontificis eandem exhortationem renovamus, cui neminem contrarium fore confidimus.

4. Pontifex igitur infelici hujus Urbis conditione permotus, et numeratæ pecuniæ inopia pro publicis, privatisque negotiis facilius transigendis; intelligens quoque Sacra Altaria decentibus ornamentis spolianda non esse, sanctisque sanctionibus caveri, ne pretiosa supellex Ecclesiarum, et Locorum Piorum alienetur, vel distrahatur, nisi prius causæ cognoscantur, et Sedis Apostolicæ

facultas intercedat , die 11 Februarii hujus anni 1736 datis ad Nos litteris per Cardinalem Ministrum a Secretis totius Ditionis Ecclesiasticæ , præcipit , ut omnes Præfectos Ecclesiarum Sæcularium , ac Regularium hujus Civitatis , ac Diocesis iterum moneamus , ut vasa argentea in Officinam hujus Urbis Monetariam deferant , si quæ superflua obtineant , aut aliqua vendenda existiment , ut se alieno ære dissolvant. Pro hac autem necessitate , vel redundantia sine ullo judicio dijudicanda Nobis auctoritatem concessit. Illis vero , qui vasa argentea , ut dictum est , offerre deliberent , Loca Montium , quæ in hac Urbe constituta sunt pro vasorum pretio decernentur.

5. Utilior sane conditio Locis Piis , et Ecclesiis proponi haudquaquam potuit. Nam hoc pacto ea fructuosa redduntur , ex quibus nullum antea emolumentum percipiebatur ; æs alienum extinguitur , pro cujus usura solvenda res publicæ , ac privatæ , sacræ , et profanæ maximum capiunt detrimentum , ac perniciem. Quod si pro accepta pecunia nullum fœnus debeatur , tamen nisi solutio fiat , questus , et clamores per Urbem disseminantur , et integræ civium familiæ , et opifices aliorum pecunia gravati in extremam plerumque calamitatem adducuntur. Ea quoque utilitas in hoc negotio magni facienda est , quod vasa argentea in alium locum cum impensa , ac periculo transferri minimè debent. Postremo Sedis Apostolicæ auctoritas non deest , neque causa sufficiens , ac necessaria , ad quam cognoscendam nullum judicium instituendum est , ob traditam Nobis facultatem , quam superius explicavimus.

6. Quamobrem , ut Summo Pontifici morem geramus , magnopere hortamur singulos Præfectos Ecclesiarum , quæ spectant ad Regulares , aut Sæculares Presbyteros , Monachos , Clericos Regulares , vel Sæculares , Moniales Nobis vel Regularibus subjectas ; Sodalitates etiam , et Loca Pia nostræ Civitatis , ac Diocesis , ut vasa ar-

gentea in Officinam Monetariam hujus Urbis deferant, quæ nempe supervacanea sunt, vel distrahi necesse est, ut ære alieno cum fœnore, vel sine usura contracto liberentur. Pro illorum pretio Loca Montium accipient, quæ in hac eadem Civitate statuta sunt. Vicarius noster Generalis de Vasis superfluis, vel necessario alienandis dijudicabit; ideoque Præfecti Sacrarum Ædium, quas modo enumeravimus, cum ipso rem transigent, qui cognita prius alienationis causa, sine ulla judicii forma indicem vasorum obsignabit, antequam Officinæ committantur. Reliquos vasorum indices, qui per Vicarium nostrum obsignati non fuerint, nullius momenti habendos decernimus, cum debita causæ cognitio haudquaquam intercedat. Qui neglecta hac conditione, vasa distraxerit, eum Censuris alligatum declaramus, quod sine Apostolicæ Sedis auctoritate rem gesserit. Hæc statuimus, ut Pontificis voluntati pareamus, qui Cardinali Romæ Vicario per Chirographum indixit vasa obsignare, priusquam ad Officinam deferrentur, Nobisque per eas Litteras, quas superius memoravimus, præcepit, ut ejusdem Chirographi sententiam omnino sequamur.

7. Dissertationem de argentea, aureaque templorum suppellectili, licet nobis haud multum difficilem, conficere prætermittimus: opulenta quidem vasa, ac splendida, ea nempe, quæ necessaria sunt in Ecclesiis, plurimum commendantur. De his Anastasius Sinaïta, qui floruit sexto sæculo, ita scriptum reliquit (1): *Sed sunt etiam Ecclesiæ, quibus desunt aliqua utensilia necessaria, et istis offerenda sunt ea quæ desunt*; sed antea S. Ambrosius hæc tradiderat (2): *Maxime Sacerdoti hoc convenit, ornare Dei Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aula Domini resplendeat*. Si de vasis superfluis agatur, S. Hieronymi libenter opinionem ample-

(1) Lib. 9, Biblioth. Patrum, pag. 980. — (2) Lib. 2 de Officiis, cap. 24.

climur : *Alii ædificent (1) Ecclesias , vestiant parietes marmorum crustis , columnarum moles advehant , earumque dearent capita pretiosum ornatum non sententia : ebore , argentoque valvas , et gemmis aurata distinguant Altaria : non reprehendo , non abnuo : unusquisque in sensu suo abundet ; meliusque est hoc facere , quam repositis opibus incubare .* Illud advertendum ducimus primis Ecclesiæ sæculis , quæcumque Sacra vasa sive superflua , sive necessaria essent , approbatione solum Episcoporum alienari consuevisse , ut pauperes alerentur , vel captivi in libertatem redderentur , uti Possidius in vita S. Augustini commemorat (2) : *Nam et de vasis Dominicis propter captivos , et quam plurimos indigentes frangi , et conflari jubebat , et indigentibus dispensari . Quod non commemorassem , nisi contra carnalem sensum quorundam fieri præviderem . Et hoc ipsum etiam venerabilis memoriæ Ambrosius in talibus necessitatibus indubitanter esse faciendum et dixit , et scripsit .* De Apologia S. Ambrosii sermo est (3) , quam evulgaverat , ut ab Arianorum invidia se vindicaret , cum divenditis Ecclesiæ vasis captivos redemerat : *Ut nos aliquando in invidiam incidimus , quia confregimus vasa mystica , ut captivos redimeremus , quod Arianis displicere potuerat ; nec tam factum displiceret , quam ut esset , quod in Nobis reprehenderent .* Rerum Sacrarum Scriptores plura quoque exempla memoriæ proderunt , quæ P. Theophilus Raynaudus complexus est (4) , ac præsertim S. Hilarii Arelatensis , Hagonis Grationopolitani , Elfegi Angli , et aliorum , qui Sacra Vasa charitati impendere non dubitarunt . Cum tamen hæc disciplina sapienter immutata fuerit , nec vasa , licet superflua distrahi possint , nisi legitima causa , et Pontificis auctoritas interveniat , nemo sane , qui per-

(1) In Epist. ad Demetr. — (2) Cap. 24. — (3) Ambr. in Lib. 2, de Offic. cap. 28. — (4) Tom. 42 , in lib. qui inscribitur *mala ex bonis Ecclesiæ*, cap. 4 , num. 5, et seqq.

pendat publicam calamitatem, et de vasis tantum superfluis rem agi, quæ Judex Ecclesiasticus ad æs alienum solvendum sub hasta collocare potest, si cogitet etiam Pontificis facultatem haud deesse, nemo, inquam, poterit ullo modo improbare, si eadem vasa non modo distrahantur, sed pro templorum utilitate in rem fructuosam convertantur, cum nullum ex ipsis emolumentum antea redundaret. Videant etiam ex fructibus, quæ singulis annis percipientur, temporisque beneficio eadem vasa, quæ nunc Officinæ traduntur, iterum comparari posse; nec defuturos pios Fideles, qui novis muneribus Ecclesias cumulent. Id sæpius exemplis Deus comprobavit, de quo Honoratus Massiliensis in vita S. Hilarii Arelatensis sermonem habet, ubi postquam retulit, pretiosa Ecclesiæ Vasa pro levandis publicis calamitatibus a S. Episcopo Hilario distracta fuisse: *Numquidnam poterit existimari, quantum visceribus ejus insederit pietas, qui usque eo credidit omnia distrahenda, quousque ad Patenas, vel Calices vitreos veniretur; hæc subdit: Accendit studia offerentium dispensatione laudabili; nec, ut fatigaret, rejecit, sed, ut iterato offerrent, uberius excitavit.*

INSTITUTIO LIII.

Promulgatur Indulgentia Plenaria, quam Pontifex elargitur in forma Jubilæi. Quo pacto præscriptis operibus satisfaciendum sit, ut eadem Indulgentia comparetur. Quo etiam pacto temporariæ pœnæ ob hanc Indulgentiam dimittantur. Quas ob causas hujusmodi Indulgentia a Summis Pontificibus concedi soleat.

1. **S**UMMUS Pontifex gravissimas horum temporum calamitates animo perpendens, quibus eripi nullo modo possumus, nisi prius expiatis nostris criminibus Dei amicitiam, gratiamque nobis iterum conciliemus,

Plenariam Indulgentiam, et culparum remissionem omnibus impertitur, qui aliquam inter Ecclesias a Nobis designandas semel saltem visitaverint in illa hebdomada, quam sibi quisque pro comparanda Indulgentia constituet, ibique Deum quo poterit maximo studio obtestabitur, ut præsentes calamitates depellat, hæreses extinguat, Christianos Principes in concordiam deducat, et S. Matris Ecclesiæ dignitatem, et gloriam in dies magis amplificet. Jejunium præscribit Feria quarta, sexta, ac Sabbato; criminum Confessionem, Sanctamque Eucharistiam rite suscipiendam indicit; egenos pariter ea stipe sublevandos, quam pietas uniuscujusvis suadebit. Hæc omnia duabus hebdomadibus perficienda decernit, nempe in altera ex illis duabus quas inferius statuemus.

2. Quamobrem, ut jussis, ac voluntati Pontificis pareamus, has in Civitate Ecclesias visitandas nominamus: *Metropolitanam S. Petri, Ecclesiam Corporis Domini, illam S. Mariæ Pietatis Mendicantium*, ac postremo Ecclesiam *Sanctorum Jacobi, et Philippi*, quæ ad *Moniales Conversas* pertinet. In Diœcesi Parochialem ejuscumque loci Ecclesiam constituimus. In Civitate quamcumque libuerit ex nuncupatis quisquis eligere potest, in qua preces effundat pro iis causis, quas modo enumeravimus.

3. Cum Pontifex Indulgentiæ tempus duabus hebdomadibus concluderit, ideo quartam hujus Quadragesimæ, et Passionis alteram hebdomadam in Civitate sancimus, spatium nempe quod a die 11 Martii ad 24 ejusdem mensis continetur. In Diœcesi autem hebdomadam Passionis, et Majorem hebdomadam edicimus, spatium nempe, quod a die 18 Martii ad 31 ejusdem mensis interponitur, ut qui in Civitate, ac Diœcesi versantur, præscriptis operibus commode satisfaciant, et Indulgentiam assequantur: etenim ipsam non tam facilem in Diœcesi, quam in Civitate promulgare potest.

4. Verum de injunctis piis operibus sermonem habeamus. Licet post acceptam etiam immunitatem a Quadragesimali abstinence huic Civitati, ac Diœcesi per Summum Pontificem hoc anno concessam, singulis Feriis sextis, ac Sabbatis Jejunium servandum sit, nec usus carniū, nec ova permittantur, idque in Majori pariter hebdomada præcipiatur; tamen si jejunium fiat, in Civitate quidem Feria quarta, sexta, ac Sabbato quartæ hebdomadæ, vel hebdomadæ Passionis; in Diœcesi autem Feria quarta, sexta ac Sabbato ejusdem hebdomadæ Passionis; aut Majoris hebdomadæ, idem Jejunium pro lucranda Indulgentia satis esse declaramus, licet iisdem dies, uti dictum est, jejunio obligentur propter eam immunitatem, quam supra commemoravimus.

5. Id vero de Eleemosyna statuere non possumus, quæ Indulgentiæ causa necessaria est. Nemo enim potest illam subrogare, quam ter in hebdomada impendere solet, si carnibus vesci per Quadragesimam, juxta Pontificis facultatem, cupiat. Alia pro Indulgentia præcipitur, alia vero pro eadem immunitate obtinenda. Idem de præcepto Paschalis Communionis decernendum est, quod a Dominica *Palmarum* ad Dominicam *in Albis* circumscribitur. Nemo sane putet in Diœcesi, ubi pro comparanda Indulgentia hebdomadæ Passionis, ac *Palmarum* propositæ sunt, eadem Paschali Communione utrique mandato satisfacere. Si quidem, cum diversa illa sint, semel pro acquirenda Indulgentia atque iterum Paschalis præcepti gratia Divina Eucharistia percipienda est. Imo, qui post Paschalem Communionem, et Confessionem, lethalem culpam admiserit, ad Poenitentiae Sacramentum rursus accedere debet, cum Indulgentiam adipisci deliberat.

6. Hæc profecto communi Theologorum doctrina confirmantur. Primo enim disputant, an opera, quæ alioquin debita sunt, ad parandam Indulgentiam satis habeantur; secundo, an peccatorum confessio, tanquam præscri-

ptum opus necessaria sit, vel tantum requiratur, ut animi ad gratiam, atque Indulgentiam accipiendam præparentur, adeoque sufficere possit eorum dolor, et contritio; vel, si quis culpæ lethalis innocens sit, an absque Sacramento Pœnitentiæ Indulgentiam consequatur. Primam quæstionem ita dirimunt, rem totam ex voluntate concedentis Indulgentiam pendere, qui largiri illam potest opera indicens, quæ ob aliam causam persolvi debent. In altera vero quæstione afferunt, verba sedulo examinanda, quibus Indulgentia promulgatur. Peccatorum tamen Confessionem illi omnino necessariam existimant, licet non præcipiatur, qui lethalem culpam contraxerit. Nam Indulgentia pro idoneis tantum conceditur, qua conditione illi carent, qui Sacramento Pœnitentiæ lethalia crimina non expurgaverint; quemadmodum, qui gravi labe inquinatur, ad Eucharistiam rite accedere non potest, licet dolorem etiam perfectum de patralis criminibus animo concipiat; sed ipsorum Confessio necessaria est, uti Passerinus ex Ordine S. Dominici, et P. Viva Societatis Jesu præstantes Theologi fuse demonstrant (1).

7. Nos quidem ex allata Nobis Indulgentia clare cognovimus a Summo Pontifice probari Jejunium Romæ Feriis quarta, et sexta, ac Sabbato, licet ratione Quadragesimæ persolvendum illud sit, non tamen ex eadem Indulgentia, quam Pontifex jubet evulgari in hac Civitate, ac Dioecesi quantocius fieri potest, aliquid deprehendimus, ex quo judicari queat, inter opera præscripta Communionis, et Eleemosynæ, Paschalem etiam Communionem, eamque contineri posse eleemosynam, quæ in egenos eroganda est illis, ut facultate comedendi carnes in Quadragesima gaudere possint. Ob hanc causam superius affirmavimus, jejunium quidem Quadragesimæ

(1) In Tractatu de Indulgentiis, quæst. 48, per tot. et qu. 44. In Tractatu de Jubilæo, quæst. 8, art. 4, et 3.

etiam pro Indulgentia satis esse, eleemosynam vero pro Indulgentia, et pro immunitate Quadragesimæ simul obtinenda, Communionem quoque pro eadem Indulgentia, et pro Paschali etiam præcepto sufficere nullo modo posse. Illud pariter asseruimus illi necessariam omnino esse criminum Confessionem, qui indulgentiam expetat, et post Confessionem in Paschate peractam gravi iterum culpa teneatur. Accedit ex verbis Pontificis Indulgentiam elargientis haud constare, utrum Confessionem solum exquirat pro disponendis ad Dei gratiam animis, an vero illam tanquam opus necessarium præscribat. Quare gravissimi Scriptores hortantur ad Confessionem peragendam pro Indulgentia, quamvis nullum lethale crimen admissum fuerit: tunc levia peccata Sacerdoti exponenda, vel etiam lethalia, quæ jam Pœnitentiæ Sacramento detersa fuerint. Hæc habet Bellarminus (1), qui S. Antonini, Adriani, Cardinalis Cajetani, et Navarri auctoritate utitur; hæc etiam feliciter explicat P. Constantinus (2).

8. Hæc de injunctis operibus monenda putavimus. Nunc superest, ut populo Nobis commisso in memoriam adducamus, Pœnitentiæ Sacramento crimina quidem pœnasque æternas condonari, sed luendas adhuc temporarias plerumque superesse. Quare cum perpauci suis criminibus satisfacere piis operibus contendant, clementissimus Redemptor noster, ob singularem in nos charitatem, hominum calamitati prospexit, et opulentissimum in Ecclesia thesaurum suorum meritorum reliquit, quæ per mortem, cruciatusque suos congestit; præclara etiam merita B. Mariæ Virginis, Sanctorum Apostolorum, Martyrum, aliorumque Coelitum Ecclesiæ largitus est, quibus divitiis spiritualibus distribuendis Apostolorum Principem S. Petrum, Romanosque Pon-

(1) De Indulg. lib. 4, cap. 43, quæst. 3, Controv. tom. 2. —

(2) In Theoria et Praxi Jubilæi part. 2, cap. 5, quæst. 3.

tifices in ejus locum sufficiendos præposuit. Illos enim Sui Vicarios in terris constituit, et Claves Regni Cælorum, plenamque ligandi, atque solvendi potestatem iisdem concessit.

9. Id Clemens VI his verbis aperte declaravit (1): *Quem quidem Thesaurum non in Sudario repositum, non in agro absconditum, (de merito Passionis Christi Domini infinito res agitur) sed per Beatum Petrum Cæli Clavigerum, ejusque Successores suos in terris Vicarios commisit Fidelibus salubriter dispensandum etc. Ad cujus quidem Thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, et omnium Electorum a primo Justo usque ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur.* Insuper S. Thomas, et S. Bonaventura sapientia, ac sanctitate clarissimi, licet in variis opinionibus dissimiles eandem rem confirmarunt centesimoanno, priusquam Clemens VI suam Decretalem conficeret; quod Cardinalis Pallavicinus (2), et Doctor Estius sapienter advertunt (3).

10. Hac divina facultate præditi Pontifices hunc Thesaurum sæpius recludunt, et legitimis adducti causis variis temporibus nunc limitatam, nunc plenissimam pœnarum omnium remissionem impertiunt, quas vel in hac vita, vel in Purgatorio ob scelera nostra luere debemus. Olim non adeo liberales Pontifices extiterunt, uti S. Thomas testatur (4), qui tradit, Indulgentiam quinque annorum tribui illis consuevisse, qui trans mare positi ad invisendâ Sanctorum Petri, et Pauli templa Romam se conferebant; trium annorum Indulgentiam illis, qui ob eandem causam ultra Montes degentes ad Urbem profecti essent; unius vero anni Indulgentiam iis, qui ex vicinioribus Provinciis hoc iter susciperent.

(1) In Decretali *Unigenitus*, inter Extravagantes communes de Pœnitent. et Remissionibus. — (2) In Histor. Concil. Trid. lib. 2, cap. 5, num. 8. — (3) In lib. 4. Sentent. dist. 20, § 4 et 5. — (4) In 4, dist. 20, qu. 4, art. 3, qu. 2, ad quartum.

Cum tamen hoc tempore ob gravissimas rationes pœnæ a Canonibus præscriptæ rursus induci nequeant (1), majori liberalitate Pontifices utuntur, ut Fideles impensius ad Deum confugiant, cum necessitas postulat, ut cultus Deo præstetur, et animarum saluti facilius provideatur : *Respondemus* (ait Bellarminus (2)) *Thesaurum meritorum Christi, et Sanctorum esse veram causam, cur Indulgentiæ concedi possint, sed præter istam causam requiri aliam, quæ moveat ad dispensandum Thesaurum hoc tempore potius, quam alio, et nunc magis, nunc minus liberaliter : non enim debent Pontifices relaxare pœnitentialem satisfactionem, neque recurrere ad Thesaurum, nisi quando judicant, id esse necessarium, et utile ad gloriam Dei, et animarum salutem.*

11. Hujus liberalitatis causas expendere prætermittimus, atque utrum æqualitas quædam inter opus injunctum, et Indulgentiam intercedat : *Observandum est* (prosequitur Bellarminus) *justam quidem semper causam requiri ; sed non esse subditorum judicare, utrum causa sit justa, vel injusta ; debent enim simpliciter existimare, justam esse.* Ad nos pertinet summas Deo gratias exsolvere, qui his temporibus versamur, quibus hic Cœlestis Thesaurus frequenter ac liberalissime patet. Ad nos etiam spectat omnem curam impendere, ut his spiritualibus divitiis cumulemur, ea diligenter fructuoseque opera perficientes, quæ decernuntur ; quæ si negligenter suscepta fuerint, Thesaurum Indulgentiæ nequidquam expetimus. Sanctus Pontifex Gregorius VII (5). Remigio Episcopo plenariam Indulgentiam largitus fuit : *Absolutionem peccatorum tuorum, sicut rogasti, auctoritate Principis Apostolorum fulli, tibi mittere, dignum duximus ; si tamen, bonis operibus*

(1) Card. Pallav. in sua allata, hist. lib. 24, cap. 42, num. 6.

— (2) In Tract. de Indulgent. lib. 4, cap. 12, in tom. 2, suarum Controv. — (3) Lib. 4, Epist. 34

inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris. Cardinalis autem Baronius (1), postquam eam sententiam exposuit: Ut appareat (inquit) Sedis Apostolicæ Indulgentias illis communicari, qui quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescuntibus. Cardinalis Cajetanus (2) ad obtinendam Indulgentiam censuit non modo præscriptis operibus satisfaciendum, sed etiam necessario deliberandum, salutari pœnitentia criminum labes peculiariter expiare; id qui facere contemnat, cum possit, nullum ex Indulgentia fructum percipere. Cardinalem Cajetanum Navarrus (3) quoque sequitur; licet alii plures eam sententiam nequaquam probent; et Nos ipsi, quibus opinionum novitas displicet, illam pariter omittamus. Nullum quippe Diploma Pontificium pro concedendis Indulgentiis unquam vidimus, in quo ea singularis conditio præferatur. Singulis tamen Cardinalis Bellarmini doctrinam proponendam ducimus: Accipiunt prudentes Christiani Pontificias Indulgentias, ut simul etiam studeant dignos pœnitentiæ fructus facere (4). Illam Cardinalis Pallavicinus, cum de usu Indulgentiarum sermonem habet, his verbis explanat (5): Neque sane Fideles Indulgentiarum causa negligentes fiunt, ut pro expurgandis criminibus alia pietatis opera Deo minime persolvant. Cum enim ancipites sint, utrum reipsa Indulgentiam sibi meruerint, stimulo quodam incitantur, ut pro Cœlesti hoc Thesaurò tutius comparando varias salutaris pœnitentiæ rationes aggrediantur; ex alia parte injuncta pietatis opera, si fiant, studium religionis adaugent, et,

(1) Ad annum Christi 1073, num. 71. — (2) In Tract. 40, de suscipient. Indulg. qu. 4. — (3) In Tract. de Jubilæo et Indulg. notab. 21. — (4) Loco allato, cap. 42, § ad tertium. — (5) In eodem cap. 42.

quamdam facilitatem inducunt, ut illis similia suscipiantur, quod ferme quotidiana experientia comprobatur.

12. Postremo notum facimus a Summo Pontifice facultatem tribui Confessariis, ut opera præscripta aliis commutent, cum de Monialibus agitur, seu de Oblatis, Puellis, aliisque Regularibus Claustro detentis, et reliquis omnibus, qui corporis ægritudine, vel alia legitima causa impediti perficere nequeant opera, quæ superius enumeravimus.

INSTITUTIO LIV.

De Conviviis, quæ parari solent in Diœcesi, cum officia pro Defunctis indicuntur. Quam magnum discrimen inter veteres Christianorum Agapas, et recentia convivia intercedat. Quot detrimenta, et quam gravia ex his dimanent. Eadem convivia vehementer improbantur. Ratio præscribitur conservandæ pecuniæ, quæ confertur, dum officia celebrari debent.

1. **C**UM Divina Officia in hac nostra Diœcesi indicuntur pro aliquo Defuncto, aut pro universis Fidelibus, qui in Purgatorio cruciantur, a quibusdam Parochis convivia institui Nobis delatum fuit, quibus intersunt cæteri Parochi, ac Sacerdotes, qui rem divinam in illa Ecclesia confecerunt, sanctoque officio cum reliquis perfuncti sunt.

2. In aliis locis hujus pariter Diœcesis Officia decernuntur pro Messis conservatione; pecunia congeritur, et plura Missarum Sacrificia peraguntur ab accitis Parochis, et Sacerdotibus, qui deinde ad Mensam vocantur ab Ecclesiæ Custode, seu Præfecto, et non semel Sæculares etiam cum viris Ecclesiasticis in his conviviis permiscuntur.

3. Qui de illis, eorumque causis, ac de convivarum conditione sermonem audiat, ejusmodi convivia illis comparanda putabit, quæ veteres Christiani nuncupa-

bant *Agapas*, et quæ Tertullianus, *cap. 39 Apologetici*, his verbis Senatui Romano plane recenset : *Inopes quosque refrigerio isto juvamus etc. Nihil vilitatis, nihil immodestiæ admittit : non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur. Editur, quantum esurientes cupiunt ; bibitur, quantum pudicis est utile : ita saturantur, ut qui meminerint ; etiam per noctem adorandum Deum sibi esse : ita fabulantur, ut qui sciant, Dominum audire : Oratio convivium dirimit.*

4. Ipse Plinius, licet Ethnicus, cum de Christianorum conviviiis ad Trajanum scriberet, quæ in ipsorum cœtibus fieri solebant, casta, sanctaque fuisse testatur.

5. Non hæc sane ad Nos perferuntur de conviviiis quæ ob allatas superius causas in hac Diœcesi statui consueverunt. Etenim non ignoramus sæpius accidisse, ut immoderatæ lætitiæ, vino, epulisque plus æquo nonnulli indulserint, remotisque mensis, reliquum diei alea contriverint.

6. Ex his corruptelis aliæ quoque non levis momenti dimanare solent. Aliqui inter Parochos ejusmodi convivia suis expensis instituunt, quod molestum ingratumque plurimis est, qui licet rei familiaris angustia premantur, tamen sibi propositum exemplum sequi coguntur. Insuper aliqui Præfecti, seu Custodes magno sumptu, atque opulentia Mensam paraverunt ; hinc sequitur, ut cæteri non ita facile eandem provinciam suscipiant.

7. Aliqui vero Parochi, et Custodes quoque consilium incunt plenum utilitatis, ne privatæ ipsorum res capiant detrimentum ; scilicet ut Mensam splendidius extruant, et convivas lautius excipiant, partem ejus pecuniæ retinent, quæ pro expiatione Defunctorum impendi deberet, vel in Sacris Deo persolvendis, ut præsentibus calamitates longe depellat. Quamobrem Fideles aliqui subsidium Defunctis reddere prætermittunt, infensi per Urbem sermones feruntur, veteresque, ac recentes

querimoniae excitantur, Sacerdotes laute vivere iis stipendiis, quæ pro Missarum Sacrificiis, vel Defunctis sublevandis conferuntur.

8. Librum primum Regum, et alios qui sequuntur percurrentes (1), exemplo Summi Sacerdotis Heli vehementer commoti sumus. Ipse quidem pietatem excolebat, sed ejus liberi pravis adeo moribus imbuti erant, ut in Sacris Litteris *Filii Belial* nuncupentur: Porro *Filii Heli Filii Belial nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum*. Inter cætera illud maximum crimen commemoratur, quod lautiores, ac magis delicatas Victimæ partes sibi deligebant, priusquam Deo offerretur, licet *cap. 7. Levitici* designatæ essent Victimæ partes, quæ ad Sacerdotem pertinerent, sive de Sacrificio *pro peccato* ageretur, sive de Sacrificio, quod *Hostia pacifica* vocabatur (2).

9. Heli quidem liberos suos redarguit: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? Nolite, Filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini*. Sed quia nulla emendatio secuta est, nec sermone Prophetæ super hac re, ut debuerant, permoti sunt, universus Israël, et ipse pariter Heli maximis calamitatibus oppressi fuerunt, quæ in Sacris Litteris ita recensentur (3): *Fugit Israël coram Philisthiim, et ruina magna facta est in populo; insuper et duo Filii tui mortui sunt, Ophni, et Phinees; et Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, et fractis cervicibus, mortuus est: senex enim erat vir, et grandævus, et ipse judicavit Israël quadraginta annis*.

10. Itaque, si liberi Heli tam gravi poena affecti fuerunt, qui aliquid auferre non dubitarunt ad legis antiquæ

(1) Cap. 2. — (2) Thom 4, 2, quæst. 402, art. 3, ad Octav.

(3) In eodem lib. 4 Regum, cap. 4.

Sacrificium pertinens, quod Sacrificia nostra, tanquam figura solum præferebat; si Parens quoque ipsorum, qui non adeo severe Filiorum impudentiam arguit, repentinæ mortis supplicio pœnas dedit; quid de Sacerdotibus nostris statuendum videbitur, qui partem stipendiorum pro Sacris faciendis in conviviis apparandis insumunt? Quid timendum Nobis erit, si hujus improbitatis conscii, eos tantum leviter corrigamus; nec eo deveniamus, ut gravissimo malo satis idoneum remedium afferatur?

11. Quare, ut Supremi Numinis indignationem longe a Nobis, nostrisque Sacerdotibus arceamus, illud solum opportunum remedium invenimus, si ejusmodi convivia penitus interdican- tur, et ratio stipendiorum exposcatur, quæ pro indicendis per Diœcesim Officiis traduntur.

12. Ideo convivia hæc prohibenda statuimus, quia hac pœna abrogantur consuetudines, quæ initio videbantur innocentes, ac deinde cursu temporis mali alicujus periculum, aut suspicionem inducunt. P. Suarez hac re diligenter examinata ita subdit (1): *Unde concludo consuetudinem posse esse irrationabilem, etiamsi ex materia mala non sit; ut patet, si contingat, materiam ejus esse indecentem, vel habere aliquid periculi, vel incommodi, si publice, et communiter introducatur, et nihilo minus nec per se mala sit, nec prohibita jure aliquo positivo.*

13. Hic fas est in memoriam revocare ab ipsis Apostolis institutum fuisse, ut, percepta Divina Eucharistia, Fideles ad modestam simul mensam accumberent. S. Paulus eam disciplinam commemorat, et graviter queritur egenos ab eo conventu secludi (2): *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam Cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad man-*

(1) In Tract. de Leg. lib. 7, cap. 6, num. 44. — (2) Epist. 4, ad Corinth.

ducandum; et alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid Domos non habetis ad manducandum, et bibendum? Aut Ecclesiam Dei contemnitis, et confunditis eos, qui non habent? Ea consuetudo pluribus sæculis permansit, ita ut in Gangrensi Concilio (1) contra Eusthatianos anathema sancitum fuerit, qui in privatas domos conveniebant, spernentes templum adire, ut cum reliquis Fidelibus Agapas celebrarent: Si quis contemnat eos, qui Agapas ex Fide faciunt, et propter Dei honorem Fratres convocant, et nolit vocationibus communicare, parvipendens, quod geritur, anathema sit. Attamen paulo post graves corruptelæ cum his cœnis admixtæ fuerunt, ut eas penitus auferendas Ecclesia censuerit, uti ex Laodiceno Concilio deprehenditur (2): Non oportet in Basilicis, seu Ecclesiis sic dictas facere Agapas, et in Domo Dei manducare, et accubitus sternere.

14. Similes Agapas Fideles instaurabant, cum dies festos Martyrum celebrari, vel Ecclesias dedicari contingeret, et etiam cum funera ducerentur (5). Verum S. Ambrosius illas Mediolani gravissimis de causis prohibuit, et S. Augustinus epistola 64 Aurelium Carthaginensem Episcopum hortatus est, ut idem remedium adhiberet: quare in tertio Carthaginensi Concilio hæc sancita fuerunt, suadente eodem Aurelio (4): *Populi etiam ab ejusmodi conviviiis, quantum fieri potest, prohibeantur.*

15. Constituimus, etiam ut ratio de eleemosynis a Fidelibus oblatis exigatur. Cum enim hæc doceat S. Thomas (5): *Sed, quantum ad effectum eleemosynæ, patitur detrimentum* (de Anima Defuncti sermo est), *non quidem ut pro hujusmodi tarditate puniatur, sed quia*

(1) Can. 44. — (2) Can. 28. — (3) Baronius ad annum Christi 57, num. 130 et seqq. — (4) Can. 30. — (5) In quodlibet 6, art. 43.

remedium ei non adhibetur, dum suffragia differuntur, ex quibus plurimum juvaretur; cum hæc ita sint, quid dicendum videbitur; si non modo pro Defunctis suffragia protrahantur, sed pecunia pro illis collata in alium usum convertatur, ex quo nullum emolumentum in Fideles eam pecuniam solventes redundat? Accedit, quod Missæ Sacrificium infinitam quidem virtutem, ac pretium continet, si ipsius sufficientia perpendatur, non vero si de efficacia ratio habeatur: ex quo beneficium illud sane maximum dimanat, ut eadem suffragia semper augeantur; quamobrem, sicuti invigilandum necessario est, ut pro stipendiorum numero Sacra quoque fiant, ita profecto de ipsis stipendiis, ac de Missarum Sacrificiis ratio postulari omnino debet.

16. Nos igitur hoc Decreto per Dioecesim universam omnia convivias prorsus interdicimus, quæ parari solent, cum Officia pro Defunctis, pro Messis conservatione, aut aliis de causis indicuntur: iisdem Parochis, et Custodibus, seu Præfectis, quibus eleemosynæ pro his Officiis peragendis committuntur, omnino præcipimus, quidquid acceperint in peculiarem libellum referre, idque scripto illius testimonio comprobare, qui eleemosynam præbuerit. Si litteras is nesciat, signo Crucis efformato coram duobus testibus rem confirmet; cum ex capsula eleemosynæ depromuntur, quidquid desumptum fuerit in libello adnotetur, et a Parocho, ac cæteris obsignetur, qui alteram capsulæ clavim custodiunt: Missarum numerus eodem libello describatur, qui Sacerdotum celebrantium testimonio comprobabitur. Alii quoque necessarii sumptus pro Officiis conficiendis explicentur, ut cum in examen res vocabitur, *quid receptum, quidve expensum* fuerit, clare demonstretur.

17. Hæc ratio Vicario Foraneo reddenda videretur; pro Officiis autem, quæ in ipsius Vicarii Ecclesia fiunt, seniori Vicariatus Parocho persolvenda esset: cum tamen experientia compertum sit, hujus Dioecesis Vicarios

Episcopis *in partibus* comparari posse, cum honoris titulum sine ullo pondere sustineant, hoc tamen discrimine inter Episcopos, ac nostros Vicarios Foraneos, quod illi Turcarum perfidia impediti suis muneribus perfungi nequeunt; Vicarii autem, licet per nos admoniti, firmitque nostra auctoritate, hominum tamen ratione, vel timore ducti suum munus prætermittant, ut quietam vitam exigant, neminem offendant, et præclara quadam conditione ornati solum videantur. Cum igitur Vicarii Foranei hujusmodi sint, ipsos huic negotio præficere omittimus, eos solum monentes, ut accepti, expensique rationem paratam habeant eo modo, quem superius ostendimus. Si quidem deliberavimus, Conventus, qui in hac Diœcesi instituti quondam fuerunt, restaurare, quos in Civitate Vicarii Foranei celebrabant. In illis decernentur, qui libellos expensi, et accepti, uti dictum est, cognoscant; et aperte constabit, an Vicarii Foranei reliquis muneris sui partibus satisfaciant.

18. Confidimus, Parochos omnes hæc nostra jussa libentissime facturos, quibus etiam Dei cultus continetur. Ut facilius pareant, exemplum Sanctæ Monicæ Matris S. Augustini ipsorum oculis subjicimus. S. Ambrosius convivia prohibuerat, quæ diebus festis Martyrum et in ducendis funeribus Mediolani proponebantur: sed ejusmodi decretum in Africam adhuc delatum non fuerat. Quare Sanctissimæ mulieri, cum Mediolani versaretur, hæc accidisse Sanctus Augustinus memoriæ prodidit (1): *Itaque, cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pulles, et panem, et merum attulisset, atque ab Ostiario prohiberetur, ubi, hoc Episcopum vetuisse cognovit, tam pie, ac obedienter amplexa est, ut ipse mirarer, quod tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quam disceptatrix illius prohibitionis effecta sit.* Expendant secum Parochi ea

(1) Lib. 6 Confession. cap. 2.

lege teneri, ut non solum in hoc negotio, sed in cæteris etiam Nobis pareant. Id polliciti sunt, cum Ordines, et Parochiam a Nobis, aut Decessoribus nostris acceperunt, quibus omnibus cultum, et obedientiam promiserunt. Postremo ipsis notum facimus, Episcopum non esse cum aliquo Concionatore, vel Sacrarum expeditionum Ministro conferendum, ita ut solum arguere, monere, atque hortari jussa detrectantes possit, nec alias rationes inire, ut eorum pervicaciam expugnet; facultatem coercendi a Sede Apostolica obtinet Episcopus, qua Nos uti statui-
mus, decernentes, decem argentea scutata ab illis persolvenda, qui parere recusaverint iis omnibus, quæ præscripsimus, seu de conviviiis agatur, seu de illis, qui accepti, expensique rationem non referant, vel fraudem aliquam intermisceant. Dimidium solvendæ pecuniæ delator consequetur, pars altera Parochiæ egenis in subsidium erogabitur.

INSTITUTIO LV.

De Paschali præcepto in propria Parochia adimplendo. Eidem præcepto minime illum satisfacere, qui Sacram Eucharistiam percipit extra suam Parochiam. Quid statuendum sit de iis, qui in monasteriis Regularium inserviunt; quid judicandum etiam de Sacerdotibus. Quæ ratio tenenda sit cum pervicacibus, cum monentur obtemperare Paschali præcepto. De pœnis, quas subeunt illi, qui interdicto obligati jam fuerunt.

1. **I**N postrema Synodo, quam Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster celebravit, sancitum fuit, Paschalis Communions præceptum a Dominica *Palmarum* usque ad Dominicam in *Albis* concludi (1); ad celebritatem usque Ascensionis Domini monendos a Parochis pervicaces, ut jussa faciant; postea denuncian-

(1) Cap. 3, lib. 2.

dos, qui parere detrectaverint, vel quos Sac. Eucharistia indignos deprehenderint.

2. Nos autem alio loco (1) ediximus in eos, qui in Paschate sumere Eucharistiam prætermiserint, ut die 18 mensis Septembris in porticu nostræ Metropolitanæ publice exponerentur, uti factum est, illorum nomina, qui saltem Eucharistiam percipere omiserint octava die Septembris, cum Festum Nativitatis Beatæ Virginis peragitur: eodem Decreto admonuimus, aliud consilium super hac re, aliamque rationem a Nobis in posterum suscipiendam: itaque rursum indicimus ea, quæ in ipso Decreto, et omnia, quæ in allata Synodo Cardinalis Boncompagni continentur, uti superius indicavimus: nomina quoque illorum, qui Paschali mandato non paruerint, in Diœcesi Parochiæ foribus affigi decernimus, in Civitate autem foribus Metropolitanæ, vel sub ejus porticu die 15 Augusti, cum Festum Assumptionis Beatæ Virginis celebratur; quos etiam ab Ecclesiæ ingressu interdictos eodem die declarari constituimus, nisi forte triduo ante ipsam celebritatem testimonium de percepta Sacra Eucharistia protulerint.

3. Sed quoniam plura negligenter, plura etiam magna cum difficultate perfici cognoscimus vel a Parochis, vel ab iis, qui Parochiæ præcepto satisfacere debent, aut pro iis denunciationibus, quæ fieri ante interdictum in pervicaces consueverunt, ideo in eam necessitatem adducti sumus, ut perpauca alia subjiciamus.

4. Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt, illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admo-

(1) Inst. 45.

neant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit : ipsius Pœnitentarii jussu ad pronunciandum in contumaces interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.

5. Sed jam sermonem ad eos convertamus, qui hoc præcepto adstringuntur. Institutionem evulgavimus 18 loco hujus libri positam, qua pro jure Parochiali contra plurimorum opiniones statuimus, Paschalem communionem in propria cujuscumque Parochia peragendam, nec impleri præceptum, si in nostra Metropolitana Sacra Eucharistia sumatur : porro jus Parochorum, quod Nos tuendum suscepimus, eorum negligentia ita imminutum est, ut nihil pene superesse videatur ; nam illos tantum ex populo, qui velint, ad Sacram Communionem in Parochia excipiunt, cæteris in agrum commigrandi potestatem, etiam in Hebdomada Majori facile concedunt, satisque habent, si in Urbem redeuntés aliquod testimonium peractæ Communionis afferant ab ejusdem agri Parocho obsignatum ; ita ut plures inveniantur, qui consueta Parochi Indulgentia perducti, per plures annos ad Parochiam, ne quidem in Paschate, accesserint, et alibi divinam Eucharistiam perceiverint.

6. Id quidem in aliquibus Conciliis Provincialibus, et Diœcesanis alias permissum fuisse non ignoramus. In Burdigalensi anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio ita decernitur cap. 44 : *Nemo extra suam Parochiam absque Rectoris sui facultate alio se conferat hoc Sacramentum percepturus.* In Aquensi vero, quod celebratum fuit anno 1585 (1). *Nec ulli liceat illud sumere ab alio, quum a proprio Parocho, vel de ejus licentia.* Idem in plurimis Conciliis in Italia coactis decretum fuit, ac præsertim in secundo Provinciali, quod

(1) Tit. de his, quæ ad Sacramentum Eucharistiæ pertinent.

Mediolani Sanctus Carolus habuit (1) : *Nisi item , qui ab Episcopo , proprio Parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi.* Quoniam vero Parochi nimia facilitate in his facultatibus tribuendis utebantur , idem Sanctus Carolus in undecima Dioecessana Synodo relatis iis , quæ in secunda provinciali sanxerat, eam facultatem alternatim concedi vetuit, videlicet a Parocho, et ab Episcopo, sed illam sibi tantum reservavit (2) : *Cui Decreto hæc præterea cautio adhibeatur , ne cuiquam, eadem proposita pœna, alibi Communionem Sacram accipere liceat, etiam concessu , permissuque Parochi, nisi id scripto nos probaverimus.* Itaque Parochos serio monemus , ne ejusmodi facultatem ita facile elargiantur , caveantque diligentius , ne aliquis ex suo populo sibi de illorum facultate nimium confidens , alio commigret Sanctissimam Eucharistiam percepturus: si aliter fiat , S. Caroli propositum exemplum , consiliumque sequemur.

7. Deprehendimus etiam in controversiam revocari , an sæculares , qui Monialibus, aut Regularibus inseruiunt, ad Parochiam pro sumenda Paschali Communionem se conferre debeant, an vero in Ecclesiis ipsorum Regularium , aut Monialium præcepto satisfacere judicentur. Pro quo Tridentinum Concilium tres necessarias conditiones enumerat, ut nempe *actu inserviant, intra eorum septa, ac Domos resideant, ac sub eorum obedientia vivant* (3) : Quare Parochiam adire debet in Paschate , qui aliqua ex his conditionibus careat , licet in æde versetur, quæ pertineat ad Monasterium , eique jungatur, ipsiusque circuitu per muros exteriores includatur : quippe per *Domum* Monasteria, per *Septa* vero *Claustra*

(1) Decreto 41 , tit. 4. — (2) Tit. monita executionis Decretorum, quæ ad Sacramentalia , et Sacramenta pertinent. — (3) Sess. 24, cap. 44 , de Reform.

a Tridentina Synodo intelliguntur. Quod Scriptores unanimes affirmant (1).

8. Idque Sacrae Consilii Congregationis pluribus sententiis comprobatur, quarum Nos ipsi exemplaria cognovimus (2). Cum autem ejusdem Congregationis Secretarii munere fungeremur die 22 Novembris anno 1721 propositum fuit (3): *An famuli, et famulae Monialium seculares degentes in mansionibus sitis in Atriis Monasteriorum muro circumvallatis, et quae sunt contigua Monasteriis, et habent portam, quae clauditur, teneantur recipere Sacramentum Eucharistiae tempore Paschali a Parochiis, in quorum Parochis Monasterium, et Mansiones sitae sunt.* Die 19 Septembris anno 1722 responsum fuit: *affirmative, et amplius*: quo vocabulo *Amplius* Cardinales omnes fuisse unanimes declaratur, nullamque in posterum de eadem re satis clara quaestionem habendam.

9. Non ignoramus pariter, Sacerdotes in Paschate ea lege non obstringi, ut a suis Parochis Communionem accipiant, vel in Parochia rem Divinam faciant, ut Rosignolius asserit (4) plurium scriptorum auctoritatibus confirmatus. Sed etiam cognitum habemus, Sacerdotes aliquos raro per annum in hac Diœcesi Sacro peragendo vacare, eam opinionem re ipsa probantes, quam S. Pius V ex libris Cardinalis Cajetani deleri jussit, nempe levi culpae solum obnoxios esse, qui nulla animarum cura

(1) Navarrus de Regularibus comment. 4, num. 44, in principio. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. tit. de clausura, qu. 1. punct. 4, num. 2 et 3. Sanchez ad praecepta decalogi, tom. 2, lib. 6, cap. 25, num. 9, — (2) Maceraten. variar. resolut. lib. 4, resolut. 48, num. 4. Card. de Luca de Jurisdictione disc. 4, num. 9. — (3) In causa Lauden. Juriur. Parochialium die 14 Aprilis, anno 1685, lib. 35. Decretorum fol. 487. In causa Spoletin. Jur. Paroch. 49, Aprilis 1662. lib. 42. Decretorum fol. 234. In causa Barcinon. 24 Januarii 1713. In causa Ulissiponen Occidentalis. — (4) De Euchar. tom. 15, art. 3, qu. 7, num. 50.

præditi, nunquam per anni cursum Sacrificium Missæ celebraverint. Si quidem Sanctus Thomas (1), ac deinde reliqui Theologi fere omnes docent a Presbytero, licet nulli Ecclesiæ præposito, lethale crimen admitti, nisi solemnioribus Festis Sacrum conficiat, quod etiam Tridentina Synodus (2) indicat, et Juveninus in quinta dissertatione de Sacramentis commemorat (3). Quare si Sacerdotes ejusmodi ne quidem in Paschate Sacrificium Missæ agere velint, aut impediuntur, Eucharistiam ex manibus Parochi suscipiendam ipsis declaramus, ut præcepto satisfaciant: tunc enim ipsos velut inter laicos adnumeramus, uti Rosignolius idem testatur (4).

10. Postremo de citatione verba facienda sunt, quæ evulgari debet, antequam interdictum pronuntietur. Illa igitur, ne contrarium aliquid contingat, per Scribam designatum Cursori commendabitur, eamque Cursor pervicacibus ipsis tradet, ac deinde rem perfectam referet. Quod si impedimentum aliquod obvenerit, veluti si contumaces e pristinis ædibus in aliam partem migraverint, quæ prorsus ignoretur, vel in aliquem locum secesserint, quem non audeat Cursor contingere, id statim per Cursorem ad Scribam eundem deferatur; et tunc foribus Ecclesiæ Parochialis ligatur citatio, ubi pervicaces ipsi Paschali tempore divinam Eucharistiam sumere tenebantur; et hac ratione satis huic negotio consultum judicamus. Si hanc propositam normam Cursor minime servaverit, *ipso facto* munere suo spoliatum illum edicimus.

11. Porro die 18 Septembris, anno jam præterito, nostræ Metropolitanæ Foribus illorum nomina fuerunt exposita, qui intra constitutum temporis spatium Paschalem Communionem omiserunt, iidemque ab ingressu Ecclesiæ declarati sunt interdicti, et sine Ecclesiastica

(1) 3, p. q. 81, art. 10. — (2) Sess. 23, cap. 14. — (3) Qu. 7, cap. 4, art. 4. — (4) Loco superius allato.

sepultura , si forte in tam misera conditione vita decederent , juxta Lateranense Concilium (1) , ac Decretum postremæ Synodi per Cardinalem Jacobum Boncompagnum habitæ (2) ; nihilominus ex ipsis aliqui non accesserunt , ut interdicto liberarentur ; ideoque tanquam appendicem hujus nostræ Institutionis subjicimus, Ecclesiam ipsis ingredi non licere , ut rei Sacræ , divinisque officiis intersint. Id solum a Theologis in dubium revocatur , an templum adire possint , ut preces tantum Deo persolvant , uti ex Canone *Latorem*, cap. 53, quæst. 2 deprehenditur : *Ita ut per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur , sed ante Fores Basilicæ orans , et deprecans Deum perseveret*. De hoc fusius agit Nogueira (3). Monendum pariter est , rem Divinam confici non posse , si unus ex iis interdictis in Ecclesia versetur , quos etiam per Ecclesiæ Ministros depellendos Canones decernunt (4) : iis adductus Suarez hæc scripta reliquit (5) : *Ad Ecclesiæ Ministros spectat ex proprio officio expellere indignos a participatione Divinorum , et remove eos , quos Ecclesia removet , ac denique procurare , ut censuræ Ecclesiasticæ observentur : et ideo merito peculiaris obligatio eis imponitur excludendi interdictos , quando celebrant*. Solum ambigitur , an id fieri debeat , cum vis haud sufficere , vel aliquis tumultus excitari posse videatur : tunc enim idem Suarez hæc tradit (6) : *Quando locus non est interdictus , sed tantum adest persona interdicta , et per vim cogi non potest , probabile mihi videtur , non debere Sacerdotem ob eam causam omittere Missam : quod non assero sine formidine , quia non video casum expresse tractatum , et definitum ab Au-*

(1) Cap. *Omnis utriusque sexus*, de pœnitentiis , et remissionibus. — (2) Loco allato. — (3) In suis quæstionibus singularibus, disput. 3, quæst. 20, de interdicto num. 5 et seqq. — (4) Cap. *Permittimus* de sententia excommunicationis, et cap. *Alma* , eod. tit. in 6. — (5) In tract. de Censuris disput. 34, sect. 2, n. 6. — (6) Num. 40 , loco allato.

*ctoribus. Censeo tamen practice probabile. Insuper præcipimus, ut proxime ineunte Paschatis tempore ad Eucharistiam sumendam, si forte accesserint, minime admittantur, sed palam amoveantur, nisi prius ostenderit interdicto contra ipsos evulgato per Nos, aut Delegatum nostrum fuisse se absolutos. Nam omissa controversia, an Caput *Nuper, de sententia Excommunicationis*, quo statuitur, censuram a Confessario, vel Parocho solvi posse, cum illam Episcopus sibi tantum absolvendam non edixit; an, inquam, pro Confessariis, et Parochis hæc sententia abrogata fuerit, certum illud est, quod post latam excommunicationem, suspensionem, vel interdictum ab Episcopo in aliquem peculia-rem reum, eam relaxare nemo alius potest, nisi, qui sententiam ejusmodi pronuntiaverit, aut ipsius Delegatus, vel aliquis majori potestate præditus, postquam eandem sententiam injustam cognoverit. Quare Sylvester, post Canonicas sanctiones diligenter examinatas, hæc docet (1) : *Si sententia interdicti, vel suspensionis lata est ab homine, absolvere, seu relaxare potest ille, qui eam tulit, vel ejus superior, non autem alius, nisi de ejus mandato.* Idem P. Thesaurus (2) confirmat; P. vero Syrus (3) eandem sententiam his verbis testatur: *Major Pœnitentiarius, ordinarie loquendo, non solet absolvere a sententiis, et censuris ab homine contra aliquem nominatim latis etc. et hoc, ne turbetur jurisdictio Ordinariorum. A censura enim speciali nominatim lata ab homine non potest absolvere, nisi qui eam tulit, ejusque Successor, aut Superior, aut Delegatus ab illis.* Postremo Episcopus juxta Synodum jam toties allatam, et jus pariter commune post interdictum ad excommuni-*

(1) In Summa. ad verbum *Interdictum* 3, num. 46. — (2) De pœnis Ecclesiastic. part. 4, cap. 24, §. Dicendum primo: ne turbetur jurisdictio Ordinariorum. — (3) In tractatu manuscripto Pœnitent. Roman. in Commentar. part. 3, § 4. Constitutio Summi Pontificis Innocentii XII quoad facultates Cardinalis Majoris Pœnitentarii.

cationem devenire potest , per quam pervicaces a coetu Fidelium sejungantur , uti a Sacra Congregatione Concilii non semel statutum Fagnanus (1) , ac Monacellus referunt (2). Hoc adhibere remedium Nos constituimus , nisi contumaces resipuerint ; ideoque Parochis magnopere commendamus , ut illos de hac re certiores faciant, moneantque , si excommunicationem quoque neglexerint , majores in ipsos poenas decernendas , quæ per Tridentinam Synodum indicuntur (3) : *Excommunicatus vero quicumque , si post legitimas monitiones non resipuerit , non solum ad Sacramenta , et communionem Fidelium , ac familiaritatem non recipiatur , sed , si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit , etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.*

(1) Cap. omni , num. 46 , de pœnitentiis , et remiss. — (2) Tom. 4 , Tit. 5 , formul. 46 , n. 2. — (3) Sess. 24 de Reformat. cap. 3.

INSTITUTIO LVI.

De Missæ stipendio ; de parte pecuniæ , quæ retineri potest pro utensilibus , ac de Altaribus privilegiatis. Quam ob causam stipendium pro Missæ Sacrificio Sacerdotibus conferatur. De corruptelis , quæ ex hoc veluti fonte in Ecclesiam dimanaverant ; qua ratione , et quo auctore illæ penitus sublatae fuerint. Non licere recenti Sacerdoti oblationes ex altari suscipere. Quinam teneantur ad celebrationem tantum , non vero ad applicationem Missæ. De stipendiis pro Missis perpetuis , atque adventitiis. De illis , qui tribuunt , aut capiunt stipendium consueto majus. Quibus de causis Sacrarum Custodes elicere queant partem stipendii pro utensilibus. Utrum nova stipendia pro Missis celebrandis recipi possint , cum multis aliis satisfaciendum adhuc supersit. Quo pacto Defunctis prosit Indulgentia in Sacrificiis Missarum , quæ ad Aras privilegiatas fiunt. An pro Aris privilegiatis obtinendis satis sit intra spatium totius hebdomadæ implere numerum Missarum , quæ in singulos dies statuuntur.

1. **ILLUD** stipendium , quod ex communi Ecclesiæ disciplina Sacerdotibus traditur pro comparando fructu medio Sacrificii , et loco panis , ac vini , quæ antiquitus offerebantur , suffectum fuit , quodque sæculo octavo propagari coepit , si Thomassino (1) , ac Mabillonio (2) rerum sacrarum viris peritissimis fidem præstamus, licet Pater Franciscus Berlendus ex Ordine Theatinorum altius repetendam hanc consuetudinem plurimis documentis , ac rationibus contendat (3) ; illud , inquam , stipendium multas curas , ac sollicitudines in Ecclesia concitavit , vel ad coercendam Sacerdotum avaritiam , vel ad aliquam normam statuendam , ne ipsi detrimen-

(1) De veteri, et nova Ecclesiæ disciplina, tom. 3. lib. I, cap. 74, num. 48. — (2) In præfat. ad part. 4 , sæcul. 3 , Benedictin. num. 62. — (3) In Dissert. Historico-Theologica de oblationibus Altaris part. 2 , § 2.

tum caperent ob aliorum libidinem , et ne hoc necessario subsidio destituerentur ; vel denique , ne Fidelium voluntas fraudetur , qui stipendium offerunt , ut res Divina pro ipsis , vel pro aliis adhuc vitam agentibus , aut pro Defunctis conficiatur. Quamobrem S. Franciscus , uti Alvarus Pelagius testatur , pro his corruptelis evitandis constituit , uti sui Ordinis Alumni quocumque loco degerent, semel tantum in die celebrarent. Sanctus quoque Ignatius Societatis Jesu Fundator parte sextasuarum Constitutionum cavit , ne aliquis ex suis Sacerdotibus stipendium pro Missæ Sacrificio perciperet.

2. Ac primum, licet animus maximo disciplinæ Ecclesiasticæ studio non inflammetur , si religione tamen aliqua præditus sit , horrore sane incredibili commovebitur , si perpendat , quo Sacerdotum avaritia superioribus temporibus progressa fuerit, cum de stipendiis Missarum ageretur. Plura Sacra uno die facere cœperunt, ut majorem pecuniam congererent. Cum vero id contrarium Ecclesiæ institutis agnoscerent , eodem Sacrificio plures hostias offerebant , quarum numerus acceptas eleemosynas exæquabat ; qui mos etiam a Græcis retinetur , quos idcirco Arcudius (1) vehementer improbat. Post hæc, Missæ, quas Bifacias, vel Trifacias nuncupabant , subrogatæ fuerunt , cum nempe Sacerdotes bis , ter , et quater rem Divinam inchoabant , et usque ad Oblationem prosequabantur ; deinde toties secretas Orationes repetebant , quoties Missam inchoaverant, Canonem vero semel percurrerant , ac postremo totidem addebant Collectas , quot initio recitaverant ; quæ omnia propter nefariam augendæ pecuniæ cupiditatem fieri consueverunt.

3. Petrus Cantor in Ecclesia Parisiensi, qui Sæculo 12 inter mortales agebat , has corruptelas gravissime redarguit (2), et Sacerdotes ejusmodi Juda deteriores affirma-

(1) Lib. de Concordia. — (2) In opere , cui Titulus : *Verbum abbreviatum*, cap. 37.

vit : *Turpius Christum vendimus, quam Judas, eo quod deteriores sumus : Ille enim, inquit, quem purum Hominem credebat, cum Familia etiam ejus indigeret, vendidit; nos vero, quem scimus verum Deum, et Hominem vendimus : postea superaddit : Ille pro triginta argenteis, nos pro denario, et pretio vilissimo. Ignoramus, quodnam pretium triginta denariis, quos proditor Judas accepit, Petrus Cantor tribuerit. Nam discrimen inter siclos Sanctuarii, et argenteos communes intercedit : hi enim novem scutata Romana pretio adæquabant; illi vero summam duplo majorem continebant; uti præstantes eruditione viri tradiderunt : esto tamen de minoribus siclis res intelligenda sit, Petri Cantoris argumentum aptissimum semper judicabitur, quod etiam his verbis magis confirmat : *Ille pœnitens, (licet non vere retulit), rejecit triginta argenteos : in Ecclesia autem inter nos non est, qui turpiter acquisita rejiciat.**

4. Supervacaneum est Decreta recensere Conciliorum, ac Pontificum, quibus hæ corruptelæ vehementer improbantur. Qui tamen ea cupiant intueri, Christianum Lupum (1), Cardinalem Bonam (2), Thiers (3), ac Patrem Berlendum (4) percurrant, qui eadem Decreta fuse commemorant : satis erit innuere receptam quidem ab universa Ecclesia consuetudinem, ut pro Sacro dentur, et accipiantur stipendia, cum ex altari vitæ sustentationem merito desumere Minister Altaris debeat; ideoque non sine imprudentia mos ejusmodi damnari potest : *Sufficere debet, inquit Gerson (5), ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, et recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit etc. Nihil æquius secundum omnem legem esse deducit*

(1) In notis Conc. Rom. habiti sub Alexand. II. t. 5, novæ edit. suorum operum, pag. 450. — (2) Rerum Liturg. lib. 1, cap. 45, num. 7 — (3) T. 3, Superstition. cap. 43. — (4) Diss. superius allata Historico-Th. de obl. Altar. part. 2. — (5) In suo tr. de solitudine Eccles. particul.

Apostolus, 1 ad Cor. 9 quam, qui Altari servit, de Altari vivat: tamen procul dubio avaritiæ crimen, et speciem quamdam simoniæ admitteret, qui pro Missæ stipendio pactiones aliquas, aut conditiones faceret, quemadmodum ex Trid. Synodo deprehenditur (1): Atque, ut multa paucis, comprehenditur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, et quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales Eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeat; nam uti docet S. Thomas (2): Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium Consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ, hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis. Insuper alio loco (3) eandem confirmat sententiam his verbis: Facere pactionem de Missa celebranda est simonia etc. si tamen non habet alios sumptus, et non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios, sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ.

Sacerdos, uti superius dictum fuit, partem aliquam suæ sustentationis ex stipendio tantum desumit, quod Juveninus hoc pacto declarat (4): *Sed monitum velim Lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum. Nec mirum; quippe quod sæculares Sacerdotes fruantur aut Titulis Patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum: velant nempe Canones, ne sæculares ordinentur,*

(1) Sess. 22, in Dec. de obs. et evitand. in Celebr. Missæ.

(2) 2, 2, qu. 400, art. 2, ad secund. — (3) 4 Sent. dist. 25, qu. 3, art. 2, qu. 4, ad quart. (4) De Sacram. diss. 5, qu. 7, de Sacrificio Euch. art. 5.

quin suffulti ad vitam titulo. Mendicantes vero a Populo fidei supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur: nec enim ad Monasterium admitti debent plures, quam consuetæ eleēmosynæ sustentare valeant.

5. Sublatis ob legum severitatem his corruptelis, aliæ rationes excogitatæ sunt, ut aditus liber pateret avaritiæ, ac turpi lucro, quod juxta Concilium Tridentinum a simoniaca labe parum abesse videtur. Incredibilis librorum copia in vulgus emanavit, quibus variæ de Theologia Morali quæstiones in examen adducebantur. In illis autem dirimendis causa potissima omissa fuit, ob quam S. Mater Ecclesia pro Missæ Sacrificio stipendium permittit, nempe, ut Sacerdotes ad vitam sustentandam aliquod ex ipso stipendio levamen suscipiant, non vero, ut divitiis cumulentur, quod Nos paulo ante explicavimus; ideoque sordidos quæstus augeri Ecclesia semper improbavit. Itaque disputari cœpit, an Sacerdos, qui eleemosynam accepit minorem illa, quæ in Dioecesi constituta fuit, Sacrum tamen facere pro illo debeat, qui stipendium largitus est. Insuper, an Sacerdos collatis sibi per diversos fideles pluribus exiguis stipendiis, rem Divinam conficere, illisque fructum attribuire teneatur; nec sane defuerunt Theologi, qui Sacerdotem in utraque quæstione ab onere celebrandi prorsus immunem judicarunt. Falso pariter existimatum fuit, Sacerdotem, qui stipendium consueto majus invenerit, posse alium Sacerdotem ad Sacrum faciendum subrogare, ipsique solitam tantum eleemosynam impertiri, ac reliquum, quod superest, sibi retinere. Nonnulli etiam perpendentes *fructum medium* Sacrificii, qui in Sacerdotis potestate, atque arbitrio relinquitur, in satisfactorium, atque impetratorium distingui, plures eleemosynas pro eodem Sacrificio comparari posse censuerunt, si videlicet Sacerdos fructum satisfactorium, exempli causa pro aliquo defuncto, et simul pro ægroto impetratorium fructum attribuat. Sed alia quoque pro

congerenda pecunia proposita fuerunt. *Fructum specialissimum*, qui Sacerdoti solum convenit, in Missa contineri excogitatum fuit, ideoque plures inquisierunt, an Sacerdos, qui pro fructu medio jam stipendium accepit, fructum specialissimum alteri pariter attribuere possit, ac pro illo novum stipendium exigere, quod facile satis affirmarunt. Illud solum cavendum monuerunt, fructum specialissimum trium Missarum fructui medio unius Sacrificii tantum adæquari; Quamobrem suscepto jam stipendio ob fructum medium, tertiam quoque partem alterius stipendii pro fructu specialissimo percipi posse docuerunt. Cognitum perspectumque omnibus est, quod Capite *Significatum de Præbendis*, conceditur, nempe ut Sacerdos, qui Sacrum facere quotidie *per seipsum* debet, illud aliquando prætermittere possit, vel quia a voluntate Fundatoris id minime alienum putatur, qui, adeo rudis judicandus non est, ut Sacerdoti ad celebrandum designato tam grave onus constituere voluerit, vel quia ad Sacrum majori pietate, ac religione peragendum plurimum confert, si Sacerdos a re Divina aliquando abstinuerit. Nam evenire potest, ut ipse non semel eo pietatis studio minime incendatur, quod necessario requiritur, ut Sacrum Deo rite operetur. Hinc nova quæstio excitata fuit, an Sacerdos, quo die immunis a re Divina conficienda censetur, si tamen Sacrum perficiat, ipsiusque fructum alicui attribuat, an, inquam, stipendium ab eo sumendum videatur; idque Scriptores aliqui rationi consentaneum putaverunt. Insuper, interposito discrimine inter Missæ celebrationem, ejusque applicationem, inquirendi locus oblatus fuit, an Sacerdos, qui in aliquo peculiari templo, atque Altari peculiariter expressis rem Divinam facere, non tamen applicare debeat, duo simul stipendia percipere possit, videlicet unum pro celebratione, alterum pro applicatione, quod aliqui pariter non improbarunt. Postremo, eam consuetudinem in aliquas Diöceses invectam, qua

novi Sacerdotes , cum primo Sacrum conficiunt , Ecclesiam circumeunt , ut eleemosynas congerant , omnino probandam nonnulli censuerunt.

6. His sententiis ad Apostolicam Sedem delatis , quid statuendum esset , Ipsa indicavit per Sacram Concilii Congregationem , quæ non modo ad explicandam Tridentinam Synodum instituta fuit, sed etiam, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem integre sancteque tueretur. Plura igitur decreta promulgata fuerunt , cum Urbanus VIII Pontificatum gereret , qui primus Apostolica Constitutione (1) , ac deinde Innocentius XII peculiaribus Litteris eadem decreta confirmarunt. Ipsa quidem variis locis edita sunt , ac præsertim post Synodum Diœcesanam Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri præclarissimi. In his sancitum fuit , ut , qui eleemosynam pro Sacro acceperit , licet stipendium in Diœcesi constitutum non exæquet , ad ipsum Sacrum conficiendum teneatur , fructumque illi attribuire debeat, qui eleemosynam impertivit. Qui vero plura exigua stipendia a diversis Fidelibus congesserit , tot Missas celebret , quot pro ratione susceptæ pecuniæ celebrari queant. Qui stipendium solito majus consecutus fuerit , si alium Sacerdotem suo loco ad celebrandum sufficiat , integram pecuniam in illum conferat , sibique nihil omnino retineat. Id quoque servandum Sacra Congregatio (2) decrevit , licet Sacerdos ad faciendum Sacrum subrogatus rem totam plane noverit , et tamense minori stipendio contentum fateatur. Alexander VII ad eandem Sacram Congregationem dijudicandum rejecit , an duplex stipendium pro fructu satisfactorio , atque impetratorio sumi liceret : quare die 15 Decembris anno 1659 responsum fuit, id minime permitti posse. Ita Fagnanus, qui tunc Secretarii munere fungebatur (3). Idem Ponti-

(1) 43. In Bullario Rom. tom. 4. — (2) In Romana eleemosyna, die 23 , Aug. anno 1664 , lib. 24 , Decr. pag. 246. — (3) In comment. ad c. Fratrn. num. 97 , de sepult.

fex has duas sententias per Sancti Officii Congregationem inter proscriptas adnumeravit (1) : *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decret. Urbani VIII (2) : Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* In Pontificatu Innocentii XI Colensis Episcopus hæc a Sacra Congregatione Concilii postulavit : *Primo, an Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Capellanicæ, legati, aut stipendii celebrare quotidie Missam per se ipsos, possint aliquando a celebratione vacare; et, quatenus affirmative; Secundo, quando, et quoties a dicta celebratione vacare possint; Tertio, an diebus licitæ vacationis possint Missam pro se ipsis, vel aliis, præterquam pro Fundatoribus celebrare: et, quatenus affirmative; Quarto, an pro aliis celebrando, possint stipendium pro hujusmodi celebratione percipere; Quinto, an illis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Missam ab aliis celebrari facere juxta intentionem Fundatorum; Sexto, an Sacerdotes, ut supra, obligati celebrare Missam quotidie, absque tamen onere celebrandi per se ipsos, possint aliquando a celebratione vacare; Sacra vero Congregatio die 18 Septembris anno 1682 hoc pacto respondit: Ad primum, et secundum affirmative, concurrente aliqua rationabili causa; ad tertium, quartum, et sextum negative, ad quintum distulit resolutionem (3).*

7. Insuper, cum Tridentina Synodus (4) juxta superius allata verba nihil accipiendum sanxerit, cum novi Sacerdotes primo Sacrificium offerunt, disputari cœpit, an novus Sacerdos in medio Altari se ad populum con-

(1) Num 8. — (2) Num 9. — (3) In lib. Decr. 33, fol. 344. — (4) In Lib. 4, pag. 4 et 3.

vertere posset, et oblata munera suscipere; et utrum caveretur solum a Concilio, ne ob hanc causam Ecclesiam circumiret; hinc Gregorius XIII anno 1575, audita prius S. Congregationis Concilii opinione, ita statuit: *Sanc-tissimus Dominus Noster, audita relatione Congrega-tionis Concilii, decrevit, licere se vvertere in medio Alta-ris ad Populum, et accipere oblationes, non autem circumire Ecclesiam.* Itaque illud solum examinandum superest, an possit duplex stipendium accipere, unum nempe pro celebratione, alterum pro Missæ applica-tione, qui ad ipsam celebrationem solum adstringitur.

8. Passerinus (1) quidem Ordinis S. Dominici Procura-tor olim Generalis, qui Romæ plures annos exegit, duplex stipendium probavit; Cardinalis etiam de Lugo (2), qui post Urbani VIII Decreta scripsit, eamdem sequitur opinionem; eam pariter amplectitur Auctor præclari libelli pro novis Confessariis instituendis Romæ nuper editi (3). Bartholomæus autem Gavantus, qui S. Rituum Congregationis munere consultoris egregie functus est (4), Decretum S. Congregationis Concilii die 13 Julii anno 1650 promulgatum affert, cujus hæc sunt verba: *Quod, quando in fundatione Beneficii, seu Capellæ expresse cautum est, non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit Celebrans accipere novum stipendium, et unica Missa satisfacere obligationi Bene-ficii, seu Capellæ, et item danti novum stipendium.* Attamen contrariam sententiam P. Diana magis appro-bavit (5); pro qua aliud S. Congregationis Concilii Decre-tum in medium profertur his verbis confectum die 9 Januarii, et 6 Februarii anno 1672. *An Sacerdotes, qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel Monas-teriis Monialium celebrant, quam pro ornatu Ecclesiæ,*

(1) T. 2, de statib. Hominum. q. 187, art. 4, num. 984. —

(2) Disp. 24, de Euch. num. 49. — (3) Part. 2, cap. 47, num. 444. — (4) L. 3, cap. 42, num. 5, de Rubric. Miss. — (5) In suis Op. et in suis contrav. lib. 3, contr. 5, num. 55.

vel ut Confratres, vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam, possint ultra stipendium, quod recipiunt a Confraternitatibus, vel Monialibus, aliud stipendium recipere. Sacra Concilii Congregatio 9 Januarii, et 6 Februarii 1627 in Traguriensi respondit: non posse. Decretum ejusmodi litteris etiam Senioris Cardinalis Paulii ad Episcopum Comacini magis confirmatur (1): Abrogata non fuit sententia prolata in causa Traguriensi, si quidem Capellani duplex stipendium accipere nequeunt, pro Missarum celebratione, quamvis ad applicationem Sacrificii minime teneantur: quare iisdem significare poteris etc.

9. Decretum, ac litteræ, quas modo commemoravimus, a multis Scriptoribus asseruntur, ac potissimum in appendice Synodi Diœcesanæ, quam Baptistelius Fulginas Episcopus (2) celebravit, ubi virorum quoque præstantium auctoritates congeruntur. Attamen experientia compertum habemus, in errorem non semel eos adduci, qui Sacrarum Congregationum sententias usurpant; eos pariter plane novimus, qui in hoc negotio periti satis existimari debent. Quamobrem, cum tot annis, quibus S. Congregationis Concilii Secretarium egimus, nulla unquam Nobis occurrerit sententia ex iis, quæ ab utraque parte feruntur, ut pateat, an Sacerdoti ad celebrandum unice addicto liceat duplex stipendium percipere pro celebratione, atque applicatione; cum nullum pariter hujus rei documentum habeatur in notis, ac Decretis, quæ Nos maximo studio, diligentia, et incredibili labore collegimus, hanc quæstionem non diremptam relinqueamus, donec magis tuta monumenta deprehendantur. Neque enim res ita facilis ad judicandum videri potest: nam pro Sacrificii applicatione obtinenda satis est, ut ipsius celebratio indicatur. Si quis autem se applicationis onere prorsus immunem esse contendat, apertissime

(1) Datæ fuerunt die 30 Martii, an. 1661. — (2) Pag. 251.

docere debet, a pio Testatore Missæ celebrationem unice requiri, et Sacerdotis arbitrio permitti, ut fructum Sacrificii, cui libuerit, attribuat. Hoc pacto constituit S. Congregatio Concilii die 18 Martii anno 1668 (1), eamdemque sententiam perpetuo secuta fuit, cum simile aliquid evenit: *Ex dispositione testamentaria antiquitus facta a pio Testatore reperitur fundata quædam Capellania cum onere Capellano pro tempore Sacrum faciendi singulis Dominicis, aliisque festivis diebus, nulla adjecta declaratione, ad cuius suffragium applicandum esset Sacrificium: ideo Episcopus Atinen. supplicat, per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi Sacrificium applicandum sit pro anima ipsius Testatoris, an vero ad libitum Capellani, uti hactenus factum esse comperit. Sacra Congregatio Concilii respondit, applicandum esse Sacrificium pro anima Testatoris.*

10. Sublatis iis corruptelis, quæ ex Sacerdotibus dimanabant, alia plurima sancita sunt, ut detrimentum reparetur, quod ratione legitimi stipendii, ipsis Sacerdotibus inferri consuevit. Nemo ignorat perpetuas alias, alias vero adventitias Missas nuncupari. Primæ quidem quotidie, vel certis quibusdam diebus ratione Beneficii, aut Fundatoris instituto, vel Testatoris voluntate celebrantur; adventitiæ vocantur, pro quibus stipendium a Fidelibus traditur, ita tamen, ut nullus fundus, nullumque onus in futurum tempus constituatur. Itaque, ne fraus ulla admittatur, Scriptores unanimes consentiunt, stipendii summam ex consuetudine, institutis Synodalibus, vel arbitrio Episcopi statuendam; idque Sacra Congregatio Concilii sua auctoritate confirmavit. Interamnensis Episcopus die 15 Novembris anno 1698 ab eadem Sacra Congregatione hæc petiit: *Primo, quanta esse debeat Eleemosyna Missarum manualium; secundo, quanta esse debeat pro perpetuis non taxatis*

(1) In causa Atinen. Applicat. lib. Sac. 27, Decr. fol. 61.

a *Fundatoribus* ; Sacra vero Congregatio hoc pacto respondit (1) : *Ad primum, et secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum Eleemosynam competentem ejus arbitrio.* Porro id Presbyteris sæcularibus æque, ac Regularibus observandum indicitur; nam die 15 Januarii anno 1659 eadem Congregatio hoc responsum edidit (2) : *Eleemosynam pro qualibet Missa per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem regionis.*

11. His peractis plures quæstiones excitatæ fuerunt, ut (si fieri posset) Decreta ejusmodi labefactarentur. Ac primum, an hæres præscribere posset Eleemosynam, cum Testator nullum certum stipendium pro centum Missis celebrandis explicavit; verum in Decretis generalibus Urbani, quæ superius commemoravimus, ita decernitur : *Censuit, ubi nullam certam Eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam Eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum secundum morem civitatis, vel provinciæ.* Aliqui falso quodam studio Ecclesiasticæ disciplinæ, et observantia erga Episcopos ducti libere asseruerunt, nullum stipendium a laicis tribui posse, quod summam ab Episcopo præscriptam excedat, nec illud jure a Sacerdotibus accipi posse, licet nulla conventionem interposita, sed ultro concedatur. Aliquis etiam Episcopus hanc sententiam amplexus est, et censuras in eos minatus est, qui stipendia ejusmodi conferrent; verum id communi omnium opinione improbatum fuit; quippe nihil mali proficiscitur, si stipendium a Synodo, vel consuetudine, vel etiam Decretis Episcoporum designatum superetur, cum nulla pactio, seu conditio intercedat (5).

(1) Lib. 48 Dec. pag. 548. — (2) Lib. 16, Dec. pag. 438. — (3) Card. de Lugo in Responsionibus Moralibus, lib. 5, dub. 48.

Sacra Congregatio Concilii non semel, at præsertim die 16 Januarii anno 1649 ita (1) respondit : *Proponitur dubium, an possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxa solvant Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus Missam celebrantibus, et quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint etiam a sponte dantibus* : post hæc ita decernit : *Prohiberi non posse, ideoque moderandum Decretum*. Episcopus Septempedanus hæc proposuit S. Congregationi examinanda : *Episcopus narrat Sacrosanctum Missæ Sacrificium quodammodo vilescere, dum Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis Eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa ; unde supplicat, declarari, an ipse statuere possit Eleemosynam manualement unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*. Cui S. Congregatio ita responsum fecit : *Sacra etc. respondit affirmative quoad Eleemosynam manualement*.

12. Accessit alia quoque controversia, quam Locorum Piorum Curatores, et qui Custodes Sacrariis præpositi sunt, publica fere auctoritate concitaverunt, cum adhuc Urbanus VIII Pontificatum obtineret, in cujus Decretis tota quæstio his verbis exprimitur : *An permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam Eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, Inservientium, Paramentorum, Luminum, Vini, Hostiæ, et similium* : quibus ita sejunctim respondetur : *Permittendum non esse, ut Ecclesiæ, aut Loca Pia, seu illorum Administratores ex Eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione*. Ac paulo post : *Nisi cum Ecclesiæ, et Loca Pia alios non habeant redditus, quos in usum earundem expensarum erogare licite possint ; et*

(1) In causa Pistoriensi, lib. 48 Decr. pag. 575 a tergo.

tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ. Tertio loco ita subjicitur : *Et nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus Eleemosynas.*

15. Edictum in eandem prorsus sententiam evulgari jussit Clemens XI die 23 Decembris anno 1706 (1). Cum deinde eadem causa expensarum, quæ pro Missæ Sacrificio fieri necessario debent ab Ecclesiis, Pîisque Locis, quibus ob inopiam ea facultas non suppetit, cum, inquam, causa ejusmodi in examen iterum adduceretur in Sac. Congregatione Concilii, cum Nos ipsi Secretarii munus gereremus, hæc petita fuerunt (2) : *An Archipresbyter Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Montis Ceroni fuerit et sit obligatus subministrare vinum, ceram, et Hostias Capellanis, aliisque Presbyteris de Clero celebrare volentibus, vel obligatis celebrare Missas in eadem Ecclesia : responsum his verbis datum fuit : Archipresbyterum non teneri ad ministranda utensilia, de quibus agitur, iis, qui celebrant in sua Ecclesia ex obligatione beneficii, sive Capellanicæ ; quoad Missas adventitias teneri ad dictam subministrationem, quatenus permittat, eas in sua Ecclesia celebrari ; nec teneri ad has Missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per Celebrantes.* Insuper die 14 Maii anno 1729, cum causa Maceratensis ageretur, vetustius Sac. Congregationis Decretum, quod anno 1685 confectum fuerat, confirmatum est. Illud quidem Patribus Minoribus Conventualibus permittebat, ut aliquid retinerent pro expensis Missarum, quas Presbyteri Sæculares in ipsorum

(1) Habetur in 2 part. Bullarii, pag. 319. — (2) In Causa Derton. proposita die 8 Junii resoluta die 6 Julii, et confirm. die 28 Sept. 1726. v Thes. res. J. C. C. tom. 3, pag. 331 et 340.

Ecclesia celebrare ex officio tenebantur; non autem, cum reliqui Sacerdotes pietate solum ducti Sacrum in eadem Ecclesia conficerent. Ex his satis aperte conjicitur: Primo, si Ecclesiæ paupertas interveniat, aliquid retineri posse pro necessariis Missarum expensis, cum perpetuæ sunt; etenim consuetum stipendium non minuitur, cum Testatores perpetuas Missas instituentes integro Sacerdotis stipendio, omnibusque expensis pro Sacrificio peragendo necessariis consulere debuerint. Quod si aliquid deesse videatur, vel quia per Testatorem præscriptum non fuerit, aut quia cursu temporis constituti proventus ad Missas agendas imminuti habeantur, aliquis inter hæredes fortasse aderit, qui ære suo expensis omnibus satisfacere debeat. Postremo, si nulla ex parte subsidium desumi potest, semper aditus patet ad petendum, ut Missæ ejusmodi ad minorem numerum redigantur. Secundo, si, uti superius dictum est, Ecclesiæ paupertas intersit, aliquid retineri potest pro Missarum expensis, quæ in ipsa Ecclesia per aliquem pium Testatorem institutæ fuerunt; vel cum Sacrarii Custodes plurimis congestis eleemosynis Missas celebrandas indicunt. Tunc enim ex consueto stipendio aliquid plerumque detrahatur, quod tamen permitti nequit, cum Ecclesia privilegium a Sede Apostolica obtinuerit, ut pro expensis in Sacrificio necessariis Missarum numerus minuatur; quo sane privilegio aliquas Romæ Ecclesias gaudere non ignoramus. Tertio, etsi Sacrarium Ecclesiæ prematur inopia, nihil pro expensis Missarum necessariis exigi potest a Sacerdotibus, qui ad eandem Ecclesiam accedunt rem Divinam facturi, aut pietatis causa, aut certe nullo ducti stipendio per Ecclesiæ Ministros, quamvis ipsi nullo jure adstringantur illis Sacerdotibus permittere, ut Sacrum ibidem perficiant. Quarto, si Sacerdos ipse celebrare in eo templo omnino postulet, de cujus paupertate constat, tunc aliquid pro expensis deprecari licet, vel a Presbytero, qui ob pie-

tatem Sacrum facit, vel ab eo, qui collato stipendio Sacrificium indixit, si forte Sacerdoti aliquid superaddere velit pro consuetæ eleemosynæ detrimento, quod ratione expensarum subeundum est; vel tandem, si aditus ejusmodi præcludatur, ex ipso consueto stipendio aliquid expetere conceditur.

14. Non minorem sane diligentiam Sedes Apostolica contulit, ut Missarum Sacrificia præscripto tempore, ac loco, integroque numero persolvantur. Decreta Urbani VIII prohibent adventitias Missas accipere, nisi reliquæ omnes, pro quibus antea stipendium collatum fuit, penitus absolvantur. Hinc orta quæstio fuit, an Decretum ejusmodi nullam pateretur interpretationem: responsumque est novas eleemosynas admitti posse, *dummodo infra modicum tempus posset omnibus satisfieri*. Porro hujus modici temporis spatium ad duos, vel tres menses protrahabatur. At Sacra Concilii Congregatio, die 17 Julii anno 1755, ita respondit: *Cum in declaratione undecimi impressa super Decretis de celebratione Missarum permittatur receptio aliorum onerum Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possit omnibus satisfieri, hodie nonnulli Superiores Regulares pro conscientiarum, ut inquiunt, quiete denuo quærent, an dictum modicum tempus celebrandi Missas reputetur tempus duorum, vel trium mensium. Sacra etc. respondit, modicum tempus intelligi infra mensem (1). Quod pertinet ad numerum Missarum, satis explicatur in Decretis Innocentii XII Litteris Apostolicis ejusdem Pontificis insertis, quibus Urbani VIII Decreta confirmantur. In his præcipitur, ut figatur in Sacratio Tabella, in qua Missæ perpetuo celebrandæ describantur; ut duo libelli servantur, in quorum altero perpetuæ Missæ jam peractæ, in altero adventitiæ notentur; ut Fabrica S. Petri nullam compositionem elargiatur pro Missis,*

(1) Lib. 16, Decr. pag. 498.

quæ prætermisſæ fuerint, niſi ea conditio interceſſerit : *Dummodo malitioſe non omiſerint, animo habendi compoſitionem; alias, gratia nullo modo ſuffragetur* : præter alias pœnas, quæ ejusmodi delinquentibus infliguntur. Quod ſi tanta pecunia pro Miſſis celebrandis in dies congeratur, ut infra præſcriptum tempus absolvi nequeant in illa Eccleſia, vel Altari, quemadmodum ſtipendium conferentes expoſtulant, per Sac. Congregationem Concilii præcipi ſolet, ut palam in templo Tabella exponatur, quæ declaret, in ea Eccleſia, ſeu Altari infra certum tempus Sacra, quæ fieri poterunt, confiſcenda eſſe; quæ ſupererint, in alia Eccleſia, ſeu in diverſo Altari ejusdem Eccleſiæ celebranda. Hoc pacto, qui eleemoſynas tribuunt, univerſa perſpecta habebunt, et pietati facilius obſecundare poterunt, prout ipſis libuerit.

45. Id plerumque evenit, cum de aris privilegiatis agitur; de quibus illud certum, et commune eſt apud Theologos, Indulgentias Defunctis prodeſſe, non tanquam *ex poteſtate judiciaria*, uti contingit, cum Indulgentiæ degentibus adhuc inter vivos conceduntur, ſed modo tantum ſuffragii, quemadmodum Gabriel Biel fuſe demonſtrat (1). Hoc fundamento innititur Summus Pontifex, cum privilegiatas aras declarat, ac pro Miſſæ celebratione, quæ in illis indicitur ad expiandam Defuncti alicujus animam, Theſauri Eccleſiaſtici eam partem attribuit *per modum ſuffragii*, quæ ſatis eſt, ut eadem anima, ſi Deo placitum ſic fuerit, e Purgatorii cruciatibus eripiatur, uti Gregorius XIII explicat, cum privilegiatum Altare Metropolitanæ noſtræ Sancti Petri largitus eſt : *Eam a pœnis Purgatorii, quantum Divinæ bonitati placuerit, per modum ſuffragii liberare poſſit*. Extant monumenta, quibus ejusmodi Altaria in Eccleſia fuiſſe comprobatur, cum Paſchalis I Pontificatum obti-

(1) De Canone Miſſ. lect. 57.

neret : *Paschalis I* (inquit Bellarminus (1) *Indulgentiam ita concessit, uti qui pro Anima Patris, vel alterius particularis Personæ defunctæ tot Missas celebraverit in Capella Sancti Zenonis, quæ est in Ecclesia Sanctæ Præxedis, Animas illas de Purgatorii pœnis eripiat. Eadem privilegia posteriori tempore perstiterunt ; quin aliud magis amplum a Gregorio XIII concessum fuit. Quamobrem, cum Paulus V Sedem Apostolicam teneret, visum fuit aliquam normam super hac re constituere (2). Congregatio itaque indicta fuit, ad quam celeberrimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Du Perron, et Asculanus convenerunt. In eo sancitum est, ut Altaria privilegiata iis tantum Ecclesiis permitterentur, quæ magis insignes essent, et in quibus quotidie præscriptus ab eadem Congregatione Missarum numerus haberetur. Verum, ut pro his Indulgentiis, cæterisque omnibus ratio quædam, ac methodus servarentur, in Pontificatu Clementis IX, ac deinde Clementis XI Congregatio designata fuit, Nosque ipsi inter Consultores ejusdem cooptati. Decretum in ipsa fuit, ut eæ solum Ecclesiæ Altari privilegiato semel in hebdomada fruerentur, in quibus quotidie saltem Missæ quinque agerentur, quæ certæ essent, non adventitiæ : si vero decem Sacra quotidie certo fierent, eodem privilegio bis in hebdomada ; si quindecim Missæ certo conficerentur, ter in hebdomada privilegiato Altari uti possent ; quadraginta postremo Missas necessario requiri ut idem privilegium esset quotidianum. Ea Congregatio nihil de illis Altaribus privilegiatis constituit, quæ fidelibus adscitis in sacra sodalitia, aliisque peculiaris instituti viris a Pontifice tribuuntur. Porro licet ex his privilegiis plura nuncupentur perpetua, certo tamen temporis spatio definiuntur, ut illa præsertim, quæ posteriori tempore per Sedem Apostolicam concedi solent. Ostendit Thiers (3) qua severitate quidam Galliæ Episcopi in eos*

(1) In suo Tr. de Indulg. lib. 4, cap. 44. — (2) Bellarm. ep. 48, de lit. famil. — (3) In suo Tr. de Superst. tom. 4, cap. 48.

Rectores Ecclesiarum usi fuerint, qui stipendia pro Missis ad Altare privilegiatum celebrandis acceperant, cum privilegii tempus absolutum jam fuisset.

16 Nonnulli pariter asserere ausi sunt nullo modo necessarium esse, ut præscriptus Missarum numerus singulis diebus conficiatur, sed sufficere, ut Missæ pro privilegiatis Aris obtinendis designatæ pluribus cujuslibet hebdomadæ diebus celebrentur. Verum Innocentius XII hoc Decretum Sacræ Congregationis Concilii sua auctoritate approbavit: *Cum juxta stylum Secretariæ Brevium Apostolicorum in Indultis Altarium pro Animabus Fidelium Defunctorum a pœnis Purgatorii liberandis, ut vocant, privilegiatorum præfiniri soleat certus numerus Missarum in Ecclesiis, in quibus Altaria hujusmodi sita sunt, quotidie celebrandarum, adjecta nimirum clausula: dummodo in dicta Ecclesia tot Missæ quotidie celebrentur; frequenter vero contingat, ejusmodi conditionem non ita exacte adimpleri, et nihilominus nonnulli favorabiliter illam interpretantes asserant, sufficere, quod Missæ in iisdem Indultis, sicut præmittitur, præfinitæ, pluribus saltem diebus cujuslibet hebdomadæ celebrentur, nec necesse sit, illas singulis diebus celebrari; idcirco exortum fuit Dubium de mandato Sanctissimi Domini Nostri in hac Sacra Congregatione discutendum: An, attenta clausula supradicta, necessaria omnino sit singulis diebus celebratio Missarum in Indultis hujusmodi præfinitarum, vel potius sufficiat aliquibus, licet non omnibus. diebus cujuslibet hebdomadæ etc.* Die 5 Junii 1694 Sacra etc. respondit affirmative quoad primam partem, negative quoad secundam, ac proinde celebrationem Missarum Indultis præfatis, ut præfertur, præfinitarum omnino necessariam esse singulis diebus in eadem Ecclesia. Et, facta de præmissis relatione Sanctissimo die 17 Julii ejusdem anni, Sanctitas Sua Sacræ Congregationis sententiam benigne approbavit,

et publicari mandavit : die 11 Septembris 1694 lib. 44. Decretorum pag. 467.

17. Regularium, ac Sæcularium coetus, cum Clemens XI esset Pontifex, a Sacra Congregatione Concilii hæc petiverunt : *Primo, an absentibus Religiosis ex causa prædicationis tempore Quadragesimæ, et Adventus, vel quando occasione Festivitatum, vel funerum, aut similium a Superioribus ad celebrandum alibi transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro eo tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore. Secundo, an idem sit statuendum deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regularium, quam Sæcularium. Tertio, an pariter sit statuendum, deficiente dicto numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis Sæcularibus Canonico- rum, et Sacerdotum per aliquot dies, vel menses. His ita responsum fuit die 30 Julii 1706 (1) : Ad primum quoad primam partem pro tempore Adventus, et Quadragesimæ, censuit remanere suspensas; non autem in reliquis, dummodo raro contingat. Ad secundum, censuit non remanere suspensas. Ad tertium, satis provisum in primo.*

18. Hæc Nobis exponenda fuerunt, ne muneri nostro pro hujus Diœcesis administratione deesse videremur; ut vero omnia perficiantur, Decreta in primis Urbani VIII, Innocentii XII, aliorumque Pontificum plurimum commendamus, nec non Decreta Sac. Congregationum, quæ superius commemoravimus.

19. Cum autem Cardinalis Boncompagnus statuerit (2), ut sors pro Missa perpetua 112 scutatis Romanis con-

(1) In Bull. Clement. XI, part. 2. cap. 5. — (2) In Syn. L. 4. cap. 5.

staret , Nos hanc summam ad 60 Romana scutata redigimus , cujus rei causam hîc subijcimus.

20. In Pontificatu Innocentii XIII omnes fere Regularium Ordines summo studio petiverunt , ut onera pro Missis perpetuis imminuerentur. Tradita Nobis fuit hujus negotii cura , habitisque cum Præfectis Regularium pluribus colloquiis , postremo sancitum fuit , ut onera pro singulis Missis perpetuis ad 60 Romana scutata redigerentur , eaque summa perpetuo in ejusmodi Missis excipiendis servaretur. Id Summus Pontifex sua auctoritate probavit , ac per omnes Regularium cœtus Decretum eo modo confectum fuit , uti paulo ante explicavimus.

21. Coacto Romano Concilio per Benedictum XIII , in quo locum inter Canonum interpretes Nos ipsi tenuimus, facultas Episcopis permissa fuit , ut in suis Diœcesibus 60 Romana scutata pro singulis perpetuis Missis decernerent , uti Pontifex Innocentius XIII Præfectis Regularium ante præscripserat. Insuper ea conditio adjecta fuit , ne majorem , aut minorem pecuniæ summam pro Missis perpetuis in posterum statui paterentur.

22. Eadem ratione Sanctissimus Pontifex , qui Ecclesiam universam feliciter moderatur , Nobis potestatem fecit , eamque prorogavit , ut in peragenda Pastoralis Visitatione perpetuas Missas ad præscriptam normam redigeremus. Quare si hac auctoritate præditi pro iisdem Missis 42 Romana scutata ad 60 solum scutata reduximus, quisquis consilii nostri rationem facile perspicere potest. Monendum quoque est, perpetuas Missas excipi non posse juxta Decreta Urbani VIII, atque Innocentii XIII, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri Generalis intercesserit.

23. Nihil novi pro stipendiis Missarum adventitiis constituimus; sed morem jampridem inductum libenter probamus. Cum Benedictus XIII Pontifex esset , magno apparatu , magnoque studio propositum fuit , ut idem

stipendium augeretur, cum Romæ ad decem Romanos asses solum pertingeret : Sacræ Congregationi Concilii res examinanda tradita fuit, cum Nos ipsi Secretarii munus ageremus. Quare dissertationem in lucem edidimus, in qua rationes pro utraque sententia continebantur; die vero 15 Aprilis 1726 petitum fuit : *An, et in qua quantitate eleemosyna manualis Missæ augenda esset in Urbe.* Responsum his verbis datum : *Nihil esse innovandum, et ad mentem : mens est, ut agatur cum Eminentissimo Vicario super observantia Decretorum pertinentium ad utensilia, et ad non transmissionem Missarum extra Urbem.*

24. Nihil pariter innovamus pro ea parte pecuniæ, quæ ratione utensilium Sacrariis confertur, cum Officium pro Defunctis, aut celebritas aliqua in honorem Sanctorum indicitur. Insuper, cum nihil utensilium causa requiri soleat ab iis, qui solum ob pietatem in aliquo templo rem Divinam facere instituunt, præcipimus, ut in hac Civitate, ac Diœcesi eadem consuetudo perpetua, et constans habeatur. At vero pro stipendii parte, quæ utensilium causa retinetur, cum de Missis perpetuis agitur, vel de iis, quæ a piis Testatoribus præscriptæ fuerunt, volumus, ut Curatores Ecclesiarum infra tres menses Vicarium nostrum Generalem adeant, qui juxta normam superius expositam judicabit, an pars aliqua stipendii retinenda, et quænam summa statuenda videatur. Si id facere prætermiserint, et facultatem a Vicario Generali infra præscriptum temporis spatium non obtinuerint, jussu nostro nihil omnino retinere potuerunt.

25. Postremo jubemus infra tres menses deferri ad Scribam Curiae Archiepiscopalis diplomata, quibus Altaria privilegiata declarata fuerunt, ut ipse auctorem concessionum ejusmodi cognoscat. Nam plures Apostolica privilegia sine ullo jure jactantes, eam sibi facultatem attribuerunt. Idem Scriba deprehendet, num ea privi-

legia concessa perpetuo fuerint , an certo tempore concludantur ; num tempus ejusmodi jam absolutum , an prorogatum sit , quænam conditiones adjectæ ; et an diligenter perfectæ fuerint. Si hæc diplomata , ac testimonia constituto tempore non proferantur , Altaria privilegio carentia pronuntiabimus , aliasque poenas infligemus.

INSTITUTIO LVII.

De publico examine indicendo pro vacatione Canonicius Theologalis in Metropolitana Ecclesia. Qua de causa , et quo tempore in Metropolitanis , et Cathedralibus Ecclesiis lectiones Theologales institutæ fuerint. Non esse idoneum ad obtinendas præbendas Theologales , qui Doctoris lauream in probata Academia consecutus antea non fuerit. De munere Canonici Theologi. Diversa in hac re plurium locorum esse instituta , et quare id eveniat.

1. **R**ENUNTIATO in Episcopum Assisinate Octavio Righierio , vacuus relinquitur in hac Metropolitana S. Petri Canonici Theologi locus , quem ille obtinebat ; ad Summum Pontificem pertinet eum dignitatis gradum conferre , ut Jure Pontificio constituitur (1). Muneris nostri partes in eo solum positæ sunt , ut publicum examen indicamus , quod deinde ad Cardinalem Prodatarium transmitti debet , ut quid statuendum sit , Pontifex dijudicet.

2. Pontifex Alexander III in Lateranensi Concilio tertio , quod anno 1179 coactum fuit , præcepit , ut in singulis Cathedralibus Ecclesiis sufficiens beneficium sapienti viro decerneretur , qui Clericos ejusdem Ecclesiæ , aliosque egenos sine ullo stipendio sacras Litteras , ac disciplinas edoceret (2). Cum tamen id prætermisum

(1) Ad Regimen , de Præb. inter comm. etc. — (2) Can. 11.

fuisset, Innocentius III in Concilio quarto Lateranensi (1) Decretum Alexandri confirmavit, et insuper jussit, in quacumque Metropolitana Theologum designari, qui Presbyteros, cæterosque sacris Litteris informaret, et ea præsertim traderet, quæ spectant ad animarum curam. Ipsi vero proventum statuit, quem percipere debeat, donec hoc docendi munere fungatur (2).

3. At vero de Metropolitanis solum agebat Innocentius. Hinc Basileense Concilium (3) Cathedrales omnes eodem Decreto complexum est; Tridentina autem Synodus (4) non modo Cathedralibus, sed Collegiatis etiam, quæ in aliquo insigni Oppido constitutæ essent, edixit, ut proventus, qui primo vacaret, Magistro ad sacras Litteras explicandas præposito tribueretur. Illud pariter adjecit, ut in Monachorum Cœnobiis, ubi commode fieri posset, sacrae Litteræ publice explanarentur. Postremo Benedictus XIII anno 1725, Cathedrales, quæ adhuc Præbenda Theologali carerent, ad illam excitandam non modo hortatus est; sed etiam hæc sanxit (5): *Volumus insuper, ut tam illa, (de Præbenda Theologali recenter excitata agitur) quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologicales hactenus constitutæ, et deputatæ conferri semper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate suscipiat, et cæteroquin magis idoneo in formali Concursu ab Examinatoribus renuntiato, eo plane modo, quo Parochiales Ecclesiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotiescumque ejusmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per edictum publicum vocentur, quicumque concurrere, et examini se subicere voluerint, coram Episcopo, et quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint, ab eodem Episcopo actu deligendis,*

(1) Anno 1215. — (2) Cap. Quia nonnulli, de Magistris. — (3) Sess. 21, cap. 3. — (4) Sess. 5, cap. de Ref. — (5) In Const. quæ incipit: Pastoralis officii etc.

ac deputandis, in Theologici tamen facultate licentiat, et valde peritis, sive Sæcularibus, sive Regularibus; et illi, qui in ejusmodi Concursu probatus, magisque idoneus renunciatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad S. Sedem spectabit, Episcopus ad Rom. Pontific. pro tempore existentem Acta Concursus transmittere teneatur, ut ipse vacantem Præbendam illi assignare, atque conferre possit, quem cæteris digniorem, et magis idoneum in Domino judicaverit. Hæc quidem Benedicti constitutio excusa fuit post Romanum Concilium, quod non nisi Romanam Provinciam afficit; cum tamen illud contineatur: *In Cathedralibus quibuscumque Italiæ Insularumque adjacentium*, procul dubio hanc nostram Metropolitanam idem Decretum complectitur.

4. Ex ipso satis aperte colligitur, Præbendam Theologalem in eum conferri non posse, qui in Sacra Theologia Doctoris Lauream adeptus non fuerit, vel ipsam infra annum non suscipiat, quemadmodum Dataria præcipere consuevit, cum alicui proventus ejusmodi conceditur: *Volumus autem, quod tu infra annum proximum gradum Magisterii in aliqua approbata Universitate Studii generalis, prævio riguroso examine, ac alias servatis servandis, suscipere omnino tenearis; alioquin Canoniciatus, et Præbendæ vacent eo ipso.*

5. Neque sane, ut quis Doctor in S. Theologia declaratur, satis est, ut Lauream Doctoris in Jure Pontificio consecutus sit, vel infra annum consequi ipsam deberet; non, inquam, satis est, ut Præbendam Theologalem, de qua agimus, sibi comparet. Nam, licet nullum discrimen inter Theologum, et Canonum Interpretem prius agnosceretur (1), nunc aliter se res habet; si quidem Sacrorum Canonum studium, ac disciplina subjicitur Theologiæ, cui pariter Sacrorum Canonum scien-

(1) Bulæus in Hist. Univ. Paris. tom. 2, sæc. 4, pag. 580.

tia anteponenda est , non secus, ac naturalis Philosophia Medicorum Facultati, ac Musicæ Arithmetica necessario præponitur. Insuper ad Theol. pertinet dogmata in medium proferre , ea publice explicare, ac de illis, tanquam de suis principiis disputationes instituere ; quæ sane omnia Canonum Interpres jam pro certo habet, atque ex Theologiæ fontibus desumpta. Quam ob causam magnum discrimen inter ipsos intercedit, adeoque non sufficit ad obtinendam Theologalem Præbendam, si quis in Jure Canonico Laurea Doctoris ornatus fuerit, aut infra annum ipsam consequi secum decernat, nisi forte privilegium Apostolicæ Sedis interveniat. Id sancitum fuit a S. Congregatione Concilii, cum Nos ipsi Secretarii munus gereremus, tanquam generalis norma, die 5 Julii anno 1725. Cum enim petitus fuisset : *An provisus de Præbenda Theologica cum clausula de assumendo infra annum gradu Magistri in Sacra Theologia in aliqua approbata Universitate, de Jure sufficiat, quod Magisterium intra annum recipiant in Jure Canonico in aliqua approbata Universitate* : hoc pacto responsum est : *Negative, et habebitur ratio in casibus particularibus.*

6. Neque ad Præbendam Theologalem satis habetur Magisterii gradus in Sacra Theologia, nisi ille in aliqua probata, ac publica Universitate comparatus fuerit. Id quidem ex allata sententiâ Sacr. Congregationis deprehenditur, et Sancti Pii V Pontificis auctoritate magis firmatur (1), qui ad Beneficia, et dignitates Ecclesiasticas, quæ Doctoris titulum necessario requirunt, eos minime idoneos declaravit, qui in publica Academia Doctoris gradum in Jure Canonico, seu Civili, aut in Sacra Theologia non obtinuerint ; omnia quoque privilegia prorsus abrogat, quæ Decessores Pontifices imperaverunt. Accedit etiam, quod in controversiam adductum fuit, an post S. Pii Constitutionem impetrari queant

(1) In sua Constit. 60 in Bull. Rom. tom. 2.

Beneficia, quæ Doctoris gradum conjunctum exigunt, si Beneficio præditus eum gradum in publica Universitate non acceperit, sed ab aliquo, qui ex privilegio Doctoris titulum, atque honorem conferre possit; quod sane affirmatum fuit, uti perspicitur ex Decreto Sac. Congregationis Concilii, quod Galesii (1), et Præsulis Zaulii (2) operibus insertum continetur. Silentio præterimus Litteras Apostolicas Gregorii XV, datas die 4 Julii anno 1622, quibus Clementis VII Litteras, et Cardinalis Alexandri Montalti Decretum anno 1604 evulgatum confirmat, præcipitque iis omnibus, qui Doctores constituti fuerint eo modo, quem nuper exposuimus, ne Togam Doctoris Bononiæ superinduere, neque palam docere audeant.

7. Munus Canonici Theologi in eo situm est, ut Sac. Scripturam interpretetur, quemadmodum docet iis verbis Tridentina Synodus (3): *Ad ipsius Sacræ Scripturæ expositionem et interpretationem.* Item alio loco sic habet: *Ut ipsa S. Scripturæ lectio habeatur.* De Monachorum autem Cœnobiis verba faciens, hæc tradit: *In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur.* Hic sane Tridentinum Concilium de sacrarum Litterarum interpretatione sic agere videtur, ut ipsam a Theologiæ Scholasticæ lectione sejungat. Primum enim de expositione Sacræ Scripturæ verba facit: *Ne Cœlestis ille Sacrorum Thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat.* Tum quia Decreti ejusdem causa controversiam excitatam non ignoramus inter Cassinatem Abbatem, et insignem Theologum Sotum ex Ordine S. Dominici, utra nempe ex lectionibus Scholasticæ Theologiæ, et Sacrorum Librorum præferri deberet (4): attamen, cum ipsa Synodus de utra-

(1) De Restitut. in integr. cap. 7, num. 67. — (2) Ad statuta Faventiar, tom. 4, lib. 4, rubric. 20, sub. n. 40. — (3) C. 4, sess. 5, de Reform. — (4) Pallav. in hist. ejusdem Conc. lib. 7, c. 5.

que simul lectione sermonem habeat : *Pro Lectoribus Sacræ Theologiæ* : item, ut *Theologiæ lectio in eis commode haberi non possit* ; Sacra Congregatio Concilii non semel respondit , munere suo perfungi , qui præbendam Theologalem obtineat , si sacras Litteras exponat , aut Scholasticam Theologiam tradat diligenter (1).

8. In quibusdam locis pro Sacra Scriptura , ac Theologia Scholastica , quæstiones de Morali Theologia a Canonico Theologo explicantur. In hac vero Metropolitana Canonicus Theologus aut sacras Litteras, aut Scholasticam Theologiam interpretabitur , cum nulla consuetudine ad Moralem Theologiam tradendam adducatur. Nam cœtus indicitur pro ejusmodi quæstionibus examinandis , ad quem statis diebus Metropolitanæ Canonici , Parochi , et Confessarii conveniunt , ipsique cœtui Theologus Pœnitentiarius præficitur. Porro huic Civitati valde indecorum esset , si eam consuetudinem reciperet, quæ in parvis Oppidis dissimulatur, ubi præstantes doctrina viri non ita facile versantur, qui Sacram Scripturam explanent , aut Scholasticam Theologiam reliquos edoceant. Hæc autem præclara Civitas studiorum parens merito nuncupatur , in qua Innocentius VI anno 1360 celebrem Theologiæ Academiam excitavit (2). Noster quoque Civis Gregorius XIII privilegium confirmans a Julio II traditum, quo civibus tantum conferenda Beneficia nostræ Urbis edixit , ipsam magna Theologorum copia redundare testatus est (3) : *Nos itaque, quibus satis liquet, Civitatem nostram prædictam viris omnî doctrinæ genere, et præsertim Theologiæ præditis abundare. Nos etiam cognitum perspectumque habemus,*

(1) Gallemart ad dictum cap. 4 , num. 46 , sess. 5 , de Reform. Fagn. in cap. Quia nonnullis , num. 29 et seq. de Magistris. Garzias de Benefic. , 5 part. cap. 4 , num. 456. Pirrhing. in jus Can. tom. 4 , lib. 3 , § 4 , sub. num. 7 , vers. notandum sexto. Pignatellus Cons. 62 , num. 27 , tom. 3. — (2) In sua Bulla 2 , tom. 4 , Bullar. Roman. — (3) In Const. evulg. anno 1584.

plures in hac Civitate iis virtutibus præditos esse, quas Theologo Scholastico convenire Melchior Canus existimavit (1) : *Quem vero intelligimus Scholasticum Theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, qui de Deo, rebusque Divinis apte, prudenter, docte, et litteris, institutisque sanis ratiocinetur.* Interim dies, quibus Canonicus Theologus suum munus exercere debeat, Nos ipsi designabimus, ne ulla perturbationis occasio præbeatur. Tertiam partem Theologalis Præbendæ, secernemus, quæ Sacratio hujus Metropolitanæ tribuetur, habita dierum ratione, quibus præscriptas lectiones tradere idem Canonicus Theologus prætermiserit, uti Benedictus XIII decernit (2).

9. Hæc breviter innuenda fuerant de publico examine, eorumque virtutibus, qui Præbendam Theologalem expetunt. Illud monendum superest, die 11 proximi mensis Maii idem examen habendum in nostris ædibus, cui Nos ipsi, et Examinatores, quos nominabimus, hora 12 præsentibus aderimus. Scriptæ quæstiones proponentur; responsiones pariter scripto, latinoque sermone exarari volumus, quæ Romam ad Cardinalem Prodatarium mittentur. Nam examen pro Theologali Præbenda eodem modo, ac pro Ecclesiis Parochialibus obtinendis idem Benedictus XIII præscribit.

(1) L. 3, de locis Theol. cap. 1. — (2) In allata Const. § Cæterum.

INSTITUTIO LVIII.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis inscripta , qui testimonia obsignant de meritis Ordinandorum , et illis etiam , qui hujusmodi testimonia accipiunt. Quid observandum sit erga Diœcesanos , qui in Civitate diu versati fuerint , et postea in agrum redierint , si petant , aut proferant sola testimonia a ruralibus Parochis comparata. De Testimoniis ad probandam necessitatem , atque utilitatem Ecclesiarum ; ad impetrandam facultatem , ut solvantur interstitia tam pro Clero Sæculari , quam pro Regulari.

1. **U**T in conferendis Ordinibus tum minoribus , tum majoribus quædam norma , ac recta methodus servetur , plures Institutiones evulgavimus , nempe 2 , 25 , 26 , et 42 , quæ in hoc libro continentur. Nunc temonemus , eosque simul , qui meritis Ordinandorum examinandis præpositi sunt , ut eas percurrant , antequam suo testimonio illos probent , qui ad Ordines provehendi sunt , caveantque ne aliquid ab iisdem Institutionibus alienum , ac dissonum deprehendatur. Illic autem duo subjicimus quæ necessaria putamus. Ac primum , plures ex Diœcesi in Urbem confluant , ut studiis operam præbeant; deinde , cum litterarum studia intermittuntur , quæ sane cessatio non exiguo temporis spatio concluditur , paternam domum repetunt. Postea , cum Ordines exposcunt , testimonium ruralis Parochi solum proferunt , qui fatetur , eos Ecclesiæ fuisse addictos , Christianæ legis , ac doctrinæ explicationi interesse , ad Sacramenta percipienda sæpius accedere , ac susceptum Ordinem exercere sedulo consuevisse. Itaque id minime sufficere declaramus; sed Nos etiam certos facere debent , iisdem muneribus perfunctos diligenter fuisse , cum ratione studiorum in Urbe versarentur. Secundo , Tridentinum Concilium certos limites interstitiis constituit , videlicet anni spatium , ut a minoribus Ordinibus ad

majores Clerici admittantur : *Hi vero non nisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur. Annum quoque præscripsit, antequam Diaconatus conferatur. Si per annum saltem in eo non sint versati. Annum pariter pro Presbyteratu suscipiendo : In Diaconatu ad minus per annum integrum. Episcopis tamen permittit, ut hæc interstitia remittant, si Ecclesiæ necessitas, vel utilitas id postulare videantur : Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat* (1). Nos vero in conferendis Ordinibus discrimen inter Regulares, ac Sæculares statuemus. Profecto in dubium revocari non potest, Regulares etiam decreto ejusdem Synodi comprehendí, quemadmodum a Sacra Congregatione Concilii sancitum fuit ; nam cum petítum esset (2), an Concilii decretum Regulares quoque complecteretur, responsum ita fuit : *Sacra etc. censuit comprehendí* (3). Non ignoramus pariter, interstitiorum remissionem non ad ipsorum Præpositos Generales, aut Provinciales, sed ad Episcopum solum pertinere, uti Sacra Congregatio die 17 Maii anno 1595 decrevit : *Sacra etc. censuit, judicium hoc remittendi temporum Interstitia ad Episcopum solum pertinere, non autem ad Generales, aut Provinciales Ordinum* (4). Cum tamen eadem Congregatio die 31 Maii anno 1597 præceperit, ut causas remittendi interstitia Præfecti Regularium cognoscant, illisque Episcopus fidem adhibeat, eorumque testimonium sequatur : *Sacra etc. censuit, remissionem Interstitiorum etiam quoad Regulares ex causis tantum a Concilio expressis faciendam pertinere ad Episcopum Ordinantem, cum tamen hac in re debere quoad causas deferre judicio, et attestationi Superioris Regularis Ordinandi* (5) ; idem quoque die 1 Julii ejusdem anni confirmatum fuit (6),

(1) C. 44, 43, 44. Sess. 43, de Ref. — (2) In causa Mediol. anno 1573. — (3) Lib. 1, Decr. p. 149. — (4) L. 7, Decr. pag. 408. — (5) L. 9, Decret. pag. 48. — (6) L. 9, Decr. pag. 22.

ac postremo eamdem sententiam iterum evulgavit die 12 Sept. anno 1609 (1) : *Sacra etc. sæpius declaravit, remissionem Interstitiorum ex causis a Concilio expressis pertinere ad Episcopum Ordinantem, quoad Regulares ab eo Ordines suscipientes, non autem ad Regulares Superiores; ipsum tamen Episcopum de causis remissionis teneri fidem adhibere, ac deferre testimonio Superioris Regularis* : cum hæc, inquam ita se habeant, propositam normam libenter amplectimur, cum præsertim veteri disciplinæ aptissime conveniat. Osius præclarum Episcoporum lumen legem Interstitiorum primus in Concilio Sardicensi proposuit (2). Illam Concilii Patres unanimes probarunt, sed arbitrio Episcoporum eam facultatem permittendam censuerunt. Romani deinde Pontifices Siricius (3), Cœlestinus, ac Leo Magnus (4), tempus Interstitiorum sanxerunt, nempe per duos annos in Lectoratu, atque Exorcistatu permanendum; per quinquennium in Acolytatu, ac Subdiaconatu; ac per aliud quinquennium in Diaconatu. Gelasius primus, cum eo tempore Regionibus Italiæ a Barbaris vastarentur, ob eam causam, et ob exiguum Clericorum Sæcularium numerum indulgit, ut post annum cum dimidio a Lectoratu ad Sacerdotium reciperentur. Regularibus vero unius anni spatium ob hanc præclaram rationem indixit : *Quia (inquit), quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur præstitisse devotio*. At vero Concilii Tridentini decretum servabimus, cum Ordines Clericis Sæcularibus conferri debebunt, neque pro remittendis Interstitiis tradita Nobis facultate utemur, nisi necessitas, seu utilitas Ecclesiæ clare demonstretur. Tum quidem necessitas intervenit, cum peculiari Ecclesiæ Ministri desunt, nec alii Ordinibus præditi sufficere videntur, ut eadem munera susti-

(1) L. 44, Dec. pag. 65. — (2) Can. 40. — (3) In ep. ad Himerium Episc. Tarracon. — (4) In ep. ad Ep. Galliæ, ac Mauri.

neant ; utilitas autem ostenditur , cum in aliqua Ecclesia parum idonei Ministri versantur , vel si de aliquo viro agatur ætate jam matura , sed doctrinæ laude præstanti , quæ satis legitimæ causæ a Scriptoribus judicantur (1). Utilitas pariter ex eo proficiscitur , si aliquis Parochiam , aut Beneficium obtinuerit ea conditione , ut infra annum juxta decreta Sac. Congregationis (2) Presbyteratum , aut Sacrum Ordinem suscipere teneatur. Nos sane ex hac sententia nunquam recedemus , licet privilegia accipiendi Ordines *extra tempora* a Pontifice obtenta proferantur. Quippe Innocentius XII declaravit , non cogi Episcopos privilegiis ejusmodi ad conferendos Ordines , sed ipsorum arbitrio relinqui ad Ordines quemquam assumere *extra præscripta tempora* , si tamen id cum utilitate conjunctum arbitrentur. Ita decrevit Pontifex die 4 Decembris anno 1695 (3). De his te monendum necessario duximus , ut si forte aliquis sibi remitti contendat interstitia , consilium , ac propositum te hortante deponat , nisi omnia , quæ superius exposuimus , in Supplici Libello non solum asserat , sed etiam clare demonstret. Hæc tibi significamus etc.

INSTITUTIO LIX.

De Seminario Archiepiscopali. Quam magnam utilitatem afferant Diocesibus Seminaria : de ipsorum origine. Duas species Seminariorum antiquitus fuisse. De laudibus Bononiensis Academæ. De institutione Seminarii Bononiensis. Quid decernant Sacri Canones pro Seminariis. Leges , ac norma recentis Seminarii Bononiensis.

1. QUAM magna utilitas in Dioceses ex Seminariis Episcoporum dimanet , facile deprehenditur ex Tridentina Synodo (4) , quæ de iisdem Seminariis eri-

(1) In Th. Mor. Nat. Alexand. l. 2. de S. Ord. art. 5 , reg. 12. —

(2) Gallem. c. 44 , sess. 23 , de Ref. — (3) In Bul. pag. 263. —

(4) Cap. 48 , sess. 23 , de Ref.

gendis sermonem his verbis exorditur : *Cum adolescentium ætas , nisi recte instituatur , prona sit ad mundi voluptates sequendas , et , nisi a teneris annis ad pietatem , et religionem informetur , antequam vitiorum habitus totos homines possideat , nunquam perfecte , ac sine maximo , ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseveret etc.*

2. Sanctus etiam Carolus Borromæus , cum Seminarium suum institueret , his verbis usus est (1) : *Sunt igitur ea potissimum de causa Seminaria erecta , ut in iis boni , strenuique operarii ad curationem animarum , quas suo Sanguine pretiosissimo Christus redemit , instituuntur ; et ii quidem Adolescentes (qui ob ætatem , cum tenera sit , et proclivior ad voluptates , et flexibilis etiam ad bonarum rerum impressiones admittendas , in operibus virtutum erudiri debent) ut eam vitæ perfectionem adispiciantur , quæ in iis , qui Doctores populorum futuri sunt , elucere debet , et severioribus disciplinæ legibus coercendi.* Neque omittendum est iudicium Concilii Provincialis Aquilejensis , quod anno 1596 celebratum fuit (2) , quod his verbis continetur : *Seminariorum institutionem , conservationem , et promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam , qua Clericalis Militiæ propagatur ordo , et progressio , tantopere necessariam esse constat , ut stare Ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio , et adminiculo vix possit.*

5. Seminaria ejusmodi primum a generali Nicæna Synodo proposita censentur , uti conjicitur ex Capite 55 , ubi de Chorepiscopi munere sic decernitur : *Instituatur Ministros etc. debetque distribuere eos per Ecclesias , et Monasteria , et providere , ut discant , ut reddantur apti , et idonei ad ædificationem Monasteriorum , et Ecclesiarum , et aliorum locorum , qui horum opera indigebunt.*

(1) Part. 3 , cap. 4. — (2) Labbe tom. 45 , pag. 4503.

4. Hæc autem verba sic interpretatur Franciscus Turrianus Soc. Jesu, ad not. in Canones Arabicos, quos P. Labbæus anno 1671 Parisiis typis evulgavit (1), *Cernitur in hoc Canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper secundum Decretum Synodi Tridentinæ instituta sunt.*

5. Verum hic Nicænus Canon inter eos viginti minime adnumeratur, qui certissimi sunt, sed inter octoginta, seu octoginta quatuor, qui studio P. Francisci Turriani, ac deinde Abrahami Echellencis Maronitæ ex Arabica lingua in Latinam traducti fuerunt, et qui magnopere in dubium revocantur, uti fuse Scheelstratius commemorat (2).

6. Quare, ut viam tutissimam insistamus, Seminaria duplicis generis ex Sacra antiquitate cognoscimus: ac primum in Monasteriis Pueri educabantur, Clerici vero adulti in ædibus Episcoporum institutionem addiscebant; quæ consuetudo ad annum usque millesimum permansit; paulo post disciplina, quæ in Monasteriis, et ab Episcopis tradebatur, in desuetudinem abiit; ac publicæ Academiæ excitari cœperunt. Tunc Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum cogitans anno 1556 recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno 1563 postea Sanctus Carolus Borromæus feliciter invexit.

7. Pater Thomassinus hujus rei seriem exponit, certisque documentis comprobat (3). Pueros a Monachis educari consuevisse historia Centullensis Cœnobii satis ostendit (4): *Trecentos Monachos regulariter victuros consti-*

(1) T. 2, pag. 307. — (2) Part. 2, antiq. Illust. diss. 2, c. 4. — (3) De veteri, et nova Eccl. disc. tom. 4, l. 3, cap. 6, num. 3, tom. 2, l. 4, cap. 402, num. 40. — (4) In Spicilegio tom. 4, pag. 469.

tuimus , centum etiam Pueros scholis erudiendos sub eodem habitu , et victu statuimus. Quartum vero Toletanum Concilium, quod sæculo septimo coactum fuit, Seminaria in ædibus Episcoporum extitisse liquido declarat (1) : Omnis ætas ab adolescentia in malum prona est. Nihil enim incertius , quam vita Adolescentium. Ob hoc constituere oportuit , ut, si qui in Clero impuberes , aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commaneant, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in Disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo Seniori, quem, et Magistrum disciplinæ, et testem vitæ habeant.

8. Hic Nobis aditus opportune recluditur, ut aliquid de hac celebri Bononiensi Universitate dicamus: verum in aliud tempus rejicimus inquirere, utrum ipsa per Theodosium minorem, an per Lotharium primum instituta fuerit; an juris Civilis Pandectæ reipsa inventæ fuerint, cum Amalphis obsidione cingeretur, easque Pisanis dono obtulerit Lotharius, quas deinde Irnerius explicare cœperit in hac Civitate, uti Ludovicus Bologninus commemorat, adductus Græcorum annalibus, de quibus graves controversiæ inter Professores Pisanæ Academiæ superiori tempore concitatæ sunt. Omissis pariter his disciplinis, quæ ad Ecclesiasticos non pertinent, pro certo affirmabimus, hanc nostram Academiam juris Pontificii Matrem, ac Sedem extitisse, cui posteriori tempore, nempe sæculo 14 studium Theologiæ facultatis additum fuit jussu Pontificis Innocentii VI (2): cum res tamen perfecta non fuisset, quod brevi Pontificatum absolvit, Urbanus V, qui in ipsius locum successus fuit, hanc utilitatem Academiæ nostræ comparavit, quemadmodum Ghirardazzii testimonio ostenditur (5, secretoque libro Collegii Theologorum, cujus pars

(1) Can. 4, 42, qu. 4. — (2) Ughell. tom. 2, de Italia Sacra pag. 26. — (3) I. 24. na. 278. et seqq.

excusa fuit in tractatu, quem de Bononiensibus Doctolibus confecit Alidosius; in eo traditur accitos fuisse ex variis terræ partibus ad inchoandum ejusmodi studium viros doctrinæ laude clarissimos: *Ad fundandum, et inchoandum Bononiæ Studium Theologicæ Facultatis ex diversis Mundi partibus huc accesserunt Viri Sacræ Lectioni dediti, et in Lege Domini eruditi, Doctores utique Theologica scientia, moribus, et virtutibus insigniti, quorum Magistrorum nomina digna memoria sunt ista.* Nominatur inter eos primus: *Magister Petrus Thomas, Natione Aquitanus, tunc Dei Gratia Patriarcha Constantinopolitanus Ordinis Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo*, qui Beati cultum in Ecclesia obtinuit; ipsique Missam, et Officium Carmelitæ persolvunt.

9. Hanc Universitatem Juris Canonici Parentem, ac Sedem nuncupavimus; nam cognitum est omnibus, Canonum collectionem, quæ in scholis traditur, et in Foro usurpatur, a Monacho Gratiano Bononiæ conditam fuisse; quæ statim tanta cum laude, ac felicitate propagari cœpit, ut veteres alias a Dionysio Exiguo, Isidoro, Cresconio, Burchardo, et Ivone peractas in oblivionem adduxerit (1), ob eam potissimum causam, quod Gratiani collectionem hujus nostræ Academiæ Professores notis illustratam juvenibus tradebant, qui magna frequentia ex omnibus terræ partibus in hanc Urbem studiorum causa confluebant, qui deinde in Patriam revertentes non modo Gratiani opus, sed Professorum adnotationes secum deferebant (2).

10. Sanctus autem Raymundus de Pennafort Decretales Pontificum coegit, quibus in Foro, et Scholis utimur: porro ipse Jus Canonicum per tres annos in hac Urbe docuit, cum adhuc juventute floreret, uti Præsul insig-

(1) S. Antonius part. 3, suorum Chronic. tit. 48, cap. 6, Card. Bellarmin. in suo Tract. de Scriptor. Eccl. (2) — Du Roje in suis Institut. Can. lib. 4, de Procœmio.

nis, Penia Sac. Rotæ Auditor testatur (1), qui Sancti Raymundi res gestas conscripsit, cum inter Sanctos cooptaretur. Gregorius IX Magistris, ac Discipulis Bononiensis Academiæ collectionem suam nuncupavit. Idem exemplum secutus est Bonifacius VIII, adductus, ut librum sextum suarum Decretalium promulgaret, hortationibus Jacobi Castelli Bononiensis Mansionarii, qui ad Pontificem Legatus ob hanc causam ab Academia nostra missus fuit; quemadmodum Joannes ab Andrea coævus auctor declarat (2): Joannes quoque XXII, licet abesset Italiæ finibus, cum typis dedit Constitutiones, quæ jussu Clementis V collectæ fuerant, et quæ in Foro, et Scholis adhibentur, ipsas Bononiensis Academiæ Professoribus, ac Discipulis inscripsit, ut Decessorum Pontificum exemplis inhæreret. His revera documentis nostræ Academiæ præstantia, dignitas, et gloria satis commendantur. Frustra hanc laudem obscurare contendunt, qui Collectionem Gregorii IX Parisiensi Academiæ fuisse inscriptam prædicant juxta litteras ejusdem Pontificis, quæ habentur in vita Sancti Raymundi, quam paulo ante commemoravimus (3). Nam id nullum attulit impedimentum, ne eundem honorem huic Civitati largiretur, uti recte perpendit eo loco Penia; quem modo innuimus. Bonifacius autem VIII, et Clemens V hanc solam Bononiensem Academiam suarum Collectionum munere cumularunt. Postremo, qui jus Pontificium majori cum laude interpretati sunt, aut Bononiæ nati, vel in nostra academia Professoris munere præditi fuerunt (4).

11. Cum fama hujus Academiæ longe, lateque disseminaretur, populi a nobis etiam disjunctissimi præclara in hac Urbe Collegia excitarunt, ut frequens ipsorum juven-

(1) Cap. 2. — (2) In Comment. Præfat. lib. 6, in verbo: *A multis*. — (3) Pag. 437. — (4) Pancirolus de claris legum Interpret.

tus honestam vitæ disciplinam , et egregiam ex publicis Professoribus doctrinam sibi compararet. Qui primus scripsit res gestas Urbani V, et postea excusas a Balutio inter Pontificum vitas (1), qui Sedem Avenione tenuerunt, ipse idem memorat institutionem Nobilis Collegii Majoris a *Sancto Clemente* nuncupati pro Hispanis, quod Cardinalis Ægidii Albornozzi liberalitate fundatum, nunc etiam floret in hac Civitate. Lucas Lindensis Collegium nominat pro Hungaris constitutum ab Episcopo Paulo Sondi, quod adhuc juvenum frequentia celebratur vitæ honestate, ac litterarum studio præstantium (2). Idem Scriptor reliqua Collegia diligenter enumerat, quæ Pontifices, aut privatas aliquas familias Auctores habuerunt, ut Bononiensibus, et cæteris Italis ad optimos mores, et sapientiam addiscendam domicilia paterent. Sed ad Seminaria redeamus, in quibus Ecclesiastica disciplina juvenes imbuuntur. Cardinalis Gabriël Palæotus primus Bononiensium Archiepiscopus Seminarium ejusmodi primus in hac Civitate constituit. Ipse quidem interfuerat Tridentino Concilio, ac deinde Cardinalis renuntiatus, susceptaque hujus Urbis administratione novum Seminarium anno 1568 aperuit, uti facile conjicitur ex illius Archiepiscopali pag. 348 ac 358, et ex documentis, quæ in Tabulario ejusdem Seminarii asservantur. Non exiguam sane operam, ac laborem vir præclarissimus pro condendo Seminario impendit: at vel immatura morte præreptus, vel ob alias causas, stabilem pro Seminario sedem decernere non potuit, nec studiis Alumnorum ita consulere, ut Philosophiæ, ac Theologiæ Facultates, et Jus Canonicum docerentur. Fortasse, ne in hac parte sibi omnino deesse videretur, sapienter excogitavit, Carolo Sigonio latini sermonis elegantia celeberrimo eam provinciam committere, ut

(1) T. 4. pag. 376. — (2) In description. gen. ac pecul. Orbis terrarum, pag 442.

duos libros Sacrae historiae per Sulpitium Severum confectos interpretaretur : *Quamobrem* (inquit Sigonius (1)) *recte prudentia vestra Breviarium ejus aliquod ex immenso illo utriusque Testamenti corpore conquisivit, quo studiosa juvenus omnia ab Adam usque ad Christum; id est a peccato ad salutem, in ipsius Dei populo gesta quasi in unam tabulam collata conspiceret, et cum duos Beati Severi Sulpitii libros in hoc genere distincte, atque ornate admodum scriptos probavit, tum ad tollendum exquisitioris interpretationis hominibus occupatis laborem, eosdem etiam expositione illustrari aliqua voluit. Sic enim fore arbitrata est, ut universi non modo facilius ea, quae praeclare tradita sunt, animo, et notitia comprehenderent, sed ipsa etiam invitati facilitate, alacrius ac studiosius ad eademmet haurienda contenderent.*

12. Posteriori tempore, cum huic nostrae Ecclesiae Cardinalis Nicolaus Ludovisius praesset, a veteri Sede quam idem Cardinalis Gabriël Palæottus initio statuerat, in domos quasdam contra Ecclesiam Metropolitanam Seminarium translatum fuit, quae ad privatos Cives pertinebant, nec erant satis aptae pro tanta Juvenum frequentia, uti quisquis memoria repetere potest; aliquae leges pro recte administrando Seminario per eundem Ludovisium praescriptae fuerunt, ejusque exemplo permoti reliqui Archiepiscopi multa pro Seminarii utilitate excogitarunt. Ad Nos tandem gravissimum negotium pervenit, ut commodum Clericis Alumnis domicilium conderemus, et ne Seminarium careret necessariis ad tradendam Philosophiam, Theologiam, et Jus Canonicum Professoribus. Hoc enim pacto satis prospicitur non levi detrimento, quod obvenire solebat, cum Alumni post Grammaticae cursum, litterasque humanas primis, ut aiunt, labris delibatas, Seminarium relinquere, studia intermittere, educationis speciem in medio cursu

(1) In epist. nuncupator.

præcidere cogebantur. Quare vix hanc Sedem attigimus, postquam labentem hujus Metropolitanæ porticum restauravimus, omnem curam, et cogitationem convertimus, ut Seminarium a fundamentis excitaretur, et insignes Professores acciri possent, qui scientiarum Facultatibus, et Ecclesiæ disciplina Clericos erudirent.

13. Præcipit Tridentina Synodus, ut Seminarium prope Ecclesiam collocetur, aut in eo loco, quem Episcopus designaverit (1). Patres Concilii Aquileiensis, quod anno 1596 habitum fuisse diximus, hæc tradunt: *Locus Seminarii, si apud Ecclesiam Cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius adsunt Clerici, eo facilius, et minore temporis dispendio in Ecclesiam se conferunt.* Quare, cum domicilium ejusmodi prope Metropolitanam nostram situm esset, in eodem loco novum ædificium condidimus, quo satis commode honesteque Clerici excipiantur: licet absolutum nondum sit, quadraginta tamen Alumni apte in eo versari possunt. Quod si diu sospites, et incolumes erimus, integre rem perficiemus, et fortasse domicilii spatia quoque amplificabimus, et non exigua librorum copia exornabimus. Ipsa rerum experientia docti sumus, magna alacritate suscipienda esse, quæ ad Dei cultum pertineant, ipsiusque arcanæ Providentiæ fidendum. Nam cœptum opus devenisse in eum locum vidimus, quem minime sperabamus; et novi semper aditus patefacti sunt, ut gravissimas expensas sustineremus, quæ vires nostras, ac tenuitatem Seminarii longe superabant. Etenim Dei beneficio quædam vitæ commoda, ac remissiones libenter dimisimus, easque difficultates, quibus humanæ naturæ conditio valde contraria est, alacriter subire non dubitavimus. Insuper viris præpositis Congregationi, quæ verecundis ob inopiam Civibus opitulatur, eam mentem Deus indidit, ut Collegium a Sole

(1) Cap. 18, Sess. 23.

dictum, interposita Sedis Apostolicæ auctoritate, Seminario conjungi paterentur; et cum idem Collegium in ipsorum potestate esset, eam merito conditionem adhibuerunt, ut tot Alumnos in posterum pro Seminario nominarent, quot antea Juvenes ipsorum suffragio locum in Collegio Solis obtinebant. Hæc memoravimus non solum, ut ipsis gratum animum perpetuo testemur, sed quia ob hanc causam difficillimum condendi Seminarii negotium audacter suscepimus.

14. Ad tria capita rediguntur, quæ de Seminariis a Tridentina Synodo sancita fuerunt: de pietate, de exercitationibus, ac de studiis potissimum agitur, quæ Clericis apte convenient. Patres Concilii Aquileiensis eadem prorsus tradiderunt. Nos profecto singulis magnam curam, ut fiant, ac diligentiam impendemus. Sed quoniam novum aliquid videtur, et inusitatum hæc pro nostro Seminario studiorum Institutio, notum omnibus facimus, non futuros modo peritissimos viros, qui Grammaticam, et Humaniores Litteras edoceant, sed excellentem quoque Eloquentiæ Professorem, quæ necessaria prorsus Ecclesiasticis habetur, ut Clerici verba ad populum faciant, Christianæ Legis disciplinam explanent, aliisque rite muneribus perfungantur. Deus ipse in Sacris Litteris sermonis ornamenta sæpius adhibuit, uti comprobatur Mabillonius (1): *Cæterum quantum acuminis in Sacris Divinorum Vatum meditationibus adest! Quanta in elocutionibus gratia! Quanta Troporum, ac Figurarum varietas! Quis non miretur in Moralium Libris brevitatem, et apophthegmatum energiam? In Prophetis virtutis, ac vitii expressas ad vivum imagines, et objurgationum, minarumque pondera?*

15. Ad Philosophiam, Theologiam, et Jus Pontificium tradendum doctrina magis præstantes Magistros ex publica hujus nostræ Urbis Academia selegimus. Illos

(1) De studiis Monasticis, part. 2, cap. 44.

adibunt Alumni Seminarii , ut fructum percipiant , qui ex frequentia , et æmulatione juvenum dimanat. Vir tamen ad hoc munus designatus Alumnos comes prosequetur , quoties publicum Gymnasium petent , ac domum revertentur. Illud quoque deliberavimus , parem in nostro Seminario disciplinam instituere , quam in Collegio Montalto per Sixtum V erecto induximus , cum Cardinalis Annibal Albanus ejusdem Collegii Protector illud invisendum Nobis suo nomine commisit. Non levem ex eo utilitatem proficisci cognovimus , quod Alumni ejus Collegii ad publicum Philos. ac Theol. studium mittantur , earumque Facultatum Repetitores domi designentur , qui post prandium doctrinas recolant , quæ a Professoribus mane traditæ fuerunt , et qui cœtibus Alumnorum , privatisque exercitationibus intersint. Non levis etiam momenti judicavimus , quod studiorum tempus ultra eos limites protractum fuerit , qui publicæ Academiæ præscripti sunt. Nos igitur eandem viam insistendam proposuimus , cum de studiis hujus nostri Seminarii res ageretur. Repetitores Alumnis Philosophiam , ac Theologiam excolentibus dedimus , ipsorumque studia produximus , etiam cum publica studia intermittuntur : tandem hæc omnia sancita sunt ea ratione , ac norma , qua in Collegio Montalto nunc eadem perficiuntur.

16. Sæpius etiam coram Nobis , ac Seminarii Præsidentibus examen habebitur , quod plurimum prodesse certum est , ac præsertim , ne Juvenes volare contendant , priusquam alas induerint. Non solum examini præsentès aderimus , sed etiam Seminarium semel in mense invisemus , hortamurque Seminarii Præsides , ut Nobiscum conveniant. Eandem diem huic negotio peragendo constituimus , qua Cœtus in nostra Metropolitana ad quæstiones Theologiæ Moralis examinandas indicuntur , quibus peractis ad Seminarium pergemus. Quibus autem mensibus Cœtus ejusmodi non coguntur , prima feria 6 cujus-

vis mensis a prandio res eadem a Nobis perficietur. Hæc præsens Declaratio satis sit pro indicendis diebus ad invisendum Seminarium designatis : vehementer obtestamur ejusdem Seminarii Præsides, ne per eos dies ullo impedimento teneantur, quo Nobiscum huic muneri satisfacere nequeant : nihil profecto Nos ab hoc instituto, consilioque retardabit ; nam magnopere expetimus, ut nostri Alumni optimam disciplinam accipiant, fructuque litterarum cumulentur.

17. Pagella typis excusa jam fuit, in qua explicantur omnia, quæ pro ingressu in Seminarium omnino requiruntur. Si quis illam exoptet, facile sibi ex Archiepiscopali Typographia comparabit.

INSTITUTIO LX.

De Fidei professione elicienda ab iis, qui obtinent Canonatum, aut Beneficium cum animarum Cura conjunctum ; id expresse a sacris Canonibus præcipi. De corruptela, quæ super hac re in hanc Diocesim inducta est. Teneri ad Fidei professionem emittendam eum ipsum, qui Beneficium assecutus fuit, et quo potissimum præsentem id fieri debeat. Non adversari quamcumque contrariam consuetudinem. Utrum, qui omisit hujusmodi professionem, lucrari queat distributiones quotidianas. Quibus tantum pœnis obnoxius censeatur, qui Canonatum, aut Beneficium cum animarum Cura obtinuit, etiam a Sede Apostolica. Utrisque proponitur ratio sibi consulendi, si Fidei professionem facere prætermiserint.

1. **T**RIDENTINA Synodus (1) constituit, ut : *Provisi etiam de Beneficiis quibuscumque Curam animarum habentibus teneantur a die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, et*

(1) Sess. 24, cap. 42, de Ref.

in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent; Provisi autem (prosequitur eadem Synodus) de Canonicatibus, et Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo. Pius IV formam præscripsit, ut una esset Fidei Professio (1). Idem Pontifex Concilii verba repetens, quæ Beneficia curam animarum habentia, Canonicatus, ac Dignitates in Cathedralibus complectuntur, occasionem præbuit S. Congregationi Concilii, ut anno 1586 Collegiatis Ecclesias eximeret; sic enim propositum, responsumque tunc fuit (2): Quæritur, an provisus in Ecclesiis Collegiatis de Dignitatibus, vel Canonicatibus teneantur Fidei professionem facere, neque enim capite 12 sess. 24 aut Constitutione Pii Papæ IV videntur adstricti. Sacra etc. respondit, provisos de Canonicatibus, et Dignitatibus in Collegiatis Ecclesiis non teneri ex Concilio sess. 24 capite 12, neque ex Bulla Pii IV emittere Professionem Fidei, quia Concilium loquitur de Cathedralibus. Ob hanc sententiam, aliasque in medium adductas, cum Nos ipsi Secretarium ejusdem Congregationis ageremus, die 9 Februarii anno 1726, petitum fuit (3): An Professio Fidei sit emittenda tam a Canonicis Cathedralis, quam Collegiatarum; Responsum fuit ejusmodi: Esse emittendam a Canonicis Cathedralis, et non Collegiatarum.

2. Cum pervenimus in hanc Sedem, emitti Professionem Fidei cognovimus ab iis, qui Beneficium cum animarum cura, vel Canonicatus, aut Dignitates in hac Metropolitana assequerentur, idque peragi coram Nobis, aut Vicario nostro Generali, et in Capitulo rursus iterari: Fidei quoque Professionem ab illis fieri advertimus, qui Canonicatus in Ecclesiis Collegiatis, aut simplex

(1) In sua const. 89, in Bullar. tom. 2. — (2) In causa Aven. lib. 4. Dec. pag. 428, a tergo pag. 485, a tergo et pag. 486. — (3) In causa Catanzarii proposita die 26 Jan. anno 1726.

aliquod Beneficium obtinerent. Illud tamen Nos in admirationem vehementer adduxit, quod aliqui licet in Civitate versentur, Fidei tamen professionem juxta Concilium, et Pii IV Constitutionem facere neglexerint, quia per Sedem Apostolicam aliquo Beneficio cum animarum cura in Urbe, vel Diœcesi, aut aliquo Canoniatu in Metropolitana nostra præditi fuerint. Quare huic malo pro muneris nostri ratione consulendum duximus, quod sane grave judicari debet, cum Tridentinæ Synodo, et Pontificum decretis adversetur.

5. Nostræ admirationis ea potissimum causa fuit, quod non paucos annos diversis muneribus occupati Sedi Apostolicæ impendimus, et centies Parochias, aut Canonici positos in ultimis Hispaniæ, vel Lusitaniæ partibus, conferri illis vidimus, qui Romæ degerent. Ipsi vero cum suspicarentur, ob locorum distantiam Fidei Professionem coram Episcopo, et coram Capitulo, si necesse erat, emittere non posse infra duos menses a die possessionis, quæ fieri quidem *per Procuratorem* conceditur, cum Fidei Professio agenda *per se ipsum* sit, uti S. Congregatio sanxit his verbis anno 1610 (1) : *S. Congregatio Concilii censuit, Professionem Fidei per Procuratorem emitti nullo pacto potuisse, nec emissam suffragari* : quod pariter petatum fuit in allata causa Catanzarii *An Professio Fidei emitti possit per Procuratorem* : responsumque : *negative* : cum, inquam, his difficultatibus implicarentur, qui Beneficia, aut Canonici acceperant, ad Sacram Congregationem confugerunt, ut aliquod levamen impetrarent. Ipsa vero potestatem iis fecit, ut coram Cardinali Urbis Vicario Fidem profiterentur, adhibita tamen conditione, ut idem repeterent, statim ac Beneficii sedem attingerent, aut coram Episcopo, si cum Beneficio animarum cura jungeretur; sin autem Canonici in Cathedralibus, aut

(1) In causa Valentini lib. 44, Decr. pag. 44.

Metropolitanis obtinuissent, coram Episcopo, et iterum coram Capitulo Fidei Professionem peragerent.

4. Cum hæc ita se habeant, nemo satis mirari possit, quod Professionem ejusmodi minime persolvant, qui Bononiæ degentes Parochiam, aut Canoniatum in Metropolitana nostra a Sede Apostolica consequuntur.

5. Nos quidem de hac re cum iis verba facientes, qui se peritos prædicabant, perpetuam, firmanque consuetudinem percepimus, quæ huic Bononiensi Curix tribuitur, ut aliquo Beneficio præditi per Sedem Apostolicam, Fidem profiteri non teneantur, idque facile deprehendi ex mandato *de immittendo*, quod Pontificum diplomatibus addere Dataria consuevit, ubi de Fidei Professione nihil prorsus commemoratur. Levissimi tamen ponderis, ac momenti hanc argumentationem habendam esse quatuor de causis, quas modo subjiciamus, liquido ostendimus.

6. Ac primum consuetudo, quam jactant, nullo innititur fundamento; nam cognitis diligenter actis, quæ in Tabulario Archiepiscopali servantur, plures invenimus, qui collatis per Sedem Apostolicam Beneficiis Fidem professi sunt, cum Decessor noster huic Ecclesiæ præesset, et postquam Nos ipsi in ipsius locum successi fuimus.

7. Secundo, licet ejusmodi consuetudo constans haberetur, nihili tamen facienda esset, cum Tridentino Concilio apertissime repugnet. Quamvis enim post decretum, quo professio Fidei præcipitur (1), aliud decretum non sequatur abrogans quæcumque in contrarium proferri possint, tamen id cautum satis fuit per Pium IV Pontificem in ea Constitutione, quæ incipit *Benedictus Deus*; et quæ in fine Concilii solet excudi, et libro secundo Romani Bullarii continetur. Illa quidem abrogat omnia quæ Tridentinæ Synodo contraria esse videantur; ideo-

(1) C. 42, Sess. 24, de Reform.

que singula ejusdem Concilii capita simul amplectitur, et nullius efficit momenti consuetudines, quæ leges aliquas in iisdem capitibus præscriptas violent. Id etiam confirmatur ex controversia a Pitonio Viro Clarissimo proposita (1), pro qua Nos pariter haud exiguum laborem insumpsimus. Nam ille pro re diligenter examinanda tanquam senior inter Curiae Patronos a Sacra Romana Rota delectus fuit; Nobis quoque id negotium traditum, qui junioris locum inter Consistoriales advocatos tenebamus.

8. Tertio, licet in mandato *de immittendo*, quod Litteris Apostolicis adjungitur, de Fidei professione nulla fiat commemoratio, tamen id non sublatum, sed insertum potius iisdem Pontificum Litteris existimari debet, qui censendi sunt omnino velle, ut Concilii Tridentini sanctiones plene serventur (2). Tunc solum posset contrarium deprehendi, cum lex de facienda Professione Fidei expresse solveretur, quamvis aperta mentio de abrogando ejusmodi Concilii decreto non occurreret. Illud enim potissimum tribuitur Tridentinæ Synodo, ut etiam sine ulla ipsius mentione sublata judicentur Concilii decreta, cum aliquid contrarium illis a Sede Apostolica præscribitur (3): Quod sine ulla controversia admittitur, cum manu Pontificis res obsignatur. Ita S. Pius V declaravit (4), et non semel S. Congregatio Concilii decrevit (5).

9. Quarto mandatum *de immittendo* eam solum ob causam Litteris Pontificum additur, ut, qui Beneficium a Sede Apostolica percepit, absque ullo impedimento illud obtineat. Quare necesse non est, ut de Fidei pro-

(1) Inter Contr. Patronales tom. 4, all. 5, per totam. — (2) Card. Petra in suis Comm. ad Const. Ap. tom. 5, pag. 145, num. 145. — (3) Marescottus var. resol. lib. 4, cap. 49, num. 41 et seqq. Gratianus Discept. 940, num. 45 et 46. — (4) In motu proprio apud Garziam impresso de Benefic. 4, part. cap. 5, num. 33 et seqq. — (5) Fagn. cap. Nulla num. 96, de Concessione Præbendæ,

fessione verba fiant , quæ infra duos menses post obtentum, occupatumque Beneficium emitti potest. Præterea, si per Pontificem tanquam nova lege sublata, ac soluta habeantur ea , quæ in mandato *de immittendo* haud expressa fuerunt , et quæ Possessione accepta Beneficii adhuc perfici possunt ; illud quoque sequere ur , ut per Sedem Apostolicam præditus aliqua Parochia, vel Canonicatu , neque in propria sede commorari , neque horas Canonicas cum aliis persolvere deberet, cum hæc omnia in mandato *de immittendo* minime explicentur.*

10. Testati sumus in maximam admirationem adductos Nos fuisse, cum advertimus nonnullos, qui Parochiis, vel Canonicatibus in Metropolitana Sedis Apostolicæ gratia cumulati fuerunt , Fidei Professionem omisisse ; cui malo prospiciendum jure merito declaravimus. Itaque cum de causis admirationis nostræ satis dictum putemus, ad remedium deveniendum est. Præcipimus igitur juxta Tridentinam Synodum , et Pii IV Constitutionem , ut quicumque Beneficium cum animarum cura obtinuerit, coram Nobis, aut Vicario nostro Generali Fidei Professionem emittat ; Idem peragent coram Nobis, aut Vicario nostro , et Capitulo legitime congregato, quicumque Canonicatum, aut Dignitatem in Metropolitana consequantur. Id autem publici Scribæ testimonio obsignetur , seu Beneficium a Nobis, sive a Dataria Apostolica collatum fuerit ; licet etiam de Parochiis agatur , quæ libere conferuntur , aut de illis , quæ Jure Patronatus ad Ecclesiasticos, seu Sæculares pertinent. Monendum quoque ducimus, haud sine commendatione nostra futuros, si, qui Canonicatum in Collegiatis acceperint , Fidei Professionem faciant coram Nobis , aut Vicario nostro, et Collegiatæ Capitulo, licet nulla adstringantur lege ; eos pariter commendabimus, qui comparato sibi Beneficio simplici eamdem Fidei Professionem agere coram Nobis , aut Vicario Generali non recusaverint , quamvis nullo jure adigantur, se consuetudini con-

formantes , quæ multis abhinc annis in hanc Curiam Ecclesiasticam inducta est.

11. Hæc quidem ad futurum spectant : sed etiam ad præteritum jam tempus cogitatio convertenda est; nam, qui Parochia , vel Canonicatu , aut Dignitate præditus Fidei Professionem facere omiserit eo modo , quem nuper exposuimus , per Tridentinam Synodum (1) huic pœnæ subijcitur : *Alioquin prædicti omnes provisi , ut supra , fructus non faciant suos , nec illis possessio suffragetur : Hic sane de fructibus agitur.* Porro disceptari posset, an fructuum nomine distributiones quoque intelligantur , cum Synodus decernat possessionem illis minime suffragari. Nos tamen , qui putamus inhærendum sententiis probatis per Ecclesiastica Tribunnalia, ac potissimum per Sacram Congregationem Concilii, quæ ipsum unice interpretari potest ; Nos, inquam de solis fructibus agi censemus, et pertinere distributiones ad Canonicum, qui Fidei Professionem statuto tempore non emisit , si Canonicis Horis interfuerit. Hoc pacto respondit eadem S. Congregatio (2) : *Distributiones quotidianas non comprehendere in hoc casu verbis Concilii capite 12 sess. 24 de Reformatione.* Id pariter confirmatum fuit in causa Catanzarii , cui responsum fuisse die 9 Februarii anno 1726 superius commemoravimus. Nam cum peteretur etiam : *Quibus pœnis subjaceant non emittentes , vel debito modo non emittentes Professionem Fidei :* Sacra Congregatio sancivit : *Non facere fructus suos , sed distributiones lucrari pro Horis , quibus intersunt.*

12. Quamobrem , cum de solis fructibus sermo sit, et cum negotium versetur circa Canonicatus, Parochias, et Beneficia, quibus animarum cura conjungitur, si Episcopus summo jure uti vellet , certos limites statueret , ut quicumque Parochias, aut Canonicatus in Metropolitana

(1) In cit. c. 2, sess. 21, de Ref. — (2) L. 2. Dec. p. 65, a tergo.

possident, certo documento ostendant Fidei Professionem se rite fecisse : nec enim Episcopo eam peractam non fuisse demonstrandum est, sed inferior rem perspectam facere debet, quoties Episcopus id requirit. Aliter quidem est, cum inferior aliquis Parochum, aut Canonicum ad restituendos fructus adducere contendit, quod Fidei Professionem omiserint. Tunc enim inferior Professionem Fidei a Parocho vel Canonico prætermisam probare teneretur (1).

13. Quod si Parochus aliquis, aut Canonicus, qui eam Professionem non emisit, ignorantiam, imprudentiam, vel securitatem quamdam animi pro causa excusationis afferret, aut illud subjiceret, nullam declarationis sententiam præhabitam fuisse, tunc Episcopus iis verbis, quæ tradit Garzias (2) uteretur : *Dicendum est non excusari in Foro exteriori, quia est ignorantia Juris clari, quæ non excusat* ; nec ulla prævia declaratione opus esse, cum de conventionem tantum, non de pœna lex indicatur (5).

14. Hinc neglectis his excusationibus, Episcopus post bimestre spatium a die captæ possessionis fructus Parochiæ, vel in ædificium Ecclesiæ, aut in egenos erogaret : Fructus autem Dignitatum post duos menses perceptos, aut eidem Ecclesiæ, vel alteri Pío loco tribueret, cum ipsarum proventus a cumulo capitulari sejungantur : Fructus vero Canonicoꝝ ad ipsum cumulum referendos decerneret (4).

15. Nihili faceret Scriptorum auctoritates, quæ contra proferri possent, cum in Foro res transigantur per sententias, quæ a Sacris Congregationibus probantur, inter quas merito adnumerari debent illæ, quas Nos paulo ante oculis subjecimus : et revera, cum Cardinalis

(1) Garzias de Beneficiis, 3 part. cap. 3, num. 47, et seq. — (2) Garzias loco allato num. 67. — (3) Garzias num. 35. — (4) Item Garzias loco superius allato, num. 36 et seqq.

Carolus Barberinus in celebri Synodo Farfensi , quam anno 1685 coegit , adhibito præstantium virorum consilio , inter quos Clemens XI adhuc privatus in eadem Synodo multum laboris impendit , cum , inquam , Cardinalis Barberianus illud funditus investigari vellet , an sententia declarationis necessaria videretur , ne aliquis fructus suos faceret , qui Fidei Professionem , quam debuerat , minime peregisset , contrarium omninoprehendit (1) , atque ita sanxit : *Alioquin meminerint absque ulla hominis declaratione , se fructus suos non facere , nec illis pacificam possessionem suffragari juxta Concilii Tridentini , et Pii Pape IV Sanctiones.* Contrariæ opiniones quibusdam medicamentis comparantur , quæ in libris exhibentur. Porro , si absque periti Medici consilio ab ægrotis sumantur , nihil prosunt , aut etiam detrimentum aliquando afferunt.

16. Sed quoniam ab instituto nostro severitas aliena prorsus est , qui nihil aliud expetimus , quam prodesse Populo Nobis commendato , eumque ab omni errore , ac perniciæ liberare ; magnopere hortamur Parochos , seu Canonicos hujus Metropolitane , qui fidem professi non fuerint eo modo , quem toties jam declaravimus , hortamur , inquam , ut sibi consulant , et ad Sacram Congregationem Concilii statim confugiant , cum negotium ejusmodi , neque in potestate nostra , neque in potestate capituli versetur , licet de condonandis fructibus antea perceptis solum agatur (2). Tempus exponant , quo Parochiam , seu Canonicatum possident , et fructuum remissionem postulent , quos immerito susceperunt. Illos Sacra Congregatio facile elargiri consuevit addita conditione , ut eleemosynam in egenos distribuant arbitrio Confessarii , de qua certum testimonium proferatur. Si quis pro adeunda Sacra Congregatione adiutore careat , Scribæ nostro omnia documenta , quæ necessaria sunt , tradat ,

(1) C. 4 , ejusdem Synodi. — (2) Garzias loco allato.

nostramque operam pollicemur, ut sine ullo sumptu ad optatum finem perveniat. At si aliquis, quod futurum tamen minime suspicamur, infra duos menses post hanc nostram declarationem, pervicaciam haud deponat, et neque remissionem fructuum a S. Congregatione impetraverit, neque operam nostram petierit pro re perficienda, ut modo exposuimus, ea potissimum in illum statuemus, quæ jure præscribuntur.

Bononiæ 26 Augusti, Anno 1736.

47. Hac nostra Declaratione, consilioque adducti Parochi, et Canonici ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt; quæ litteras ad Cardinalem Archiepiscopum dedit, ob quas Fidei Professio coram Vicario Generali peracta fuit. Litteræ sunt ejusmodi.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE OBSERVANDISSIME!

Negotium, de quo agitur in adjunctis precibus nonnullorum Canonicoꝝ istius Metropolitane, alioꝝque Parochorum tam Civitatis quam Diocesis, Eminentissimi Patres Sac. Congregationis Concilii remittendum esse duxerunt arbitrio, et prudentiæ Eminentiae Vestrae, cui proinde facultatem faciunt, ut Canonicos, et Parochos præfatos, qui Fidei Professionem coram Ordinario, prout exponitur, erronee et contra dispositionem Sacri Concilii Tridentini emittere prætermiserunt, ad novam Fidei Professionem faciendam coram Eminentia Vestra, sive ejus Vicario Generali admittere possit, eisdemque fructus-suorum respective Beneficiorum a die adeptæ possessionis perceptorum, erogata tamen aliqua summa arbitrio Eminentiae Vestrae taxanda in eleemosynam Christi pauperum, liberaliter condonare valeat. Id Eminentiae Vestrae, significo, ejusque manus humillime deosculor.

Romæ 10 Novembris 1736.

Eminentiae Vestrae

Humillimus, et Addictissimus Servus

A Card. Gentili pro Eminentissimo Præfecto.

Gratis et quoad Scripturam.

Bononien. Eminentiss. Archiepiscopo.

C. A. Archiep. Philippen, Secr. ,

INSTITUTIO LXI.

Promulgatur Indulgentia, quam Summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum signum Campanarum sub horam primam noctis recitaverint Psalmum *De Profundis*, aut semel *Pater*, et *Ave*, addito *Requiem* etc. pro *Defunctis*. Quid Fidelibus observandum sit in præmissis operibus implendis, ut propositam Indulgentiam lucrentur.

1. **B**ENEDICTUS XIII Litteras Apostolicas promulgavit die 14 Septembris anno 1724, quibus Indulgentiam plenariam perpetuo Fidelibus concessit iis, qui semel in mense, post peccatorum Confessionem peractam, acceptamque S. Eucharistiam, tres Salutationes Angelicas *ad pulsum Campanæ* seu mane, seu meridie, seu vespere *flexis genibus* recitarent, Deumque obtestarentur, ut Christianos Principes ad concordiam deducat, hæreses evellat, et Sanctam Ecclesiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Idem Pontifex centum dierum Indulgentiam largitus est iis, qui per annum, quocumque die, easdem preces contriti persolverent. Cardinalis autem Jacobus Boncompagnus Decessor noster eam Indulgentiam die 25 Septembris ejusdem anni promulgavit.

2. Clemens quoque XII alias Apostolicas Litteras in lucem edidit die 16 Aug. anno 1736, ac Indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora *ad pulsum Campanæ* flexis genibus Psalmum *De Profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica, addito versiculo *Requiem æternam*, ut suis cruciatibus Purgantes animæ sublevantur. Quoties hæc precatio peragitur, centum dies Indulgentiæ comparantur; si per annum integrum fiat eo modo, quem explicavimus, plenaria Indulgentia conceditur; si tamen semel per anni cursum Sacramenta Pœnitentiæ, et Eucharistiæ percipiantur, Deique Patrocinium imploretur

pro illis causis, quas superius enumeravimus. Nos pariter hanc Indulgentiam palam facimus, omnesque curæ nostræ commendatos plurimum hortamur, ne Cœlestes hos thesauros lucrari prætermittant.

5. Propositis jam piis operibus, quæ a Pontifice præscribuntur, et quæ prius absolvi debent, quam possimus Indulgentiam consequi; monendum superest, non satis esse, ut indictas preces percurramus, sed *flexis genibus* id præagendum. Porro hanc consuetudinem a primis Fidelibus receptam fuisse nequit dubitari: *Genuum inclinatio* (inquit Justinus Martyr) *in precationibus magis Peccatores Deo commendat, quam si stantes orent, magisque ea res Divinam permovet Commiserationem.* Tertullianus autem Scapulam Præfectum improbat, et enumerans res præclare, ac feliciter gestas, quas Christianorum preces Ethnicis etiam Imperatoribus obtinuerant, ac potissimum affluentem pluviam, quæ Marci Aurelii copias siti vehementer afflictas ab extremo discrimine liberaverat, ita scriptum reliquit: *Quando non geniculationibus, et jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ?*

4. Insuper jubent Pontifices, pro comparanda hac Indulgentia, preces *ad pulsum Campanæ* recitari, ut hac ratione preces simul a Fidelibus effundi videantur. Itaque nisi pulsentur campanæ, nemo hæc jussa facere poterit. Judæi quidem, ut populum ad templum accirent, ubi Deum canticis, ac precibus celebrarent, Tubas argenteas adhibebant (1), quarum loco in Ecclesia campanæ suffectæ fuerunt. Quamobrem cum preces *ad pulsum Campanæ* persolvendæ sint, ut jam declaravimus, signum iisdem campanis dari præcipimus sub auroram, in meridie, ac vespere, quemadmodum fieri consuevit; sub horam quoque noctis de more pulsantur campanæ ex hac Metropolitana, ex S. Petronii Ecclesia, et qua-

(1) Num. 42.

tuor Urbis Religionibus , nempe ex Sancti Dominici , Sancti Francisci , Sancti Jacobi , et Regularium Servitarum Ecclesiis , itemque ex Parochialibus templis cum in Civitate , tum Diœcesi. Qui jussa detrectaverint , arbitrio nostro pœnas exsolvent.

5. Tandem summo studio Parochos monemus , ut quantocius fieri poterit , Indulgentiam utramque populo promulgent , nempe quam Benedictus XIII elargitus est , licet ipsam alias palam fecerint , et quam Clemens XII nuper concessit : Populum summopere hortentur , ne oblatam Cœlestis thesauri occasionem contemnat. Alio loco Institutionem Salutationis Angelicæ sub auroram , in meridie , ac vespere satis explanavimus (1). De precibus autem loquentes , quæ pro Defunctis sub horam noctis inductæ sunt *ad pulsum Campanæ* , Sacrarum Litterarum testimonio , ac verbis utemur : *Sancta , et salubris est cogitatio pro defunctis exorare* (2).

INDULGENTIÆ.

Pro recitantibus sub horam noctis , ad pulsum campanæ , Psalmum *De profundis* , vel semel Orationem Dominicam , et Salutationem Angelicam cum versiculo *Requiem æternam etc.*

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cœlestes Ecclesiæ Thesaurus , quorum dispensationem Nobis commisit Deus , ad Christi Fidelium pietatem fovendam , atque augendam , et animarum salutem promovendam libenter erogamus. Itaque de Omnipotentis Dei misericordia , ac Beatorum Petri , et Pauli Apostolorum , ejus autoritate confisi , omnibus , et singulis utriusque sexus Christi Fidelibus , qui sub horam noctis , ad pulsum campanæ , Psalmum *De Profundis* , vel semel orationem Dominicam , et Salutationem Angelicam cum versiculo *Requiem æternam etc.* in suffragium Animarum Christi Fidelium defunctorum , flexis genibus

(1) Instit. 42. — (2) Machab. 2.

devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Insuper eisdem Christi Fidelibus vere pœnitentibus, et confessis, ac Sacra Communione reffectis, qui per annum præmissa peregerint, ac pro Christianorum Principum concordia, Hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Christi Fidelem ad sui libitum eligendo lucrificandam, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus, et elargimur, præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 44 Augusti 1736, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

F. Card. Oliverius.

INSTITUTIO LXII.

De Triduo celebrando, et exponenda Sacra Eucharistia in Basilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, et beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, qua finitima devastantur. Utrum Deus implorari possit pro bonis hujus sæculi comparandis. Utrum peccatores suis precibus aliquid a Deo consequantur. Quid agendum sit, ut per intercessionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ superius memoravimus.

1. **D**IE 19 Decembris, hoc anno, S. Floriani Officium in hac Civitate persolvitur, qui pro fide tuenda sub Diocletiano Imperatore Martyrium Gazæ consecutus est. Ipsius Corpus in hanc Urbem detulit S. Petronius, cum ex Palestinæ celeberrimis locis reverteretur, et illud in Basilica S. Stephani per ipsum Sanctum Petro-

nium condita perhonorifice est collocatum , ubi nunc etiam servatur. Ab omni memoria S. Florianus inter Patronos , Sanctosque hujus Urbis tutelares adnumeratur , quem majores nostri tanquam Civem agnoverunt , postquam Sacrum ipsius Corpus hæc Civitas obtinuit.

2. Sanctum Florianum Martyrio affectum asseruimus, cum Diocletianus Imperium teneret, ob accuratum Caroli Sigonii testimonium , qui de S. Petronio verba faciens , hæc tradit (1) : *Jam vero Corpus Beati Floriani, qui sub Diocletiano passus Gazæ fuerat , inde Bononiam deportatum, in Æde , ut nunc quoque est, Beati Stephani creditur collocasse.* Non enim tueri facile quis poterit , quod in multis annalibus deprehenditur , sub Heraclio Imperatore S. Florianum ad Martyrii palmam pervenisse. Siquidem Heraclius anno 640 decessit ; Sanctus autem Petronius in Coelum evolavit anno 450 , cum Theodosius Arcadii filius , ac Valentinianus Imperium haberent. Quare alienum prorsus a veritate foret , quod Sancti Floriani Corpus a Sancto Petronio Bononiam deportatum fuerit , qui centum quinquaginta annis ante Heraclium e vita migravit.

3. Die 20 ejusdem Decembris pervigilium Sancti Thomæ Apostoli indicitur , quem diem prisci Fideles piis operibus assiduisque precibus impendebant : *Jejunavimus* (inquit S. Ambrosius) (2) *Sabbato , vigiliis celebravimus , orationibus pernoctanter institimus.*

4. Die vero 21 mensis ejusdem Festum S. Thomæ Apostoli peragitur , quod celeberrimum est ob Apostolatus dignitatem (3) , et quod ipse Parthis , Æthiopibus , Indis Sacrum Evangelium promulgaverit (4).

5. Per eosdem tres dies 19, 20, 21, circiter horam 16, peracto privatim Sacro , Divinam Eucharistiam in Ba-

(1) Lib. 4 , Hist. Bononien. — (2) Sermone in Psalm. 190. — (3) Can. 4 , Pronuntiandum de Consecrat. dist. 3. — (4) Hier. Osorius Episc. de Indiar. rebus lib. 3.

silica Sancti Petronii publice exponemus, eodemque triduo sub vesperam, tradita Benedictione, populus dimittetur. Hos potissimum dies elegimus, tum quia ob allatas causas magnam Religionem Fidelibus injiciunt, tum quia Nativitatis Domini Celebritati proximi sunt, tandem ut tempus aliquod statuamus, quo Divinam clementiam imploremus; ut ope interveniente S. Floriani, cujus Corpus in hac Urbe conservari diximus; meritis etiam S. Petronii, qui præstantissimum hoc munus nobis contulit, qui ambo nostræ Civitatis tutelam habent, tandem ob eximia merita S. Thomæ Apostoli, suam nobis gratiam in hac Celebritate Natalitia impertiat, et Urbem, totamque Diocesim a gravissimo morbo eripiat, qui jumentis impendet.

6. *Homines et Jumenta salvabis Domine*, Psalmo 35 legitur. Hinc Theologi inquirunt, an caduca bona precibus exposci a Domino possint; et S. Thomæ auctoritate (1) eadem bona expetenda fatentur, tanquam præsidium ad immortalem vitam comparandam, cum necessaria sint, ut fragilis hujus vitæ spiritus sustentetur. Qua de re in Proverbiis traditur (2): *Tribue tantum victui meo necessaria.*

7. Quæstionem pariter instituunt Theologi, an scelesti homines aliquid a Deo precibus obtineant suis: et ejusdem S. Thomæ (3) testimonio respondent, ob Dei solam misericordiam id evenire posse, si tamen hæ conditiones intercedant: *Ut scilicet pro se petat necessaria ad salutem, pie, et perseveranter.*

8. Juxta hanc doctrinam, tres Impiorum Ordines numerantur. Primi lethalis peccati labem, qua tenentur, ignorant, vel quia commissa crimina penitus obliti sunt, vel quia se contritos arbitrantur, cum attriti solum existant. Horum precibus, si rite fiant, Deus obsecundat.

(1) 2, 2, qu. 83, art. 6. — (2) Cap. 30. — (3) In loco superius allato, art. 46.

9. Secundus gradus est eorum, qui scelerum gravitatem agnoscunt, dolorem quidem de ipsis, sed non perfectum concipiunt, de quo iterum tristantur, et ad Deum supplices confugiunt, ejusque opem implorant. Illorum preces Deus, non ex justitia, sed tantum ex misericordia, saltem in iis, quæ ad æternam ipsorum salutem spectant, exaudit.

10. De scelestis hominibus tertio loco positus ita docet Suarez (1) : *Tertius gradus est, quando peccator, licet suum statum cognoscat, et consideret, nullo modo de illo dolet, neque illum mutare proponit, et nihilominus a Deo postulat beneficia temporalia, vel etiam spiritualia. Et de oratione talis hominis probabile profecto est, non habere infallibilem promissionem, imo, et raro exaudiri, quia oratio talis hominis raro potest habere alias condiciones necessarias, sive quia indignus est exaudiri, qui Divinam amicitiam quodammodo contemnit.*

11. Id sane probabile asserit eximius Doctor : neque enim certum est quanta uti velit misericordia erga scelestos ejusmodi Deus, qui infinita bonitate præditus est; nisi forte illorum pervicacia eo deveniat, ut nullum prorsus dolorem in posterum sibi edendum proposuerint, adhibita pariter conditione, ut quæ pro conversione ipsorum necessaria sunt, magna cum fiducia poscere non desistant (2).

12. Quæ hucusque diximus satis ostendunt, quid unicuique proximo Triduo statuendum sit, ut ob merita Sanctorum Floriani, Petronii, clarique Apostoli Thomæ duo præstantissima beneficia a Deo consequatur; primum nempe, ut Natalem diem Salvatoris qua fas est pietate, ac religione prosequatur; alterum vero, ut lethali perniciæ, quæ vicinas regiones invasit, jumenta nostra liberentur.

15. Necessario requiritur, ut vero dolore per Pœni-

(1) De Religione, tom. 2. lib. 4, cap. 25. — (2) Suarez, loco allato.

tentiæ Sacramentum peccati labes expientur, et certo deliberatoque animo quis proponat, se nunquam nova crimina perpetraturum: Si hæc fieri nequeant, saltem necessarium est, integram scelerum Confessionem, certamque emendationem animo deliberare, atque interim de ipsis graviter perfecteque dolere.

Si hæc omnia (quod Nos vehementer expetimus) recte perficiamus, hisque peractis omni cum fiducia, ac pietate constanter a Deo petamus, ut Natalitiam ipsius Celebritatem sancte prosequamur, si pro jumentorum quoque incolumitate Deum rogemus, sine quibus vita conservari nequit, et quæ non parum juvant, ut beatam in Cœlis, ac felicem vitam attingamus, prosperum nostris precibus exitum futurum speremus. At vero, si contrarium fiat (quod Deus avertat) frustra confidimus in ea parabola, quam S. Lucas describit (1): *Dico vobis, etsi non dabit illi, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi quotquot habet necessarios.* Sed timendum potius, quod per Isaiam Deus promulgavit (2): *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.*

(1) Cap. 11. — (2) Cap. 4.

INSTITUTIO LXIII.

De spirituali opera præstanda Infirmis , qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipsorum origine , et quo sæculo incœperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ instituta fuerint. Plures Bononienses Cives ob peritiam , et insignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuisse , ut munus Commendatoris exercerent in Valetudinario, quod Romæ a *Sancto Spiritu in Saxia* nuncupatur. De necessitate augendi Sacerdotum numerum , qui ægrotantibus pie assisterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium , ac Regularium , ut operam suam præberent. Quid agendum sit Sacerdotibus , qui in posterum ad invisendos infirmos designati fuerint. De norma præscripta in his muneribus obeundis.

1. **I**NTER præclara Christianæ erga mortales charitatis opera merito adnumerari debent Valetudinaria , quibus egeni excipiuntur, iisque necessaria omnia suppeditantur, ut in pristinam sanitatem restitui facile possint; quibus spiritualia quoque auxilia præstantur , ut si incolumes evadant , reliquam vitæ partem juxta Christianæ legis disciplinam traducant; sin autem decedant, sancte vitæ curriculum absolvant.

2. Sæculo 4 , cum furor Ethnicorum in Christianos desiit, hoc institutum cœpit. Id S. Gregorius Nazianzenus his verbis testatur (1): *Amabilissimis ædibus extructis, atque annuis proventibus constitutis , quos a divitibus, et copiosis hominibus prudenti oratione ad largitatem impulsis collegerat , ægrotos omnes in unum coegit, Pauperum Gymnasia hæc loca appellans.*

3. Idem exemplum secutus est S. Joannes Chrysostomus (2), ac de Fabiola, nobili et opulenta fœmina Romana, hæc tradit S. Hieronymus : *Omnem censum , quem habere poterat (erat autem amplissimus , et respondens generi ejus) dilapidavit , ac vendidit , et in pecuniam*

(1) In vita S. Basilii. — (2) Palladius in ipsius vita.

congregatum, usibus Pauperum præparavit; et prima omnium Nosocomium instituit, in quo ægrotos colligeret de plateis, et consumpta languoribus et inedia miserorum membra fovebat. Quoties morbo regio, et pædore confectos humeris suis ipsa portavit! Quoties lavit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat! Præbebat cibos propria manu, et spirans cadaver sorbitiunculis irrigabat (1).

4. Posterioribus temporibus, sæculo præsertim XI, ac sequentibus hoc primum Institutum magis propagari, cœpit. Tunc enim initium habuit Ordo Regularium S. Antonii Viennensis, invectus a Gastone nobili genere nato in Viennensi Provincia Galliæ, qui Gerinum Filium suum, aliosque octo præstantes viros adjuutores nactus fuit, qui omnes morbo *Ignis Sacri* tactos omni studio curare susceperunt. Iisdem temporibus adscribitur Institutio Regularis Ordinis, qui a *S. Spiritu* nuncupatur. Ille Comitem Guidonem Auctorem, ac Parentem habuit in Monte Pessulo: quem satis celebrem pietate erga egenos Innocentius III Romam accivit, ut Nosocomium moderaretur ab ipso Pontifice in Urbe pro curandis ægrotis magno sumptu fundatum, et qui a *S. Spiritu in Saxia* appellatur. Iisdem quoque temporibus Equitum Melitensium militaris Ordo clarissimus incœpit, cujus leges Raymundus de Podio ita constituit, ut plures ex ipsis Equitibus tutissima itinera ad Sancta Palæstinæ loca præstarent, alii Capellani munere cultum Ecclesiæ Conventualis servarent, alii demum in Nosocomiis curam, operamque suam ægrotis impenderent. Postremo sæculis haud multum a nobis remotis, S. Joannes de Deo Granatæ Ordinem suum anno 1558 instituit, eamque legem, ac votum suis indixit, ut ægrotantibus in Nosocomiis inservirent. Beatus autem Camillus de Lellis anno 1581 initium dedit Ordini Clericorum Ministrantium Infirmis, qui non solum Fidelibus extremum vitæ spiri-

(1) Lib. 3. Ep. 40.

tum domi suæ exhalantibus præsto sunt , at etiam pietatis opera ægrotis detentis in publicis Nosocomiis persolvunt.

5. Porro hæc Civitas Bononiensis , quæ semper exterorum pietatem æmulata est , magnam sibi laudem iisdem , quæ jam indicavimus , temporibus comparavit , conditis , publicis Hospitiis , quibus ægrotantium inopiæ prospiceretur. Nam sæculis XIII ac XIV duo Nosocomia exstructa sunt , quæ nunc etiam existunt , quorum primum a *S. Maria Vitæ* dictum fuit , alterum a *S. Maria Mortis* , uti Sigonius commemorat (1). Sæculo autem XVI præclaros cives in lucem edidit , a Summis Pontificibus accersitos ob peritiam , ac pietatem ; quos iidem Pontifices Commendatoris titulo ornatos administrando Nosocomio *Sancti Spiritus in Saxia* præposuerunt. Ii fuerunt Carolus Ariostus , Franciscus Landus , Theseus Aldobrandus , Joannes Baptista Ruinus , Hieronymus Agochius , et Balthassar Bolognettus (2). Præter publica Nosocomia hujus Civitatis , quæ nuper memoravimus , alia quoque , licet minori sumptu , exstructa fuerunt ; Regulares Ordinis *S. Joannis de Deo* , et Clerici Ministrantes Infirmis in hanc pariter Urbem vocati , et liberaliter excepti sunt.

6. Nos quidem eadem Nosocomia *S. Mariæ Vitæ* , et *S. Mariæ Mortis* invisimus , cum Ecclesiis , locisque piis Urbis , ac Diœcesis Sacra Visitatio indicta fuit ; et sane deprehendimus , nec deesse ægrotis Medicorum curam , nec Ministrorum diligentiam , ac singularem munditiem , quæ curandis corporibus plurimum confert ; morbis quoque levandis opportuna medicamenta , cibumque aptum suppeditari cognovimus. Attamen , si necessaria ad juvandas ægrotantium animas spectentur , copiosam quidem messem , Operarios autem paucos invenimus ,

(1) Lib. 3 , de Episc. Bononiens. pag. 424 et pag. 437 , antiq. edit. Bononiens. anno 1586. — (2) Petrus Saulnierus in dissert. de Cap. Sac. Ord. *S. Spiritus* c. 6 , argum. 5.

videlicet unum Sacerdotem pro viris, alterum pro infirmis mulieribus in singulis Nosocomiis designatum: quæ cum magno ægrotantium numero redundant, sufficere duorum Sacerdotum opera nequit pro iis omnibus muneribus obeundis, quæ infirmis necessario præstanda sunt, ut ad pie vivendum, vel moriendum adducantur, quod potissimum est in hoc pietatis Instituto: *Exercitationem corporis* (inquit Saulnierus) (1) *ad modicum utilem esse; pietatem autem ad omnia, sapienter dixit Apostolus; unde liceat inferre, longe procurationem animarum antestare curationi corporum. Et vero nihil ista consequi aliud potest, etiam cum succedit ex voto, quam modicam infelicitis exilii prorogationem; illa autem ad ipsam pertinet æternitatem omnium bonorum cumulo beatam etc.* Quo attentiores esse convenit Nosocomiorum Præfectos, ne opportuna, atque adeo necessaria ad salutem animæ auxilia desint ægris, quos interdum pejus mens habet quam corpus.

7. Quare jam tunc excogitavimus Operariorum numerum augere, qui salutarem ægrotantium curam susciperent, aliosque Sacerdotes ad hanc provinciam capessendam accersivimus, qui eam cum fructu gerere soli possunt, uti Van Espen recte perpendit (2): *Sane in magnis Nosocomiis, in quibus frequens solet esse Infirmorum numerus, convenit, ut speciales sint Presbyteri, qui Infirmis assistant, et ad Christiane moriendum, vel vivendum disponant. Qui autem attenderit, quam crassa sæpe ignorantia laborent, et quam multis criminibus frequenter sint onusti, et implicati Pauperes ad Nosocomia divertentes, facile intelliget, quod plures, quam hodie consueverint, Sacerdotes Nosocomiis pro cura spirituali Infirmorum merito præficerentur, ne alias appareat, revera plus curari corporum, quam animarum curationem.*

(1) Lib. superius allato cap. 11, art. 40. — (2) Juris Ecclesiastic. part. 2, tit. 37, cap. 3, num. 43.

8. Quæ autem Nobis objecta fuerunt, nempe in Nosocomiis, quæ modo nominavimus, unum tantum Sacerdotem pro viris, alterum pro ægrotis mulieribus retineri consuevisse; imminuendum ægrotantium numerum, si plures Sacerdotes inducantur, Capellanis se adjutores præbere Patres Oratorii Sancti Philippi Nerii, Societatis Jesu, et Clericos Ministrantes Infirmis: tandem unicum Sacerdotem in Nosocomiis Patrum Sancti Joannis de Deo cunctis ægrotantibus plene satisfacere; hæ rationes, inquam, opinionem nostram immutare non potuerunt. Primum namque omittimus veterem morem, cui tanquam arci minus tutæ, cum de cultu Dei agitur, animarumque salute, male fidunt, aut inscitia, aut desidia in iis peragendis, quæ ad Dei famulatum pertinent, vel cæteris Fidelibus salutaria judicantur. Præterimus etiam nullam fore suspicionem, ne ægrotantium numerus minuat, cum excogitatum a Nobis consilium nullas expensas Nosocomiis inferre debeat. Neque sane improbamus pietatem eorum Regularium, qui operam suam infirmis contulerunt; sed potius eos obtestamur, ut quam cœperunt viam, semper insistant; iisque solum quasdam leges præscribemus, quas paulo inferius indicabimus. Libere quoque fatemur, exemplum Regularium Sancti Joannis de Deo parum apte proponi. Nam primum ægrotantium numerus, qui ipsorum Nosocomiis admittitur, comparari nullo modo potest Infirmorum copię, quæ in aliis publicis Hospitiis, de quibus agimus, detinetur. Insuper quamvis Clemens Papa VIII ipsos ad Sacros Ordines ascendere prohibuerit, deinde vero Summus Pontifex Paulus V permiserit ex ipsis unum singulis in Cœnobiis, seu Nosocomiis ad Sacerdotium posse assumi, ut ipse ægrotantium animabus consuleret; tamen ob eam causam per unicum Sacerdotem plene id perfici potest, quod cæteri ejusdem Ordinis in Tyrocinio edocti, apprimeque instructi, dum corporibus ægrotantibus opitulantur, eosdem, si opus

sit, Christianæ legis disciplina, Fideique rudimentis imbuunt (1), quæ profecto spiritualia auxilia nostris in Nosocomiis minime præstantur.

9. Postquam igitur deliberavimus Sacerdotum numerum augere, ad cœtus universos Regularium, qui frequentes in hac Urbe degunt, confugiendum putavimus, exemplo Romanæ Urbis ducti, ubi Regulares tum Canonici, tum Monachi, tum Mendicantes, tum Clerici singulis diebus seorsim publica Civitatis Nosocomia invisunt, nempe Sancti Spiritus in Saxia, Sanctissimi Salvatoris apud Sanctum Joannem Lateranensem, S. Mariæ Consolationis, et S. Jacobi, Incurabiliū, ibique pietatis officiis funguntur. Ita enim Clemens X præscripsit, ac posteriori tempore constanter ad hos usque dies idem Institutum retinetur, cujus ea potissimum causa fuit, quod Capellani in Nosocomiis designati omnia, quæ debent, perficere diligenter nequeunt, scilicet ægrotantium Confessiones audire, ipsos Fidei mysteriis erudire, hortari, sedulamque illis operam dare, qui in ultimo vitæ discrimine positi sunt. Regularium Præfectos accivimus, quos paratos omnino deprehendimus ad pium opus suscipiendum; nec opus fuit jussa Pontificis proferre, quæ die 25 Februarii data Nobis fuerunt, ut difficultatem omnem, si res postularet, ipsius auctoritate, vinceremus; sed postea delatum Nobis fuit per Urbem dictitari, Regulares Viros in duas Classes dividi posse, quorum primi vel senectute, vel infirma valetudine parum idonei videntur, ut ministrent in Nosocomiis; alteri vero juventute florentes studiis tempus impendere debent. Quare aliud cepimus consilium, et Regularium Præfectis examinandum reliquimus, an proposita difficultas aliquo fundamento niteretur.

10. Non desunt in hac Civitate magno numero Sacer-

(1) In Bullario ejusdem Ord. edito Romæ anno 1724, pag. 140, et 156.

dotes sæculares , qui se adjutores præbere possint in duobus Nosocomiis , quæ superius memoravimus , pro his omnibus , quæ juvandis ægrotantium animabus necessaria sunt. At prius ipsorum voluntatem exploravimus quos faciles , paratosque ad rem gerendam invenimus , uti sperabamus. Quare ipsos allocuti sumus in Sacratio S. Luciae , cum Festum S. Andreæ mane ageretur : et vix consilium nostrum explicavimus , et ægrotantium necessitatem ; incredibili animi nostri lætitia ex ore , oculis , sentiisque omnium certissimum judicium percipimus , eos daturos operam , ut voluntati nostræ satisfacerent , et spirituales pro ægrotis Ministros augeant , quod necessarium prorsus erat , ut saluti ægrotantium satis prospiceretur.

11. Hos itaque sæculares Presbyteros ad hanc piam provinciam eligimus. Interim Patres Societatis Jesu magnopere hortamur , ut pium opus , quod magna cum laude semper egerunt , prosequi nunquam desistant. Expendant , se legioni comparari , quæ certo quidem munere non adstringitur , sed cuncta aggredi præsto est , cum de augendo Dei cultu res agitur : *Quare tantum hæc Religiosa Sodalitas distat ab aliis , quantum in Exercitu distaret a peculiari officio vel Vigilum , vel Prætorianorum , vel rem tormentariam curantium , vel machinis , ac fassionibus incumbentium , Cohors aliqua , quæ se ita Imperatori manciparet , ut ad labores , opera , pericula omnia , quocumque res vocet , se paratam offerret* (1). Eadem verba facimus Patribus Oratorii S. Philippi Nerii , qui plane intelligunt curam , studiumque pro invisendis , ac juvandis infirmis Romæ neglectum ab eodem S. Philippo suis exemplis restauratum ; ipsi norunt eundem S. Philippum suis consiliis eam mentem Beato Camillo de Lellis indidisse , ut Ordinem Regula-

(1) Card. Pallavic. in suo commentario de Vindiciis Soc. Jesu cap. 4.

rium constitueret , qui infirmis ministrarent (1). Postremo eandem hortationem libenter convertimus ad Clericos Regulares Ministrantes Infirmis , quibus in memoriam adducimus præclare gesta ab ipsorum Parente Beato Camillo de Lellis , quæ referre Nobis arduum non esset, qui toties Acta confecta pro summis illius virtutibus probandis percurramus , cum munere Promotoris Fidei fungeremur. Saulnierius vero Beato Camillo coævus eximiam ipsius charitatem complectitur , qua ægrotañtes Romæ in Nosocomio Sancti Spiritus prosequabatur (2).

12. Patres quidem Societatis Jesu , Sancti Philippi Nerii , et Clerici Ministrantes Infirmis in Nosocomiis mortis , ac vitæ pietatem suam jam prius exercere consueverant, quos , ut propositum servant, hortati sumus , ea tamen methodo , quæ inferius tradetur. Ad sanctissimum opus Clericos etiam Regulares Sancti Pauli, vulgo Barnabitas, incitavimus , qui summopere conferunt , ut hæc Diœcesis virtutibus , ac morum disciplina excellat. Neminem enim latere possunt labores egregii , quos assiduo , et magno cum fructu libenter perferunt. Illos igitur , qui viros Ordinis sui idoneos paratos obtulerunt , cæteris adnumeramus , qui ministrare in Nosocomiis statuerunt. De Carmelitis Excalceatis verba fient , cum de Valetudinario S. Ursulæ sermonem habebimus. De reliquis Regularium Ordinibus nihil modo decernimus , quos quidem plurimi facimus , sed impedimenta Nobis ipsos esse allaturos suspicamur. Illud etiam expetimus , ut difficultas , quæ de Senibus ac Juvenibus Regularibus Nobis exposita fuit , inter ipsorum Præfectos diligenter antea perpendatur.

(1) Baccius in vita S. Philippi , lib. 4 , cap. 7 , num. 9. Penotus in hist. Tripartit. num. 2 , cap. 74. Tambur. de Jure Abbatum, tom. 2. disp. 24. q. 4, num. 87. Barbosa Jur. Eccl. universi, lib. 4 , cap. 44 , num. 499 et seqq. — (2) Allato Opere cap. 8 , arg. 6 , pag. 69.

13. Sacerdotes igitur Sæculares, ac Regulares, quos jam nominavimus, ad Nosocomia mortis ac vitæ se conferent, lectulorum ordines perlustrabunt, in quibus tum viri, tum mulieres morbis affliantur, eamque servabunt normam, quam modo subjiciemus. Ægrotos alloquentur, ut ex ipsis conjiciant, an probe calleant, quæ ad immortalem salutem necessaria sunt: ipsos, si res exigat, paucis instruent; ad eliciendos Fidei, Spei, et Charitatis actus incitabunt, ad perfectum criminum dolorem hortabuntur; ipsos deinde Pœnitentiæ Sacramento expiabant. Qua de re iisdem Sacerdotibus facultatem impertimur, ut crimina Nobis reservata dissolvere, ac remittere possint. Capellanos monebunt, si necessitas immineat, ut divinum Viaticum, et supremæ Uctionis Sacramentum ægrotis administrentur, quæ Sacerdotes ipsi perficere poterunt, obtenta prius a Capellanis facultate, Superpelliceo, et Stola, aliisque rebus, quæ pro re gerenda necessario requiruntur.

14. In Romano Rituali continentur omnia, quæ agenda sunt iis, qui ægrotis, aut proxime morituris assistunt (1). Quamobrem peritis, piisque Sacerdotibus ad hoc ministerium electis injuria fieret, si aliquid super his rebus a Nobis adderetur. Illud solum monendum ducimus, quod morientibus, et potissimum in Nosocomiis, evenire solet. Nam aliqui se quietos adeo tacitosque ostendent, ut nihil de illis timendum videatur, et ob hanc causam omnis ipsorum cura prorsus abjicitur. Rerum naturalium periti tradunt aerem bis in die tranquillum magis esse: circa meridiem, cum frigoris vim magnitudo caloris superavit, et circa mediam noctem, cum ipse calor frigoris asperitate penitus obtunditur: ita profecto morientes aliqui quietem præ se ferunt, quia calor omne frigus depulit, qui nempe diuturnam vitam Christianis moribus, ac virtutibus exegerunt, ideoque cœlestis

(1) Tit. de Visitat. et cura infirm.

gratia ipsorum adversarios penitus debellavit. Contra vero in quibusdam morientibus falsa quies apparet, quia frigus omnem calorem restinxit; qui nempe incolumes de animæ salute nunquam cogitarunt, ideoque eam pariter negligunt, licet jam ad extrema devenerint. Hos, licet tranquilli videantur, Sacerdotes prætermittere non debent, sed pro salute ipsorum omnes vires intendere, donec supremum spiritum effuderint: ita docet P. Segneri pietate, ac doctrina clarissimus (1).

15. Typis dabitur Index cum nominibus Sæcularium Sacerdotum, qui pro Nosocomio *Vitæ*, ac eorum, qui pro Nosocomio *Mortis* designati ægrotis ministrabunt. Describuntur quoque nomina Sacerdotum, qui viris ægrotantibus, et eorum, qui mulieribus operam suam, studiumque præbebunt. Dies statuuntur, quibus Nosocomium invisant: Ipsorum vero pietati, atque arbitrio permittitur, si aliis pariter diebus idem munus exercere velint. Die vero, qua pergent, ut munere suo fungantur, tres horas mane, duas autem cum dimidia post prandium pro juvandis ægrotis impendent, quod Romæ pariter fieri consuevit: qui diutius in eodem ministerio versabitur, rem Deo gratissimam, sibi que magis utilem faciet. In iisdem Nosocomiis libellus asservabitur, in quo, ministerio peracto, nomen suum singuli adnotabunt, ut ipsum percurrentes merita cujusque facilius agnoscamus, cum examen aliquod pro conferendis Parochiis indicetur, aut aliqua alia utilitatis occasio se Nobis offeret. Index quoque dies patefaciet, qui Patribus Societatis Jesu, S. Philippi Nerii, et Clericis Regularibus Ministrantibus Infirmis, ac Barnabitis pro invisendis Nosocomiis decernuntur; quos magnopere rogamus, ut pium opus suscipiant, ne forte per eos dies ipsorum auxilio ægrotantes destituantur. Nomina Regularium non exprimuntur: nam ipsorum Præsides ex omni

(1) In lib. qui inscrib. : *Il Confessore instruito*, c. 24, § 2.

Familia eos libere constituent, qui magis idonei judicentur. Si aliis sponte diebus ad Nosocomium accedent, ampliora merita sibi apud Deum comparabunt.

16. Singulis autem Sacerdotibus tum Sæcularibus, tum Regularibus, quo die præscriptis antea muneribus satisfacient, centum dies Indulgentiarum concedimus, eo modo, quo Romæ a Pontifice constitutum est illis, qui ægrotantibus in Nosocomiis Urbis eandem operam persolvant. Neque id sane a nostra facultate alienum est: Nam licet quadraginta solum dies, vel annum, cum de Ecclesiæ dedicatione agitur (1), tanquam Archiepiscopi, elargiri possimus (2), tamen cum inter Cardinales adnumeremur, centum dies Indulgentiarum promulgare Nobis licet, uti Andreas Duvallius (3) et Giamachæus aperte demonstrant. Insuper, licet Indulgentiam impertiri certam jurisdictionem præ se ferat, illam tamen ad Regulares, aliosque immunes extendere possumus, qui degunt in nostra Diocesi, ne immunitatis privilegium, quod ipsis prodesse debet, in ipsorum detrimentum convertatur, quod Cokierius (4), Barbosa, cæterique omnes affirmant (5).

17. Extra portas Civitatis, ac sub ipsius moenibus situm est Nosocomium S. Ursulæ, ubi tum viri, tum mulieres non periculosis, sed diuturnis morbis curantur. Illud haud multum distat a Cœnobio Patrum Carmelitarum, qui satis perspecta habent, quæ Ordinis legibus indicuntur, cum res est de juvandis ægrotis. Sciunt etiam quanta cum admiratione omnium veteres, ac recentes Carmelitæ hoc pium ministerium exercuerint. Itaque cum ægrotantes in Nosocomio Sanctæ Ursulæ alienam operam præter Capellandum requirant, Præsidi

(1) Cap. Cum ex eo, de Pœnitentiis. — (2) In part. 2 Divi Thom. tract. de Indulg. qu. unic. art. 9, concl. 4. — (3) In Summa Theol. tom. 2, disp. de Indulg. c. 8. — (4) De jurisd. in exemptos qu. 58, n. 6. — (5) De offic. et Potest. Episc. alleg. 88, num. 27.

Carmelitarum *pro tempore* plurimum commendamus (nam, qui modo Carmelitis præpositus est, fidem in hac re suam Nobis dedit) ut sæpius aliquos ex familia deligat, qui Nosocomium invisant, et ægrotantibus præsto sint, illisque pietatis officia persolvant, quæ necessaria videantur. Qui confessiones ægrotantium audiant, reservata Nobis crimina condonare ex nostra facultate poterunt, et sibi centum dies Indulgentiarum comparabunt, quoties hoc pietatis munere fungentur. Si forte alii studio charitatis ducti S. Ursulæ Nosocomium invisere consueverunt, vehementer eos rogamus, ut idem institutum constans, ac perpetuum esse velint; eas præsertim nobiles Mulieres hujus Civitatis, quas hæc pia officia ægrotantibus præbere in eodem Nosocomio percepimus. Ipsas hortaturi, ne a proposito desistant, exemplum Placillæ Augustæ, quæ Theodosio magno nupta erat, oculis subjicimus: *Ecclesiarum hospitia* (inquit Theodoretus) (1) *visere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere; tractare ollas, jusculum gustare, patinam illis deferre, frangere panem, offas porrigere, eluere pocula, omnia denique alia munera obire, quæ servi, et ancillæ exequi solent.*

48. Postremo quo possumus maximo studio Præsides Nosocomiis *Vitæ, Mortis*, ac S. Ursulæ hortamur, omni cura satagere, ut hæc nostra voluntas finem suum assequatur, ac præsertim, ut Capellani in iisdem Nosocomiis constituti operam suam, et munus haud negligant ob novos Sacerdotes, qui ipsis in ministerium adiunguntur, quos a Nobis accitos ob hanc solum causam declarabunt, ut Capellanos adjuvent, non vero, ut ipsos labore immunes efficiant; ostendant, hos Sacerdotes voluntariis militibus comparari, Capellanos similes esse militibus stipendio conductis. Neque sane animum nostrum continere poterimus, si ad nostras aures perveniet, quod ipsi

(1) Lib. 5, cap. 48.

dissidia serentes, huic nostro consilio objiciant impedimenta, postquam invisentes Nosocomia *Vitæ*, et *Mortis*, passi sumus ab iisdem audire, se nihil muneri suo deesse, suaque opera satis præstari quæcumque ægrotantibus necessaria viderentur; quod utinam a veritate nunquam fuerit alienum.

19. Diem statuemus, quo simul cum Sacerdotibus Sæcularibus eadem Nosocomia petentes pium Institutum auspicabimur. Si Deus Nos incolumes velit, non semel idem præstabimus, et nihil absonum, nihil unquam alienum a voluntate nostra futurum confidimus. Præsides Nosocomiorum obtestamur, ut præsentibus intersint, cum ad illa accedemus statuto die, qui et ipsis significabitur; nam plura in loco superaddi voce poterunt, quæ scripto exarata non fuerunt.

INSTITUTIO LXIV.

De Cadaverum sectione facienda in publicis Academiis. Utrum Constitutio Bonifacii VIII, sectioni humanorum cadaverum adversetur. Revera cadavera Reorum concedi pro utilitate, et commodo Facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deessent Reorum cadavera, quo tempore ipsorum sectio instituenda fuerat. Quo pacto consulendum sit, ne in posterum id eveniat.

1. SINGULARI Dei beneficio, Medicinæ studium in hac Civitate magnopere floret, cujus etiam Professores, ob eximiam virtutem, in remotissimis terræ partibus commendantur. Ipsi sane maxime profuit, quod incindendis mortuis corporibus diligentem operam contulerint, ex qua procul dubio præclaram Artis scientiam, in consultationibus obeundis pro ægrotorum salute præstantiam, morbisque curandis peritiam consecuti sunt. Id apertissime cognoscitur ex testimonio celeberrimi Viri Marcelli Malpighii, cum erudite respondet dissertationi

inscriptæ : *De recentiorum Medicorum studio*, quæ responsio typis excusa fuit a Daniele Clerico, et Jacobo Mangeto (1) : Idem Sydenhamii doctissimi Medici auctoritate comprobatur (2).

2. Porro hæc membrorum incisio nullo modo adversatur Bonifacii VIII Constitutioni, quæ a S. Antonino (3) Bonifacio II falso tribuitur ob Typographi mendum, et quæ *Cap. 1 de Sepulturis* describitur (4). Illa quidem pœnam excommunicationis indicit, Pontifici soli remittendam, iis omnibus, qui audeant *cujuscumque Defuncti corpus exenterare, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidere, ab ossibus tegumentum carnis excutere* : tamen ex reliquis ejusdem Constitutionis partibus clare deprehenditur, hanc pœnam illis infligi, qui sepulta corpora e tumulis eruentes, ipsa nefario scelere in frusta secabant, ut alio deferrent, alioque sepulchro collocarent. Quamobrem membrorum incisio minime interdicitur, quæ adeo necessaria est Medicinæ Facultatem exercentibus : *Incidere autem* (inquit Celsus Medicus) *vivorum corpora et crudele, et supervacuum est; mortuorum corpora discentibus necessarium* (5). Idem Silvester (6), ac Suarez (7), cum de Pontificis Bonifacii Constitutione verba faciunt, unanimes testantur.

5. Neque omittendum est, quod tradit P. Theophilus Raynaudus his verbis (8) : *Neque enim novum est, ut noxiorum Corpora dedantur Chirurgis, ac Medicis ad comparandam notitiam, qua ægris juvandis sint aptiores*. Id vero juxta Van Espenii sententiam consuetudini tribuendum est, qui ita scribit (9) : *Dedit et consuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis Cadavera*

(1) In Præliminaribus tom. 4, de Bibl. Anatom. — (2) De Hydrope, pag. 73. — (3) Part. 3 suæ Summæ, tit. 24, cap. 64. — (4) Inter communes Extravagantes. — (5) Lib. 4. de Re Medica ante c. 4. — (6) In Sum. ad verb. Excomm. septimo num. 79. — (7) De Censur. disp. 22, sect. 5, n. 2. — (8) Tom. 44, pag. 348, n. 14. — (9) Juris Eccles. univ. part. 2, tit. 38, c. 6, n. 4.

ista ad Anatomen; Sed Hugo Grotius ad Principis facultatem in noxiorum corpora id referendum putavit : Quibuslibet (inquit) (1) petentibus danda censuit Paulus Jurisconsultus.

4. Igitur in eo versatur tota difficultas , quid statuendum videatur , si publicæ hujus incisionis tempus advenierit , et corpus noxiorum desit , quod tradi possit ad incidendum : *Cum omnes (inquit præclarus hujus nostræ Academiæ Medicus Joannes Hieronymus Sbaraglius) ægre patiantur , consanguineorum cadaverâ aperiri in Theatris Anatomicis , et Nos præ cæteris hanc rem testari possumus occasione Anatomici publicæ , quam et cum difficultate , et cum protectione sustinuimus : secus, nihil actum esset (2).*

5. Patavii quidem ob hanc causam corruptelæ eo devenerant , ut S. Franciscus Salesius , qui adhuc juvenis studiorum causa in illam Urbem se contulerat , ad extrema vitæ redactus , corpus suum Medicis , et Chirurgis dissecandum tradi jusserit , si eo morbo decederet , ex quo tamen summo Fidei Catholicæ beneficio , et fidelium utilitate liberatus fuit.

6. Carolus Augustus Salesius ipsius Nepos rem totam commemorat (3). His autem verbis S. Franciscus tunc temporis usus fuit : *Magister optime , quam viventis curam habuisti , mortui parem habeas , rogo : hoc solum expecto , cum expiravero , corpus hoc dissecandum Medicis , Chirurgis , et Anatomicis studiosis tradas : unum erit in extrema vita solatium , si postquam nullius vivens fuero utilitatis , defunctus aliqua ratione reipublicæ proxim , impediamque præterea , nunc saltem , tot rixas , tot dissidia , et cædes , quæ inter functorum Parentes , aut Consanguineos , et Medices Candidatos eveniunt. Mar-*

(1) De Jure Belli ac Pacis , lib. 2 , c. 49 , n. 4. — (2) In opere , cui tit. Vigiliæ oculorum , et mentis , part. 2 , Apologet. pag. 345. — (3) Lib. 4 , de Vita S. Francisci Salesii sui Avunc. pag. 27.

sollierius, qui ejusdem S. Francisci vitam Gallica lingua conscripsit, egregium hoc charitatis monumentum summa laude prosequitur (1).

Hic in memoriam non revocabimus, quæ funesta in hac Urbe olim contigerint, cum ad publicam Incisionem noxiorum Corpora defuerunt, ipsorumque loco alia cadavera sufflecta sunt. Breviter solum exponemus controversias inter Parochum S. Michaelis *Mercati medii*, et studiosos juvenes hujus Academiae anno 1697 excitate. Cum ipsi, absque ulla facultate, corpus egeni, qui prope templum Sanctæ Mariæ a *Populo* dictæ repentina morte obierat, secandum arripuissent, jussi fuerunt in eundem locum, ex quo sustulerant, corpus restituere, quod statim perfectum fuit. Tunc Parochus traditum sibi corpus integrum in Parochiali Ecclesia sepulturæ mandavit.

8. Insignius etiam fuit, quod evenit anno 1727, cum eadem studiosa juvenus ex ædibus eidem Parochiæ subjectis corpus hominis repente vita defuncti abripere tentavit, quin antea facultatem ullam, et Propinquorum consensum ob eam causam obtinuisset. At, suscepto meliori consilio, ad Vicarium Generalem Archiepiscopi confugerunt, qui defuncti uxore haud renuente, celebratisque in Parochiæ templo exequiis, idem corpus pro incisione publica tradi præcepit.

9. Anno proxime elapso cupiditas obtinendi pro incisione corporis eo pervenit, ut Anatomices studiosi a Parocho S. Nicolai in via S. Felicis omni studio petierant mulieris corpus, quæ vitam absolverat, ac sepulchro condita fuerat. Optatum tamen finem non assecuti sunt, quod merito Parochus rem denegavit.

10. Igitur, ne corruptelis ejusmodi pateat aditus, ac ne publicæ incisionis fructus impediatur, declaramus, Nos ipsos, aut Vicarium nostrum adeundum, cum de

(1) Lib. 1, pag. 51 Edit. 1748.

corporibus agitur seu mulierum , seu virorum cujusvis conditionis , quæ mortis quolibet genere interierint , et quæ in publicis Gymnasiis secanda necessario videantur. Nos enim , seu Vicarius noster Generalis , ne Anatomices studiosi hac utilitate careant , ea provide constituimus , quæ ad consensum Propinquorum eliciendum , jus Parochi tuendum , persolvendasque exequias pertinent , uti factum fuit anno 1727. Quod si de noxiorum corporibus res agatur , ad eos preces convertant , in quorum potestate eadem corpora sita sunt. Postremo ipsis ante oculos subjicimus , quæ super hac re non a Theologis , aut Canonum Interpretibus , sed ab iisdem Medicis scripta fuerunt. *Quod si quis exerceat* (inquit Codrunchius (1) , postquam sermonem instituit de pœna excommunicationis , quam Nos a Bonifacio VIII indictam superius memoravimus) *hujusmodi sectiones addiscendi causa , vel alios erudiendi , non obtenta ab Episcopo facultate , peccat quidem mortaliter , Excommunicationis vero pœnam non subit ; quoniam pœnæ non sunt extendendæ ultra proprios casus : qua in re erratum est a nobis in casu trigesimo octavo etc. , ubi etiam peccato mortali annectebatur Excommunicatio.*

(1) De Christiana ac tuta medendi ratione , lib. 4 , cap. 34.

INSTITUTIO LXV.

Epistola encyclica ad universos Archipresbyteros, et Parochos Diocesanos, in qua sermo est de operibus ruralibus, quæ die Festo exercentur. De corruptelis, quæ in diebus festis observandis inductæ sunt. Certissimum esse non licere per dies Festos servilibus operibus vacare; id tamen permitti aliquando, si necessitas postulet. Cujus naturæ esse debeat hujusmodi necessitas; utrum ipsa cognosci, ac probari debeat auctoritate Episcopi. De Consilio, quod initum fuit, ut dies Festi rite excolantur; ac de norma pro hac observatione obtinenda.

1. **R**ELATUM Nobis fuit rusticos in agrorum operibus per dies Festos versari, postquam Sacro interfuerint, eique præcepto qualicumque pietate, ac religione satisfecerint.

2. Nihil novi statuendum voluimus, priusquam rei veritatem investigavimus: et corruptelam ejusmodi in aliquas Diœcesis Parochias inductam deprehendimus, tantamque impudentiam in quibusdam locis cognovimus, ut sine ulla Parochi facultate diebus Festis agrorum opera suscipiantur. In aliis vero locis idem ferme habetur facultatem ejusmodi petere, atque obtinere. Ac postremo omnes fere Parochi (si perpauci excipiantur) hanc veniam petentibus voce tenus impertiuntur.

3. Non defuerunt etiam Parochi, qui, ut sibi benevolentiam populi conciliarent, et rusticos colendis agris die Festo occupatos a lictoribus eriperent, non sine injuria Ecclesiasticæ, Divinæque legis, testati sunt iisdem rusticis se facultatem pro re gerenda concessisse.

4. Et cum lictores eam facultatem scriptam requiri contenderent, eo progressi Parochi, ut parum de mendacio solliciti, facultatem ipsam tanquam prius ab se obsignatam impertiverint.

5. Porro violandis diebus Festis hæc aditum patefaciunt, ideoque a Nobis exigunt, ut opportunum remedium afferamus.

6. Neminem latet ob ejusmodi violationem publicum inferri scandalum, ex quo divina in Nos, nostramque Diocesim ultio dimanat : *Quandoquidem* (inquit S. Carolus Borromæus) (1) *publica peccata, ea maxime, quæ Divinum Cultum amoliuntur, in plebem vehementius irritant iram Dei, Nobisque ex officio incumbit, opportunis ea remediis submovere, etc.*

7. Ex eodem fonte innumera prope damna profluunt, quæ verbis Clementis V complectemur (2) : *Ex quibus sequitur, quod Lex Dei, Articuli Fidei, et alia, quæ ad Religionem Fidei Christianæ, et salutem animarum pertinent, a Fidelibus quasi totaliter ignorantur, ex hoc Deus blasphematur, Diabolus reveretur, pereunt animæ, Fides Catholica sauciatur.*

8. Sed quoniam a violatoribus dierum Festorum, et a Parochis ipsis, qui omni Religione sprete, negligenter in hoc negotio se gerunt, pro causa excusationis necessitas ruralium operum adducitur, plura monenda per has nostras Litteras existimamus. Ac primum Festis, diebus servilia opera penitus interdici : Secundo, inter ipsa, ruris opera adnumerari : Tertio, si necessitas interveniat, ruris opera, licet servilia, exerceri posse, quin præceptum sanctificationis infringatur : Quarto, veram necessitatem reipsa intercedere debere, non ultro quæsitam, uti plerumque contingit, cum in diem Festum rejiciuntur ea, quæ fieri Profestis diebus poterant : Postremo, eandem necessitatem ab illis, qui præsent, cognoscendam, et probandam; ne imperitus quisque causam suam dijudicet.

(1) In Edicto pro dierum Festorum observ. quod insertum fuit in Actis Eccl. Mediol. tom. 4, edit. Lugdun. p. 348. — (2) In Concil. Gen. Viennensi apud Raynaldum, Anno Christi 1344, num. 57.

9. Primum quidem ab Exodo (1) sine ulla controversia deprehenditur: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est. Non facies omne opus in eo tu, et Filius tuus, et Filia tua, Servus tuus, et Ancilla tua, Jumentum tuum, et Advena, qui est intra portas tuas.* Hoc fundamento innititur præceptum sanctificandi dies Festos. Theologi vero sejungentes ea, quæ ad cæremonias per Christi adventum sublatas, et ea quæ ad mores pertinebant, quæve in Novam Legem a Veteri traducta fuerunt, rem totam ad tria capita redigunt, quibus abstinendum prorsus est, cum dies Festus agitur: nempe ad opera servilia, nundinas, causasque Forenses.

10. Secundum facile ostenditur, si diversa opera expendantur, quibus Adam in Terrestri Paradiso et ipsius posteritas in excolendis agris detinetur: *Tulit ergo* (legitur Genesis capite 11.) *Dominus Deus hominem, et posuit eum in Paradiso voluptatis, ut operaretur, et custodiret illum.* Hanc sententiam explanans S. Augustinus hæc tradit: (2) *Quid abhorret, si credamus, hominem ita in Paradiso constitutum, ut operaretur agriculturam non labore servili, sed honesta animi voluptate? Non erat laboris afflictio, sed exhilaratio voluptatis..... unde Creator ipse uberius laudaretur. Quid hoc opere innocentius vacantibus, et quid plenius magna consideratione prudentibus?* Postquam vero peccavit Adam, hanc pœnam pro nefario scelere Deus inflixit: *Maledicta terra in opere tuo: in labore comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ: spinas, et tribulos germinabit tibi* (3). Quamobrem cum in pœnam conversum sit id, quod pro voluptate datum fuerat, ideo ruris opera inter servilia referuntur. Hinc in Concilio Aurelianensi III,

(1) C. 20. — (2) L. 8, de Genesi ad litteram cap. 3, ac 9. — (3) Gen. c. 3.

quod anno 538 coactum fuit , cum Silverius (1) Pontificatum gereret , Canone 28 hæc habentur : *De opere tamen rurali , id est arato (sive ut alii putant) aratura , vel vinea , vel sectione , messione , excussione exarto , vel sæpe censuimus abstinendum , (sermo est de Festis diebus) quo facilius ad Ecclesiam convenientes orationis gratia vacent. Idem Imperatorum legibus sancitur. Nam Leo Sapiens , cum legem Constantini , de qua paulo inferius agemus , sæculo IX temperaret , hæc constituit : Neque Agricola , neque quipiam alii in illo (res est de Dominico die, ideoque de reliquis pariter Festis diebus) illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbram quamdam , atque figuram observabant, tantopere Sabbati diem venerabantur , ut ab omni prorsus opere abstinerent ; quomodo, qui Gratiae lucem , ipsamque Veritatem colunt etc. diem , qui a Domino honore ditatus est , nosque ab exitii dedecore liberavit non venerari par est ?*

11. Sed potissimum, in Capitulari Aquisgrani, Carolus Rex anno 789 ita decrevit (2) : *Statuimus quoque , secundum quod in Lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus Dominicis non agantur , sicut et bonæ memoriæ Genitor meus in suis Synodalibus Edictis mandavit , quod nec viri ruralia exerceant opera, id est, nec vineam colendo , nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum secando , vel sepem ponendo , nec in silvis stirpare , vel arbores cædere, vel in petris laborare, nec domos construere ; nec in horto laborent, nec ad placita convenient , nec venationes exerceant.*

12. Tertium quoque , quod superius de necessitate operum servilium proposuimus , ob quam præceptum Festorum dierum minime dissolvitur , ex responsione Nicolai V clare desumitur. Nam cum Transilvaniæ populi ab ipso Pontifice petiissent , an die Dominico , prandio jam peracto , frumentum secare , fœnum , cæterasque

(1) In Collect. Labb. tom. 5 , pag. 302. — (2) C. 81.

fruges colligere possent , hoc responsum habuerunt (1) : *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, et Festivis ; sed , necessitate cogente , non tamen affectata , seu procurata , licitum est præmissa exercere.*

13. Laodicenum vero Concilium, Canone 29, a servilibus operibus vacandum indicit , potissimum die Dominico , aliisque diebus Festis, ea conditione adhibita : *Si modo possint.* Zonaras hanc sanctionem sic interpretatur : *Lex Civilis a muneribus vacationem die Dominica, si agricolarum opera excipias, omnino jubet ; illis namque , quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem æque accommodatum nancisci non ita facile fuerit, Dominica quoque die operam navandi facultas concessa est.*

14. Hæc lex , quam Zonaras commemorat, lata fuit a Constantino , in qua sic decernitur (2) : *Ruri tamen positi agrorum culturæ libere licenterque inserviant , quoniam frequenter evenit , ut non aptius alio die frumenta sulcis, aut vineæ scrobibus mandentur ; ne occasione momenti (nempe die Festi, uti explicant Interpretes) pereat commoditas Cælesti provisione concessa.*

15. Quam legem Leo Sapiens ita quidem accepit , ut Constantinus sine ullo discrimine , ac modo culturam agrorum diebus Festis permiserit ; ideoque corrigendam putavit , quemadmodum superius ostendimus. In hoc tamen Leo deceptus est ; Nam , uti Thomassinus testatur (3) : *Agebat Constantinus de operibus penitus necessariis , ne opportunum tempus elaberetur.*

16. Illud quoque certum est, necessitatem ejusmodi urgentem requiri , non autem voluntate, aut negligentia conquisitam , uti evenit , cum in diem Festum differun-

(1) Raynald. Ann. Chr. 4447 , n. 28. — (2) L. Omnes etc. tit. de Feriis. — (3) De Festorum dierum celebratione lib. 3, c. 4 , num. 4.

tur, quæ Feriatis diebus fieri commode poterant. Id ex responsione Nicolai V, quam superius attulimus, clare demonstratur : *Necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata* : Quæ verba Van Espenius sic declarat (1) : *Nonnulli enim ea, quæ diebus Feriatis agere, aut procurare deberent, in diem Dominicum, aut Festum ex proposito differunt, atque ita necessitatem affectant, seu procurant.*

17. Alexander III, ante Nicolaum V, a quibusdam populis prope mare degentibus interrogatus, an Haleces die Dominico, aliisque Festis diebus piscari liceret, si forte, per eos dies, pisces illi ad littus accessissent : id quidem Pontifex indulsit ; cavendum tamen monuit, ne solemnioribus per annum Festis piscarentur, nempe die Natali Salvatoris, ac diebus Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, uti declarant Interpretes hujus Pontificiæ responsionis, quam modo subjiciemus. Si vero aliis diebus Dominicis, aliisque Festis Haleces in littus confluerent, piscationem Pontifex permisit ea conditione, ut lucri partem impenderent in proximas Ecclesias, aut in egenos erogarent : *Indulgemus* (inquit Pontifex (2), *ut liceat Parochianis vestris diebus Dominicis, et aliis Festis, præterquam in majoribus anni solemnitatibus, si Halecia terræ se inclinaverint, eorum captioni, ingruente necessitate, intendere ; ita quod post factam capturam Ecclesiis circumpositis, et Christi pauperibus congruam faciant portionem.*

18. Perpendi debent ea verba : *ingruente necessitate* : quæ sane inducunt occasionem, quæ prætermitti nullo modo potest, et quam illi populi studiose capere non poterant, ut piscationem in diem Festum consulto protraherent : *Magnum enituit* (inquit Thomassinus) (3) *in Antistite tanto tuendæ Ecclesiæ disciplinæ studium.*

(1) Juris Ecclesiast. universi, part. 2, tit. 17, c. 4, num 18. —

(2) Cap. Licet, de Feriis. — (3) Loco superius allato n. 9.

Cuncta enim expendit , ut lenius ageret cum illis , in quorum perniciem conspirasse videbatur soli , et maris iniquitas.

19. Idem sentiunt unanimes Theologi morales ; nam S. Thomas hæc habet (1) : *Opus corporale , quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum , non violat Sabbatum.* Cardinalis autem Cajetanus declarans ea verba : *damnum imminens*, ita subdit : *Imminente pluvia , vitatur licite damnum rerum sub dio damnicandarum , auferendo inde eas , quæcumque res sint.*

20. S. Antoninus (2), postquam inter servilia opera culturam agrorum numeravit , eamque diebus Festis vetitam ostendit , nisi necessitas urgeat , de hac necessitate verba faciens hæc tradit : *Si , jacentibus segetibus in agro , vel fœnis in pratis , vel uvis in vineis immineat tempestas , vel aliud periculum amissionis illarum rerum , licere talia colligere : item de alia re , quæ destruitur , si in die Festo circa eam manualiter non operatur , ut extensæ lancæ ad radios solis , cum hyeme apparent.*

21. Eamdem tuetur sententiam S. Raymundus de Pennafort (3) , qui agros colere servile pariter asserit , ideoque per dies Festos id exerceri non posse ; deinde de necessitate sic ait : *Quid si urgeat necessitas , vel arare , vel fructus colligere in diebus Dominicis , et aliis Festis propter periculum hostium , qui in aliis diebus caperent , vel occiderent eos ? Satis videtur , quod tunc possit Ecclesia indulgere illis.*

22. Joannes autem de Friburgo , qui additiones ad Summam Sancti Raymundi confecit , in medium profert aliud necessitatis exemplum : *Credo , quod , jacentibus segetibus in agris , aut fœno in pratis , si immineat tem-*

(1) In 2, 2, quæst. 422, art. 4, ad 3. — (2) Part. 2. tit. 9, c. 7, de negligentia Fest. §. 5. — (3) In Summa lib. 1. pag. 460, edit. Avenion. an 1716.

pestas , aut pluvia , quæ corrumpat , aut deterioret multum talia , si sint a solo separata , prohibendi non sunt Domini illarum terrarum remove , et indemnitati suæ cavere.

23. Postremo Romani Catechismi Auctores idem constituunt (1) : *Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi existimandum est , quarum jactura facienda sit , si die Festo prætermittantur , quemadmodum sacris etiam canonibus permissum est.*

24. Tandem in dubium revocari nequit ejusmodi necessitatem ab illis , qui præsent , cognoscendam , ac probandam , ne imperitus quisque in sua causa judicium ferat. Ob hanc rationem , ne aliquis in eam superbiam , atque insolentiam prorumpat , ut divinas humanasque leges in controversiam temere adducat , iisque privato se judicio liberum declaret, Sedes Apostolica, in Constitutione *Unigenitus* , hanc sententiam septuagesimo primo loco positam his verbis proscripsit : *Homo ob sui conservationem potest se dispensare ab ea lege , quam Deus condidit propter ejus utilitatem.* Pontas de Festorum dierum observantia , ac de legitima causa , ut hoc præceptum solvatur , verba faciens , id sapienter advertit (2).

25. Post has certissimas sententias , quas exposuimus , jam de ipsarum usu sermo instituendus est , sive , ut clarius rem explicemus , postquam culturam agrorum servilem esse demonstravimus , neque per dies Festos exercendam , nisi necessitas urgeat , et Superioris facultas intercedat , quisnam ille sit examinandum superest , qui de necessitate judicare debeat , et facultatem impertiri.

26. Nemo sane ignorat hæc numeri nostro solum convenire , sed quoniam ubique locorum versari non possu-

(1) Cap. 5 , de Festis num. 24. — (2) In Dictionar. de casib. Conscient. in verb. *Festa* , casu 4 in fine.

mus , arduumque , ac difficile esset agricolis Bononiam se conferre , ut , quoties necessitas postulet , a Nobis , aut a Vicario nostro Generali , ad agros colendos, facultatem obtineant : ideo juxta consuetudinem, et instituta Decessorum nostrorum auctoritatem nostram pro tua Parochia tibi committimus.

27. Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Civitatis Archiepiscopus hoc Nobis exemplum reliquit. Permisit ipse Parochis , quod Nos pariter facimus , ut pro exercendis agrorum operibus facultatem elargiantur : *aut necessitate, aut publica utilitate id exigente* (1) : Insuper eam conditionem adjecit , ut mane , postquam Sacro adfuerint , prandioque peracto , postquam Vesperis interfuerint , agricolæ necessarios labores solum aggrediantur ; inter quos enumerat herbam pro jumentis congerere , domum deferre , ac tuto loco collocare , frumentum ventilare , ipsumque in area purgare, et alia plura hujus generis , quæ ad fænum pariter , ac paleam referuntur ; castaneas , et glandes colligere , ac domum importare , vindemias instituere, plaustra onerare, cum de locis agitur , quæ longe ab Urbe distant , et cum agricolæ Bononiam cum plaustris pervenire in sequenti Feriato die nequirent, nisi prius Festo die iisdem plaustris onera in urbem deferenda composuissent.

28. Cum plurima Nos fugiant , tum ea præsertim , quæ spectant ad agrorum culturam , hinc, ut Nos omni difficultate expediamus, tibi concedimus, agricolis facultatem impertiri, ut Sacro audito, ruris opera suscipiant, si necessitas mane impendat, aut post vespervas, si prandio confecto , aliquod opus necessarium videatur. Hanc facultatem non voce tenus , sed scriptam agricolis tradi præcipimus , non modo, ut pravos usus, quos superius enumeravimus , penitus evitemus ; verum etiam , ut Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ Decessoris nostræ

(1) Part. 6. Archiepisc. pag. 455.

morem geramus , in qua sic decernitur (1) : *Facultas scripto ab iis concedatur , quæ nuntiis , seu lictoribus Curiae Archiepiscopalis possit exhiberi , ne ab his illi ut inobedientes compescantur*. Nos autem lictores monebimus , ne quid mali illis eveniat , qui legitimam ob causam facultatem a Parocho petere haud potuerint , veluti , si improvise turbine compulsi , iis rebus statim consulere debeant , quæ plurimum detrimenti caperent , nisi ab impetu vindicarentur.

29. His Litteris Decretum adjungimus in Parochia promulgandum. Te pariter monemus , in hac nostra Typographia formulam concedendæ agricolis facultatis , qua debes uti , in lucem editam esse ; plura , si opus fuerit , exemplaria desumi ex eo loco poterunt. Tandem explicanda ducimus opera ruralia , pro quibus peragendis facultatem tu poteris elargiri. Primum jumentis onera imponi nequeunt , ut in alium locum deportentur : non licet Mulionibus potestatem facere , ut iter habeant cum jumentis , et magis etiam cum plaustis , quæ mercibus onusta sint. Idem Pistrinariis interdicitur , qui neque frumentum , neque fruges , quæcumque illæ sint , neque castaneas mola conterere possunt , neque res ejusmodi ad pistrinum ferre , aut e pistrino deducere , sive molæ jumentorum opera , sive impulsu venti , aut aquæ circumagantur : eadem facultas omnino denegatur Pistrinariis , qui chartam et pulverem sulphureum , et nitratum conficiunt. Nos solum , aut Vicarius noster Generalis facultates ejusmodi impertiemus , cum res postulare videbitur.

50. Non ignoramus , quæ de Pistrinis impulsu venti , vel aquæ circumactis a Theologis disputantur , et Regionum consuetudinem in hoc negotio servandam affirmari probe novimus : *Sed quid* (inquit Joannes de Friburgo (2) *de Molendinis ad ventum , vel ad aquam ? Respondeo : Cum*

(1) Part. 2 , c. 2. — (2) Loco superius allato.

absque majori opera hominis hujusmodi officium possit expleri, credo, servandam esse consuetudinem Regionis non prohibitam a Prælatiſ circa feriatiſ a talibus in Festis feriandis. De Molendinis autem, quæ trahuntur per jumenta, credo, quod debeant quiescere diebus Feriandis, cum secundum legem non solum Homines, sed etiam jumenta vacare jussa sint in Sabbato, Exod. 20 etc. Illi autem, qui volunt se excusari de hoc, quod laborant in diebus Feriandis post celebrationem Divinorum per hoc, quod audierunt Divina, excusationes quærunt in peccatis, cum etiam ante, et post debeant vacare a talibus. Sanctus quoque Antoninus eamdem sententiam tuetur his verbis (1): Item in Molendinis ad ventum, quæ sine magna opera exercentur, potest servari consuetudo Patriæ non prohibita a Prælatiſ: Secus de Molendinis cum jumentis; et hoc, nisi necessitas urget, propter victualia necessaria, quia tunc liceret.

31. Quamquam post tempus non adeo diuturnum Ecclesiæ præpositi sumus, tamen certum perspectumque habemus, nunquam in Diœcesi per Dies Festos permitti consuevisse Pistrinariis, ut fruges quascumque, frumentum, aut castaneas molerent, canalem expurgarent, molas aptarent. Si vero peculiaris aliqua causa obvenisset, facultas prius ex hac Archiepiscopali Curia semper impetrata fuit, quod ex nostris hujus Cancellariæ documentis apertissime comprobatur.

32. Inter quæstiones Moraliſ Theologiæ Parochis hujus Diœcesis propositas, et examinatas anno 1646, quæ typis Bononiensibus editæ fuerunt anno 1647, hæc mense Decembri disputata fuit: *Excusat se Molitor, quod diebus festis molat frumentum, eo quod Molendinum sola ventorum vi volvatur, nullo sui corporali labore adhibito. At Confessarius urget, quod id sit prohibitum, quia die Festo opus servile non est exercendum, quale*

(1) Loco allato.

est molere frumentum. Quæsitum an excusari possit Molitor, seclusa necessitate, vel consuetudine. Hoc pacto responsum fuit : Non excusari, seclusa consuetudine legitime præscripta.

53. Qui vero additiones eidem quæstioni confecit, illorum opinione adducta, qui licere id putant, cum Pistrinum vento, vel aqua, vel jumentorum opera circumducitur, ita ut hominis labor, ac præsentia haud continuo requiratur, ita subdit : *Hæc tamen sententia admitti non potest in nostro Archiepiscopatu, in quo est graviter prohibitum, ne Molendina in Festis nedum molant, sed nec etiam aperiantur, et maxime in Civitate, ut quisque videre potest; et ideo dicendum est, Molitores, qui sine licentia molunt, non solum non excusari, sed graviter peccare, nec esse absolvendos, nisi desistant.*

54. Illud quoque advertimus, scriptum esse in facultate, quæ de more ex hac nostra Cancellaria ad molendum per dies Festos desumitur : *Eadem facultas illos pariter immunes efficiat, qui ad Pistrinum farinam, aut frumentum advehunt, et inde domos illud revehunt. Cum typis novum exemplar dabitur, ea verba penitus auferemus, aut saltem modus aliquis statuatur; cum illis adducti homines ad Pistrinum cum jumentis frumento onustis, diebus Festis se conferant, non sine offensione Fidelium, qui pietate magis excellunt : Nam ea facultas obaquare penuriam conceditur, et timoris causa objicitur, ne Feriatis diebus aqua desit, quæ Festo die ad Pistrinum agendum suppetit; non autem permittitur fruges ad Pistrinum tunc vehere, illasque inde asportare, quæ commode Profestis diebus curari possunt. Itaque cum novum ejusmodi facultatis exemplar promulgabimus, edictum S. Caroli Borromæi superius allatum sequemur : Molendinorum quoque operarii cessent ab advehendo ad Molendinum tritico, revehenda ad Pistorum, aut privatorum ad ædes farina, a tundendis scalpro*

molis, resarciendis rotis, aut alio quovis opere præstando circa Molendinum, nisi forsitan ob plurimum Festorum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis causam obtinuerint licentiam in scriptis.

35. Finem facimus, a te summopere petentes, ut has Litteras non semel percurras, animoque defigas omnia quæ in illis continentur. Tunc facilius necessitatis causas expendes, et omnem criminis labem effugies; quod non contingit, cum pro necessitate falsa quædam species admittitur, nec vera necessitas ab ea dignoscitur, quæ nimio studio quæsita in medium profertur. Sæpius tibi ante oculos proponas Felicis III sententiam (1), quæ ad illos pertinere videtur, qui nimia facilitate commodiorem ad Cælum viam sternere arbitrantur: *Se decipit ipse, qui fallit; nihilque per nostram facilitatem Tribunalis excelsi iudicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ vera, quæ justa sunt.* Te minime pigeat scriptam facultatem impertiri, vel eam manu tua obsignare, quæ typis impressa est: Nam qui vitam omni sollicitudine vacuam traducere exoptat, animarum curam nequaquam suscipiat: Id tamen levius fiet, si præceptum de celebrandis diebus Festis populo non semel explanabis: si verbis ostendes, quantum Deo ingrata, invisaque sit eorum violatio, et quæ gravissima mala ex ipsa proveniant; cum per dies Festos ad Ecclesiam accedere, ad Missæ Sacrificium, Vesperas, Christianæ doctrinæ explicationem convenire populus prætermittit; si testimonia sacrarum Litterarum proferas, quibus demonstres agrorum sterilitatem, messis parcitatem, spes agrorum horæ momento præcisas ob dierum Festorum contemptum obvenire, quem sæpius hoc pacto Deus ulciscitur. De hac re alias copiose sermonem instituimus (2). Si quæ a Nobis prætermissa videantur, tua eruditione

(1) In Epistola 7. — (2) In nostro edicto de observantia Festorum edito die 14 mensis Jul. an. 1736.

perficies, profecto ita fiet, ut populus de Festorum dierum religione satis imbutus molestiam tibi rarius afferat pro obtinenda facultate, ut sibi liceat agrorum operibus per dies Festos incumbere. Quod reliquum est, tibi, populoque tuo benedictionem nostram elargimur.

INSTITUTIO LXVI.

Epistola encyclica Præfectis Hospitiorum, in quibus Puellæ expositæ, sive spuria detinentur; item Præfectis aliarum Dommorum, ubi honestæ Puellæ servantur, quæ pia domicilia a *Baracano, a S. Martha, a S. Cruce et a S. Josepho* in hac Bononiensi Civitate nominantur. De causa hujus Epistolæ scribendæ. Confessarium extraordinarium Puellis hujusmodi bis, vel ter per annum esse concedendum. Consentaneum videri maxime, si aliquis Sacerdos designetur quotannis, qui Puellas easdem spiritualibus exercitiis detineat. Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo quod nulla ipsis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino necessarium esse: Quæ ratio, aut norma tenenda sit, ut aliquando extra Hospitium deambulent absque ulla mali suspicione, vel periculo.

Non ignoratis, Viri præclarissimi, cum Sacram Visitationem perageremus, ad ea domicilia Nos pariter accessisse, ubi servantur, atque instituuntur Puellæ, quæ deinde vel Matrimonium ineunt, vel Religionis voto se obstringunt. Illud in iisdem domiciliis, quod jam pro certo habebamus, magna cum animi nostri lætitia deprehendimus, omnia nempe recte administrata vestro assiduo studio, ac diligentia; cujus amplissimam a Deo mercedem consequemini. Perpauca Decretis nostris inseruimus, quæ in singulis domiciliis curanda videbantur. Sed quoniam libellus peractæ Visitationis in quem relata sunt ea Decreta, vix oblatus fuit, statim reconditur, nec vobis ante oculos subjicitur, ita ut nemo ex vobis fortasse viderit unquam libellum, in quo Visitatio, ac

Decreta a Card. Boncompagno Prædecessore nostro confecta descripta fuerunt ; hanc ob causam non modo ipsa domicilia iterum adibimus , ut cognoscamus , an Decreta nostra diligenter observentur , sed has dare Litteras necessarium putavimus , quibus complecti aliqua statuimus , quæ ad universa ejusmodi domicilia pertinent , nec levis momenti haberi debent , et quæ vobis perspecta esse fas est , ut remedium afferatur pravæ consuetudini , ob quam libellus Sac. Visitationis , statim ac devenit in manus vestras in tabulario conditur , ubi , tanquam Sybillæ alicujus arcanum volumen , asservatur. Certum , perspectumque est omnibus sedulam magis operam , ac studium impendendum , ut Puellæ , quæ in his publicis Hospitiis detinentur , optima disciplina , ac moribus imbuantur , quam ne iis careant rebus , quæ ad hanc mortalem vitam pertinent. Primum autem obtineri nequit , nisi Christianam legem , ac doctrinam ipsæ percipiant.

Itaque declaramus , sanctum a Nobis esse , ut singulis saltem Dominicis diebus aut mane , aut peracto prandio , Confessarius pro singulis hospitibus designatus , aut alius Sacerdos a Nobis eligendus , omnibus Puellis in unum locum coactis eandem Christi legem , ac disciplinam explanet. Deinde , ut Hospitii Moderatrix per hebdomadam eodem instituto Puellas exerceat ; pro quo adhibebitur libellus Christianæ doctrinæ , quem Nos pro utilitate Diœcesis , plurimis additis , in lucem promulgari jussimus. Item quisquis facile intelligit plurimum ad eundem finem conferre , si Pœnitentiæ Sacramentum recte administretur. Neque ignoramus Sacerdotem nostra auctoritate probatum ad Puellarum Confessiones audiendas a vobis constitui ; nihilominus aliquid mali contingere posse suspicamur , nisi ter , aut quater per anni cursum alius quoque Sacerdos extraordinarius decernatur , qui Puellarum id petentium Confessiones excipiat. Tridentina Synodus unicum Monialibus Confessarium

adeundum perpendit, ideoque ut illas omni sollicitudine, qua torqueri possent ob hanc causam, penitus liberaret, seu, ut clarius dicam, ne fortasse in perpetuam ruinam adducerentur illæ, quæ aliquod crimen Confessario patefacere ægre ferrent, ut virtutis opinionem sibi apud ipsum integre tueantur, aut ob aliam rationem, cujus rei funestissima exempla a P. Segneri, et Clericato commemorantur (1), ita statuit (2): *Præter ordinarium autem Confessorem, alius extraordinarius ab Episcopo, et aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Si quis aliquando Episcopus Confessarium extraordinarium Monialibus denegaverit, Sacra Congregatio, quæ Tridentinum Concilium interpretari, et exequi debet, id Episcopo haud licere respondit die 20 Septembris anno 1642 (3). Cum enim peteretur: *An Episcopus possit denegare Monialibus Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno*, decretum ita fuit: *Non posse, imo teneri offerre.* In Actis Ecclesiæ Mediolanensis, quæ Lugduni impressa sunt, quibusque Nos utimur (4), a S. Carolo Borromæo hujus rei causa in medium adducitur: *Ut quæ (de Monialibus sermo est) hujusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo sua peccata confitendo.* Id vero non Monialibus solum, sed Puellis etiam aptissime convenit, quæ in publicis Hospitiis degunt. Nam tota difficultas in eo posita est, quod semper eidem Sacerdoti peccata ipsæ confiteri debeant. Itaque vobis notum facimus, Nos omnino velle, ut bis, vel ter per anni spatium, singulis

(1) In celebri opere de Instituto Christ. p. 3, serm. 42. — (2) De Pœnit. decis. 23, n. 5 et 6, Sess. 25, c. 10, de Reg. — (3) In Causa Saluzensi, lib. 47, Decret. p. 403. — (4) Tom. 3, p. 46.

ejusmodi Hospitiis Confessarius extra ordinem designetur; et quoniam haud facile eos dignoscitis, qui hanc provinciam cum fructu suscipere possint, his Litteris adjungimus illorum nomina, qui inter Regulares, vel Sæculares Presbyteros ad hoc munus idonei a Nobis judicantur; ex quibus unum (non tamen eundem semper) eligetis. Præter ipsos nemo alius ad Confessiones Puellarum extra ordinem audiendas constituetur, licet pro administrando Pœnitentiæ Sacramento a Nobis probatus fuerit. Insuper descripti Sacerdotes ad obeundum munus Confessarii extraordinarii ad ea solum domicilia acciri poterunt, quæ in Indice adnotantur. Pietati quoque vestræ consentaneum videretur, si ex iisdem Sacerdotibus aliquem nuncuparetis, qui semel in anno vel omnes cujusvis Hospitii Puellas spiritualibus exercitiis uno tempore detineret, vel ipsarum cœlum in duas veluti classes divideret, ut commodius iisdem exercitiis vacarent.

Hic finis Epistolæ nostræ daretur, si universæ de parum firma corporis valetudine, aut de morbis etiam nullatenus quererentur, uti paucarum exemplis docemur, quæ singulari virtute præditæ ægritudines a Deo postulant, ut pati in hoc vitæ curriculo, fructumque ex patientia colligere possint. Cum tamen arduum, ac prorsus difficile sit omnibus Puellis, quæ nostris Hospitiis immorantur, eximiam hanc virtutem tribuere, quam in paucis Deo gratissimis, divinisque muneribus supra modum affluentibus admirari solemus; ideo aliqua subjicienda a Nobis supersunt, ut Evangelii non modo præceptis, sed etiam consiliis pareamus. Moniales revera Claustris perpetuo includuntur, quam legem sibi Religionis voto indixerunt; in Claustris quoque Puellæ instituendæ libere versantur: illæ tamen non eamdem vitæ rationem habent, ac Puellæ, quæ in Urbis Hospitiis vitam agunt, et quæ diem laboribus impendere coguntur.

Item Monialium Claustra satis ampla, et magnifica

sunt, nec ullum in tota Civitate Monasterium situm est, quod apertissimo Cœlo non fruatur, hortosque adjunctos non habeat, ubi deambulationes ad tuendam valetudinem accommodatæ commode fiant. His omnibus vel penitus, vel partim carent Puellarum Hospitia. Ob eam causam Moniales meliori sanitate utuntur, ac potissimum Puellæ educandæ, quæ optimam valetudinem vultu etiam testantur. Aliter profecto de reliquis Puellis, quæ in Hospitiis degunt, dijudicandum est, si sanitatis indicia ex ore desumenda videantur. Hinc ipsæ raro in matrimonium petuntur, et magna cum difficultate inter Moniales cooptantur. Si Medicorum consilium exquiratur, statim affirmabunt, ipsis Puellis necessario permittendum, ut aliquando liberiore Cœlo extra Hospitium utantur, quod plurimum ipsis confert ad bonam valetudinem conservandam, tum quia motu corpus exercent, tum quia novam auram respirant. Si quis vero consilium nostrum expeteret, qua ratione absque ullo discrimine, vel mali suspicione id Puellis permitti possit, Romanæ Urbis normam, ac institutum illius oculis subiceremus, ubi plura ejusmodi Hospitia prudenter administrantur. Libertatem prodeundi extra Hospitium iisdem Puellis non ita frequenter concedendam asseremus, sed toties per annum, quoties Decretis nostris indiximus, nempe cum dies sereni affulgent, iisque horis, quibus per Urbis compita frequens Populi multitudo non occurrit; ea quoque lege, ut Puellæ binæ incedant, easque Hospitii Moderatrix, et unus ex Administris ipsius Hospitii comitentur. Venerabilis Dei Servus Cardinalis Bellarminus S. Francisco Salesio consulenti (1), utrum Claustis includere deberet quasdam Virgines, ac Viduas, quæ communem agebant vitam, sed nec vota Regularium emittebant, nec Claustri legem observabant, his verbis libere respondit: *Ego retinerem Virgines, et Viduas*

(1) Epist. Famil. 438.

istas in statu , in quo sunt. Veteres Moniales , quæ olim in Oriente , atque Occidente floruerunt , idem Cardinalis commemorat , et statim subdit : *Sed illæ non erant clausæ in Monasteriis , ut non exirent , quando opus erat.* Hanc legem , et institutum Claustrorum tunc cœpisse fatetur , cum Bonifacius VIII Pontificatum obtineret. Tandem Sanctum Episcopum exemplo Oblatarum S. Franciscæ Romanæ persuadere contendit , ut easdem Virgines , ac Viduas liberas esse patiatur : *Et nunc etiam Romæ floret valde Monasterium Nobilium Fœminarum a Sancta Francisca Romana institutum , in quo tamen neque Clausura est , nec sollemnis illa Professio.* De hac re verba fecimus , cum Puellarum Hospitia invisimus , et opportuna quoque Decreta confecimus , quæ , ut omni studio serventur , magnopere commendamus. Neque illud dissimulamus , æquo animo ferre non posse , ut per plures annos Hospitiis claudantur non sine valetudinis detrimento Puellæ , quæ nulla Claustri lege tenentur , et quæ , integra ac salva honestatis laudē , ob aliquam pietatis causam exire possent. Quoties præsertim mulieres Regularibus Ordinibus cooptatas , et quæ Tertiariæ appellantur , per Urbem aut binas aut plures etiam vagari videmus ! Et cum perpendimus , a S. Pio V decretum fuisse in Constitutione , (quam superius Nos ipsi memoravimus , cum Sacram Visitationem Monialibus indiximus) , ne in posterum ullæ Mulieres ad habitum ejusmodi reciperentur , nisi sollemnia vota nuncuparent , et se perpetuo Claustri adstringerent ; cum postremo cognitum habeamus cœtus harum Mulierum , qui a S. Pii Constitutione adversantur , non probari per Sedem Apostolicam , sed tolerari ; Hæc pauca habuimus , nobilissimi Viri , quæ vobis significanda videbantur etc.

INSTITUTIO LXVII.

De consecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Ecclesia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Ecclesia primum consecrata fuerit. De veteri Ecclesia Metropolitana nihil in præsentia superesse; tamen primæ Dedicationis Officium esse recitandum. Intercedere certum discrimen inter Consecrationem Altaris, et Ecclesiæ. Monentur Fideles ad hanc Consecrationem frequentes convenire, ut propositam Indulgentiam consequantur.

1. **S**UMMUS Pontifex Lucius III hanc S. Petri Ecclesiam Episcopalem olim, nunc vero Metropolitanam anno 1184 consecravit, cum Bononiam pertransiens ad Concilium se contulit, quod Veronæ celebravit. Id, prætermis-
sis hujus Urbis monumentis, apertissime colligitur ex Litteris, quas ad Gerardum Ravennæ Archiepiscopum ipse Pontifex dedit, et quas Rubeis (1), ac Pagiis (2) commemorant. In illis enim Gerardum admonet Lucius duas Ecclesias suo juri Metropolitano subjectas a se consecratas, Bononiæ nempe Templum S. Petro, et Mutinæ Templum S. Geminiano nuncupatum.

2. Certissimum est nihil superesse Templi per Lucium Pontificem sacrati, cum Gabriel Cardinalis Palæottus, anno 1566, Aram maximam excitaverit, quod ex Sigonio deprehenditur, et cum posteriori tempore reliquum, quod deerat, a fundamentis conditum fuerit, uti monumenta muris ipsius Templi defixa testantur. Quamobrem nova consecratio requiritur; nam cum illa muris inhæreat, et Crucibus ibidem designatis, quemadmodum Jure Canonico decernitur; si semel antiqua mœnia diruta fuerint, et nova a fundamentis extructa, tunc necessario consecratione rursum indiget Ecclesia, quod Canonum

(1) Lib. 6. Hist. Ravenn. — (2) In Brev. Rom. Pont. in vita Lucii III, n. 9.

Interpretes unanimi assensu confirmant (1), ac potissimum Engeliſius (2), Anacletus (3), ac Pirrhing (4).

3. Si Dei beneficio ſalvi, et incolumes erimus, Consecrationem hanc ſolemni pompa tunc temporis peragere ſtatuiſmus, cum Synodus a Nobis celebrabitur, ut totius Cleri frequentia magis ipſa decoretur. Neque Nos ab hoc conſilio retardabit, ſi Templi ædificium nondum abſolutum fuerit; aut quod pro veteri Dedicatione quotannis officium adhuc perſolvatur.

4. Cum enim ad maiorem amplitudinem aſſurgere nec debeat, nec poſſit reliquum ædificii, ſi ad finem perducat; ideo, licet imperfectum illud habeatur, nova Conſecratio nequit impediri. Id etiam auctoritate eorundem Scriptorum clare oſtenditur.

5. Officium vero Dedicationis per Lucium III peractæ indicitur quotannis ob hanc cauſam, ut illius memoria ſempiterna permaneat: ſi autem, muris dirutis, ipſa deſierit, non inde ſequitur, ut nova Conſecratio omitti debeat.

6. Templum S. Petri a S. Silveſtro Pontifice ſolemni ritu Romæ dedicatum fuit. Cum deinde veteres parietes dejecti fuiſſent, novumque ædificium incredibili ſumptu a Julio II inchoatum, et a Paulo V confectum; adhuc tamen primæ Dedicationis Officium recitari conſuevit, et nihilominus Urbanus VIII iterum Basilicam Sancti Petri conſecravit.

7. Idem contigit in Basilica Lateranenſi Sancti Joannis, quæ ab eodem S. Silveſtro jam fuerat conſecrata, ejuſque Dedicationis Officium etiam peragebatur, poſtquam Clemens VIII, ac Innocentius X novis ædificiis eam Basilicam reſtaurarunt; et tamen Benedictus XIII paucis abhinc annis ipſam ruſſum conſecrandam cenſuit.

8. Cum res ita ſe habeant, Eccleſiam S. Petri conſe-

(1) Tit. de Conſecr. Eccl. vel Altar. — (2) § 4. — (3) § 2. — (4) § 3.

crabimus; sed tamen aliquod temporis spatium prius elabetur, cum præsto non sint omnia, quæ ad Synodum cogendam requiruntur. At quoniam ex recenti Canonum disciplina Altaris Dedicatio ab Ecclesiæ Consecratione sejungitur (1), ideo vix in hanc Sedem pervenimus, Aram præclarissimam a Cardinali Jacobo Boncompagno erectam in Templo S. Petri sacrare haud prætermisimus; eademque ratione novum Altare dedicare intelligimus, quod Nos ipsi in eodem Templo condi jussimus Beatæ Virgini nuncupatum, Sanctoque Ignatio Societatis Jesu Fundatori, qui inter Patronos hujus Civitatis, ac Diocesis adnumeratur. Ejusdem Altaris construendi consilium, ac mentem habuit Cardinalis Ludovisius hujus quoque Urbis Archiepiscopus anno 1629, sed morte præreptus rem perlicere non potuit. Ipsum quidem Altare penitus absolutum est, ac solum Tabernaculum deest, ubi Divina Eucharistia collocetur. Jam artifices operi incumbunt, ut cultu, qui maxime convenit, exornetur.

9. Diem 14 hujus mensis Aprilis pro ejusdem Aræ Dedicatione statuimus, nempe diem Dominicam Palmarum, hora duodecima, cum longum tempus pro re gerenda exigatur, ac ne divina Officia impediuntur, quæ in Ecclesia per eum diem haberi solent. Hortamur omnes, ut frequentes conveniant, quibus etiam centum dies Indulgentiarum concedimus, si debita cum pietate interfuerint

(1) Van Esp. Jur. Eccl. p. 2, tit. 46, c. 4, n. 44.

INSTITUTIO LXVIII.

De Processione , quæ indicitur die Festo Ascensionis Domini , ac præcedenti Dominica ; in qua Beatæ Virginis Effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquissimum esse hoc Institutum. Describitur hora , certusque locus , ubi præsto esse debeant illi , qui eidem Processioni interesse consueverunt , ut ipsa meliori ordine , ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum consentaneum , quo solent inchoari , et absolvi Missarum Sacrificia , quæ ante Sacram Effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum constituitur.

1. **V**ETERI Instituto ac more, Beatæ Virginis Effigies a S. Luca depicta per hanc Urbem solemni pompa circumducitur diebus minorum Rogationum, quæ nempe ante Festum Ascensionis Domini celebrantur, de quibus etiam alio loco verba fecimus (1).

2. Id quoque ostenditur ex litteris Leonis X , quas die 6 Maii anno 1513 ad Moniales degentes in Cœnobio Sancti Lucae Pontifex dedit , et quæ in recens Bullarium Ordinis S. Dominici relatæ fuerunt (2) : *Exponi Nobis nuper fecistis , quod , licet a tanto tempore , cujus contrarii memoria hominum non existit , quædam Imago gloriosa Dei Genitricis Virginis Mariæ a Beato Luca Evangelista , ut pie creditur , depicta in Ecclesia Monasterii vestri etc. reposita fuerit , et singulis annis tempore Rogationum per Civitatem Bononiens. summa cum veneratione , et devotione processionaliter deferri , et hujusmodi Rogationibus finitis , ad ipsam Ecclesiam reportari consueverit etc.*

3. Pia sane , ac celebris est Supplicatio , qua Sacra Effigies per eosdem Rogationum dies ad plures Urbis Ecclesias defertur : Ejus historia tradita in lucem fuit ab

(1) Institut. tert hujus libr. — (2) Lib. 4 , pag. 296.

Ascanio Persio , et Coloniae typis edita anno 1619 , ac deinde superaddita Vitae Beati Nicolai Albergatti , quam Pater Georgius Garnefeldius Carthusianus Coloniensis posterorum memoriae commendavit : *Ad Urbem* (inquit Ascanius Persius) (1) *quotannis ob solennes trium dierum Supplicationes, quas Rogationes appellamus, deportatur; ibique Cleri, caeterorumque fere Civitatis Sacrorum Ordinum, Devotorum, item (videlicet Laicorum Sodalium, qui in Supplicationibus sub propriis instructi Vexillis ingrediuntur) longis agminibus, necnon Artium, quae in Urbe exercentur, Collegiis spectabili pompa praeeuntibus, Magistratibus subsequentibus; reliqua comitante Civitate, per tres eos dies matutinis horis ad certa Delubra deferri solet.*

4. Cardinalis Jacobus Boncompagnus sapienter constituit , ne Sacra Effigies in Urbem noctu, sed clara luce deportaretur , quod accidit Sabbato ante Dominicam , quae Festum Ascensionis antecedit. Hoc Decretum libentissime probamus, et perpauca etiam per has Litteras addenda censemus , ut pietas in hac Supplicatione peragenda magis augeatur, et quaedam corruptelae , quae paulatim inductae sunt , de medio auferantur.

5. Ac primo , dum Sacra Effigies in Urbem defertur, tormenta bellica exploduntur, et campanae in turribus cum Regularium , tum Saecularium Ecclesiarum pulsantur , quod hoc anno, ac perpetuo observandum decernimus. Aliquid augendae pompae valde consentaneum hic adjungi posse cuperemus : nam Sigonius (2) testatur, cum primo Sacra effigies a moenibus Civitatis non longe abesset , quo tempore Beatus Nicolaus hanc Ecclesiam obtinebat, testatur , inquam, quod : *Antiani, caeterique Magistratus una cum Clero, atque omnibus Religiosorum Ordinibus ad Portam Saragotiae occurrerunt, atque apud Virgines Sancti Mathiae collocaverunt.* Sed

(1) Pag. 430. — (2) In vita Beati Nicolai Albergatti.

hanc rem taciti modo præteribimus ; Nos procul dubio in Templo Sancti Mathiæ præsto erimus , cum Sacra Effigies adveniet , ubi jussu nostro in laudem Beatæ Virginis Litanie persolventur. Qua in re secuti sumus exemplum clarissimi Civis nostri Gregorii XV , in cujus Pontificatu Pater Dominicus a Jesu Maria Romam detulit Effigiem Beatæ Virginis miraculis celeberrimam, quæ in Victoriæ Templo collocata fuit (1).

6. Die Dominico insequenti ante Ferias secundam , tertiam , et quartam , quibus Rogationes celebrantur , eadem Sacra Effigies ad plures Ecclesias , ac potissimum Monialium deportatur. Nihil novi super hoc statuimus ; dissimulare tamen haud possumus , quod Nos ipsi perspeximus , et plures etiam pietate insignes Viri advertent , nempe Sacram Effigiem eodem die Dominico sine ullo ordine , ac dignitate circumferri , ita ut confusa Militum turba potius , quam pia Fidelium multitudo illam prosequi videatur. Quamobrem pro muneris nostri ratione modum aliquem , certamque normam statuendam judicavimus.

7. Deprehendimus malum ejusmodi non quidem a pietate , sed a necessitate quadam dimanare. Etenim fieri nullo modo potest , ut iidem semper viri ab aurora usque ad Vesperas ordinem integre servare possint , piosque cantus exsolvere. Itaque peritos accivimus , quorum consilio deliberavimus , Sodalitiis , quæ Sacram Effigiem die Dominico comitari debent , horam , certumque locum decernere , quo convenient , ut hoc pium munus aggrediantur ; et locum insuper , ubi munus idem absolvant : Rationem habebimus itineris , cujus descriptio ad Supplicationem recte ordinandam typis evulgabitur. Hoc enim pacto , si Sodalitia sibi invicem subrogentur , pietas facilius conservabitur , et Laudes Beatæ

(1) P. Quarti , de Processionibus punct. 5.

Virginis , dum solemnibus pompa peragitur , commodè recitari poterunt.

8. Igitur hoc anno, et in posterum Sodalitiis omnibus, quæ Supplicationi adesse consueverunt, ex nostra Cancellaria scripto indicabitur locus , ac tempus , quo singula Beatæ Virginis Effigiem comitari debeant , et etiam locus designabitur , ubi reliquis advenientibus locum concedant ; singulis Sodalitiis , ut jussa faciant , omnino præcipimus. Hortamur autem summopere Fideles ipsis Sodalitatibus adscitos, ut frequentes conveniant , ne in hac Supplicatione (quod superioribus annis semper contigit) illud indignum Civium oculis subjiciatur , ut videlicet vexillum præferri videant , et nullos inde , vel perpaucos Sodales , qui ipsum sequuntur. Nos centum dies Indulgentiarum impertimur omnibus Sodalibus , qui Supplicationi intersint, ut ad pium munus obeundum studiosius incitentur. Easdem Indulgentias elargimur iis, qui , licet in ipsa Sodalitia cooptati non sint , tamen , Præfectorum consensu , Sodalium habitum induant , et solemne pompam cum reliquis comitentur. Hortamur omnes vehementer , ut ordinati , modestique incedant, ac ne vanos sermones intermisceant : *Est sane* (inquit Theophilus Raynaudus) (1) *manifesta dehonestatio Dei , et incogitantia finis , ob quem Processio instituitur , sic fabulari. Non ita Hebræi illi , qui Urbem Hierichuntinam ritu, procedentium religiose, adibant. Silententes enim, et attentis, ac venerabundi procedebant. Quod exemplum æmulati inter Christianos pii quoque jam olim , nisi canendum esset , exactissime silentium servarunt, in Dei placationem intenti. Quoniam vero preces huic piæ Supplicationi non solum aptissime conveniunt , sed intempestivos etiam sermones impediunt ; Sodales omnes , dum pompam sequuntur , Rosarium Beatæ Virginis , aut Litanias , vel Officium ejusdem*

(1) Lib. 35 , pag. 204.

Virginis alterno cantu recitabunt , cum præsertim eo die in privatis ipsorum Sacellis idem Officium prætermittatur.

9. Paucis abhinc annis prava consuetudo obtinuit , ut eodem die Dominico privatum Sacrum, vix peracta media nocte , celebretur in Templo Monialium Sancti Mathiæ, ob eam scilicet causam, ut Sacrificium conficiatur priusquam Sacra Effigies ab eo loco recedat. Cum in eandem Ecclesiam Sacra Effigies ipso mane refertur , si Sacrum solemne indicatur , non semel accidit , ut ad vigesimam primam horam absolutum non fuerit, cum meridiei tempus hora decima sexta haberetur. Idem evenit in Festo Ascensionis , cum Sacra Effigies in Templum S. Lucæ positum in monte Guardix restituitur ; tunc enim Sacra fieri valde ante auroram, ac post meridiem consueverunt. Aliter se res habet , cum Die Dominico privatum Missæ Sacrificium coram Cardinali Legato , Nobis ipsis , ac Urbis Magistratu peragitur; aliter quoque est, cum Feriis secunda , tertia , et quarta, quibus Rogationes incidunt, solemni ritu Sacrum conficitur in iis Ecclesiis , ad quas Sacra Effigies circumducitur ; Pietas enim Cardinalis Legati pastorem nostram sollicitudinem magnopere adjuvat, ut præscriptis temporibus Sacerdotes rem Divinam operentur.

10. Quare , ut hic pravus usus de medio auferatur , qui Ecclesiasticis institutis , ac Tridentinæ Synodo contrarius omnino est , non modo auctoritate nostra, sed etiam , ut morem geramus voluntati Summi Pontificis , quam die 20 Martii hujus anni Sacra Concilii Congregatio Nobis declaravit , præcipimus Sacrum privatum , aut solemne die Dominico , et in Festo Ascensionis in Templis S. Mathiæ , aut S. Lucæ , aut quibusvis aliis nullum fieri , nisi iis tantum horis , quæ inferius adnotantur. Hoc autem Decreto quemcumque Sacerdotem Regularem , aut Sæcularem complectimur , etiam Ordinis Sancti Dominici, qui cum præsent Monasteriis Sancti

Mathiæ, ac Sancti Lucæ, importunis aliorum studiis impulsu Sacra privatim facere, aut solemni etiam ritu extra designatum tempus cogebantur : Qui jussis ejusmodi parere detrectaverint, poenæ suspensionis obnoxios *ipso facto* eos declaramus, aliisque etiam gravioribus plectemus.

11. Illud tamen monendum ducimus, hæc a Nobis eo consilio proposita non esse, ut impedimentum afferamus, ne Sacra Effigies ad Ecclesias Monialium deferatur die Dominico, et in Festo Ascensionis juxta arbitrium illius, qui Mortis Sodalitio præsidet, aut ne Sacra fiant in Templis Monialium S. Mathiæ, et S. Lucæ eodem die Dominico, et insequenti Feria quinta; licet pia Supplicatio in eadem Templa nondum pervenerit; Illud solum decernimus, ne extra præscriptas horas Sacra privatim, aut solemniter peragantur in qualibet Ecclesia, in quam Sacra Effigies deportatur, et hac ratione Ecclesias etiam S. Mathiæ, ac S. Lucæ comprehendimus. Neque probare possumus, quod in medium afferri solet, Solemnem Pompam die Dominico ante auroram a Templo S. Mathiæ inchoari, ut consuetum viæ spatium integre conficiat; ideoque Missæ Sacrificium ante auroram pariter indicendum. Nam illud primum omittimus breviori spatio Pompam ejusmodi definiri posse. Certissimum vero est a nullo Rituali constitui, ut Sacrum necessario præponi debeat, cum Beatæ Virgini piæ Supplicationes instituuntur. Neque illud magni ponderis habendum est, quod adduci solet, peracta nempe Supplicatione solemnem cum cantu Missam celebrandam: nulla quippe necessitas id postulat; nam licet die Dominico eidem Pompæ finis imponatur in Templo S. Mathiæ, die autem Festo Ascensionis in Templo S. Lucæ, quod longe post meridiem evenire consuevit; tamen nulla ex hoc necessitas dimanat, ut horis indebitis Sacrum fieri liceat. Etenim, si gravis causa intercedat, (veluti cum agitur de negligendis Ecclesiasticis legibus, ac Rubricis) tunc arbitrio

Episcopi relinquatur interdicere, ne post Supplicationes res Divina conficiatur : *Processiones* (ita legitur in Rituali Romano, tit. de Processionibus) *prius fieri debent, deinde Missa solemniter celebrari, nisi aliter interdum ob gravem causam Ordinario, vel Clero videatur.* Postremo suaderi nullo modo potest, Sacrum, quod tunc agitur die Dominico, vel Feria quinta, pro illis fieri, qui sacram Pompam comitati fuerint, qui sane omnes, cum vix eadem Pompa Templum attigit S. Mathiæ, aut S. Lucæ, domum se recipiunt.

Subjicimus hic jussa Pontificis, de quibus superius dictum est, ne quis fortasse nullam ipsorum scientiam se habuisse contendat.

EMINENTISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE OBSERVANDISSIME.

Cum ad aures Sanctissimi Domini Nostri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia Vestra istius Bononiensis Ecclesiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepsisse abusum, ut occasione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a Sancto Luca, uti præfertur, depicta, ab Ecclesia Sancti Mathiæ, Religiosarum Ordinis Sancti Dominici ad alias plures Monialium Ecclesias die Dominica ante Ascensionem, servato Processionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priusquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Missa lecta coram ipsa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie transactis horis, nimirum postquam dicta Sacra Imago ad ipsam Sancti Mathiæ Ecclesiam relata est, alia ibidem Missa solemniter canatur; Sanctissimus Pater, qui non sine gravi animi sui offensione, Ecclesiæ præceptum, ejusque Rubricas de tempore celebrandi Missas salubriter constitutas tanta horarum perturbatione violari, accepit, has ad Eminentiam Vestram jussit Litteras dari, quibus significetur, Sanctitatis Suæ mentem esse, ut enuntiatus abusus penitus eliminetur, utque in hunc finem Eminentia Vestra nedum ea, qua pollet, Ordinaria auctoritate, juxta præscriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto *De observ. et evit. in celebrat. Miss.* locorum Ordinarios, ut Edicto, et pœnis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis, horis celebrent, verum etiam facultate sibi ab eadem Sanctitate Sua, quatenus opus sit, specialiter delegata man-

det , promulgari Edictum , quo sub pœna suspensionis *a Divinis* ipso facto incurrenda , aliisque etiam gravioribus arbitrio Eminentiae Vestrae decernendis , districte prohibeatur omnibus , et singulis Sacerdotibus tam Sæcularibus , quam Regularibus , et præsertim Fratribus Ordinis Prædicatorum , ne quisquam eorum in præfata Ecclesia S. Mathiæ Missam ullam sive lectam , sive cum cantu , præterquam debitis horis , audeat præmissa die Dominica , vel alia quacumque celebrare. Id itaque , de Mandato ejusdem Sanctissimi Domini Nostri , Eminentiae Vestrae significo , ut ejus menti se conformare dignetur : ejusque manus humillime deosculor.

Romæ, 20 Martii 1737.

Eminentiae vestrae

Humillimus, et Addictissimus Servus

A. Card. Gentili, pro Eminentiss. Præfecto.

C. A. Archiep. Philippen. Secret.

Hæc ita perspicua sunt , ut nulla interpretatione indigeant. In ipsis mentio habetur de Tridentina Synodo , ac de Rubricis Ecclesiae ; nam Sessione 22, in Decreto *de observandis, et evitandis in celebratione Missæ*, hæc mandantur Episcopis : *Edicto , et pœnis propositis caveant , ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent.* Quo sane Decreto abrogantur privilegia omnia , quæ ante Tridentinum Concilium concessa fuerunt , ut horis indebitis rem Divinam facere liceret : *Ante diem , et horis indebitis celebrare nulli liceat, etiam vigore Privilegiorum a Sede Apostolica ante Concilium Tridentinum concessorum* : uti Gallemartius advertit , quod etiam Sacrae Congregationis sententiis est consentaneum. In Rubricis autem Missalis id præcipitur. *Missa privata saltem post Matutinum, et Laudes quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Illud pariter adjungitur in Litteris Pontificis, in potestate nostra ordinaria positum esse , ut Missarum celebrationes extra præscriptum tempus interdiciamus ; censuras , ac poenas arbitrio nostro

decernentes, tum in Sæculares Presbyteros, tum in Regulares, quos etiam comprehendi in Decreto Tridentini Concilii (1), quod modo exposuimus, Sacra Congregatio declaravit (2). Neque huic ordinariæ potestati quidquam adversatur Titulus Apostolicæ delegationis, qui in eodem Decreto Concilii superadditur. Nam certissimum est, quod tradit his verbis Cabassutius (3): *Pleraque enim Jure ordinario poterant, quibus superadditus est titulus Apostolicæ Delegationis, qui titulus non officit eorum Juri ordinario; sed operatur, ut facilius, et cum debita veneratione illis obtemperetur, præsertim ex eorum parte, qui prætenderent ipsorum ordinariam potestatem minuere, aut in controversiam revocare, aut ab ea se subtrahere.* Deinde plures alios ejusdem sententiæ Scriptores commemorat. Tandem Pontifex suam addit auctoritatem, si opus sit, quam supremam cum nostra Ordinaria libentissime conjungimus.

12. Illud tantum superest, ut debitas ad celebrandum horas explicemus. Aliam Institutionem promulgavimus die prima Decembris anno 1752, quæ post Kalendarium excusa est. In ipsa tertiam horæ partem ante auroram pro inchoandis Missis, exemplo Romanæ Urbis, statuimus; absolvendas vero jussimus, cum tertia pars horæ post meridiem effluerit. Post idem Kalendarium imprimi curavimus tabellam, quæ surgentis auroræ initium, ac meridiei tempus indicaret: Nihil novi sancimus circa tempus ad inchoandas Missas superius designatum; sed nullum ante id tempus fieri Sacrum præcipimus, et pœna Suspensionis *ipso facto* illigatos eos enuntiamus, qui parere recusaverint: eandem pœnam illis indicimus, qui Sacrum facientes post meridiem, constitutos antea limites prætergressi fuerint. Attamen vitæ ratio-

(1) Sess. 22, de obs. et evit. in celeb. Missæ. — (2) Fagnanus c. Grave, n. 46, de Offic. Ordin. — (3) In Theor. et Praxi Juris Can. l. 4, c. 9, n. 5.

nem, quæ nunc invecta est, perpendentes, et præstantium quoque virorum auctoritatem, qui ob causam magnæ Celebritatis, tempus pro Sacris conficiendis protrahi posse existimant, loco præscripti temporis integram horam post meridiem subrogamus pro illis tantum Ecclesiis, in quibus Sacra Effigies opera Sancti Lucæ depicta exponitur, ac generatim in aliis pariter, ubi Celebritatis piæ causa Missa cum cantu peragitur. Si quis Regularis, aut Sæcularis Sacerdos hos terminos post meridiem excesserit, illum eidem Suspensionis poenæ subjectum declaramus. Nam eo spatio temporis elapso, nullum privatum, aut solemne Sacrum haberi volumus, illis quoque rationibus sublatis, quod Musici concentus longum tempus sibi postulaverint, vel Musici ipsi segnes ad Ecclesiam se contulerint.

INSTITUTIO LXIX.

De Sacra Supellectili Ecclesiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum esse a Sac. Canonibus; licere tamen interposita facultate Episcopi, et ob causas necessarias. Præfecti Monti Pietatis, et cæteri omnes monentur, ne Sacram Sepellectilem in pignus unquam accipiant.

1. **S**UMMI Pontificis jussu, die 5 Martii anno nuper elapso, Litteras evulgavimus, quibus hortati sumus Rectores Ecclesiarum, Locorum Piorum Sæcularium, ac Regularium hujus Diœcesis, ut argentea vasa superflua ad Monetariam ollicinam deferrent, et ea pariter, quæ pro solvendo ære alieno distrahenda necessario viderentur; illisque tot *loca Montium* oblata fuerunt, quæ pretium eorumdem vasorum adæquarent.

2. Res tamen non ita feliciter contigit, sed spem fefellit eventus, quod tamen nullam Nobis attulit molestiam. Illud quidem animum nostrum magnopere commovet, quod argentea Templorum vasa tum superflua, tum

necessaria , ex quibus honestus fructus comparari poterat , in *Monte Pietatis* libere deponantur , ubi numerata pecunia , solvendæque usuræ debitis temporibus conditione interposita , eadem vasa excipiuntur , ac retinentur , iis etiam legibus neglectis , quæ forent observandæ.

3. In statuto ejusdem Montis , cap. 44 , præcipitur , ne in pignora accipiantur , quæ furti suspicionem præ se ferant ; illique reddantur , qui certis documentis eadem pignora ad se pertinere ostendat , modo tamen integram pecuniam restituat , quam Montis Præsides furi persolverint , et reliquis expensis satisfecerit. Præsides ipsi die 28 Novembris anno 1680 sapienter decreverunt , ne Montis administri pro pignore res sacras , vel benedictas caperent , inter quas Calices , Patenas , Ostensoria , Pyxides , Casulas , Tunicellas , et Pluvialia adnumeraverunt.

4. Jure quidem suspicamur hoc Decretum non semel violatum. Nam invisentes quasdam Ecclesias , nonnullos deesse Calices advertimus , quos Monti Pietatis datos pignori deprehendimus. Insuper querimonias sæpius ad Nos detulerunt , qui Parochiam aliquam consecuti sunt , aut Beneficium in publico Sacello erectum : Calices nempe Monti Pietatis traditos fuisse pignori ab iis , qui antea Parochiam , aut Beneficium obtinuerant. Imo nuper illud accidit , quod in totam Urbem late manavit , cum eidem Monti pignori data sunt Candelabra , Sacra Vasa , Thuribulum , et Pedum Abbatiale per fraudem illius , qui hæc omnia vel commodata acceperat , vel ut reficeret , vel ut ipsa expoliret. Tunc rationem , qua id eveniret , perscrutari voluimus , responsumque Nobis fuit , sacram ejusmodi Supellectilem non nisi fractam in pignus accipi consuevisse. Itaque ruptionem , ac detrimentum ejusdem Supellectilis Nos ipsi intueri vehementer expetivimus , fraudemque in eo implicitam apertissime cognovimus. Nam Thuribulum fractum appellabant , cujus pars superior ab inferiori distracta fuerat , cum qua prius per

catenulas jungebatur. Fractam pariter acerram judicabant, cui globulus argenteus in medio solum deerat. Cum Nobis hæc admirationem afferrent, accepimus parum difficultatis, ac religionis inesse, dum hæc argentea Supellex in pignus recipitur, si numeratam pecuniam reipsa pretio suo exæquarent, et constitutum fœnus solveretur ab iis, qui hæc argentea pignora ad Montem Pietatis afferebant.

5. Si cognita, perspectaque essent, quæ a Jure Civili, et Sacro præscribuntur; aut si legum ignari, atque imperiti a sapientibus consilium peterent, nunquam tam prava exempla contigissent. In primis certum plerumque est Cuius responsum (1): *Quod emptionem, venditionemque recipit, etiam pignorationem potest recipere*: et e contrario sapienter quoque tradit Martianus (2): *Eam rem, quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest, ut Divus Pius Saturnino rescripsit*. Itaque Supellex Ecclesiæ vendi nequit, nisi legitima causa interveniat, et Summi Pontificis consensus, cum de Supellectili valde pretiosa res agitur, aut saltem Episcopi facultas cum legitima causa, et Summi Pontificis, si opus fuerit, vel Episcopi saltem approbatio intercesserit.

6. In quarto Concilio Constantinopolitano, quod octavum locum inter Generalia obtinet, ac potissimum Can. 14 sic præcipitur (3): *Apostolicos, et Paternos Canones renovans Sancta hæc universalis Synodus definit, neminem prorsus Episcopum vendere, vel utcumque alienare Cimelia, et Vasa Sacrata*. Cimeliorum autem nomine pretiosam Supellectilem intelligi ex Pontificali ostenditur (4): *Sed et Vasa Sacrata vel Cimelia Sanctarum Dei*

(1) L. sed quoad res ff. de Pignoribus. — (2) L. Pupillus. § Eam rem ff. Quæ res pignori etc. — (3) Ex Collectione P. Labbe t. 8, pag. 4434. — (4) In vita Vitaliani Pontif.

Ecclesiarum tollentes. Du-Cangius quoque advertit (1) a venditione ad pignus rem transferri : *Nullus Presbyter præsumat Calicem, vel Patenam, vel Vestimentum Sacerdotale, aut Librum Ecclesiasticum Tabernario, vel Negotiatori, aut cuilibet Laico, vel fæminæ in vadium dare*. Hoc loco pro *Vadio*, quod sane idem est, ac *Vadimonium*, pignora intelliguntur, uti declarat sapienter Hoffmannus (2).

7. Jus tamen Pontificium justam ob causam Supellectilem vendi, ac pignori dari permittit (3) : *Excepta causa olim ab antiquis Canonibus ordinata*; Capite autem primo de pignoribus hæc habentur : *Nisi justissima necessitate urgente*. Hinc absque ulla facultate pretiosa Ecclesiæ Supellex vendi poterat, ac pignorari, ut egeni alerentur, vel ut Captivi pristinam sibi libertatem compararent (4). Attamen, cum prava sagacitas hominum hæc sanctissima Instituta labefactaret, et cum ipsa experientia compertum esset, justam ejusmodi causam temere, et inconsulto dijudicari pro alienanda, aut pignori tradenda Ecclesiæ Supellectili; Paulus II (5) id fieri in posterum prohibuit, nisi prius legitima causa per Sedem Apostolicam probaretur : *Pretiosa mobilia Deo dicata etc.* ac paulo post : *Omnium rerum, et bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam etc.*

8. Cum vero Regulares aliqui, peculiaribus Ordinis sui privilegiis adducti, sine Pontificis auctoritate Ecclesiæ Supellectilem a se pignorari, vendique posse contenderent, Urbanus VIII die 7 Septembris anno 1624 consilio Sac. Congregationis Concilii, quæcumque abrogavit pri-

(1) In celebri Glossario ad verbum *Cimelia*, et *Cimilia*: et cap. 4, de Pignorib. in Decretal. Gregorii IX. — (2) In Lexico universali ad verbum *Vadium*. — (3) Allato Canone 45. Concil. Constantinopol. — (4) In Can. Aurum. 42, quæst. 2, etc. — (5) In Decret quæ incipit *Ambitosæ* de Extravag. commun. de reb. Eccles. non alien.

vilegia , ac suo Decreto illos etiam Regularium Ordines nominavit , qui expresse nominandi sunt , ut Decretis subjiciantur : *Omniū rerum* (de bonis agitur omnium Regularium, qui in Europa versantur) *et bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur etc. absque ipsius Congregationis licentia in scriptis, et gratis concedenda.* Cum Nos ipsi Secretarii munus gereremus ejusdem Sacræ Congregationis Concilii , Patres Reformati ex Familia S. Francisci citra Montes questi sunt varias a Syndicis suis fraudes committi , cum vendi , aut alienari deberent bona sibi relicta *ex dispositione Juris*, ideoque sine Apostolicæ Sedis facultate , uti Fagnanus expendit (1). Quamobrem die 18 Martii anno 1719 peti- tum fuit : *An , et quale temperamentum sit capiendum in casu : et Sacra Congregatio his verbis respondit : Quoad mobilia Ecclesiæ incorporata , esse necessarium beneplacitum Apostolicum ; quo vero ad omnes alias res , non posse Syndicos procedere ad venditionem , nisi prævia Edictorum affixione , ut venditio fiat majori oblatori.*

9. Allatum Decretum Urbani VIII plures commemo- rant, ac præsertim Donatus (2), insertumque est Consti- tutionibus , ac Decretis Pontificum , quæ jussu Clemen- tis XI anno 1716 in unum congesta, ac promulgata Romæ fuerunt , ut Regulares ea facilius ante oculos haberent , quæ pro recta Ordinum administratione a Sede Aposto- lica sancita gravissime sunt. Ex his omnibus aperte constat neque alienari , neque in pignus tradi posse pretiosam Supellectilem Ecclesiarum Sæcularium , ac Regularium, Sodalitatum , et cujuslibet Loci Pii , nempe argentea, vel aurea vasa, Calices, Patenas, Ostensoria, Pyxides , Lampades , argentea Candelabra , Ampullas , consecrata Vasa , Aspersoria , Thuribula , quæ inter

(1) Cap. Nulli, n. 27 et 28 , de rebus Eccles. non alien. — (2) In Praxi Rerum Regul. tom. 4., n. 14, q. 2.

pretiosam Supellectilem adnumerantur (1), licet vasa, quæ consecrationem requirunt, nondum sacrata fuerint, vel aliqua ex ipsis sacrari nunquam debeant. Nam illud potissimum alienationem eorundem vasorum impedit, quod ipsa ad Ecclesiam, aut Pium Locum pertineant (2). Constat, inquam, nihil ex his omnibus vendi, aut pignori posse, nisi legitima causa Pontificis auctoritate, iudicioque probetur, aut facultas nostra prius obtenta fuerit, cum de rebus inferioris pretii agendum est. Quippe neque Pauli II Decretum, quod incipit *Ambitosæ*, neque ulla alia Canonica sanctio jus Episcoporum immittit, quod ex Canone *Terrulas* 12, quæst. 2 desumitur. Ita Fagnanus Sacræ Congregationis sentiis adductus testatur (3): Regulares, qui privilegio Canonis *Terrulas* uti volunt, eandem a Nobis facultatem omnino petere debent, si illam a Sede Apostolica non obtinuerint, vel necessarium minime existiment ad Pontificem confugere, cum de tenui pretio res agatur. Id non semel a Sacris Congregationibus constitutum fuit (4).

10. Qui violaverit Decretum Pauli II, quod modo commemoravimus: *Et tam qui alienat, quam is qui alienatas res, et bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat*. Summus Pontifex tantum ab hac excommunicatione dissolvere reum potest, uti Tridentina Synodus decernit (5), quod etiam P. Thesaurus ostendit (6). Regulares autem, qui Decretum contemnant Urbani VIII, non tantum obnoxii sunt pœnis, quæ a Paulo II statuuntur, sed etiam suis muneribus ipso facto privantur, quod ex verbis ipsius Decreti clareprehenditur.

(1) Donat. Rer. Regul. tom. 4, tr. 14, q. 54. — (2) Azorius in Institut. Moralib. part. 3, lib. 7, c. 6, §. Quæres, an solum prohibeamur — (3) Cap. Nulli, num. 23, de rebus Eccles. non alienand. — (4) Monacellus in Formul. For. Ecclesiast. tom. 1, tit. 5, form. 15, n. 28. — (5) Sess. 22, c. 14, de Reform. — (6) De Pœnis Eccles. p. 2, c. 4, notab. 4.

11. Cum plurima, quæ Bononiæ contigisse diximus, Romæ pariter evenerint in deferendis ad Montem Pietatis Sacris Vasis, et pretiosa Ecclesiarum Supellectili, magno studio expetivimus, qua ratione corruptelis ejusmodi consultum fuerit. Accepimus igitur constitutum esse, ne Montis Administri Sacra Vasa, aut Supellectilem Ecclesiæ in pignus acciperent, sive integra forent, sive fracta, nisi facultas expressa Congregationis, quæ *Sac. Visitationis* dicitur, in medium proferretur. Hoc admoniti exemplo indicimus Administris Montium Pietatis, cum in Urbe, tum in Diœcesi universa, cæterisque omnibus, qui ad recipienda pignora designati sunt, ne pecuniam commodent, ac ne in pignus capiant sacram Supellectilem Ecclesiarum Sæcularium aut Regularium, Sodalitatum, et Locorum Piorum absque facultate nostra, seu Vicarii nostri Generalis, (si pretium Supellectilis facultatem nostram nequaquam exsuperet) quæ scripto concedetur, postquam causæ, et pignoris necessitas cognita fuerit, utrum scilicet Curatores Locorum Piorum id temere faciant, ut rei familiaris angustiam sublevent, an vero pro Locorum eorundem gravi necessitate, quæ nulla alia ratione depelli possit, juxta Caput *Præsentium, de Pignoribus*. Insuper, licet Sedis Apostolicæ facultas comparata fuerit, nihil Sacri in pignus accipiatur, nisi prius Nos ipsi, aut Vicarius Generalis rem totam cognoverit, quod scripto obsignato constare debet. Etenim cum Nobis Decreta Pontificis commendentur, ut executioni mandari queant *in forma commissaria*, ut aiunt, ideo perpendere debemus, an veritati consentaneæ sint causæ, quæ Pontifici propositæ fuerunt. Item declaramus id omnino perficiendum esse, sive de Vasis argenteis, sive de pretiosa Supellectili res agatur, sive integra illa sint, sive perfracta; ita tamen, ut sacra Supellex ad Pia Loca pertinens dignoscatur. Nihil etiam interest, an stemma incisum appareat, vel deletum fuerit. Nam inter sacra Vasa, et pretiosam Ecclesiarum Supelle-

ctilem, et inter privatos Civium apparatus tam magnum formæ discrimen interponitur, ut ipsa facile sine ullo stemmate distinguantur. Itaque notum facimus Montium Administris, qui pignora ejusmodi capient absque facultate, quam exposuimus, ipsos excommunicationi subjici, quæ Summo Pontifici reservatur absolvenda, si nempe ea pignora accipiantur, quæ absque Sedis Apostolicæ facultate sumi nequeunt: si vero pignora fuerint inferioris pretii, quæ consensum nostrum necessario requirunt, eam excommunicationem subibunt, quæ a Nobis solum remitti potest. Illud autem certissimum erit, quæcumque sit pignorum conditio, ac pretium, munere suo spoliandos, qui huic mandato non paruerint, sive in Civitate, sive in Diœcesi excipiendis pignoribus præpositi fuerint.

12. Satis perspectum habemus pietatis studium, quo Præsides Montis ejusmodi in Civitate, ac Diœcesi præditi sunt; hinc pro certo ducimus operam daturos, ne ipsorum Ministri nostra hæc Decreta contemnant, quæ divino, humanoque Juri innituntur. Nullam adhuc suspicionis causam merito habuimus, ne aliquid furto, vel fraude comparatum Montis Administri scienter pro pignore admiserint. Idem in posterum futurum confidimus, ac prope certum tenemus illorum probitate adducti, qui hoc munere nunc funguntur. Cum tamen anceps, dubiumque sit, quid diuturnitate temporis accidere possit, magnopere commendamus, ac probamus ea, quæ Capite undecimo Statuti Montis Pietatis continentur, videlicet: *Præcipitur Custodibus Supellectilis, et Capsæ omnem curam, studiumque impendere, ne aliquid furto sublatum in pignus accipiant, cujus rei obsides ipsorum animas ante Supremum Dei Tribunal constituimus; Eodem loco indicitur, ut cognito rei subreptæ Domino, depositum pignus ipsi restituatur: Postquam tamen pecuniam datam mutuam, expensas, et Ministrorum stibendia Monti persolverit. Verum præter hæc aliquid*

gravioris momenti a legibus decernitur (1); Nam qui aliquid furto ablatum in pignus consulto ceperit, licet Principis auctoritate in eo munere versetur, ad subeundam Corporis pœnam damnatur, pignusque legitimo Domino reddendum, qui vacuus, et immunis quacumque expensa judicatur. Quamvis autem pro statuenda Corporis pœna demonstrari debeat, furtivum pignus a Ministro cognitum apertissime fuisse; tamen indicia, et conjecturæ sufficiunt, ut adigatur pignus abreptum Domino restituere sine ullo ipsius incommodo, vel impensa, quemadmodum Raynaldus ostendit (2).

INSTITUTIO LXX.

De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad associanda mortuorum Cadavera. Quo pacto Sodales a suis Oratoriis proficisci debeant, ut se ad Parochias conferant. Quisnam designare debeat vias, per quas Cadaver efferendum sit, et quis eligere Sacerdotes, si ipsos acciri oporteat.

1. CUM Parochias, ac Sodalitia hujus Civitatis invisimus, causas aliquas dissidiorum inter Parochos, ac Sodalitia deprehendimus.

2. Ac primum queruntur Parochi, Sodales ipsos, qui ad deducenda funera vocantur, inordinatos ad Ecclesiam confluere, usitatis vestibus indutos, quas ibi deponunt, ut Sodalitii indumenta suscipiant. Ipsos plerumque segnes, ac tardos accedere, ita ut Parochus, dum illos opperitur, plurimum temporis inutiliter conterere debeat. Quod si Defunctus inter Sodales adscitus fuerit, licet Sacerdotis dignitate præditus, Feretrum ipsi deferre contendunt, quamvis ad pium munus obeundum se paratos alii Sacerdotes offerant. Tandem vias ipsi

(1) L. in civilem C. de Furtis. — (2) In observat. Crimin. l. 2, c. 44, § 49, a num. 4 ad num. 20.

designant , per quas incedat funebris Pompa , et Parochi voluntatem , si forte contraria sit , parvi faciendam existimant.

5. Sodales autem hæc Parochis objiciunt , quoties aliqua Sodalitas inducitur , ut Defunctos ad sepulchrum comitetur , statim decem Sacerdotes accersiri juxta Decretum, quod Martinellius Vicarius Generalis hujus Urbis anno 1696 die prima Augusti promulgavit, ac deinde die 7 Augusti ejusdem anni confirmavit ; stipendium vero , quod iis Sacerdotibus de more confertur , impedimento esse , ne pro Sodalitiis invitandis novæ impensæ statuuntur.

4. Porro hæc dissidia finem haberent , si Decreta a Jure communi, vel etiam constituta a Cardinali Gabriele Palæotto pro felici hujus Diœcesis administratione servarentur.

5. Nam Sodales , qui vocantur ad efferendos Defunctos, si legibus Juris communis parere velint, ordinati debent progredi ex Sacello, seu peculiari ipsorum Ecclesia , atque ita Sodalitii vestibis superinduti ad Parochiam se conferre , ut ibi præsto sint hora præscripta , quemadmodum Regulares facere consueverunt , qui ordine procedunt ab Ecclesia , seu Monasterio ad Parochiam , quoties aliquam funebrem Pompam prosecui rogantur (1).

6. Cardinalis autem Palæottus, cum de Funeribus ageret, hæc sancivit (2) : *Laici Laicos portent , Clerici Clericos ; similiterque Sacerdotes tantummodo a Sacerdotibus efferantur ; hocque charitatis munere unusquisque libenter, et in charitate Christi Domini fungatur.* Neque Sodales id sibi tantum tribuere possunt , cum Defunctus efferendus eidem Sodalitio adscriptus fuerit, nisi ipse inter Laicos adnumeretur , quod ex Actis Mediolanensis

(1) Bassus Ep. Ananiæ de Sodalitat. q. 5. n. 40. — (2) In Archiep. parl. 3 , p. 188.

Ecclesiæ colligitur, quorum sententiam, et exempla semper idem Cardinalis secutus est (1) : *Mortuum, quovis etiam generis, gradus, dignitatisque nomine illustrem, Laicum Ecclesiastici Homines ne efferant; ne item inferioris Ordinis Clericum, qui in superiori Ordine constituti sunt: at vero Subdiaconum Subdiaconi, Diaconum Diaconi, et sic hoc ordine cæteri, nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris Ordinis hominibus efferrî etc. Laicum autem laicalis Ordinis homines; quod officium etiam, qui Laici piæ alicui Confraternitati adscripti sunt, præstare poterunt.*

7. Ex communi Jure Parochus viam pro funebri Pompa decernere debet, quæ brevior eligi solet. Quartus his verbis quæstionem exponit (2) : *Ad quem pertineat dirigere Processiones funerales; Deinde hoc pacto respondet: Respondeo, et dico primo, hoc munus congregata Processione, pertinere ad Parochum. Quare potest Parochus ordinare, per quam viam sit incedendum, et deferendum corpus ad Ecclesiam Sepulturæ, etiam quando in Ecclesia Regularium tumulandum est, etc. et notandum est, Processionem funeralem dirigi debere recto tramite, et breviori via e domo, unde levatur corpus defuncti, ad Ecclesiam, in qua tumulari debet.*

8. Postremo Decretum Martinelli, quod inhæret præscriptis in Archiepiscopali Bononiensi per Cardinalem Gabrielem Palæottum confecto : *Inhærendo etiam respective dispositis in Archiepiscopali Bononiensi; in quo quidem Archiepiscopali hæc leguntur (3) : Cum ex Consortiis (res est de Consortio Metropolitanæ S. Petri, aut Collegiæ S. Petronii) nullus invitabitur, tunc Parochus invitabit decem ad summum Sacerdotes; si Consortium accedat, tunc sex Sacerdotes invitabit, Decretum, inquam, Martinelli hæc habet: Declaravit, quod*

(1) Part. 3, pag. 230, tom. 2. edit. Lugdun. — (2) In tr. de Processionibus, punct. 5, q. 5. — (3) Part. 3, page 18.

in Processionibus Funerum, in quibus sit aliqua Pompa funebris, sicut etiam in Funeribus Nobilium, in quibus interveniat ad associandum Cadaver Archiconfraternitas Sanctæ Mariæ de Vita, seu illa Sanctæ Mariæ de Morte, seu aliqua quæcumque Confraternitas, licitum sit Parocho Defuncti sumptibus illius Hæredum eligere decem Sacerdotes, qui simul cum eodem Parocho sub Cruce Parochiali associant Cadaver ad sepulturam; in aliis vero Funerum Processionibus minus solemnibus eligantur ab eodem Parocho sex Sacerdotes, et etiam pauciores juxta statum, et conditionem Defuncti, quibus ab hæredibus solita eleemosyna tribuatur, et ita inviolabiliter observari mandavit.

9. Quamobrem, ut corruptelis omnibus, quas antea memoravimus, aditus occludatur, Sodalibus hujus Civitatis indicimus, quoties funebrem Pompam comitari debeant, ut ordinati, et Sodalitii insignibus induti ab Ecclesia sua, vel Sacello procedant; ad Parochiam constituta hora conveniant, ac ne postulent feretrum Defuncti Sodalibus efferre, si Ecclesiasticus fuerit, nec desint Ecclesiastici, qui hoc munere perfungi velint, quamvis in ipsorum Sodalitia cooptati non sint; ac postremo, ne sibi arrogent vias decernere, quibus funebris Pompa ducatur, quod omnino Parochi arbitrio relinquendum est. Ipse rem totam statuet cum illo, qui Defunctis effereendis præpositus est. Si qui Sodales hæc jussa facere prætermiserint, ipsi interdicemus in Funeribus associare Cadavera, quamvis ab hæredibus invitentur: verum Sodalibus S. Peregrini, qui nudis pedibus certis anni temporibus incedunt, permittimus, ut tunc aliquem locum Parochiæ magis proximum eligant, ut ibi Sodalitatis indumentum suscipiant. Parochiæ tamen Ecclesiam ordinati ingrediantur, ut reliquis Sodalitiis propositum fuit; nisi forte sequi velint exemplum Venerabilis Sodalitii, quod a S. Stigmatibus Romæ nuncupatur. Ipsius namque Sodales ob generis nobilitatem, ac digni-

tatem magna ex parte præstantes , nudis semper pedibus , ac velato capite per Urbem incedentes , quæ Porticibus caret , singulis fere diebus indicta funebri Pompa , atque ordine propria ab Ecclesia progrediuntur.

10. Tandem juxta Decretum Martinelli, in Funeribus Nobilium , quos aliquod Sodalitium ad Sepulchrum prosequitur , decem Sacerdotes a Parocho sumptibus hæredum acciri mandamus. Idem decernimus in Funeribus ignobilium , cum ipsa Funera aliqua Pompa ducuntur. Tunc autem Pompam aliquam fieri statuimus in Defuncto ignobili deferendo , cum duo Sodalitia interveniunt , vel unum tantum cum aliquo Consortio , aut Coetu Regularium accersitur. Nunquam aliter decem Sacerdotes ad associandum Cadaver rogentur , nisi hæredum consensus intercedat ; sed sex , aut quatuor , vel duo pro Defuncti conditione eligantur. Si quis Parochus aliquid ex his , quæ præcipiuntur , contempserit , facultate carebit eosdem Sacerdotes deligendi , quam tunc Vicario nostro Generali tribuendam constituimus.

INSTITUTIO LXXI.

De Habitu Clericali : Vestem oblongam Clericis aptissime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc sibi vestem assumpserint. De corruptelis , quæ novam formam , et colores vestibus Clericorum tribuerunt. Soli Episcopo facultatem inesse , ut in sua Diœcesi Clericalem habitum decernat ; Ipsius forma , et color indicitur.

1. **Q**UAMVIS illud nonnulli affirmaverint , quod S. Bernardus commemorat (1) : *Num de vestibus cura est Deo , et non magis de moribus ?* et illud etiam communi proverbio usurpetur : *Habitus non facit Monachum* ; tamen Ecclesia singulare studium semper impen-

(1) De Consideratione ad Eug. III , l. 3 , c. 5.

dit, ut Clerici vestes dignitati suæ consentaneas eligerent non modo in Civitate, sed etiam, cum iter aliquod susciperent (1): *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat neque Civitate degens, neque iter ingrediens; sed utatur vestibus, quæ iis, qui in Clerum relati sunt, attributæ fuere.* Hæc lex vetustissimi Trullani Concilii Gratiani decreto inserta fuit iis fere verbis, quæ modo retulimus (2), ob eam potissimum rationem, quam S. Bernardus oculis subjicit (3): *At forma hæc vestium deformitatis mentium, et morum indicium est. Quid sibi vult, quod Clerici aliud esse, aliud videri volunt? Id quidem minus castum, minusque sincerum; nempe habitu milites, quæstu Clericos, actu neutrum exhibent; nam neque pugnant ut milites, neque ut Clerici evangelizant.* Eandem sententiam Patres Tridentini Concilii his verbis approbant (4): *Quia vero, etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen, Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant etc.*

2. Cum primum Dei beneficio, ac Sedis Apostolicæ munere, hujus Ecclesiæ cura Nobis delata fuit, imperiti rerum Ecclesiasticarum adeo non eramus, ut Nos lateret vestem oblongam, et ad pedes usque defluentem Clericis unice convenire, eamque consuetudinem, ac disciplinam tunc inductam fuisse, cum laici post annum 1500, depositis longis vestibus, breviores sumpserunt: *De veste oblonga:* (ait Thomassinus) (5) *frequens in his sermo (nempe in Conciliis illius ævi); propterea quod, cum circa annum Christi millesimum trecentessimum vulgus hominum laicorum longas abjecerit, et brevioribus impensius delectari cæperit vestibus; in hoc excubuit vigilantia Episcoporum, ut Clericos compesceret a*

(1) Canon 27.. — (2) Canon. secundo 24, q. 4. — (3) Loco superius allato. — (4) Sess. 14, c. 6, de Ref. — (5) De vet. et nova Eccles. discipl. part. 4, l. 2 c. 54, n. 6.

laicorum imitatione, et ad vestes eligendās adduceret consentaneas potius dignitati suæ, quam corporeæ discursationi accommodatas; Neque sane nostra mente exciderat, licet diuturno tempore longe a Patria vitam egerimus, hanc Civitatem porticibus ornatam esse, ideoque facilius, quam in aliis locis, Ecclesiasticos oblonga veste uti posse, quorum potissimum nullus tanto apparatu, ac pompa incedere ob dignitatis rationem cogitur, ut brevius indumentum adhibere iudicetur, ne incommodum, ac molestiam reliquis afferat, qui ipsum prosequi deberent, si oblonga veste uteretur.

3. Non ignorabamus Clericis Mediolanensis Ecclesiæ, cui hæc nostra Ecclesia tanquam Suffraganea olim iungebatur, eam legem indictam fuisse, ut nunquam sine oblonga veste in publicum prodirent, Cognitum pariter Nobis erat, Clerum Comensem omnium Judicum sententiis damnatum fuisse, cum publico edicto, pro oblonga veste deferenda per Cardinalem Cleri illius Urbis Episcopum promulgato, parere recusaret (1). Illud quoque perspectum Nobis erat Sedis Apostolicæ auctoritate, maximoque studio defendi eos Episcopos, qui vestis oblongæ usum Ecclesiasticis præciperent (2).

4. Tandem ignotæ Nobis haud erant juris Canonici sanctiones de comis apposis, ac de circulis ex capillis confectis, et capiti aptatis, quod facile quisquis intelligere potest, si Dissertationem percurrat, quam Nos ipsi magno labore confecimus, et quæ typis excusa fuit in consueta pagella, quam S. Congregatio habita die 8 Augusti 1722 in lucem de more edidit. Si quidem in ea Congregatione probatum magna contentione fuit edictum ab Episcopo Melphitensi evulgatum, quo non solum Clerici Beneficio præditi, sed etiam cæteri Sacris Ordi-

(1) In causa Comensis Edicti, die 4 Aprilis anno 1693, lib. 43. Decret. Sacræ Congregat. Concilii p. 428. — (2) Monacellus in Formulario Legali lib. 4, tit. 5, formul. 9, num. 2, et tom. 4, in addit. tom. 4, tit. 5, formul. 9, n. 2.

nibus, vel prima tonsura initiati infra duos menses comas appositas deponere jubebantur; Nos tamen alio loco solum præcipimus (1), ne ullus Sacerdos ad Ecclesiam, vel Sacrum sine oblonga veste accederet, cum Sacrum facere, vel ad ipsum conficiendum se parare instituit. Item rem Divinam operari prohibuimus adhibitis oblongis vestibus, aut epitogiis, quæ a Sacrii Custodibus commodari solent. De comis autem apposis nihil novi sanximus, satis arbitantes esse ea, quæ super hac re per Cardinalem Jacobum Boncompagnum in sua Synodo præscripta fuerant.

5. Hæc nostra humanitas permovere omnes debuerat, qui aliqua doctrina, et honestatis laude præditi sunt, ut propositis limitibus continerentur. Sed quoniam iis virtutibus non omnes excellunt, ideo superiori tempore coloratam vestem non semel mane, et frequentius, peracto prandio, nonnulli induxerunt, qui absque pallio, retento solum collari, Sacerdotum insigni, et bacillum manibus gerentes urbem circumire cœperunt, pedibus conterentes Clericalem dignitatem, et observantiam, quæ Nobis, licet immerentibus, ob nostri muneris rationem præstanda est; parvi quoque facientes hujus Patriæ gloriam, quæ cum ignobili oppido hujus Diœcesis conferri non debet. Non omisimus illos accire, quos Nos ipsi, sive aliorum fidei testimonio delinquentes cognovimus, eosque pro hac libertate graviter objurgavimus. Cum tamen hæc corruptela latius in dies propagetur, eoque devenerit hominum temeritas, ut aliquis eadem vaste superindutus ad Metropolitanam accesserit cum nuper dies Festus Sancti Petri celebraretur, et Vesperæ solemnes coram Nobis agerentur; et idem contingerit die Dominico proxime elapso, cum in Parochia Sanctæ Mariæ Majoris pia Supplicatione indicta, magna-que populi frequentia Divina Eucharistia circumferretur,

(1) Institut. 34.

id amplius ferre taciti non possumus : quare non privatim ejusmodi pervicaces admonere , sed palam verba facere , et ea potissimum decernere , quæ modo subjiciuntur , constituimus.

6. In nostra solum potestate situm est formam indumenti Clericalis definire : *Juxta ipsius Episcopi ordinationem , et mandatum* (1) : Idem post Tridentinam Synodum in Concilio Mechliniensi statuitur : *Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit novitates , omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis Personis interdictus sit , a quo Episcopus abstinendum mandavit.* Primo igitur Clericis omnibus etiam prima Tonsura , et nullo Beneficio præditi , aliisque multo magis , qui Beneficia obtinent , et Sacris Ordinibus initiati sunt , præcipimus , ut Collare , qui Sacerdotibus tribuitur , et Coronam capitis , brevesque deferant capillos. Si comis appositis ob nostram facultatem utantur , nihil leve , aut inane in ipsis deprehendatur , et Corona appareat. Clericis enim operam , studiumque comis nutriendis dare non licet (2). Item discrimen inter Coronam , ac Tonsuram intercedit (3) , et utrasque Clericis gerendas Innocentius III his verbis indicit (4) : *Coronam , et Tonsuram habeant congruentem.*

7. Secundo , vestem oblongam , aut brevem , tibialia , femoralia nigri coloris adhibeant , de quo Cardinalis Baronius hæc tradit (5) : *Irrepsisse autem color niger in Clerum videtur , cum et Monachismus in nonnullis Ecclesiis a Clericis receptus est , et ex Monachis Episcopis creati sunt : et paulo ante explicans ea verba Sancti Hieronymi ad Nepotianum* (6) : *Vestes pullas æque devita , ut candidas , hæc habet : Cum igitur neque pullus , neque*

(1) Sess. 44 , cap. 6 , de Reform. — (2) Canone : Prohibere. Canone : Clerici ; et Canone : Non licet. dist. 23. — (3) Interpret. in cap. unicam de Clericis conjugatis in sexto. — (4) Cap. Clerici , de Vita , et Honest. Clericor. — (5) Anno Christi 393 , num. 48. (6) De Vita Clericorum.

candidus color Clericis congruere videretur , possumus intelligere castaneum colorem , necnon violaceum in Ecclesia Catholica antiquo usu receptum , retentumque usque hodie ab eis , qui Familiæ sunt Summi Pontificis , nec non ab Alumnis Romanæ Ecclesiæ Seminarii , et aliis , ut omittamus Episcopos , illis exceptis , qui ex Claustralium Ordinibus ad eam promoti sunt Dignitatem. Sanctus Carolus Borromæus in prima Provinciali Synodo ita statuit (1) : In omni vestitu color tantum niger adhibeatur ; Thomassinus autem (2) hæc scripta reliquit : Post Synodos Tridentinam , et Mediolanensem rara prohibitio rubei coloris , viridisque ; quod absolutissime jam et præciperetur nigra vestis , et in mores induceretur.

8. Tertio, vestem oblongam, seu Talarem præcipimus, quam Clericis aptissime convenire non solum constat ex iis, quæ modo commemoravimus, sed etiam ex Conciliis Provincialibus, ac Diœcesanis Italiæ, Pontificum Decretis, et Sacrarum Congregationum sententiis apertissime comprobatur, uti quisquis facile intelliget, si volumen secundum Theologiæ Moralis Genetti percurrat (3), aut ea perpendat, quæ Battistellus Fulginas Episcopus accurato studio congressit in appendicem suæ Synodi, quam in examen adduxit, et auctoritate probavit peculiaris Congregatio, cui Nos ipsi a Secretis delecti fuimus, cum Innocentius XIII Pontificatum obtineret (4).

9. Quarto, cum in primo Mediolanensi Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus celebravit, hæc legantur: *Verumtamen, si iter faciendum sit illis, (nempe Clericis) uti liceat habitu contractiore, et ad iter accommodato, sed simplici, et in quo honestas, et decorum Ordinis eluceat* : Item in secundo Concilio Diœcesano

(1) Part. 2, pag. 47. Actor. tom. 4. — (2) Loco superius allatorum. 6. — (3) Tract. 4, cap. 9, de Veste Talari. — (4) Pag. 472 et seqq

eiusdem Sancti Caroli : *Clericis iter habentibus, quamvis vestitu contractioni uti licebit, decentem tamen illum, atque ejusmodi esse oportet, ex quo, eos esse Ecclesiastici Ordinis homines, agnosci facile possit. Ideo Nos quoque hanc consuetudinem libenter permittimus, et eam pariter æquo animo feremus, quæ multo abhinc tempore invecata est, ut Clerici Minoribus, aut Majoribus Ordinibus initiati, sive aliquo Beneficio, sive nullo præditi sint, ut Sacerdotes, etiam cum pro suis privatis negotiis expediendis Urbem circumeunt, breviori vestitu utantur; non autem id concedimus, cum ad Ecclesiam pro Sacro peragendo se conferunt, uti paulo ante statuimus, iterumque confirmamus. Caveant etiam, ut idem vestitus exterior nigrum colorem, et decentem honestatem præ se ferat, ac ne ad latera nimis extendatur; ne interior tunica argento, vel auro exornetur, nec alii colores nigro intermisceantur; ne postremo levitatem illam admittant, ob quam candida subucula, aperta circa pectus tunica, profertur: nigrum pallium gerant, ut plurimi virtute præstantes Ecclesiastici solent, qui patientia nostra abuti nolunt; nec illorum exempla sibi imitanda proponant, de quibus S. Hieronymus tradit (1): *Tales cum videris, sponsos magis existimato, quam Clericos.**

40. Quinto, tolerantiam nostram ultra consuetos terminos proferentes, indulgemus pariter Clericis, ut sine pallio, bacillum manu gerentes deambulent in locis ab omni populi frequentia remotis, vel extra mœnia Civitatis: Item ut hyemis, vel pluviae tempore pallium violacei, sive alius modesti coloris adhibeant, modo tamen vestitus interior niger fuerit; ac postremo, si rus proficiscantur, vestitum ipsum, licet diversi coloris suscipiant, juxta eam formam, quam paulo ante exposuimus. Porro id conceditur, quod pulvis, ac cœnura

(1) In Epist. 22, ad Eustochium.

nigro colori plurimum adversantur. Quod si ruri Sacrum facere velint, nigri coloris vestitum induant necesse est (1), ut alias ostendimus.

11. Dum conficimus has Institutiones, non modo indicamus, quid faciendum existimemus, sed rationes etiam, ac fundamenta disciplinæ, quam in nostris Ecclesiasticis vehementer expetimus, ante oculos ponere contendimus. Quoniam vero hujusmodi Institutiones etiam in volumina rediguntur, optamus, ut de hac nostra agendi ratione universi judicium ferant; Jam profecto facili conjectura perspicimus patientiam nostram in iis rebus, quas superius enumeravimus, vehementer improbandam ab iis, qui Religionis ardenti studio ducuntur, et in Jure Canonico, ac Pontificum Decretis plene versantur; tamen hanc maculam a non exiguo hominum numero Nobis inferri patiemur, ne parum humani a Clero nostro charissimo judicemur; Sic etiam fiet, ut rationi omnino consentaneum videatur, si inviti quidem hæc nostra jussa detrectantes puniamus.

12. Ac vero cognitæ omnibus sunt pœnæ, quæ in illos decernuntur. Tridentina Synodus (2) Clementinam cunctandam: *De vita, et honestate Clericorum*, renovat, et post monitionem edicto peractam, si qui adhuc parere recusent, illos obnoxios suspensioni Ordinum, Officii, ac Beneficii et proventuum declarat; si vero in dies pervicacia augeatur, tunc Officia, ac Beneficia ipsis adimenda constituit. Sixtus V eosdem cunctis Dignitatibus, Canonicatibus, Beneficiis simplicibus, ac pensionibus *ipso facto* privatos decernit (3): *Sine ulla monitione, citatione, Judicis decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus*. Deinde suos quidem Familiares hac pœna liberavit, ac cæteros, quorum pensiones aureos sexaginta non excederent, et ob hanc causam quæstio

(1) Instit. 34. — (2) Sess. 44, c. 6, de Reform. — (3) In Const. quæ incipit: Cum Sacrosanctum 92, in Bullar. Rom. t. 2.

instituta fuit, utrum hæc secunda Constitutio, quæ primam temperabat, eos pariter complecteretur, qui ex suis Beneficiis proventum sexaginta aureis minorem perciperent: tamen Sac. Congregatio Concilii respondit, de pensionibus tantum rem haberi, non autem de Beneficiis, quæ primæ Constitutioni subjecta voluit, quamvis aureos sexaginta non afferrent. Ita sancitum fuit die 4 Septembris anno 1677 (1); quod Decretum integre commemorat Synodicon Ecclesiæ Beneventanæ, typis editum anno 1695 jussu Benedicti XIII, cum illam Ecclesiam administraret. Hanc sententiam Romana Tribunalia in ferendis judiciis semper secuta sunt.

15. At vero, cum in nostra facultate positum sit novas pœnas indicere, si præsertim executioni facilius demandari queant, salvis tamen, et integris iis pœnis, quas superius explicavimus; cum pro illis quoque subeundis non una solum violatio sufficiat, sed temporis aliquod spatium intercedere debeat juxta Doctorum opiniones; ideo normam, quam subjicimus, statuendam intelligimus. Nonnulli Clericalem habitum exposcunt, ut ad primam Tonsuram sibi aditum patefaciant; alii vero prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus jam initiati sunt, sed nullum obtinent Beneficium: si aliquis ex ipsis mandatum perfregerit, primam Tonsuram non accipiet, nec ad reliquos Ordines admittetur. Pro certo habeant universi Nos haud defuturos huic promissioni, datamque fidem constantius servaturos, si aliorum commendationes interponant. Item alii minoribus Ordinibus, simulque Beneficio præditi sunt, alii vero majores Ordines et Sacerdotium cum Beneficio, vel sine Beneficio assecuti jam sunt: qui si mandatum violaverint, toties ad persolvenda *decem scutata Romana* teneantur: sex quidem ex ipsis, Locis Piis conferri volumus, quatuor reliqua scutata lictores sibi comparabunt, qui ejusmodi

(1) L. 29. Decret. pag. 447 et 500

Ecclesiasticos vestibus indutos, quæ Decreto nostro adversentur, libere comprehendent, eosque cogent manu sua rem obsignare: non tamen in carcerem trudent, nisi obsignare recusaverint, aut insolenter impetum facere in lictores ipsos contenderint.

14. Sed quoniam vestitum haud nigri coloris, sed modesti permisimus Ecclesiasticis, cum rus se conferunt; hinc facile suspicamur, eam causam excusationis proferendam ab omnibus, qui in lictores incident, nempe tunc iter sibi rus constitutum fuisse: ideo, si id continget, conditionem Ecclesiastici expendemus, et locum, ubi comprehensus fuit; quibus peractis, si exteri inveniantur, in suas regiones, si Diocesani in sua oppida discedere præcipientur; si vero fuerint Bononienses, Civitatis ambitum ipsis pro carcere designabimus: quo pacto nostrum animum qualibet sollicitudine, illos vero a præferendis mendaciis vindicabimus.

15. Hoc Decretum in tota Diœcesi observandum jubemus, ac præsertim in oppidis Centi, Plebis, S. Joannis in Persiceto, S. Agathæ, Bazani, Butrii, Medicinæ, Vergati, Balneorum, Castellucii, Treppii, Castilionis, Minerbii, Baricellæ, in Castris Francorum, S. Petri, et Guelphi. In illis omnino servantur, quæ superius ediximus, nempe ut Sacrum facturi Sacerdotes oblongam vestem suscipiant; decentem vestitum nigri coloris, sive oblongum, sive brevem habeant, cum oppidum circumeunt, cum in iis locis portæ non multum distent a domiciliis; Id autem in illis oppidis statuendum magis est, ubi domicilia portæ minime conjunguntur.

16. Finem sermoni facimus oculis nostris subjicientes Sancti Bernardi verba, quibus Eugenium tertium objuravit (1). Pontifex in Rhemensi Concilio pœnam privationis Officii, ac Beneficii in illos decreverat, qui vestem

(1) In loco superius allato.

Clericis consentaneam non induerent; sed nulli hæc pœna infligebatur. Hinc S. Bernardus ad Pontificem, qui olim inter suos Monachos adscriptus fuerat, Apostolica libertate hæc scripsit : *Luxus vestium interdictus, sed non restrictus; pœna addictata, sed minime secuta est.* Quare omnem operam, studiumque impendemus, ne Nobis etiam ejusmodi objurgatio fieri possit.

INSTITUTIO LXXII.

Epistola encyclica universis curam animarum habentibus in hac Diœcesi. Ad eliciendum actum Fidei necessarium ad salutem, non satis esse fidem præstare iis omnibus, quæ S. Mater Ecclesia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda sunt per explicationem Catechismi. De testimoniis, quæ fieri solent pro Clericis ordinandis. Quis initio Ecclesiæ hæc testimonia redderet. Nunc munus hujusmodi Parochis tribui. De veritate, quæ inesse debet his testimoniis. De eleemosynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De summa cura, et studio, quo perpetuo Ministri Ecclesiæ oblationes, et eleemosynas custodire soliti fuerunt. De quibusdam corruptelis circa ipsarum usum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in posterum evitandis.

4. **V**ICARII Foranei hujus Diœcesis convenerunt quidem, cum Coetus nuper habitus fuit, Nobis præsentibus, juxta piam consuetudinem, et institutum, quod jam pridem inductum plures ex Decessoribus nostris integre servaverunt. Decreta quoque in ipso Coetu confecta Parochis ejusdem Diœcesis communicari quidem debent, quod per has Litteras efficimus; tamen hanc pariter epistolam ad Parochos omnes scribendam existimavimus, qua non solum hortamur eos vehementer, ut ipsa Decreta diligenter perfici curent, sed etiam ipsorum oculis quasdam res gravissimas subjicimus, de quibus in

eodem Coetu verba fecimus , tum ut cognita fiant illis , qui Coetui non interfuerunt , tum ut cæterorum , qui adfuerunt , animis altius defigantur.

2. Ac primum sermonem instituimus de Parochorum munere, quo Sacra Eloquia dilucide suo Populo explanare tenentur , et ea potissimum , quæ necessario credi debent , ut salus æterna comparetur. De utilitate , ac necessitate actuum Fidei , Spei , et Charitatis plura disseruimus. De testimoniis etiam , quæ tum Vicarii Foranei , tum Parochi obsignare solent , ut Nobis approbent morum integritatem , et certa vocationis indicia in illis ostendant, qui Minores, aut Majores Ordines exposcunt, locuti sumus. Egimus quoque de Fide , ac Religione , qua impendi fas est eleemosynas , quæ a Fidelibus congeruntur ; et facinus indignissimum coram Deo , et hominibus ostendimus , si in alium usum , ac quem offerentes postulant , eleemosynæ convertantur.

3. At vero causas singulorum capitum percurramus. Populum de rebus ad salutem necessariis sedulo instituendum diximus , quia pluresprehendimus , qui ad examen venerant pro Tonsura , vel pro Minoribus seu Majoribus Ordinibus accipiendis , et cum de actu Fidei interrogarentur , hoc responsum dederunt : *Satis esse, si Fide teneantur omnia, quæ credit Sancta Romana Ecclesia, cui Deus revelavit totum id, quod necessario credi debet. Ipsa vero Ecclesia Fidelibus Mysteriorum tanquam a Deo revelata proponit , et alia , quæ ad salutem necessaria habentur.*

4. Item necessitatem , atque utilitatem actuum Fidei , Spei , et Charitatis exposuimus ; nam in examen vocati non semel responderunt : *Satis esse, si actus Fidei, Spei, et Charitatis semel intra quinquennium fiant.*

5. De Testimoniis pariter agendum duximus , quæ dare Nobis consueverunt Vicarii Foranei , et Parochi de virtute , moribus , atque indole Ordinaudorum ; nam

non pauca ex illis veritati parum consentanea reipsa cognovimus : et profecto (omittimus vitæ rationem parum honestam , quam Clerici aliquando post acceptos Ordines instituunt) non semel deprehendimus ex litteris Vicarii Foranei , qui testimonium probitatis confecit , invito animo illud obsignatum fuisse , nempe ut aliorum voluntati morem gereret , et interpositis commendationibus obsecundaret. Id autem Nobis Vicarius patefecit , postquam Ordines Clerico collati fuerant , videlicet cum de ejusdem Clerici improbitate , corruptisque moribus quereremur. Contigit etiam , ut duo diversa inter se pugnancia testimonia ab eodem Parocho oblata Nobis fuerint : primum quidem ante sacram Ordinationem , quo necessariam illam pro Ecclesiæ suæ utilitate testabatur ; alterum vero , quo affirmabat facultatem imperituri posse , ut Clericus alio migraret , cujus opera nullo modo Ecclesia indigeret.

6. Postremo, de eleemosynis non aliter impendendis, quam voluntas offerentium postulaverit, agere coacti fuimus, eo quod assiduæ querimoniæ ad aures nostras pervenerunt, illas non Ecclesiæ tribui, sed a Parochis in proprios usus converti. Illud quoque magnopere expetimus, ne ulla dissidia inter Parochos, et Populum intercedant, ac ne Sacerdotum dignitas, uti solet accidere, immerito proscindatur : sed de singulis his rebus seorsim verba faciamus.

7. Exploratum in primis omnibus esse debet, a Gregorio XI tanquam (1) hæresim damnatam fuisse hanc sententiam, quam P. Nicolaus Eymericus ex Ordine Sancti Dominici ita commemorat (2) : *Octava hæresis est, quod laicus non tenetur ad aliquem Fidei articulum explicite credendum; sed sufficit sibi ista conclusio in gerere, quod credat omne illud, quod credit Sancta Mater Ecclesia*

(1) In Directorio Inquisit. — (2) Part. 2, q. 10.

Dei. Porro Clarissimus Penia hæc advertit : Non excusare pravam consuetudinem in contrarium , cum pauci sint , qui explicite articulos sciant. Idem celeberrimi doctrina Scriptores confirmant (1).

8. Sed ut ostendatur nequaquam sufficere aliquando intra quinquennium actus Fidei , Spei , et Charitatis elicere , satis esse fortasse poterit , si asseratur , errorem hujusmodi duxisse originem a quinta , sexta , septima , decima septima , ac sexagesima quinta sententia , quas omnes Innocentius XI proscripsit , quarum prima his verbis exponitur : *An peccet mortaliter , qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret , condemnare non audemus.* Altera vero : *Probabile est , ne singulis quidem rigoroze quinquenniis obligare præceptum Charitatis erga Deum. Tunc solum obligat , quando tenemur justificari , et non habemus aliam viam , qua justificari possimus : satis est actum Fidei semel in vita elicere : sufficit Mysteria Trinitatis , et Incarnationis semel credidisse.* Enim vero si damnata est illa assertio unicum toto vitæ tempore sufficere actum Fidei ; si reprobati sunt , qui lethalis culpæ reum pronuntiare non audent illum , a quo unius tantum dilectionis actus in Deum per integrum vivendi tempus eliciatur ; si proscripti quoque sunt ii , qui probabile censent neminem præcepto charitatis in Deum , etiam intra quinquennium obstringi : si demum illorum opinio rejecta est , qui putant eodem Charitatis præcepto tunc solum nos adstringi , cum tenemur justificari , nec alius suppetit modus , quo justificationis gratiam assequamur ; ex his profecto confici nullo modo potest satis esse , aut bis in vitæ cursu actus Fidei , ac dilectionis in Deum , aut

(1) Suarez de Fide, Spe, et Charitate disput. 43, sect. 4, num. 5. T. 7, tr. 47, de Fide disp. 6 dub. 2, § 3. Baldellus, tom. 2. Theol. Moral. l. 4, disp. 5, n. 24. Card. Gottus, t. 10, suæ Theol. dub. 3, q. 2, § 2, n. 4.

eiusdem dilectionis actum intra quinquennium emittere, ut charitatis præceptum impleatur. De his agit fusius Pater Viva, quem libenter nominamus ob eximiam ipsius sapientiam, singularemque amicitiam, quæ Nos invicem conjunxit, cum adhuc vita fungeretur. Hanc ille quæstionem instituit (1) : *Ubi damnatur aliqua propositio, attendenda est ratio condemnationis; quæ si æque militet pro propositione affini, hæc pariter implicite declaratur falsa, et omnino improbabilis. Quis autem non videat dissonantiam fere eandem contineri, quod quis semel, ac quod quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? utrumque irrationabile, et absonum. Quod in similibus proscriptis thesibus est advertendum; dum enim, ex. gr., damnatur ab Alexandro VII propositio 34 dicens: In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto, male quis inferret, quod satisfaciet præcepto, qui recitet Officium Paschale in Dominica Passionis, quando ratio condemnationis eadem, aut fere eadem est pro utroque casu.*

9. Insuper satis esse videtur, ut querimonias nostras esse justas ostendamus in Parochos, ac Vicarios Foraneos, qui testimonia pro Clericis ordinandis obsignant, si palam faciamus ipsorum culpæ nequaquam tribui, si plures, susceptis Ordinibus, vitæ rationem ingrediantur eorum dignitati parum accommodatam. Id quidem Nobis molestissimum est, sed Vicarios, ac Parochos accusare nullo modo possumus, si habita ratione præteriti ac præsentis temporis, post sedulam indolis morumque disquisitionem, nulla hominum commendatione perducti de innocentia alicujus Ordinandi scriptum testimonium concedant, eumque fore utilem Ecclesiæ testentur, licet post ordinationem fato ipsorum, nostroque misero, corruptis moribus imbuantur. Cum Nos ab Archidiacono

(1) In notis ad primam propos. inter damnatas ab Alexandro VII, num. 6.

petimus , utrum Ordinandos satis idoneos agnoscat , id quidem affirmat his verbis interpositis : *Quantum humana fragilitas nosse sinit* : Ex quibus constat, evenire revera posse iniquos homines sub specie probitatis non semel latere , nec illos certo dignosci , quamvis omnis diligentia conferatur ; illud autem facilius contingere , ut qui virtutem usque ad Ordines excoluit , vitio deinde corrumpatur. Nos ipsi , priusquam manus imponamus super eos , qui ad Diaconatum assumuntur , his verbis Divinam opem exposcimus : *Et Nos quidem tanquam homines, Divini sensus et summæ rationis ignari, horum vitam , quantum possumus , æstimamus. Te autem, Domine, quæ Nobis sunt ignota , non transeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor es secretorum , tu scrutator es cordium. Tu horum vitam cœlesti poteris examinare judicio, quo semper prævales , et admissa purgare , et ea , quæ sunt agenda , concedere.* Illos tantum Vicarios, ac Parochos arguimus , qui temere , et inconsulto scribunt ejusmodi testimonia, affirmantes ea, quæ ignorant; aut nullam impendunt operam, ne se ipsos, et Nos quoque decipiant. De illis præsertim querimur , qui rem opinioni suæ contrariam testantur ob hanc nefariam causam , quæ in hac Diœcesi jampridem nimis invaluit , ne scilicet populi sui benevolentiam amittant , ac ne molestiam cupiam inferant ; quo pacto obsequium Deo præstandum hominum gratiæ indignissime postponunt. Singularis fuit Abulensis opinio (1), qui Judam improbum jam tum existimavit , cum inter Apostolos cooptatus fuit. Sanctus vero Joannes Chrysostomus , ac Sanctus Cyrillus Alexandrinus aliter putaverunt. Sanctus quoque Hieronymus hæc (2) tradit : *Interroga eum, (nempe Christum), cur Judam elegerit , cur ei loculos commiserit , quem furem esse non ignorabat? Vis audire*

(1) Quæst. 43 , c. 40 , S. Matthæi. — (2) L. 3 , advers. Pelagium, c. 2.

rationem? Deus præsentia judicat, non futura, nec condemnat ex præsentia, quem novit talem fore, qui sibi postea displiceat; sed tantæ bonitatis est, et infallibilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, et scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis, et pœnitentiæ.

10. Tandem satis haberi debent, quæ in quinquagesimam quartam hujus libri Institutionem luculenter con-gessimus, ut universi cognoscant eleemosynas pro voluntate offerentium impendendas; ac nefas esse, si in privatum commodum, aut apparandas epulas conferantur. Egregiam Tertulliani sententiam, et ad hanc rem valde accommodatam pariter subjicimus (1), qui capsulam in templis adhibitam ab ipso Ecclesiæ exordio pro congerendis Fidelium eleemosynis fatetur, nec illarum usum posteris explicare prætermittit: *Modicam unusquisque stipem menstrua die, vel cum velit, si modo velit, et si modo possit, apponit. Nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hæc quasi deposita sunt pietatis. Nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur sed egenis alendis, humandisque, et pueris, ac puellis re, ac parentibus destitutis, jamque domesticis senibus, item naufragis, et si qui in metallis, et si qui in insulis, vel in custodiis duntaxat ex causa Dei sectæ alumni confessionis suæ sunt.*

11. At enim, quæ huc usque dicta sunt, altius investigare constituimus. Itaque nona, decima, et quadragesima quarta Institutiones hujus libri satis patefaciunt gravissimum munus, quo Parochi explanare debent Divina Eloquia, populunque docere mysteria ad comparandam animæ salutem necessaria, atque adeo actum Fidei, qui cunctis suis partibus constet; eundem denique populum monere haud satis esse, si quis generatim credat omnia, tanquam a Deo revelata, quæ Sancta Ro-

(1) In suo lib. Apologet. c. 34.

mana Ecclesia Fide tenet. Singulos obtestamur , ut easdem Institutiones diligenter percurrant , et in memoriam quoque revocent , quæ ipsis olim Theologiæ Professores tradiderunt , aut ejusdem Divinæ Facultatis Scriptores evolvant. Tunc enim aliquis procul dubio se muneri suo defuisse deprehendet , et ex eo fonte perniciem omnem , ac detrimentum , de quo agimus , dimanasse.

12. Institutio nona satis aperte comprobatur a Parochis omnino, per dies Festos, explicandam Populo Christianam Doctrinam , iisdemque diebus pias conciones ad Populum habendas, Institutione decima demonstravimus. Cum vero de Ruralibus Sacellis ageremus (1), quæ plusquam mille passibus a Parochia distant , Sacrum in illis fieri permisimus hora, quæ vicinis Ruricolis apte conveniret. Sacerdoti vero præcepimus , etiam sub pœna suspensionis *a Divinis*, de futuris proxime diebus Festis Populum monere , Evangelium ab Altari declarare , necessaria ad æternam salutem tradere , et Christianæ legis explanationem nunquam omittere pro iis omnibus , qui ad Sacrum convenerint. Porro hæc omnia Sacrorum Canonum auctoritate , ac Sedis Apostolicæ Decretis confirmavimus; nam summopere optamus perspecta omnibus esse fundamenta , quibus Decreta nostra innituntur.

13. Si vero Theologos consulant , facile intelligent omnes , utile quidem esse , si quis omnia generatim credat , tanquam a Deo profecta , quæ credenda proponit Sancta Romana Ecclesia ; haud tamen Fidei præcepto satisfacere, qui peculiaria quædam distincte non credat. Fides profecto salutis humanæ exordium , et veluti radix justificationis nuncupatur , sine qua fieri nequit ut Deo placeamus , et consortium filiorum Dei consequamur. Dum Fidem exercemus , animos ad accipiendam justitiam comparamus , ac per Divinam gratiam excitati,

(1) Institut. 14.

et corroborati, Fidem auditu concipientes erga Deum libere movemur, Fide tenentes omnia, quæ ipse manifestavit, et pollicitus est, ut Synodus Tridentina docuit (1).

14. Quamobrem Theologi unanimes sentiunt nonnulla *explicite* credi oportere: nempe Deum existere absque ullo principio, immensum, omnipotentem, incomprehensibilem, qui sempiterno præmio, vel pœna probos, improbosque afficit: *Sine Fide autem* (inquit S. Paulus) (2) *impossibile est placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.* Hinc vigesima secunda, inter præscriptas ab Innocentio XI sententias, his verbis recensetur: *Nonnisi Fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.*

15. Porro id Fide tenendum est *necessitate medii*, ut inquit Theologi; nec ulla causa excusationis afferri potest. Eadem necessitate credendum proponitur *Mysterium Sanctissimæ Trinitatis*, Unum nempe natura Deum, Trinum vero Personis; item *Mysterium Incarnationis, Passionis, Mortis, et Resurrectionis Divini Salvatoris.* Ita docent communiori, tutiorique sententia Theologi: Sanctus Thomas inquit (3): *Utrum explicite credere Mysterium Incarnationis Christi sit de necessitate salutis apud omnes; deinde articulo octavo: Utrum explicite credere Trinitatem sit de necessitate salutis.* Utrumque S. Doctor affirmat: primum quidem ea sacramentorum Litterarum auctoritate (4): *Non est aliud nomen* (de Christi nomine sermo est) *datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri;* alterum vero Sancti Matthæi testimonio comprobatur: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Insuper Sanctus Thomas (5) expendit Incarna-

(1) C. 6. et 7, sess. 6. — (2) In epist. ad Hebræos, cap. 11. — (3) 2, 2, quæst. 2, art. 7. — (4) Act. Apostol. c. 1. — (5) Eodem art. 8.

tionis *Mysterium* explicite credi non posse , nisi Sanctissimæ Trinitatis *Mysterium* eadem fide teneatur : *Quia in Mysterio Incarnationis Christi hoc continetur , quod Filius Dei carnem assumpserit , quod per gratiam Spiritus Sancti Mundum renovaverit , et iterum , quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit.* Theologi Salmanticenses eandem super hac re opinionem tuentur. (1) Cardinalis autem Gottus (2) , quem superius nominavimus , hanc sententiam magis probabilem , magisque tutam esse contendit : fusius quoque id sustinet Pater Maurus Societatis Jesu , qui Romæ per plures annos eximia cum laude Sacræ Theologiæ facultatem tradidit (3).

46. Post hæc *Mysteria* , quæ *necessitate mediæ Fide* explicite tenenda sunt , alia proponuntur , quæ pariter explicite *necessitate præcepti* profiteri debemus ; nisi forte interveniat ignorantia , quæ nulla diligentia vinci potuerit. Hæc autem sunt , quæ in Symbolo Apostolico continentur , tria Sacramenta , Baptismus , Pœnitentia , et Eucharistia , et reliqua alia , cum percipienda sunt. Item Oratio Dominica , quæ omnia vel speranda , vel a Deo petenda complectitur ; postremo Decalogi præcepta , quibus vitam , moresque nostros conformare debemus , ut Beatissimam Gloriam assequamur. Hæc universa Cardinalis Laurias (4) , et ante illum P. Suarez (5) sapienter exponunt. De Symbolo Apostolorum mentionem fecimus , quod illi Spiritu Sancto afflati confecerunt , antequam in diversas Orbis partes iter susciperent pro disseminando Christi Evangelio , ut eadem unanimes sentirent , certumque indicium , ac testimonium daretur , ut veri a falsis fidelibus distinguerentur (6). Quilibet autem Apostolorum peculiarem Symboli articulum pro-

(1) L. 7 , tr. 47 disp. 6 , dub. 4 , §. 3 , finali dicendum. — (2) Quæst. 2 , dub. 4 , §. 2. — (3) L. 2 , Oper. suor. I , 7 , q. 443 , a n. 45 , usque ad finem. — (4) In 3 , l. Sentent. t. 3 , part. 4 , disp. 40 , art. 4 , §. 4. — (5) L. de Fide , Spe , et Charit. disp. 43 , sect. 4. — (6) Rufinus in Præf. Exposit. Symboli Apost.

nuntiavit, uti Sanctus Leo scribens ad Pulcheriam Augustam his verbis testatur (1) : *Si quidem ipsius Catholici Symboli brevis, et perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione cœlesti, ut omnes Hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio obtruncari.* Eamdem sequuntur sententiam Venantius Fortunatus, Albinus Flaccus, et Rabanus, quem nominat Baronius (2). Omittimus duos sermones Sancto Augustino adscriptos, quibus ad id probandum veteres Scriptores utebantur, et quos S. Augustino tribuendos recentiores minime existimant. De eodem Apostolico Symbolo hæc habentur in Canone : *Vos ante, de Consecratione (3), ante omnia Symbolum, et Orationem Dominicam, et vos ipsi tenete, et illis, quos suscepistis de Sacro Fonte, ostendite.*

17. Hæc omnia Scriptores fere omnes aperte commemorant, et præsertim Christianæ Doctrinæ libello indicantur, quam si Parochi explanarent, nisi Cœli intemperies pro excusatione adduceretur, aut alia causa sollemnis Festi, ut Sacrum in aliis Ecclesiis conficiant, atque ita Christianæ legis explicandæ munus prætermittant; si Catechesis de more institueretur; si quoque Parochi sibi ante oculos ponerent non modo primarium munus *supra Corpus Christi verum*, sed alterum pariter *supra Corpus Christi mysticum*; si animo perpendere populum ab ore ipsorum legem requirere, uti docet Sanctus Thomas (4) : *Alii autem promoventur ad alium actum, qui est supra Corpus Christi mysticum, et a talium ore Populus legem requirit; unde scientia legis in eis esse debet, non quidem, ut sciant omnes difficiles quæstiones legis, quia in his debet ad Superiores recursus haberi; sed, ut sciant ea, quæ Populus debet*

(1) Epist. 27, alias 43. — (2) Ad ann. Chr. 44, n. 47. — (3) Dist. 4. — (4) In Supplem. part. 3, q. 36, art. 2, ad primum.

*credere, et observare de lege; si, inquam, hæc fierent diligenter, ea tristitia careremus, quam percipimus intelligentes in quibusdam Parochiis earum rerum Populum imperitum esse, quæ ad æternam salutem necessario requiruntur. Neque illud generale responsum datum Nobis fuisset, quod superius indicavimus, cum Ordinandi de actu Fidei interrogati fuerunt; quorum aliqui Deum revelantem exprimere non semel omiserunt, et ob ignorantiam lapsi sunt in sententiam, quæ inter proscriptas ab Innocentio XI vigesimum tertium locum obtinet: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.**

18. Aliqui revera Diocesis Parochi, cum de his rebus sermonem haberemus, Nobis testati sunt, neque Catechesim, neque pias ab Altari conciones, neque Christianæ legis explicationem prætermitti; sed inter Agricolas plures ingenio tardos, adeoque rudes versari, qui nihil omnino percipere, et animo defigere possunt; alios, licet vehementer admonitos, ad Parochum audiendum cum reliquis haud convenire; alios demum, qui prius ad salutem necessaria bene didicerant, post aliquod tempus Parochum docentem audire negligentes, omnia dediscere. Nos vero commendamus primum, et gratias illis agimus, qui suo munere perfunguntur; deinde optimo jure respondere ipsis possumus in medium prolatas rationes Ordinandis nullo pacto suffragari. Nam si crassi, rudesque deprehenduntur, si raro interfuerunt, dum Christianæ legis doctrina explicaretur, si ipsam bene addiscere non potuerunt, testimonium, quod a Parochis exquirimus ante Ordinationem, illis obsignare non debebant. Item si declarantes Populo actum Fidei pro æterna salute necessarium, Populum in hoc errore versari deprehendissent, nempe satis esse, si quis profiteatur omnia, quæ docet Sancta Romana Ecclesia, tanquam a Deo manifestata; hanc sane erroris maculam detergere oportebat, actumque Fidei tradere, qui Mys-

teria, aliosque articulos, quos nuper enumeravimus, explicite comprehenderet; ac postremo clausulam subijcere, Fidem nempe præstare reliquis omnibus, quæ Sancta Romana Ecclesia tenet, et nobis Fide tenenda proponit ob eam causam, quod illa Deus patefecerit, qui Summa Veritas est, quique nec ipse decipi, nec alios in errorem ducere potest.

19. Verum, ut omnem de medio tollamus oppositionem, quæ speciem aliquam præ se ferre videtur, affirmari potest explicite percipienda esse omnibus ea, quæ *necessitate mediæ, et necessitate præcepti* credenda proponuntur; sed non eandem in singulis, paremque earum rerum cognitionem postulari. Nam Ecclesiastici Laïcis magis excellere debent, adulti Pueris, ac Puellis; et qui mentis præstantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores sunt ingenio. Id sapienter expendit gravissimus Vir in cura animarum probe versatus, qui libellum anno 1719 typis edidit Florentiæ hoc titulo inscriptum: *Hoc DOCE (1): Dico ultimo* (inquit ipse) *non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quæ hactenus memoravimus, sed attendendum statum, munus, necnon ætatem, ac capacitatem uniuscujusque.* Idem clare docet S. Thomas (2), qui ait: *Post tempus Gratiae revelat, ætam majores, quam minores tenentur habere fidem explicitam de Mysteriis Christi, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Ecclesia solemnizantur, publice proponuntur, sicuti sunt articuli Incarnationis. Alias autem subtiles considerationes circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere, secundum quod convenit statui, et officio uniuscujusque.* Illud etiam accedit, non satis esse Parochis, ut certo asserant se omnem operam contulisse, ut necessaria ad salutem

(1) Num. 47. — (2) 2, 2, quæst. 2, art. 6, per totum, et art. 7, in corpore.

populus doceretur , et si aliter contigerit, non sibi, sed populi vitio tribuendum ; non , inquam , satis esse , si statis diebus Christi doctrinam , ac legem explicaverint, sed etiam requiri , ut importune , vel opportune illos graviter objurgaverint , qui Parochum audire negligerent, et Parentes etiam , qui liberos suos haud cogerent in Ecclesiam convenire , dum Parochus populum institueret ; opus esse , ut piis concionibus frequenter ante oculos populi subjecerint , quæ potissimum credenda sint , et quæ facienda , ut ad beatam vitam fideles perveniant; oportere etiam, ut prius imbuerint rerum necessaria cognitione Pueros , ac Puellas , quæ ad Sacram Eucharistiam primum accedere debent , nec ullos ad Corpus Christi sumendum accedere passi fuerint , quos antea plane idoneos non cognoverint : opus esse, ut spon- sos diligenti examine probaverint , an Christi legem, et doctrinam bene intelligerent , dum ipsorum mutuum consensum pro sponsaliis ineundis exploraverunt, antequam illos Matrimonio conjungerent, quod Nos alio loco demonstravimus(4) ; Postremo opus esse, dum Pœnitentiæ Sacramentum administraverunt illis, quos jure merito suspicari potuerunt, aut nunquam didicisse , quæ *necessitate medii* , et *necessitate præcepti* credenda explicite sunt , aut illorum penitus oblitos fuisse ; opus, inquam, esse, ut eorum saluti , ac bono prudenter consuluerint. Innocentius XI hanc sententiam sexagesimo quarto loco proscripsit : *Absolutionis capax est homo , quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei , et etiamsi per negligentiam , etiam culpabilem , nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis , et Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi*. Hinc patet illicite , et invalide criminum absolutionem illi impertiri , qui Deum ignorat mercedem bonis , atque improbis supplicium illaturum , quod *necessitate medii* Fide tenendum est. Invalidam , vel

(4) Instit. 46.

saltem illicitam quoque constat esse absolutionem, quæ conceditur Mysteria Sanctissimæ Trinitatis, atque Incarnationis Domini ignorantibus. Primum quidem, si magis probabilem magisque tutam eorum opinionem sequi velimus, uti Nos faciendum putamus, qui eadem bina Mysteria *necessitate medii* profitenda necessario existimant. Secundo saltem illicitam absolutionem affirmavimus; nam si amplectamur eorum sententiam, tanquam in sola speculatione probabilem, qui asserunt eadem Mysteria solum *necessitate præcepti* necessario credenda, *in voto* tamen *necessitate medii*; si, inquam, Confessarius hanc sententiam admittat, tamen illam sequi nequit, dum reipsa confert absolutionem ignorantibus eadem Mysteria per oscitantem, ac vincibilem negligentiam, uti plerumque contingit, aut ignorantiam habentibus eorundem Mysteriorum, quæ vinci, ac depelli nequaquam potuit. Nam Innocentius XI hanc sententiam primo loco damnavit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* De his Cardenas (1), P. Viva (2), ac P. Zuccherius (3) copiose disserunt. De his quoque sermonem habet P. Segneri in eo libello, qui *Parochus instructus* (4), et in alio, qui *Confessarius instructus* inscribitur (5). Tandem omnes Scriptores unanimes affirmant nullo modo absolutionem rite concedi posse imperitis earum rerum, quæ *necessitate medii* necessariæ proponuntur, eosque prius edocendos, quam a criminibus dissolvantur. Item protrahendam illis absolutionem, qui necessaria *necessitate*

(1) Diss. 44, de Proposit. inter proscr. ab Innocentio XI, c. 5. — (2) Eodem loco, n. 4 et seq. — (3) In Decis. Mor. Cleri Patav casu 4, Mensis Feb. n. 43. — (4) C. 22, § 4. — (5) C. 7.

præcepti non sine culpa ignorant, quibus tamen imper-
tiri absolutionem aliquando permittunt, si tamen neces-
saria *necessitate mediï* bene calleant, ac de pristina
socordia, in addiscendis necessariis *necessitate præcepti*
dolorem testentur, illisque percipiendis se operam sedu-
lam duros polliceantur (1). Hæc universa, quæ expo-
suimus, Rectores animarum iterato perficere debent,
ut se culpa vacuos omnino probent, eamque in Populum
conferant. Quod si muneri suo plene satisfecerint, nec
tamen ignorantiae tenebras ab omnibus depulerint, nihil
aliud superest, nisi ut a Deo requirnat fontem lacryma-
rum, quem Jeremias exposcebat : *Quis dabit capiti*
meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plo-
rabo die, ac nocte interfectos filios populi mei.

20. Hæc monenda necessario duximus de iis, quæ
proposita primo fuerunt in Coetu, quem in Civitate habi-
tum superius memoravimus. Nunc ad ea veniamus, de
quibus secundo loco tunc actum fuit, nempe de necessi-
tate, atque utilitate actuum Fidei, Spei, et Charitatis,
quos intra quinquennium solum elicere nefas ostendi-
mus. Ac primum illud certissimum est, divino, natura-
lique præcepto nos impelli, ut in vitæ curriculo actus
Fidei, Spei, et Charitatis aliquando proferamus. Alia
quoque præcepta nos adigunt eosdem actus iterare,
nempe cum Dæmonis insidiis occupati, illas effugere
nullo modo possumus, nisi eosdem actus exprimamus.
Id aperte colligitur ex prima sententia, quam Alexan-
der VII inter proscriptas adnumeravit : *Homo nullo un-*
quam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei,
et Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas vir-
tutes pertinentium. Hinc constat haud satis esse virtutem
Charitatis erga Deum, quæ in observandis ipsius præ-
ceptis continetur, juxta testimonium Sancti Joannis :

(1) Salmantic. Theol. t. 5, de cursu Moral. tr. 24, c. 2, part 5,
n. 58 et seq.

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me. Idem comprobatur ex sententia, quam Alexander VIII tanquam hæreticam proscripsit: Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis. Porro hæc sententia non de virtuali, sed de formali dilectione intelligi debet. Huc etiam referri merito potest illa sententia, quam Innocentius XI decimo sexto loco improbavit: Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, et secundum se.

21. Cum hæc ita se habeant, Dissertationem Theologicam conficere animus non est, neque decernere, quoties actus Fidei, Spei, et Charitatis emittere teneamur, aut *per accidens*, ut inquiunt Theologi, atque ob alia præcepta peculiariora, quæ eisdem actus fidelibus indicunt. Quippe nulla in Theologia Morali disputatio tam diversis Scriptorum opinionibus implicatur. Nos solum afferemus quædam Sacrarum Litterarum testimonia; ac primum de actu Fidei illud Sancti Joannis objicitur (1): *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret; ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Pro Spe autem illud Psalmi 4 aptissime convenit: *Sacrificate sacrificium Justitiæ, et sperate in Domino.* Pro actu Dilectionis nihil accommodatius excogitari potest, quam illud Deuteronomii (2): *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua: eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, et narrabis ea filiis tuis, et meditaberis in eis sedens in domo tua, et ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens, et ligabis ea, quasi signum in manu tua,*

(1) Cap. 3. — (2) Cap. 6.

*eruntque, et movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine, et ostiis domus tuæ. Porro hoc testimonium aliis auctoritatibus Sanctorum Matthæi, Marci, ac Lucæ confirmatur. Quamobrem, abjectis sententiis, quas Summi Pontifices improbarunt, uti superius dictum est, omissis pariter omnibus, quæ in disputationem vocantur, illud pro certo asseremus, magno in discrimine amittendæ salutis versari, qui diutius hos Actus elicere prætermittit. De Actibus Fidei Cardenas copiose verba facit (1). De Actu Charitatis hæc tradit Cardinalis Goltus (2) : *Per se obligat Præceptum Actus Charitatis in Deum super omnia, non semel in anno, sed frequenter infra annum : ita tutius, et probabilius. Præceptum enim maximum, et primum, latum cum tanta, ex parte Dei, cautione, quod, ut ex Deuteronomio Cap. 6 superius allato, hominum oculis, et cordibus semper observari, ac insertum esse debet, nec potest sine piaculo per longum tempus negligi. Imo ingratum se exhiberet homo, qui, cum continuis a Deo beneficiis cumuletur, diu staret, quin ad suum Benefactorem per amorem sese converteret.* De singulis vero Actibus Fidei, Spei, et Charitatis hæc habet P. Viva (3) : *Propterea ad hos præstantissimos Actus eliciendos sæpe conari debemus.**

Qua de causa, cum salus animarum, quæ Nobis tradita fuit, Nos vehementer, uti decet, sollicitet, ac potissimum cogitantes in ea conditione Diocesanos versari, ut eorum institutio a solo Parocho dependeat ; ideo in Coetu sancitum fuit, et nunc idem repetitur, Decretisque adjungitur, ut Parochi omnes, ac reliqui Sacerdotes, qui subsidiariis Ecclesiis præsunt, aut Sacellis per mille passus a Parochia sejunctis, et explicare omnino debent Populo Christianæ legis disciplinam, atque insti-

(1) De Propositionibus proscriptis dissert. 42. prop. 63. cap. 2 — (2) Lib. 10, dub. 4, quæst. 3, de Charitate § 4, num. 23. — (3) De prima Propositione ab Alexand. proscripta, n. 7.

tuta; ut, inquam, singulis diebus Festis, priusquam rem Divinam incipiant, Actus Fidei, Spei, et Charitatis alta voce pronuntient, eosque Populus ad verbum repetat: iidem Actus Libello adduntur Christianæ Doctrinæ, qui typis editus fuit anno 1733. Confidimus autem Dei bonitatem ac clementiam non defuturam, ut illos animis Populi defigat, eumque permoveat, ut diebus etiam profestis eosdem Actus renovet, ac potissimum in extrema vitæ periodo, cum de salute æterna dimicatur. Monendum pariter censemus in Libello Christianæ Doctrinæ his verbis Actum Fidei explicari: *Ego credo, quidquid in Symbolo Apostolorum continetur, et quidquid Sancta Ecclesia credendum proponit, etc.* Sed prius in eodem Libello agitur de duobus Mysteriis Trinitatis, atque Incarnationis, aliisque, quæ *necessitate mediæ, ac necessitate præcepti* cognoscenda, ac Fide tenenda necessario sunt.

22. Tertio loco actum fuit in eadem Congregatione de testimoniis, quæ Vicarii Foranei, vel Parochi Ordinandis obsignant. Cum memoria repetimus veterem Ecclesiæ disciplinam, eadem lege obstrictos intuemur Episcopos, ne temere manus imponerent, magnumque studium eos contulisse, ne ad Ordines Majores, et Minores aliquem, nisi idoneum, reciperent, aliosque omnes secluderent, qui parum digni hoc honore viderentur: Illi tamen quibusdam subsidiis præditi fuerunt, quibus Nos omnino caremus. Archidiaconi partes, ac munus fuit eorum doctrinam, et indolem expendere, qui Ordines ab Episcopo poscebant; omissis aliis documentis, id potissimum comprobatur duabus Innocentii III Decretalibus (1). Nunc autem petitur quidem ab Archidiacono, dum Sacra Ordinatio peragitur, utrum Ordinandos satis idoneos arbitretur, quod ipse affirmat; sed hæc fiunt, ut ritus antiquitatis servetur, ac ne formulæ, quæ a Majoribus

(1) In cap. ad hæc, et cap. ut nostram, de Officio Archidiaconi.

inductæ fuerunt, labefactentur. Etenim neminem latet Ordinandorum ingenia, ac mores ab Archidiacono nullo pacto cognosci; olim Fideles, alicujus meritis ac virtute ducti, fere per vim Episcopo illum proponebant, ut Ordinibus initiaretur. Id S. Augustino contigisse narratur (1): *Eum ergo tenuerunt, et ut in talibus consuetum est, Episcopo Ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu, et desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio, et clamore flagitantibus, ubertim eo flente etc. et eorum, ut voluerunt, completum est desiderium;* quod sapienter interpretatur post Clarissimum Virum Cardinalem Noris Pater Joannes Salinas Canonicus Regularis, qui non sine magno Ecclesiasticæ eruditionis detrimento, ac perniciæ paucis abhinc annis e vita decessit: *Sensus est, (inquit) invitum, ac per Populi tumultum evectum fuisse ad Clericatum. At vero, cum non facile (ait Thomassinus) (2) regeretur, sed ultra recti limites quandoque eveheretur populi tumultuantis impetus, eo tandem deventum est, ut dominarentur Canones, nec plebi quidquam permetteretur, nisi ut de vita, et moribus eligendorum testimonium diceret.* Eamdem consuetudinem in vita Alexandri Severi Lampridius commemorat: *Ubi aliquos voluisset vel Rectores Provinciis dare, vel Præpositos facere, vel Procuratores, id est Rationales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quis quid haberet criminis, probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitibus.* Dicebatque, grave esse, cum id Christiani, et Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus et fortunæ hominum committerentur, et capita. Nunc quidem in Ordinandis Diaconis, ac Sacerdotibus Episcopus Populum interrogat, an aliquid contra illos in medium

(1) Possidius, cap. 4. — (2) De veteri, et nova Ecclesiæ disciplina, t. 2, lib. 4, c. 33, n. 3.

proferre possit ; sed nullus omnino responsum reddit , aut quia Latinum sermonem , quo Episcopus utitur , populus ignorat , vel quia cognitum , perspectumque habent universi hac solum ratione id fieri , ne vestigia ritus antiqui obliterentur.

23. Tridentina Synodus id perpendit , servatoque veteri ritu novam disciplinam invexit (1) , jussitque promulgari in Ecclesia illorum nomina , qui Ordines exquirunt , ipsorumque conditionem , ætatem , familiam , ac mores a probatissimis viris investigari. Deinde præcipit Episcopis (2) , ut eadem ipsi diligenter expendant , adhibito consilio Sacerdotum , virorumque præstantium , qui scientia Divinarum legum , et sanctionum Ecclesiæ plurimum commenduntur. Plura alia decreverunt Patres ejusdem Synodi , quæ Abelly in eum librum conges- sit , qui inscribitur : *Episcopalis sollicitudinis Enchiridion* (3) : Ibi præsertim hæc monentur : *Cum autem , in amplis præsertim Diæcesibus , solus Episcopus eorum omnium , quæ ad Ordinationes prærequiruntur , pondus sustinere nequeat , tales sibi hoc in negotio coadjutores , et cooperatores adhibere debet , quibus plene confidere queat , hoc est , probos , peritos , expertos , ac prudentes , nec , quæ sua sunt , quærentes , sed quæ Jesu Christi.* Romæ anno 1719 probus Ecclesiasticus præclarum opus in lucem dedit , cui titulus : *De vita , atque officio Episcopi* (4) : Quoniam (inquit ipse) Episcopus fidem præstare aliis debet , nempe Ludimagistris , ac Parochis , cum Ordines conferendi sunt ; ideo cognitum faciat omnibus , nullam se in hoc negotio diligentiam , studium , operamque omittere velle ; graviter objurget , qui negligenter se gesserint , gravius etiam illos puniat , qui fraudem aliquam moliuntur , nempe testimonia falsa proferunt , aut titulos Patrimonii simulant , ut Episcopum , si possint ,

(1) In c. 5, sess. 23. — (2) In c. 7, ejusd. sess. — (3) Cap. 10, sect. 4 , in sess. 4. — (4) Pag. 71.

in errorem adducant. Magnopere commendat idem auctor Episcopos, qui Coetum virorum instituerint fide, ac probitate præstantium, ut merita Ordinandorum accurato studio examinent. Illud postremo asserit haud satis esse, ut de Ordinandis Episcopus recte judicet, quod ipsi ad breve, ac perfunctorium examen de more vocentur, et de ingenio, ac doctrina periculum faciant, cum fortasse illos nec Episcopus, neque Examinatores unquam viderint.

24. Coetum ejusmodi Virorum statuimus, cum primum hanc Ecclesiam administrare coepimus, et Nos ipsi semper interfuimus; neque profecto desumus, cum Ordinandi de peractis studiis, ac doctrina examen subeunt. Plures super hac re Institutiones edidimus: Ac primum de Clericis Ecclesiæ addicendis, et de Ordinibus exercendis, priusquam ad reliquos gradus aditus pateat, multa disseruimus (1): de studiis suscipiendis ab iis, qui Ordines expetunt (2), ac de Interstitiis (3) pariter egimus. Pagellas imprimi jussimus, quibus Clerici Ecclesiæ adscripti, peractumque exercitium Ordinum certo probetur; aliam quoque adjunximus de ratione interrogandi Ordinandos, cum ipsorum ingenium, ac doctrina in examen revocantur. Die octava Aprilis anno 1752 ad omnes Vicarios Foraneos Litteras encyclicas dedimus, certamque normam, ut merita Ordinandorum tuto Nobis indicarent. Nunquam eos nominavimus, qui circa mores Ordinandorum aliquid Nobis aperuerint; nec illis unquam Ordines contulimus, quos nec graviter, nec honeste vitam agere deprehendimus: *Verum* (inquit Van Espenius) (4) *quid ex his testimoniis securitatis ordinarie habere poterunt Episcopi, apprime noverint, Præsides, aut Parochos esse tales, qui ejus sint eruditionis, prudentiæ, et pietatis, ut merito confidant, quod nullis hujusmodi testimoniales*

(1) Institut. 2. — (2) Institut. 42. — (3) Institut. 58. — (4) In suo Jure Ecclesiast. p. 2, tit. de Sacram. Ordinis c. 4, num. 34.

sint daturi , nisi iis , quos sciunt qualitates Ordinibus Sacris necessarias habere. Ideo maximo , quo possumus , studio Vicarios Foraneos, ac Parochos hortamur, ne testimonia Ordinandis temere impertiant ; ut Deum solum , non hominum gratiam , ac benevolentiam sibi ante oculos ponant , cum de virtute illorum testantur ; ut eandem sententiam ante, et post Ordinationem constanter habeant , atque , ut uno verbo complectamur omnia , ab illis summopere petimus , ne ullam fraudem Nobis inferre velint. Rei gravitas , ac magnitudo, Sacerdotii dignitas , qua ipsi præditi sunt , munus , quo funguntur , et jusjurandum , quo fidem polliciti sunt Episcopo Ordinanti, ac cæteris in ejus locum subrogandis , id postulare omnino videntur ; ac postremo id maxime consentaneum est voluntati nostræ , qui Diœcesim affluere imperitis Sacerdotibus nunquam feremus. Quod si hanc diligentiam adhibitam nullus fructus consequetur , sed prava consuetudo magis in dies propagabitur , Ordinationes haud sine mœrore animi nostri intermitteremus , et Summo Pontifici declarabimus fieri vix posse , ut fraudulentis in externo foro jure plectantur ; nam dolus aperte ostendendus , qui Deo quidem manifestus , hominibus tamen ignotus plerumque efficitur ; nullamque aliam rationem Nobis exhiberi , ut mores Ordinandorum, et Ecclesiæ necessitatem percipiamus , nisi ejusmodi testimonia adhibeantur. Quamobrem , nisi aliud Nobis præcipiatur , ad Ordines tantum illos suscipiemus , qui in Civitate versantur , quos bene cognoscere possumus , et Regulares , qui nullam in statuendo Patrimonio fraudem intermiscere possunt. Si de ipsorum Interstitiis agatur , non semel Sacri Concilii Congregatio respondit, debere Episcopum ad sententiam , et fidem Præsidentum Regularium conformari , uti Nos alio loco demonstravimus (1). Insuper eadem Congregatio die 27 Aprilis anno

(1) Instit. 58.

1595 illud etiam statuit (1): *Sacra etc. censuit, Regulares non comprehendi cap. 5, sess. 23, de Reformatione Concilii Tridentini, sed sufficere testimonium ab eorum Regularibus Superioribus allatum.* Neque pro examinandis Regularibus adeo solliciti sumus, uti fusius probavimus Institutione 25, nam certum fere habemus ipsos etiam post Ordines studiis operam daturos, quod affirmari nequit de Clericis sæcularibus, qui vix Altaris gradus contigerunt, studiis omnibus nuntium perpetuum mittunt.

25. Ultimo loco agendum superest de eleemosynis, quæ impendi debent juxta voluntatem offerentium; et quoniam non deest, qui *fingit laborem in præcepto*, aliqua superaddenda necessario existimamus. Consilia nostra, super hac re, probanda ab omnibus pro certo habemus, quæ rationi prorsus consentanea videbuntur. Metum deponent, ne virtutis opinionem apud Populum amittant, quæ profecto nunquam magis concitari in animis solet, quam si de congestis eleemosynis aperta fronte ratio persolvatur, ut palam constet eas Parochorum commodo nequaquam tribui, sed piis operibus insumi, quemadmodum offerentes exigunt.

26. Neque sane novum, aut inusitatum videri debet, si queratur Populus male impendi eleemosynas, et si aditus his corruptelis occludi velit, salva tamen, et integra probitatis laude, quæ Sacerdotibus convenit. Dimidiam sicli partem a singulis Judæis persolvi Deus imperaverat, quæ pretium animæ nuncupabatur, ut diuturnum, beatumque vitæ cursum obtinerent (2): *Media pars sicli offeretur Domino etc. ut sit munimentum eorum cordi Domino, et propitietur animabus eorum*; tota hæc pecunia pro restaurando Templo conferri debebat. Cum Joiada Pontificatum gereret, cujus

(1) Lib. 8. Decretor. pag. 440. — (2) Exodi cap. 30, v. 43.

voce salutatus in Templo Rex fuit Joas, qui unice supererat ex Regali stirpe, jussu, ac scelere Athaliæ penitus extincta, sermo inter populum divulgari cœpit eamdem pecuniam haud impertiri Templo, uti fuerat institutum, novum consilium, quod inferius explicabimus, initum fuit, ne locus in posterum hiis querimoniis daretur. Interim Pontifex Joïada haud se lacessitum, offensumque questus est, dum Fides Levitarum, quibus ipse præerat, in dubium revocaretur. Initio novæ Legis, Apostoli distribuendis eleemosynis Judæos præfecerant, qui veteres ritus, ac disciplinam abjecerant, ut Christum Dominum sequerentur, cujus discipulis fortasse adscripti fuerant, eique semper adhæserant, dum adhuc vita fungeretur. Quare sapientius hi Ministri designari non potuerant: Post celebrem illam concionem, qua Sanctus Petrus Judæos plures convertit in iis provinciis natos, ubi Græca lingua solum colebatur, graviter ipsi conquesti sunt, parce suis viduis, largius vero cæteris eleemosynas dividi, qui Hebraice loquerentur. Tunc Apostoli partes, causamque discipulorum tuendam non susceperunt, neque ullam sibi injuriam fieri arbitrati sunt, si munus distribuendæ inter Fideles pecuniæ aliis demandarent. Opportunum consilium excogitarunt, quod Acta Apostolorum commemorant (1). Ibas, non quidem Vicarius Foraneus, aut Parochus aliquis, sed Edessæ Metropolitanus in judicium adductus fuit, tanquam infidus administer pecuniæ, et supellectilis, quæ ad Ecclesiam pertinebat, uti ex Actis Concilii Chalcedonensis deprehenditur, in quibus etiam remedium huic corruptelæ adhibitum continetur; et occasionem inde sumptam intelligimus, ut lex generalis indiceretur, de qua paulo post sermonem habebimus. Sed nemo colligere potest, ex historia ejusdem Concilii, reliquos Metropolitanos, aut Episcopos id ægre tulisse, suamque dignitatem contem-

(1) Cap. 6.

ptam existimasse. Nullus ex ipsis Ibam solum puniendum proposuit, cæteris autem rationem habendam, qui tam nefarium crimen non admiserant, sed eleemosynas, et Ecclesiæ Supellectilem magna cum fide administraverant.

27. Si Sacerdotes minime lædunt querimoniæ, quas Populus ob collatas ipsis eleemosynas disseminavit, eos minime lædet, si certo constet easdem eleemosynas fideliter asservatas, ac deinde erogatas, uti Offerentes statuerunt, neque hoc negotium in sola fide eorundem Sacerdotum esse collocatum. Sed consilium Joïadæ Pontificis in medium proferamus, quo finem querimoniis imposuit, uti superius indicavimus (1): *Et tulit Joïada Pontifex Gazophilacium unum, aperuitque foramen desuper, et posuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium Domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad Templum Domini: cumque viderent nimiam pecuniam esse in Gazophylacio, ascendebant Scriba Regis, et Pontifex, effundebantque, et numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini, et dabant eam juxta numerum, atque mensuram in manu eorum, qui præerant cæmentariis Domus Domini, qui impendebant eam in fabris lignorum, et in cæmentariis iis, qui operabantur in Domo Domini.* Consilium hoc pariter initum fuit a Synodo Chalcedonensi, ut querimonias in Ibam concitatas sedaret: *Ut Ecclesiæ substantiam deinceps per Oeconomos regeret* (2). Hinc dimanavit Canon 26 ejusdem Concilii, quem memorat etiam Gratianus (3), quo decernitur, ut Episcopi bona Ecclesiæ administrent, adhibito tamen Oeconomo, cum bona Episcopi a bonis Ecclesiæ nullo tunc discrimine sejungerentur: *Ut nec sine testibus sit Ecclesiæ ministratio, nec ideo res ejus dissipentur, et probrum, ac dedecus Sacerdotio inuratur.*

(1) L. 4. Regum c. 42, v. 9. — (2) Lupus in Notis in Concil. Gener. ac Provinc. tom. 4, primæ edition. p. 856. — (3) Dist. 89.

28. Tunc igitur dignitas Sacerdotum in eo sita non fuit, ut bona Ecclesiæ, eleemosynas, et oblationes soli administrarent, sed ut bona Ecclesiæ tradita, illibata fide custodirent, aliosque testes adhiberent, ac Ministros, cum Ecclesiastici redditus insumerentur: Quo quidem (de Oecono loquitur Zonaras) ex Episcopi tamen sententia, bona procurante, et quos in usus Ecclesiastici redditus insumantur, facile apparebit; nec erit, cur quispiam, in Ecclesiæ Patrimonio dissolutum Episcopum fuisse suspicari queat, etc. Qua quidem ex re cum Episcopi fides multitudini suspecta esse consuevit, tum offensiones quoque Populi, velut ex odio male gestæ potestatis excitantur. Hæc omnia consilium, quod inivimus, plene confirmant: Nam iterato Nobis querimoniæ delatæ fuerunt, et aliqui Parochi ingenue confessi sunt pecuniam pro Sacris faciendis, cum Defunctorum Officia indicerentur, aut pro conservandis messibus congestam, in apparandis epulis absumi consuevisse. Quamobrem interdiximus ejusmodi convivia; jussimus deponi in Capsulis eleemosynas, easque duabus clavibus custodiri, nec ullam desumi pecuniam, nisi præsentibus adsint, qui claves easdem servandas acceperunt. Præcepimus etiam adnotari desumptam pecuniam, ejusque usum alio libello describi, rationemque accepti, et expensi Nobis quotannis exhiberi. Hæc omnia fusius exponuntur Institutione 54, cui pauca adjungimus, quæ in calce Decretorum significabuntur.

29. Quæ huc usque diximus, satis haberi possunt, ut perspectum fiat, Sacerdotum dignitati nullas tenebras offundi, licet plura Decreta pro servandis integre, et fideliter impendendis eleemosynis, atque oblationibus promulgentur, nec ullum Laicis aditum præberi, ut de fide Sacerdotum suspicentur. Sed quoniam nonnulli recentioris ævi magis, quam antiquitatis exemplis delectantur, illorum voluntati libentissime morem geremus. Tridentina Synodus multas irrogare Episcopo permit-

tit (1) ea conditione , ut piis operibus insumantur. Illas tamen Episcopo tribui concedit , quæ jam sancitæ sunt a Jure , vel a Statuto , non autem eas , quas Episcopus judicio suo imponit , ne forte ipsas augere magno studio cupiat , ut divitiis cumuletur (2). Procul dubio Episcopi Vicariis Foraneis, et Parochis fama honestatis, et publicæ existimationis se præferendos merito censebunt. Attamen nullus inter probos Episcopos invenietur, qui multam irrogans , Decretum ob eam rem non conficiat , in Acta Cancellariæ referendum ; qui mulctarum Custodem non habeat ; qui postremo, depositam pecuniam erogare pie constituens , mandatum non obsignet , quo mulctarum Custos pecuniam depromat; quæ revera fieri magna diligentia consueverunt, ut dati, acceptique omnis ratio palam oculis subjiciatur. Item Capitula in Metropolitanis, et Cathedralibus magna se honestatis laude prædita existimant ; tamen in illis Diocesisibus, ubi post mortem Episcopi bona vacantis Sedis administrant , rationem de acceptis , et expensis novo Episcopo reddere juxta Tridentinam Synodum tenentur (3). Custodes Regulares Sacrarum probitatem præ se ferunt : tamen Urbanus VIII hæc constituit in Decretis Generalibus , quæ deinde Innocentius XII confirmavit : *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, et quascumque eleemosynas tum manualium, tum perpetuarum, et temporalium Missarum reponere in capsâ particulari sub duabus clavibus, quarum una penes Superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eisdem eleemosynis, et celebratione Missarum coram Patribus Discretis, seu Consiliariis, vel alio simili modo nuncupatis, singulis mensibus distinctam rationem exigere, et respective reddere. Insuper Paro-*

(1) Sess. 25, de Reform. c. 3. — (2) Thomassinus de vet. et nova Eccl. disc. part. 3, lib. 2, c. 34, n. 40. Fagnanus c. Presbyteri n. 4 et seqq. de Pœnis. Monacellus in Form. Leg. lib. 4, tit. 4, form. 43 — et seqq. — (3) Sess. 24, cap. 16, de Reform.

chos, qui Ecclesiis in hac Diœcesi præfuerunt, cum Cardinalis Palæottus, et Cardinalis Jacobus Boncompagnus hanc Sedem obtinebant, probos, et innocentes fuisse nullo modo est dubitandum; tamen Cardinalis Palæottus hæc statuit (1): *Eleemosynam in capsula Societatis Sanctissimi Sacramenti, quam Parochus ad id paratam esse Populum moneat, reponent, quæ duabus clavibus occludatur, quarum unam Massarius, aliam Curatus teneat etc. Justum pretium in eadem capsula reponent etc. Eleemosynas e capsula Parochus extrahet coram Populo, et pecuniam totam numerabit, numerum in Libro Societatis annotabit.* Eisdem legibus administratur Sodalitium Divini Sacramenti cum in hac Civitate, tum in Diœcesi universa, quas Cardinalis Boncompagnus promulgavit, easque Nos approbavimus, et anno 1751 typis imprimi curavimus (2).

30. Dum nostras has Litteras ad finem perducebamus, supplex libellus redditus Nobis est, quo nonnulli Parochi, qui neque nominantur, neque obsignantur in eodem libello, fatentur se, ob magnam in Nos observantiam, in Coetu nuper habito sententiam suam minime dixisse; nunc autem libere sensus animi sui patefacere. Itaque declarant Agricolarum naturam non ita Nobis, sicuti Parochis cognitam, exploratamque esse. Quamobrem, ut propositum finem assequamur, satis esse existimant, si, dum piæ conciones ab Altari peraguntur, populo nota fiat omnis pecunia, quæ in capsulis continetur, si demum Parochi jurejurando testentur, quoties id postulabimus, eam pecuniam fideliter administratam, et eleemosynas, atque oblationes eo modo insumptas, quo Offerentes requirebant.

51. Ne sine responsione illos dimittamus, in usum receptum fuisse dicimus jusiurandum, cum Joïada, Apostoli, Patres Concilii Chalcedonensis, ac Tridentini,

(1) In suo Archiep. p. 407, part. 5. — (2) Pag. 43.

Cardinales Palæottus , et Boncompagnus , et Pontifices Urbanus VIII , et Innocentius XII inter mortales agerent, et rerum potirentur : cum tamen ipsi jusjurandum interponi noluerint , ab eorum exemplis recedendum Nobis non est , ut hoc novum amplectamur. Fatemur sane mores Agrestium haud multum Nobis esse perspectos ; hominum tamen indolem , et naturam diuturna experientia satis cognitam , inter quos Vicarii Foranei, Parochi , et Agrestes etiam adnumerantur. Fatebimur etiam majorem , ac meliorem vitæ partem Romæ traduxisse in exercendis judiciis , quæ primariis Tribunalibus adscribuntur , atque illud cum Plinio usurpare merito posse : *Nos , qui in Foro , litibusque trivimus ætatem , multum malitiæ , quamvis noluerimus , didicimus. Hæc habuimus , quæ vobis significaremus etc.*

219.82 Benedict XIV, Pope

AUTHOR

Z 249-2 Institutiones Ecclesi-

TITLE

Vol. 2 asticae

219.82

Z 249-2

vol. 2

Property of

CBF

Please return to

Graduate Theological

Union Library

